117. Perjantaina 20 päivänä joulukuuta 1991

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ainoa käsittely:

1) Ehdotus laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 31 §:n muuttamisesta ..... S. 3991

Mainittu vuoden 1990 vp:ltä lepäämässä oleva lakiehdotus (HE 157/1989 vp)
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 10

Kolmas käsittely:

2) Ehdotukset laiksi vuodelta 1992 toimitettavassa valtionverotuksessa sovellettavista veroasteikoista ja veroprosenteista 3993

Hallituksen esitys n:o 61
Lakialoite n:o 76
Toivomusaloite n:o 145
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65

3) Ehdotukset laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta 4010

Hallituksen esitys n:o 62
Lakialoitteet n:ot 52, 54, 56, 59, 72, 77 ja 84
Toivomusaloitteet n:ot 68, 82, 84, 86, 94, 100, 105, 106, 110, 111, 113, 114, 117—123, 126, 131—133, 147 ja 152
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66

S.

4) Ehdotukset laeiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain sekä elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta 4011

Hallituksen esitys n:o 64
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67

5) Ehdotukset vuonna 1992 perittäviä sosiaaliturvamaksuja koskeviksi laeiksi ... 4012

Hallituksen esitys n:o 199
Lakialoite n:o 91
Toivomusaloitteet n:ot 66, 79, 80, 89, 108, 124, 127, 154 ja 157
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68

6) Ehdotus laiksi liikevaihtoverolain 47 §:n muuttamisesta 4024

Hallituksen esitys n:o 204
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 69

7) Ehdotus laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 14 ja 46 §:n muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys n:o 205
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 70

8) Ehdotus laiksi tulo- ja varallisuusverolain 115 §:n muuttamisesta ja 167 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta 4025

Hallituksen esitys n:o 210
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 71

9) Ehdotus matkustajaverolaiksi ..... ”

Hallituksen esitys n:o 158
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62

S.

10) Ehdotukset laiksi peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta 4039

Hallituksen esitys n:o 160
Lakialoite n:o 92
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 63

11) Ehdotus laiksi maatalouden investointivarauslain muuttamisesta 4040

Hallituksen esitys n:o 208
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 64

12) Ehdotus laiksi terveyskeskusmaksukokeilusta 4041

Hallituksen esitys n:o 103
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 18

13) Ehdotukset laeiksi kansanterveyslain 21 §:n, erikoissairaanhoitolain 37 §:n ja kansanterveyslain muuttamisesta 4043

Hallituksen esitys n:o 104
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 19

14) Ehdotus laiksi alkoholilain muuttamisesta 4045

Hallituksen esitys n:o 200
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 20

15) Ehdotukset laeiksi sairausvakuutuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys n:o 145
Lakialoitteet n:ot 30 ja 89
Toivomusaloitteet n:ot 1060, 1173, 1174, 1233, 1253, 1255, 1264, 1323 ja 1370
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 21

16) Ehdotus laiksi kansanterveyslain voimaanpanosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta 4051

S.

Hallituksen esitys n:o 142
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 22

17) Ehdotukset laeiksi valtion eläkelain 7 §:n ja valtion perhe-eläkelain voimaanpanolain 4 §:n muuttamisesta 4051

Hallituksen esitys n:o 136
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 23

18) Ehdotukset laeiksi työttömyysturvalain 23 §:n ja työttömyyskassalain 25 §:n muuttamisesta sekä työttömyyskassalain 19 §:n väliaikaisesta muuttamisesta 4053

Hallituksen esitys n:o 143
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 8

19) Ehdotus laiksi työllisyyslain 18 §:n muuttamisesta 4055

Hallituksen esitys n:o 147
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 9

20) Ehdotukset laiksi työttömyyskassalain 21 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja laiksi työttömyyskassalain 22 §:n väliaikaisesta muuttamisesta 4063

Hallituksen esitys n:o 223
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 24

21) Ehdotus laiksi valtion pelastusoppilaitoksista 4068

Hallituksen esitys n:o 90
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 8

22) Ehdotukset laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta ja laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta annetun lain muuttamisesta 4075

Hallituksen esitys n:o 166
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 9

23) Ehdotukset laiksi valtioneuvoston jäsenten palkkiosta annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta 4099

S.

Hallituksen esitys n:o 110
Lakialoitteet n:ot 37, 64, 65, 75 ja 87
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10

Toinen käsittely:

24) Ehdotukset laeiksi asianajajista annetun lain ja yleisestä oikeusaputoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta 4100

Hallituksen esitys n:o 152
Lakivaliokunnan mietintö n:o 8

Esitellään:

25) Hallituksen esitys n:o 221 laiksi valtion tulo- ja menoarviosta annetun lain muuttamisesta 4101

26) Hallituksen esitys n:o 222 laiksi maanmittausmaksusta annetun lain 5 ja 9 §:n muuttamisesta ..... ”

27) Hallituksen esitys n:o 224 Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän merenkulkijoiden viihtyvyyttä ja hyvinvointia merellä ja satamissa koskevan yleissopimuksen nro 163 hyväksymisestä ..... ”

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Biaudet, Donner, Hiltunen, Jouppila, Malm, Nikula, Pekkarinen, Puhakka ja Väyrynen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Väyrynen, Pekkarinen, Jouppila, Nikula, Malm ja Hiltunen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Puhakka sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Hiltunen, Jouppila, Malm ja Nikula.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 299, 310, 319, 324, 325, 329, 330 ja 335. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 31 §:n muuttamisesta

Ainoa käsittely
Mainittu vuoden 1990 vp:ltä lepäämässä oleva lakiehdotus (HE 157/1989 vp)
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 10

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 10. Viime täysistunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. Seppänen ed. Myllerin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hyväksyttäisiin.

Lisäksi on ed. Seppänen ed. Astalan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi:

1) "Eduskunta toteaa, että erityisesti pääkaupunkiseudulla on pulaa sellaisesta tonttimaasta, joka olisi nopeasti saatavissa käyttöön aravavuokra-asuntojen rakentamistarkoituksiin. Sen takia eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin alueenvaihtojen käynnistämiseksi valtion ja alueen kuntien kesken."

2) "Eduskunta toteaa, että pääkaupunkiseudun vuokra-asuntojen tonttipulaongelmaa ei ratkaista maan vapaalla hinnoittelulla tai muilla sellaisilla toimenpiteillä, kuten esimerkiksi huoneenvuokralain muuttamisella, jotka johtavat vuokrien nousemiseen ja vuokralaisten aseman heikkenemiseen. Eduskunta edellyttää lunastuslakipäätöksen tehdessään, että hallitus antaa eduskunnalle tarvittavat lakiesitykset muun muassa huoneenvuokralainsäädännön uudistamisesta niin, että vuokralaisten nykyinen asema turvataan."

3) "Eduskunta toteaa, että rakennusmaan hinta on alentunut kotoperäisen laman ja harjoitetun deflaatiopolitiikan seurauksena. Sen takia eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin kuntien maanhankinnan rahoittamiseksi valtion korkotukemilla lainoilla kuntien asuntorakennustarkoituksia varten suorittaman maanhankinnan lisäämiseksi erityisesti pääkaupunkiseudulla."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Ensin on äänestettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on hyväksytty jätettäväksi lepäämään, äänestää "jaa"; joka ei sitä hyväksy, äänestää "ei". Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Alho, Andersson, U. Anttila, Apukka, Astala, Backman, von Bell, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laitinen, V. Laukkanen, P. Leppänen, Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Nyby, A. Ojala, O. Ojala, Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Räty, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Wahlström, Vehkaoja, Viljamaa, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, S-L. Anttila, Antvuori, Aula, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Huuhtanen, Häkämies, Jansson, Jokiniemi, Jurva, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Markkula, Mattila, Miettinen, Moilanen, Morri, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mölsä, Niinistö, Nordman, Näsi, Ollila, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, M. Pietikäinen, Pokka, Rauramo, O. Rehn, Renko, Renlund, Riihijärvi, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Suhonen, Taina, Takala, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vistbacka, Vuorensola, Väistö ja Zyskowicz.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

E. Aho, Biaudet, Donner, Hiltunen, Hurskainen, Isohookana-Asunmaa, Jouppila, Juhantalo, Karhunen, Laine, Malm, Nikula, Norrback, Pekkarinen, S. Pietikäinen, Puhakka, E. Rehn, Salolainen, Särkijärvi ja Väyrynen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 75 jaa- ja 104 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 1)

Eduskunta on hylännyt lakiehdotuksen.

P u h e m i e s : Koska lakiehdotus on tullut hylätyksi, katsottaneen perusteluja koskevat ehdotukset rauenneiksi.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. S e p p ä n e n : Herra puhemies! Mielestäni tässä yhteydessä perustelulausumaehdotuksia ei voida katsoa rauenneiksi, koska niitä ei ole kirjoitettu sillä tavalla, että ne edellyttävät lakiehdotuksen hyväksymistä tai hylkäämistä. Eilisen tulkinnan mukaan näistä perustelulausumaehdotuksista piti äänestää.

P u h e m i e s : Perusteluja koskevien ehdotusten muotoilun huomioon ottaen tarkistan äskeistä menettelytapaehdotusta siten, että lausumaehdotuksista äänestetään.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Seppäsen 1) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Seppäsen 1) ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 94 jaa- ja 74 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 24. (Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Seppäsen 2) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Seppäsen 2) ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 79 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 19. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Seppäsen 3) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Seppäsen 3) ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 65 ei-ääntä, 9 tyhjää; poissa 21. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotukset laiksi vuodelta 1992 toimitettavassa valtionverotuksessa sovellettavista veroasteikoista ja veroprosenteista

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 61
Lakialoite n:o 76
Toivomusaloite n:o 145
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Puhemies: Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 3) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Herra puhemies! On kysytty, onko ihminen ihmiselle sasi, ja oikea vastaus on, että on, jos hyväksytään tällaiset verotaulukot, jotka nyt ovat tulossa hallituspuolueiden esityksenä voimaan. Nimittäin näissä verotaulukoissa säilytetään ne suurituloisille annetut verohelpotukset, jotka edellinen, sinipunahallitus suurituloisille antoi. Minä tervehdin sosialidemokraatteja, jotka tässä kysymyksessä ovat reilusti muuttaneet kantaansa ja ovat olleet suurituloisten verotuksen kiristämisen kannalla toisin kuin olivat aikaisemmassa hallituksessa. Minusta voi takkia kääntää ja mielipidettä vaihtaa ihan reilusti silloin, kun siihen on aihetta. Nyt, kun sosialidemokraatit ovat vapautuneet kokoomuksen vankina olemisesta, tällainen omien mielipiteiden esille tuominen on perusteltua ja oikein. Tässä näen hedelmällisen yhteistyömahdollisuuden vasemmistoyhteistyön rakentamisessa. Nyt myös sosialidemokraatit voivat siis vapaasti harjoittaa omaa politiikkaansa ilman, että tarvitsee harjoittaa kokoomuksen politiikkaa.

Toisaalta tilanne on ongelmallinen siinä, että ihan kaikissa asioissa ei tarvitsisi olla sillä tavalla itsenäinen, että uskoisi voitavan vaikuttaa hallituksen päätöksiin hallituksen ulkopuolelta käsin joillakin ponsilla tai perustelulausumilla, joista hallituksen kanssa sovitaan mutta jotka eivät velvoita hallitusta mihinkään. Viittaan siihen huoneenvuokralain käsittelyyn, joka ensi yönä tulee eduskunnassa esille, jossa nostetaan vuokria ja heikennetään vuokralaisten asemaa ja jossa sosialidemokraatit ovat valtionhoitajapuolueena tehneet hallituksen kanssa kaupat ilman, että vastineeksi siitä saadaan mitään. Mutta palataan siihen sitten yöllä, todetaan tässä yhteydessä tyydytyksellä sosialidemokraattien vaihtaneen kantaansa ja jätetään kokoomus ja keskusta yksin puolustamaan suurituloisen asiaa maassamme.

Tietysti tässä yhteydessä voisi antaa sosialidemokraateille vähän neuvoja siitä, miten oppositiossa pitää olla ja miten pitää varoa niitä loukkuja, joita hallitus asettaa, eli tietty määrä lujuutta ja määrätietoisuutta, rajuutta ja raakuutta tarvitaan oppositiossa olemiseen sillä tavalla, että omat kannat tulevat julki ja pyritään saa-

maan aikaan ratkaisuja, joita hallitus ei eduskunnalle tuo.

Siihen raakuuteen liittyy myös se, että jos hallitus ajaa härkäpäisesti linjaa, joka suuntautuu niiden ihmisten asiaa vastaan, joita puolue sanoo tukevansa, niin kyllä täytyy olla voimaa ja rohkeutta siinä tilanteessa myöskin äänestyskäyttäytymisellä manifestoida isompaa ja korkeampaa linjaa kuin on päivänpolitiikassa kulloinkin esillä. Verojen kiristäminen erityisesti pienituloisilta on linja, johon toivoisi sosialidemokraattien asettavan jarruja. Kun me nyt hyväksymme nämä hallituksen esittämät verotaulukot, verotus maassamme kiristyy, verotus kovenee.

Verotus on koventunut jo aikaisemminkin. Tänä vuonna 101 kunnassa kunnallisveroäyriä on nostettu ja ensi vuonna kunnallisveroäyriä ollaan nostamassa noin 107 kunnassa. Verotus kiristyy myös siltä osin. Meillä on korkea liikevaihtoverokanta. Meidän liikevaihtoveromme prosentti on yksi maailman korkeimpia ja siltäkin osin verotus kohtelee ankarasti pienituloisia. Meillä ollaan säätämässä ns. raippavero, jossa valtion tuloja lisätään hyvin vähän progressiivisella esityksellä sen sijasta, että muutettaisiin tässä yhteydessä käsillä olevia verotaulukoita niin, että verot tulisivat kansalaisille maksuun veronmaksukyvyn mukaan. Me tiedämme, että putkessa on kiinteistövero vuoden 93 alusta, ja me tiedämme, että putkessa on palvelujen liikevaihtoverolle pano vuoden 93 alussa. Tältä osin hallitukset ovat järjestelmällisesti lisäämässä pienituloisten veroja: asumisen veroja, sellaisia kulutusveroja, jotka liittyvät myös välttämättömiin palveluksiin, mitä merkitsee kaikkien palvelujen liikevaihtoverolle pano.

Sen hallituskipeyden oireita, jota sosialidemokraateilla viime aikoina on esiintynyt, ovat luopumiset niistä periaatteista, joita puolue esimerkiksi valiokunnassa on esittänyt huoneenvuokralain käsittelyn yhteydessä, ja sen oireita ovat myös ne vastaantulot, joita sosialidemokraattinen puolue on tehnyt säästölakikysymyksessä, eli on unohdettu pienituloisten ihmisten asia ja sillä tavalla tasoitettu tietä hallitukseen.

Toivoisin, että käsillä olevassa taulukkoveroäänestyksessä sosialidemokraatit tekisivät sellaista periaatteellista politiikkaa, että jos puolue pääseekin hallitukseen, jos puolue onkin ensi vuonna hallituksessa, niin puolue jälleen on saman taulukkokantansa takana, millä puolue tänä vuonna oli. Tänä vuonna olitte eri kannalla kuin viime vuonna, tänä vuonna tällä kannalla, ja toivoisimme, että ensi vuonna olisitte myös tällä kannalla eikä sillä kannalla, millä puolue oli viime vuonna, koska on oikeudenmukainen tapa periä yhteiskunnalta veroja veronmaksukyvyn mukaan mahdollisimman suuressa määrin verotaulukoiden progression perusteella.

Opposition tehtävänä on näyttää Suomen kansalaisille, että verot nousevat. Opposition tehtävänä on saada aikaan verotukselle oikea kohtaanto niin, että veroja maksavat ne, joilla on hyvä veronmaksukyky. Jos verot eivät kohtaannu oikein, jos suurituloisille annetaan veroale samaan aikaan, kun pieni- ja keskituloisille kiristetään verotusta, niin silloin kohtaanto on väärä ja sen kohtaannon raaka kritiikki on pakko suorittaa. Opposition tehtävänä on raa'asti kritisoida niitä ratkaisuja, joilla hallitus panee pienituloisille ihmisille maksuun yhteiskunnassa lisää veroja samaan aikaan, kun suurituloisten veroalea ei peruta.

Me haluamme kiinnittää huomiota kysymykseen, joka liittyy samaan taulukkoesitykseen. Se on varallisuuden verottaminen. Meillä on jotenkin päässyt yleistymään sellainen käsitys, että varallisuus on kaiken verotuksen ulkopuolella ja sen pitääkin olla ja että varallisuutta ei saisi verottaa. Haluan muistuttaa tässä yhteydessä siitä, että kun meillä oli edellisen kerran maassa hätätila vuonna 76, niin siinä tilanteessa nimenomaan annettiin merkki siitä, että ollaan valmiita harjoittamaan politiikkaa, jossa yhteiskunnan kustannukset tulevat oikein maksuun verovelvolliselle, ja siinä tilanteessa nostettiin varallisuusveroprosenttia 3 prosenttiin ja, ellen väärin muista, vuonna 77 jopa 4 prosenttiin, kun se tämän taulukkoesityksen mukaan on 0,9 prosenttia. Eli tässä tilanteessa ongelmia ei ratkota sillä tavalla, että verotetaan suurituloisia ja verotetaan varallisuutta. Se ei ratkaise Suomen tämänhetkisiä ongelmia, mutta suurituloisten verohelpotusten peruuttaminen tässä suhdannetilanteessa tai varallisuusverotuksen kiristäminen olisivat merkkejä siitä, että mikään ryhmä ei ole yhteiskunnan tai hallituksen erityisessä suojeluksessa, niin kuin ovat tänä päivänä suurituloiset ja rikkaat.

Tämän takia varallisuusveroprosenttia olisi korotettava hätätilan tarpeisiin, niin kuin tehtiin 15 vuotta sitten, korotettiin varallisuusveroprosenttia hätätilan tarpeisiin. Tällaista ehdotusta ei kuitenkaan ole valiokunnassa näköjään tehty, mutta siltä suunnalta voidaan ratkaisu löytää, jotta ihminen ei olisi ihmiselle sasi.

Ed. T. Roos (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ed. Seppäselle tästä sosialidemokraateille osoitetusta joulutervehdyksestä. Kovin huonosti se kyllä sopi käsiteltävänä olevaan asiaan. Kovin hyvin se sen sijaan sopi kyllä Seppäsen-Ehrnroothin linjaan. Kun katsotaan oppositiopolitiikan tuloksia, niin ed. Seppästä en aivan parhaana oppimestarina osaisi siinä kyllä pitää. En myöskään ole aivan varma siitä, minkä verran äskeinen puheenvuoro edisti vasemmiston yhteistyöhalua. Mahtoiko se olla puhujan tarkoituskaan?

Ed. Mäki-Hakola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppänen moneen otteeseen totesi, että opposition tehtävänä on raa'asti kritisoida, raa'asti kritisoida, hän toisti. Tietysti näinkin, mutta odottaisi tietysti, että esitettäisiin myös vaihtoehtoja. Ei näin yksinkertaisesti asiaa voi esittää, että vain yksinkertaisesti kritisoidaan. Hän puolusti tuloveron voimakasta nostamista ns. hyvätuloisilta.

Tilanne on todella valtiontalouden kannalta huolestuttava. Meillä on tänä päivänä valmistunut valtiovarainvaliokunnasta budjettimietintö, jossa todetaan, että tulo- ja varallisuusveroa arvioidaan kertyvän 32,7 miljardia. Nettolainanottoa, ed. Seppänen, tarvitaan 34,6 miljardia markkaa. Toisin sanoen vaikka me kaksinkertaistaisimme tulo- ja varallisuusveron, vaikka todella kaksinkertaistaisimme, niin siitä huolimatta vielä jäisi meidän tulevaan tulo- ja menoarvioomme aukkoa. Tämä on huolestuttava kehitys, josta meidän molempien tulee kantaa huolta. Mutta meidän täytyy myös kantaa huolta siitä, että meidän veroasteemme ei nouse niin korkeaksi, että meidän veronmaksajamme alkavat kaihtaa Suomea. Tällaista kehitystä on nähtävissä mm. elinkeinoelämän taholta jo, ja sen takia tässä täytyy tietysti kokonaisuus ottaa huomioon eikä yksinomaan propagandistisesti todeta, että on raa'asti vain kritisoitava ja kritisoitava.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maassa on ennätystyöttömyys ja ennätyskireät verot. Olisi odottanut, että ed. Seppäselläkin olisi ollut myös hallitukselle tässä yhteydessä jotain sanottavaa, mutta hän muisti erityisesti sosialidemokraatteja. Omasta puolestani sanoisin, että on aivan oikein, että työn verottamisesta päästäisiin kulutuksen verottamiseen, pääomatulojen verottamiseen ja varallisuuden verottamiseen. Mutta tässä taloudellisessa tilanteessa, joka on aivan erilainen kuin sinipunan aikana oli, nykyinen hallitus kiristää veroja yleisesti, mutta aivan erityisesti pienituloisilta. (Ed. Zyskowicz: Miten niin erityisesti?) Sen vuoksi tietysti on oikeudenmukaista meiltäkin tässä tilanteessa, jotta verorasitus jakaantuisi kohtuullisesti, esittää nimenomaan suurituloisimpien progression kiristämistä tässä poikkeuksellisessa taloudellisessa tilanteessa, jotta verorasitus jakautuisi maksukyvyn mukaan.

Mutta oleellista on, herra puhemies, että hallituksen pitäisi saada talouden kasvu nousuun, koska vain siten yleensä tulee verotuloja, ja sen jälkeen voitaisiin sitten taas ed. Seppäsen kanssa keskustella siitä, ketä yleensä verotetaan. Mutta nyt loppuvat veronmaksajat, kun kaikki tuntuvat jäävän vaille työtä, ja verotulot tulevat tällä menolla ehtymään ja valtio tulee lisää velkaantumaan.

Ed. Väyrynen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Mäki-Hakolalle sanoisin, että valtion velkaantumista voidaan vähentää, jos suurituloisten verotusta kiristetään eli peruutetaan suurituloisille annettu veroale. Mutta nyt kun myös ministeri Salolainen on käymässä maassa, niin minä haluaisin esittää hänelle tässä yhteydessä kysymyksen: Onko hän valmis alentamaan edelleen suurituloisten veroa, niin kuin hän on aikaisemmissa yhteyksissä esittänyt?

Minusta kokoomuksen puheenjohtajan kanta tässä kysymyksessä on nyt merkittävä, ja sillä tavalla se linjaisi kenties enemmän kokoomuksen linjaa kuin ed. Mäki-Hakolan puheenvuoro. Jos kokoomus on todella valmis jatkamaan suurituloisille annettua veroalea, niin mielestäni ne tavoitteet pitäisi tässä yhteydessä esitellä, ministeri Salolainen. Ei voi EY:n varjolla vaieta niistä kysymyksistä, jotka koskevat kotimaan politiikkaa ja kotimaista veropolitiikkaa.

Mitä tulee täällä tovereiden sosialidemokraattisten kansanedustajien käyttämiin puheenvuoroihin, minä haluan muistuttaa eräästä vastikään tehdystä gallup-tutkimuksesta, jonka mukaan 60 prosenttia puolueen omista kannattajista ja 70 prosenttia Suomen kansasta on pettynyt sosialidemokraattien harjoittamaan oppositiopolitiikkaan. Kyllä minä toivoisin, että vähän terästäisitte sitä politiikkaa, jotta tämä oppositi-

ossa oleminen ei jäisi yksin meidän varaamme täällä eduskunnassa. Nämä neuvot, joita teille annan, ovat hyviä kokemuksia edelliseltä oppositiokaudelta, jolloin me keskustan kanssa jo arvostelimme teitä niistä kysymyksistä, joissa te nyt olette muuttaneet kantaanne. Eli te pääsette oikealle puolelle yhteiskunnassa tässä kysymyksessä, kun vain osaatte tehdä oppositiopolitiikkaa tämmöiseltä varmalta, lujalta ja raa'alta pohjalta.

Ed. Pekkarinen merkitään läsnä olevaksi.

Ministeri S a l o l a i n e n: Herra puhemies! Ensinnäkin ed. Seppänen olisi anteeksipyynnön velkaa ala-arvoisista vihjailuistaan käynnistä kotimaassa. Minusta se ei sovi tämän kaltaisen arvovaltaisen kuulijakunnan edessä esitettäväksi. Se on minusta todellakin törkeä loukkaus minua kohtaan henkilökohtaisesti, kun puolustan Suomen etuja kansainvälisillä kentillä. Tämä oli todella valitettavan vihjaileva heitto.

Mitä tulee itse asiaan, niin totta kai meidän tulee lähteä siitä, että meidän verorakennettamme kehitetään Suomessa eurooppalaiseen suuntaan, joka tarkoittaa sitä, että meidän erittäin korkeasta marginaaliverotuksestamme päästäisiin alemmalle verotasolle ja vastaava vero kerätään enemmän välillisillä veroilla ja erilaisilla maksuilla. (Ed. Laine: Se on eurooppalainen suuntaus!) Tämä on myös yleiseurooppalainen suuntaus, ja tähän on joka tapauksessa ennen pitkää mentävä, koska muuten me menetämme meidän parasta työvoimaamme täältä ulkomaille, kun myös verotuksella kilpailemme suomalaisesta työvoimasta.

Mitä tulee tämänhetkiseen tilanteeseen, jossa hallitus on ollut pakkotilanteessa sen vuoksi, että työmarkkinaratkaisun yhteydessä ei voitu saada sellaista järkevää ratkaisua, jolla olisi voitu rahoittaa tämä ns. p-TEL tuporatkaisun yhteydessä, hallitus on joutunut yhden vuoden ajaksi turvautumaan tämän kaltaiseen ikävään ratkaisuun. Tämä ei ole meillekään myönteinen asia, mutta tähän on ollut pakko mennä, ja tähän olisi mennyt mikä tahansa hallitus, olivatpa siellä ketkä tahansa, jotka tässä salissa istuvat.

Ed. Z y s k o w i c z (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Seppänen tarjoaa lääkkeeksi valtiontalouden ongelmiin suurituloisten verotuksen kiristämistä. Käyttääkseni erästä äskettäin muotiin tullutta ilmaisua pitää todeta, että tämä ed. Seppäsen vaatimus perustuu julkiseen itsepetokseen, jos hän kuvittelee, että nimenomaan suurituloisten verotusta kiristämällä voitaisiin saada syntymään sellaisia summia, sellaista tuloa valtiolle, jota tässä tilanteessa kaivattaisiin. On aivan selvää, että ed. Seppänenkin tietää, että nimenomaan suurituloisten verotusta kiristämällä saadaan niin vähän markkoja kasaan, että se ei ole mikään ratkaisu meidän ongelmiimme.

Ed. Seppänen viittasi vuoden 1976 kokemuksiin, ja sikäli kuin oikein muistan, niin silloiset kokemukset ylimääräisistä veroista, joita silloin kerättiin, olivat huonoja. Vasta sen jälkeen, kun Korpilammen kokouksen jälkeen omaksuttiin uudenlainen, toisenlainen politiikka, päästiin silloisesta lamatilanteesta ylöspäin.

Olisin myös ministeri Salolaisen tavoin todennut, että kokoomus jatkossakin pyrkii siihen, että työnteon ja yrittämisen verotusta kevennettäisiin ja painopistettä siirrettäisiin verotuksessa kulutuksen verottamiseen.

Mitä ed. Hämäläisen puheenvuoroon tulee, niin totean vain, että myöskään se väite ei pidä paikkaansa, että hallitus olisi näissä veroratkaisuissaan valinnut sellaisen verotuksen tien tai sellaiset ratkaisut, jotka nimenomaan tai, kuten hän sanoi, erityisesti pienituloisten verotusta kiristävät.

Ed. L u t t i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On ollut suorastaan liikuttavaa kuunnella, miten ed. Seppänen on huolissaan sosialidemokraattisen puolueen kannatuksesta ja siitä, millä tavalla me harjoitamme oppositiopolitiikkaa. Hän on antanut meille neuvoja, mutta emme tule ottamaan niitä huomioon. Se johtuu siitä, että vasemmistoliiton kannatus on juuri tämän ed. Seppäsen johtaman oppositiopolitiikan takia mennyt jatkuvasti alaspäin kuin lehmän häntä, ja siihen tilanteeseen me emme halua. Me olemme päässeet nousuun, niin kuin viimeiset gallupnumerot osoittavat.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastauspuheenvuoroni koskee ed. Seppäsen puheenvuoroa, jossa hän vaatii suurituloisten verotuksen kiristämistä, ja vastaukseni on aika saman sisältöinen kuin ed. Zyskowiczin. Olisin halunnut nyt tietää ed. Seppäseltä ja vasemmistoliitolta: Mikä on suurituloinen, paljonko hän tienaa vuodessa, paljonko näitä suu-

rituloisia on ja kuinka monta kymmentä miljardia markkaa suurituloisilta voidaan ottaa verotuloja?

Ed. Vähänäkki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn ryhmätoverini Timo Roosin äskettäiseen vastauspuheenvuoroon siitä, ettei vasemmistoyhteistyölle kovin ruusuiselta tulevaisuus näytä, niin kauan kuin vasemmistoliiton ryhmällä ed. Seppäsen kaltainen kellokas tässä talossa on. Hänen kunniakseen on kuitenkin sanottava se, että viime vaalikaudella hän piti tapanaan aloittaa puheenvuoronsa sanomalla "hyvät sosialidemokraatit ja muut porvarit". Se on kuitenkin onneksi jäänyt Holkerin hallituksen myötä unholaan hänen sanavarastostaan.

Mitä tulee näihin neuvoihin, niin kyllä ed. Seppäsen puheenvuoroissa varsin hyviä neuvoja meille sosialidemokraateille ja oppositiopolitiikkaan on, vaikka ryhmätoverini ed. Luttinen ei aivan samaa mieltä ollut. Sen sijaan kommunistit eivät tarvitse neuvoja oppositiossa pysymiseen. Tuolla meiningillä, millä ed. Seppänen vetää ryhmäänsä, varmasti oppositiossa voi harjaantua useammankin vuoden, ellei vaalikaudenkin.

Mitä tulee niihin positiivisiin puoliin, yhdyn ed. Seppäsen näkemykseen nimenomaan varallisuusverosta. Tässä tilanteessa, kun yhteiskuntasopimusta on penätty ja perätty pääministerin taholta, olisi mitä mainioin tilanne korottaa omaisuus- eli varallisuusveroa. Samalla olen myös ed. Seppäsen kanssa siinä yhtä mieltä, että myytti palkansaajapuolue kokoomuksesta voidaan nyt lopullisesti unohtaa. Se on antamassa suurituloisille veroaletta, mutta nimenomaan suurimmille ryhmille — keskisuurta ja pientä palkkaa saaville — he ovat antamassa raippoja.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pyydän ministeri Salolaiselta anteeksi, että sanoin, että hän on käymässä Suomessa. Se oli vain sellainen muotoilu, jota kokoomuksen eduskuntaryhmän kansanedustajat hyvin paljon käyttävät eduskuntatalossa vapaassa keskustelussa. Mutta minä omasta puolestani en halua asettaa ministeri Salolaisen motiiveja kotimaassa käymiselle kyseenalaisiksi.

Mitä tulee vasemmistoyhteistyöhön ja sen jatkonäkymiin, niin minusta on vasemmistoyhteistyön näkökulmasta erittäin kielteistä, että sosialidemokraatit ovat sopineet esimerkiksi huoneenvuokralain heikentämisestä hallituksen kanssa. Myöskin sellaisista säästölakiesityksistä, joita he eivät ole valmiita äänestämään yli valtiopäivien, on sovittu hallituksen kanssa, ja minusta porvarihallituksen kanssa ei tehdä vasemmistoyhteistyötä. Te neuvottelette vasemmistoyhteistyöstä hallituksen kanssa ettekä vasemmiston kanssa, ja sitten te vaaditte teidän sopimuksellemme meidän takauksemme eli vasemmistoyhteistyön nimissä haluatte, että me kannatamme sitä, mitä te neuvottelette porvareiden kanssa mutta ette meidän kanssamme, että pitäkää hyvänänne.

Mitä tulee ed. Ukkolan puheenvuoroon, niin suurituloisia kansalaisia ovat mielestäni maassamme ne, joiden verotettava vuositulo on 150 000 markasta ylöspäin. Sellaisia kansalaisia on maassamme arvioni mukaan noin 300 000 tällä hetkellä, voi olla huomattavastikin enemmän, mutta verotaulukot ovat valitettavasti pari vuotta jäljessä, ja tällä hetkellä ne ovat erityisen epäluotettavia, koska yhteiskunnallinen tilanne on voimakkaasti muuttunut. Tällä tavalla voitaisiin saada muutamia miljardeja markkoja hyvin helposti lisää valtion budjetin tulopuoleen.

Ed. Laakso (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Käsitykseni mukaan ed. Seppänen on oikeassa siinä, että SDP:n verolinjassa on tapahtunut olennainen muutos SDP:n jäätyä Holkerin hallituksesta oppositioon. Tiedän, että monet SDP:n kansanedustajat olivat jo Holkerin hallituksen kaudella sitä mieltä, että suurituloisille annettavat marginaaliverohelpotukset ovat kohtuuttomia. Nyt koko SDP:n ryhmä puolueen ollessa oppositiossa, on sitä mieltä, kuten ed. Backman myöhemmin ehdottamassaan perustelulausumassa, että ensi sijassa pitäisi puuttua hyvätuloisen ja varakkaiden verotukseen lisäämällä heidän verotustaan. Juuri tässä suhteessa on tapahtunut olennainen muutos verrattuna Holkerin hallituksen kauteen. Ed. Hämäläinen totesi, että tämä hallitus kiristää erityisesti pienituloisten verorasitusta, ja tässä ed. Hämäläinen on oikeassa. Ongelma on vain se, että Holkerin hallitus kevensi erityisesti suurituloisten veroja, ja tässä politiikassa valitettavasti myös sosialidemokraatit olivat Holkerin hallituksessa mukana. Mutta kuten sanoin, on myönteistä, että vasemmisto on nyt löytänyt yhteisen linjan. Tiedän, että myös keskustassa on kansanedustajia, jotka ovat sitä mieltä, että hyvätuloisten ja varakkaiden verotusta pitäisi kiristää.

Totean vielä ed. Zyskowiczille, että kun ed. Zyskowicz vielä jokin aika sitten sai kohtuutonta julkisuutta vaatimuksillaan, että hyväpalkkaisten pitäisi luopua palkankorotuksistaan ja alentaa palkkojaan, niin ed. Zyskowicz ei perustuslakivaliokunnassa ollut valmis kannattamaan tällaisia esityksiä esimerkiksi kansanedustajien osalta, vaikka ottikin tässä asiassa eräiden toimittajien huonon ammattitaidon vuoksi julkisuushyödyn itselleen. Kysynkin ed. Zyskowiczilta: Muistatteko te, että te äänestitte kaikkien marginaaliverohelpotusten puolesta säädettäessä tulo- ja varallisuusverolakia, jolla annettiin tuhansien markkojen verohelpotukset ...

Puhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Seppänen vetosi eilen varsin vaikuttavalla ja syvällisellä tavalla Raamattuun. Haluaisin kuitenkin ed. Seppästä muistuttaa siitä vaarasta, että lukee kuin piru Raamattua. Nimittäin olisi johdonmukaisempaa lukea se kirja kokonaisuudessaan ja johdonmukaisesti kunnioittaa sen ajatuksia. Siellä nimittäin sanotaan selkeästi: "Ankaralla verotuksella kuningas tappaa kansan." On aivan liian yksipuolista ajattelua jatkuvasti olla vaatimassa verotuksen kiristämistä. Itse näen, että ainoa kestävä tie tämän ongelman ratkaisemiseen on se, että syvällisellä tavalla paneuduttaisiin suurten sosiaalisten ongelmien ennalta ehkäisyyn, koska loppujen lopuksi tätä kautta säästyisi valtavat verorahat. Näin ollen tämä olisi paljon parempi tie, ed. Seppänen, kuin olla yksipuolisesti vaatimassa verojen korottamista kerrasta toiseen.

Sisäasiainministeri Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Ed. Laakson puheenvuoron johdosta, jossa hän viittaa täällä käytettyyn puheenvuoroon, väitteeseen siitä, että hallituksen verolinja kiristää eniten pienituloisten verotusta, haluan kommentoida sen verran, että valtiovarainministeriön selvityksen mukaan — selvittelijöiden, jotka ovat ymmärtääkseni monella tavalla aika lähellä edellisen vaalikauden toista päähallituspuoluetta — veroratkaisujen tulonjakovaikutukset ovat sellaiset, että ne ottavat enemmän suurituloisilta ja vähemmän pienituloisilta. Tulonjakovaikutukset muuttuvat nimenomaan äsken kuvatulla tavalla. On totta, että kaikkien verotus kiristyy. Siinä ed. Hämäläinen — ilmeisesti hän on tuon puheenvuoron käyttänyt — on aivan oikeassa. Kaikkien verotus kiristyy jonkin verran, mutta suhteessa tulonjaollisesti ratkaisut ovat sitä, että ne painottuvat eniten suurituloisempia rassaaviksi ja vähemmän pienituloisia koskettaviksi.

Mitä verouudistuksen jatkoon tulee, totean ihan lyhyesti, että ymmärrän sen realiteetin, että vaalikauden mitassa on jo päästävä siihen, että marginaaliveroja, korkeimpiakin, on kyettävä keventämään. Mutta se ei saa tapahtua niin, että se muuttaa tulonjakovaikutuksia pienituloisia tai erityisesti keskituloista toimihenkilökenttää rappaavalla tavalla. Sellaisessa keskusta ei voi olla mukana.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Seppäsen puheenvuoro oli sikäli erittäin masentava, että hän ei tällä kertaa haukkunut vihreitä lainkaan. Minua alkoi epäilyttää, että vihreissä taitaa olla jotain vikaa, kun hän unohti haukkua vihreitä.

Ed. Seppänen on nyt viiden vuoden ajan vaahdonnut suurituloisten ja rikkaiden eduista ja pyrkinyt katkomaan päitä kuten Prokrusteen vuoteessa antiikissa tehtiin. Haluaisin sanoa, että tämän tyyppinen kateuteen ja katkeruuteen perustuva politiikka tulee olemaan Suomessa pian menneisyyttä. Suomihan on maailman kateellisin maa, kateuden täyttämä maa, ja siihen pystyy erittäin hyvin perustamaan poliittisen linjansa ja tällä tavalla saavuttaa väliaikaista kannatusta. Mutta länsimaissa yleensä ei katsota, että kyvykkyys olisi pahuutta tai kekseliäisyys olisi aina keinottelua tai ahkeruus on riistoa, kuten ed. Seppänen puheillaan täällä jatkuvasti vihjailee.

Kateus on erittäin vastenmielinen tunne. Se on yhdistelmä huonoutta ja pahuutta, kuten kaikki tietävät. Sitä pitäisi yleisesti ottaen halveksia, sitä ei pitäisi kannustaa. Mutta samalla tavoin, ed. Seppänen, kuten huumeiden käyttö ei ole tuomittavinta vaan huumeiden kauppaaminen, niin kateellinen ihminen ei ole kaikkein halveksittavin vaan sellainen, joka lietsoo kateutta. Minä haluaisin, ed. Seppänen, huomauttaa teille, että teidän puheenne kuuluvat pian ja oikeastaan jo nyt menneisyyteen.

Ed. Zyskowicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Laakso väitti puheenvuorossaan, että en olisi ollut perustuslakivaliokunnassa valmis kannattamaan hallituksen esitystä ministereiden ja kansanedustajien palkkojen alentamisesta. Ed. Laakson väite ei pidä paikkaansa. (Ed. Laakso: Missä on vasta-

lause?) — Mitä vastalauseeseen tulee, ed. Laakso, jos olisin ollut tässä asiassa tavoittelemassa sitä liioiteltua julkisuutta, johon ed. Laakso puheenvuorossaan viittasi, varmasti olisi löytynyt asiasta vastalause ja kaikki muut temput, joilla olisin omaa kantaani pyrkinyt erikseen mainostamaan.

Mitä tulee yleisemmin tähän tilanteeseen, olen henkilökohtaisesti sitä mieltä, että on masentavaa, ettei tästä yhteiskunnasta löydy tässäkään tilanteessa, sanotaan sitten vaikka ed. Laaksolle tutulla ilmaisulla, ei löydy solidaarisuutta, ei hyvätuloisilta pienituloisia kohtaan ei niiltä joilla on työtä niitä kohtaan, joilla ei ole. Kansanedustajilla olisi ollut tilaisuus tässä yhteydessä antaa esimerkki toisenlaisesta ajattelusta. Valitettavasti emme olleet siihen valmiita.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ed. Laaksolle todeta, että ed. Zyskowicz kaikissa niissä yhteyksissä, joissa käytiin neuvotteluja kansanedustajien palkkauksesta, edusti johdonmukaisesti sitä linjaa, että palkanalennuksiin on mentävä. Ed. Laakso täällä jälleen kerran esitti ne väärät väitteet, jotka ovat tässä salissa vuosien aikana toistuneet, että sekä verouudistus että ensi vuoden veroratkaisut merkitsevät pienituloisten aseman merkittävää heikentämistä verrattuna muihin tulonsaajaryhmiin. Nämä väitteet on monta kertaa pyritty osoittamaan vääriksi, mutta silti hän toistaa omia väitteitään.

Haluan vielä muistuttaa, että verouudistuksen yhteydessä vuonna 89 valtionveron verotettavan tulon alarajaa nostettiin 15 700 markasta 40 000 markkaan. Ketkä hyötyivät tästä alarajan nostosta? Nimenomaan kaikkein pienituloisimmat. Vuoden 89 verotuksesta verohallituksessa tehdyssä selvityksessä voidaan todeta, että kaikkein suurimmat hyötyjät myös suhteellisesti olivat ne, joiden tulot olivat alle 60 000 markkaa. Kaikki laskelmat verouudistuksen eri vaiheista vuodesta 87 vuoteen 91 osoittavat, että mitään sellaisia merkittäviä tulonjakovaikutusmuutoksia, jotka hyödyttäisivät suurituloisia tai keskituloisia, ei ole missään tapauksessa esiintynyt.

Mitä tulee vuoteen 92, siltä osin voidaan todeta, että maksuissa on selvä porrastus 80 000 markan tulorajan kohdalla. Sen lisäksi mitä tulee kaikkein pienituloisimpiin, verojen ja maksujen kiristykset eivät kohdistu niihin eläkeläisiin, jotka saavat hyödyn eläketulovähennyksestä, eivät myöskään niihin kansalaisiin, joihin kohdistuu kunnallinen perusvähennys. Eli kaikkein pienituloisimmat ovat jälleen suojatussa asemassa. Voin osoittaa ed. Laaksolle laskelman, joka on tehty kotitalouksien käytettävissä olevista tuloista: Kaikkein pienituloisimmilla ei ole mitään tulojen alennusta, keskituloisilla puhutaan 2—3 prosentin käytettävissä olevan tulon pienenemisestä ja kaikkein suurituloisimmilla puhutaan noin 5 prosentista. Myös suhteellisesti kaikkein pienituloisimmat ovat varsin kohtuullisessa asemassa näissä muutoksissa, joten alkaisi jo vähitellen olla aika lopettaa näitten väärien väitteitten esittäminen täällä salissa.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Pekkarinen sanoi, ettei keskusta voi olla mukana hallituksessa, joka muuttaa tulonjakoa pienituloisten tappioksi. Te joudutte lähtemään tästä hallituksesta, jos te olette tosissanne tämän väitteen suhteen. Minä olen varma, kunhan koko tulonjakokehitys selvitetään esimerkiksi vuoden päästä, että huomataan, että tulonjaossa on tapahtunut muutoksia isotuloisten hyväksi, jos pannaan tulonsaajat kymmeneen eri ryhmään, mikä tämä Tilastokeskuksen vertailu on. Työttömyys vinouttaa ensinnäkin tulonjakoa. On eräitä muita tekijöitä kuten palkkaratkaisut, jotka sitä vinouttavat, ja on myös verotus. Kun verotus katsotaan kokonaisuudessaan, pitää nähdä paitsi valtion tuloverot, myös tietysti liikevaihtovero ja kunnallisverotus, joka näissä tarkasteluissa jää niin helposti sivuun, ja kunnallisverotus on erittäin epäoikeudenmukaista verotuksen kiristämistä. Se on jakoveroa.

Te siis joudutte lähtemään tästä hallituksesta. Te olette nyt samanlaisen valan antanut kuin ministeri Viinanen antoi kerran. Toivon mukaan te olette tosissanne. Minä todella toivon, että näin käy, koska kokoomuksen kanssa ei päästä oikeudenmukaiseen tulonjakopolitiikkaan. Sosialidemokraatit löivät päänsä jo siihen muuriin, ja nyt te hakkaatte siinä päätänne mäsäksi. Olen siitä varma.

Ed. Zyskowicz toteaa, että hän ei tarvinnut vastalausetta eikä äänestystä. Hän sai jo julkisuutta muutenkin tässä kansanedustajan palkkaasiassa tarpeeksi.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oleellista on se, että kaikkien verotus kiristyy. Olen hyvin iloinen siitä, että ministeri Pekkarisen kanssa olemme tästä samaa mieltä. Havaitsin, että ministeri Pekkarinen on myös ryhtynyt luottamaan valtiovarainministe-

riön vero-osaston laskelmiin. Sitä luottamusta ei viime vaalikaudella muuten ollut.

Mutta jos me emme kinastele siitä, ministeri Pekkarinen, mitenkä tämä suhteellinen muutos tapahtuu, niin oleellista on myös se, että pienituloisten verotus kiristyy nyt niin rajusti, että se tulee aiheuttamaan pienituloisille tavattoman suuria toimeentulo-ongelmia ja verotus kaiken kaikkiaan kiristyy niin rajusti kaikkine raippaveroineenkin, että se tulee aiheuttamaan myös valtiontaloudelle ongelmia. Niin kuin me olemme täällä aikaisemmin keskustelleet, se tulee aiheuttamaan valtiontaloudelle velkaantumisen lisääntymistä ja talouden pyörien pysähtymistä ja laman syventymistä.

Ed. Sasi puolestaan mainitsi useita pienituloisten ryhmiä, joiden verotus ei kiristy. Minä voisin lisätä tähän esimerkiksi ne, joilla ei ole tuloja ollenkaan. Heilläkään ei verotus kiristy, ja he ovat todella pienituloisia. Mutta puhutaan nyt niistä, jotka yleensä veroa maksavat.

Samalla haluan ed. Sasia oikaista siitä harhasta, kun hän erityisesti pienituloisia hyödyttävänä tätä verotettavan tulon alarajan nostoa täällä mainosti. Tosiasiahan on nimittäin näin, että se toimii suurituloisia kaikkein eniten hyödyttäen tämä verotettavan tulon alarajan nosto. Pienituloiset pitää hoitaa joillain muilla toimilla, esimerkiksi palkansaajien erityisvähennyksillä tai muilla. Huomaan, että ministeri Pekkarinen nyökkää. Taas olemme samaa mieltä.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n: Arvoisa puhemies! Ed. Hämäläinen on aivan oikeassa siinä, että sen verran tunnen edelleenkin sanoisiko ainakin lukujen tarkistamistarvetta, niiden lukujen, mitä valtiovarainministeriöstä esitetään näissä asioissa, että mieluusti katson myös muihin tutkimuksiin, mitä asiasta on tehty.

Tässä yhteydessä viittaan Tampereen yliopistossa suoritettuun tutkimukseen, joka tietojeni mukaan jaettiin valtiovarainvaliokunnan verojaoston jäsenille. Tulokset osoittavat tällä kertaa aika lailla yhdensuuntaisesti, mitkä ensi vuodelle tehtyjen erilaisten veroratkaisujen tulonjakovaikutukset ovat. Ne ovat suurin piirtein sen suuntaisia, mihin täällä aikaisemmin viittasin.

Näiltä osin ed. Tennilälle: Kyllä nuo selvitykset osoittavat todella sen, että näissä ratkaisuissa tuota makua, sitä että suhteessa enemmän ja eniten pienituloisia rokotettaisiin, ei ole, todellakaan sille väitteelle ei todisteita näistä selvityksistä löydy.

Mitä tulevaisuuteen tulee, mielestäni tuosta periaatteesta, niin kuin sanoin, on jatkossakin kyettävä pitämään kiinni.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin joulun alla haluaisin ottaa esille erään periaatteellisen kysymyksen, joka liittyy ed. Seppäsen puheenvuoroon sekä ed. Vesa Laukkasen puheenvuoroon. Täällä ministeri Salolainen loukkaantui, kun ed. Seppänen arvosteli hänen harvoista käynneistään kotimaassa.

Minun uskonnollisia tunteitani on jatkuvasti päivä päivältä yhä enemmän ruvennut loukkaamaan se, että yksi kansanedustajaveli Vesa Laukkanen jatkuvasti ei siteeraa mitään muuta kirjaa täällä kuin Raamattua, aivan kuin hän ei olisi muita kirjoja lukenutkaan, vaikka tietämäni mukaan hänen pitäisi olla lakimies. Minä en ole oikea henkilö neuvomaan puhemiehiä, mutta minä kyllä omalta osaltani tässä vastauspuheenvuorossani viittaan perustuslakiin, jossa sanotaan, että kansanedustajan on esiinnyttävä vakaasti ja arvokkaasti. Silloin ei ole paikallaan, että verolain yhteydessä perusteluiksi tuodaan joku irrallinen Raamatun sana.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin tämän vastauspuheenvuoron ed. Paloheimon puheenvuoron johdosta. Hän antoi ymmärtää puheenvuorossaan, että vasemmistoliiton veropoliittinen linja perustuisi jotenkin kateuteen tai katkeruuteen tai että me emme arvostaisi kyvykkyyttä. Ed. Paloheimo nyt kyllä vääristelee uskomattomalla tavalla tai sitten ei kuunnellut myöskään sitä, mitä ed. Seppänen sanoi, koska ed. Seppänen totesi aivan selkeästi, että meidän kantamme lähtee siitä, mikä on kansalaisten veronmaksukyky, ja sitä myöten myös veroratkaisut tulisi tehdä.

Mutta ed. Paloheimosta puheen ollen ilmeisesti oikeudenmukaisuus ja esimerkiksi heikompien tukeminen eivät kuulu hänen arvomaailmaansa. Siitä me olemme kyllä täällä näyttöä saaneet, ja ilmeisesti hänen mielilauseekseen sopisikin, että "heikot sortuu elon tiellä ja vahvat porskuttaa" .

Mitä tulee ed. Sasin puheenvuoroon siitä, kun hän totesi, että prosentuaalisesti suurituloisimmat kärsivät näistä veronkiristyksistä eniten, niin on tietysti erittäin mielenkiintoista puhua prosenteista, koska sehän ei kerro koko totuutta. Nimenomaan pienituloisille pienempikin prosenttikorotus on todella ongelmallinen, koska

heillä muutoinkin menee kaikki tulot välttämättömään elämiseen. Edustaja on myös tarkoituksellisesti unohtanut sen, että monet taksojen ja maksujen markkamääräiset nostot nimenomaan kohdistuvat kaikkein pahiten pienituloisiin. Aivan samoin myös ministeri Pekkarinen unohti sen, että yli sadassa kunnassa nostetaan kunnallisveroa, joka jakoverona on myöskin epäoikeudenmukaisempi kuin esimerkiksi progressiivinen verotus. Hallituspuolueiden väitteet siitä, että pienituloiset eivät kärsisi kohtuuttomasti tästä verouudistuksesta, eivät pidä paikkaansa. Pienituloisille nämä kaikki veronkorotukset ovat erittäin kipeitä ensi vuonna.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä edustajat T. Roos ja Vähänäkki ja eräällä tavalla muutkin sosialidemokraatit ovat saaneet omantuntoni soimaamaan sillä tavalla, että minähän todella vahingossa niputin kaikki demarit samaan nippuun ja arvostelin kaikkia demareita. Ei pitäisi koskaan tehdä sitä virhettä. Täytyisi vain arvostella niitä demareiden kellokkaita, jotka ovat vieneet puolueen suurituloisia suosivan verouudistuksen linjoille.

Minä todella haluan lämpimästi tervehtiä paluuta takaisin tänne pienituloisia suosivalle linjalle. Tämän omatuntoni soimauksen sitten lopetti ed. Paloheimo puheenvuorollaan sen takia, että hänhän on itse täällä vaatinut, että verot perittäisiin tältä sukupolvelta eikä niitä lainojen muodossa siirrettäisi tuleville sukupolville. Mutta miten verot peritään, ed. Paloheimo? Eikö silloin oikea periaate ole veronmaksukyvyn mukaan? Ne maksavat enemmän veroja, joilla on parempi veronmaksukyky? Mielestäni ei ole kateutta eikä katkeruutta eikä erityisen epäoikeudenmukaistakaan, että vaatii veroja maksuun veronmaksukyvyn mukaan tälle sukupolvelle eikä niin kuin kokoomus täällä on ehdottanut ja keskusta. Nythän se on vankina hallituksessa ehdottamassa suurituloisille annetun veroalen voimassa pitämistä.

Eli tältä osin toivoisin ed. Zyskowiczinkin, nyt kun uusi tilaisuus tarjoutuu kansanedustajille panna veroja maksuun veronmaksukyvyn mukaan, päättää asiassa, mikä koskee kansanedustajien palkkoja, alentaa kansanedustajien palkkoja panemalla verot maksuun meille suurituloisille vanhan tulo- ja varallisuusveroprogression mukaan. Sitä tilaisuutta pitäisi käyttää hyväksi, mutta mitä vielä. Ettehän te sen ajatuksen takana ole tosissanne koskaan olleetkaan.

Ed. Laakso (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Holkerin hallituksen veropoliittisista toimenpiteistä keskeisimpiin kuului se, että kaikkein suurituloisimpien marginaaliveroprosenttia alennettiin peräti 12 prosenttiyksiköllä. Esimerkiksi pääministeri Harri Holkerin tuloilla varustettu henkilö sai tämän marginaaliveroprosentin alennuksen myötä peräti 8 000 markan kuukausittaisen verohyödyn puhtaana käteen.

Juuri tässä haluaisin viitata ed. Paloheimon puheenvuoroon. On kysymys myös sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta veropolitiikassa. Ei voi olla oikein se, että hallitus alentaa peräti 8 000 markalla ja enemmänkin joidenkin yksilöiden verotusta kuukaudessa samanaikaisesti, kun esimerkiksi välillisellä verotuksella pienituloisten verotusta kiristetään.

Haluaisin myöskin todeta ed. Zyskowiczille sen, että kun ed. Zyskowicz oli saanut vaatimuksellaan kansanedustajien palkkojen alentamisesta julkisuushyödyn niissä tiedotusvälineissä, joiden toimittajat huonosti seurasivat asian kokonaiskulkua, niin tämän jälkeen ed. Zyskowicz esimerkiksi valiokunnassa ratkaisevassa käsittelyssä ei enää ollutkaan oman esityksensä takana eikä edes oman ryhmätoverinsa ed. Kaarilahden esityksen takana, että sellainen pieni vähennys tehtäisiin, että ministereiltä vietäisiin pois lomaltapaluuraha.

Kysymys on lyhyesti siitä, että ed. Zyskowicz antoi Holkerin hallituksen aikana kaiken tukensa kaikkein suurituloisimpien verohelpotuksille ja toimii myös tänään täysin sopusoinnussa tämän aikaisemman linjansa kanssa. Ainoastaan julkisuudessa ed. Zyskowicz toimii toisella tavalla, mutta luulen, että toimittajat, jotka ovat pahasti erehtyneet ed. Zyskowiczin ...

Puhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jos lyhyesti kommentoin tätä Laakso—Zyskowicz-kiistaa perustuslakivaliokunnan jäsenen näkökulmasta, niin kyllä täytyy myöntää, että ed. Zyskowicz erilaisin keinoin pyrki tämän kuningasajatuksensa eli kansanedustajapalkkioiden alentamisen toteutukseen. Sen sijaan hän ei millään keinolla ollut valmis tällaiseen ratkaisuun, joka laajemmin rokottaisi suurituloisia ja joka on juuri tässä verotaulukkoasiassa esillä.

Voidaan todeta, että edustajapalkkiopopulismi on siirtynyt käsittelyn kuluessa kokoomuk-

sesta vasemmistoliiton puolelle. Heille se on tietysti ymmärrettävämpää, kun heidän yleinen tulonjakolinjansa on lähempänä tätä ajatusta kuin kokoomuksessa.

Presidentti Koivisto antoi jo viime syksynä useita lausuntoja, joissa hän korosti sitä, että näissä vaikeissa laman oloissa tulee koota varoja niiltä, joilla maksukykyä on, niiltä, joilla on paljon tuloja tai omaisuutta, ja hän omalla esimerkillään tätä myös halusi edistää. Veroratkaisut ovat keskeisin keino toteuttaa tätä linjaa nyt määräaikaisena vaikeiden taloudellisten aikojen vallitessa. Tässä mielessä vasemmiston puolelta yhdessä ehdotettu verolinja on ainoa oikea, vaikka hyvin tiedämme ja myönnämme, että ei sillä kymmeniä miljardeja kokoon saada, mutta se olisi omiaan luomaan sellaista talkoohenkeä laajemminkin yhteiskuntaan, että ne vielä vaikeammat ratkaisut, joita laman voittamiseksi tarvitaan, voidaan toteuttaa.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Sasin puheenvuoron johdosta. Minua hämmästytti se, että valtiovarainvaliokunnan verojaoston puheenjohtaja esitti väitteitä, että sinipunahallituksen tuloveropolitiikka ei olisi lisännyt tuloeroja tässä maassa. Muistamme varmaan kaikki Tilastokeskuksen tulonjakotutkimuksen, joka julkaistiin ennen eduskuntavaaleja joskus tämän vuoden helmikuussa. Siinä selvästi osoitettiin, että sinipunan tuloverouudistus sekä prosentuaalisesti että markkamääräisesti oli hyödyttänyt suuri- ja hyvätuloisia ihmisiä.

On tietysti totta, että kun verotettavan tulon alarajaa on nostettu, niin kaikkein pienituloisimmat ovat hyötyneet. Kun tähän lisää sen, että kaikkia epäsuoria välillisiä veroja on jatkuvasti korotettu, niin on aivan ilmiselvää, että ed. Sasin väite, että tuloerot eivät olisi lisääntyneet sinipunan aikana, ei pidä paikkaansa.

Haluaisin sanoa ed. Paloheimolle, että ei mielestäni voi olla kysymys kateuden lietsomisesta, kun puhumme oikeudenmukaisemmasta verotuksesta yhteiskunnassa. Se ei ole kateuden lietsomista, vaan se on oikeudenmukaisten ratkaisujen vaatimista. Se on sen tyyppisen veropolitiikan ajamista, joka tasoittaa tuloeroja ja myös sillä tavalla on oikeudenmukainen ja tasoittaa ihmisten elintasoa tässä maassa.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä jo kiinnitettiin huomiota ed. Laakson väitteeseen, että tässä nyt erityisesti pienituloisten verotusta korotettaisiin. Ehkä kannattaisi ed. Laaksolle todeta, että hallituksen esitykseen tutustuminen helpottaa totuudessa pysymistä puheenvuoroja käytettäessä.

Kiinnittäisin erityisesti huomiota siihen, että meidän pitäisi enemmän puhua käytettävissä olevista tuloista ja mielellään koko perheen osalta. Verojaostossahan tästä saatiin tutkija Rönkön hyvä esitys Tampereen yliopistosta. Nyt on nimittäin niin, että kaikki pienituloiset eivät suinkaan ole köyhiä. Voi olla niinkin, että joku suurituloinen siirtää esimerkiksi osinkotuloja lapsilleen ja puolisolleen ja he esiintyvät myös tilastoissa pienituloisina. (Ed. Seppänen: Lisätään varallisuusveroa!) Sen takia pitää puhua koko perheen käytettävissä olevista tuloista.

Verotettavan tulon alarajan nostaminen ei todellakaan yksin pienituloisia auta. Sehän tulee kaikkien veronmaksajien hyväksi. Sen takia pienituloisten verotusongelma pitää hoitaa yhdessä perusturvakysymysten kanssa, esimerkiksi eläketulovähennys kansaneläkeläisten osalta ja ehkä opiskelijoiden osalta tulevaisuudessa vastaavan tyylinen vähennys. Ehkä jonkun muunkin ryhmän osalta vastaavan tyylinen vähennys on yhdessä perusturvakysymysten kanssa oikea tapa hoitaa tätä asiaa. Kun meillä on koko ajan rahasta puutetta, niin täytyy päästä paremmin kohdentamaan asioita.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vähänäkki on täällä kritisoinut siitä, että viitataan Raamattuun, mutta kun olen kuunnellut näitä keskusteluja useiden kuukausien ajan, niin täällä on jatkuvasti vedottu erilaisiin auktoriteetteihin. Viimeksi siviilipalveluslain käsittelyn yhteydessä ed. Kasurinen viittasi Raamatun kirjoituksiin ja myös ed. T. Roos viittasi näihin kirjoituksiin. Mielestäni sen pitäisi olla täysin luvallista ja oikeutettua jokaiselle kansanedustajalle, ja haluan kyllä, ed. Vähänäkki, vakuuttaa, että olen lukenut aika paljon kirjoja varsinkin väitöskirjatyöni vuoksi, mutta perustan koko elämäni, ajatusmaailmani ja maailmankatsomukseni Raamatun ajatuksille enkä hetkeäkään epäröi luoda kannanottojani ja ajatuksiani yksistään Raamatun sanan pohjalle käyttäen tietysti hyväkseni kaikkea muutakin tietoa. Minusta tämä on aivan oikeutettu lähtökohta, enkä ymmärrä, miksi ed. Vähänäkin pitäisi tästä olla pahoillaan.

Ed. Backman: Herra puhemies! Tarkoitukseni ei ole käyttää pitkää perusteltua puheen-

vuoroa, mutta kun pidättäydyin käyttämästä vastauspuheenvuoroja, ajattelin koota asioita vähän yhteen ja tulin tänne korokkeelle.

Kun verouudistusta ryhdyttiin toteuttamaan, siinä oli kolme keskeistä elementtiä:

Ensinnäkin oli veropohjan vahvistaminen siten, että valtio ja tätä kautta myös kunnat pystyvät säilyttämään oman tulopohjansa verotuksen avulla siten, että voimme jatkaa niiden hyvinvointipalvelujen tarjoamista ja myös kehittämistä, joihin olemme joko lakisääteisesti sitoutuneet tai tulemme sitoutumaan.

Toisaalta veroteknisesti oli tarkoitus ja on kai edelleenkin yksinkertaistaa verotusta. Tämä ei koske siis pelkästään verottajan näkökulmasta yksinkertaistamista ja työn helpottamista, vaan myös veronmaksajan oikeusturvan kannalta yksinkertaistamista siten, että kaikki kansalaiset tietävät, mistä ja miksi he veroa maksavat. He myös pystyvät tällä tavalla esimerkiksi vähennysjärjestelmän kautta hyödyntämään heille kuuluvat vähennykset. Tämä ei nykyisin kaikilta osin ole mahdollista ilman riittävää lainsäädännöllistä erityistuntemusta.

Kolmas erittäin merkittävä tekijä, joka nimenomaan tähän keskusteluun liittyy, on oikeudenmukaisuusvaatimus, eli sekä veropohjan laajentaminen ja vahvistaminen että verotuksen yksinkertaistaminen pitää tehdä siten, että koko ajan säilytetään mukana oikeudenmukaisuus.

Kun verouudistus on kansainvälinen ja olemme osa kansainvälistä uudistuspolitiikkaa, niin uudistukseen liittyy marginaaliverojen alentaminen. Sosialidemokraatit ovat tässä suhteessa olleet johdonmukaisia. Sosialidemokraatit ovat ilmoittaneet, että meidän tulee kansainvälisesti seurata muiden maiden esimerkkejä ja omalta osaltamme olla valmiit myös korkeimpien ja tätä kautta kaikkien marginaaliverojen alentamiseen.

Vauhti, jolla uudistukseen lähdettiin, ei sosialidemokraatteja tyydyttänyt. Viime vaalikaudella meidän eduskuntaryhmämme asetti omissa budjettitoiveissaan erääksi keskeiseksi asiaksi sen, että marginaaliveroja ylimmissä tuloluokissa, erityisesti kahdessa ylimmässä tuloluokassa, ei olisi alennettu niin paljon kuin tehtiin. Tässäkin mielessä olemme olleet johdonmukaisesti tällä kannalla.

Kun keskustelussa on nyt viitattu sekä hallituspuolueiden että oppositiopuolueiden taholta suhdannetilanteeseen, niin haluan korostaa, että se esitys, jonka sosialidemokraatit tekivät tämän lain toisessa käsittelyssä kahden ylimmän luokan marginaaliveron pitämisestä vuoden 1990 tasolla tarkoittaa nimenomaan suhdannepoliittista eli väliaikaista toimenpidettä. Tässä mielessä linjamme verouudistuksen jatkon suhteen on edelleenkin entinen.

Kun tähän suhdannetilanteeseen liittää verouudistuksen oikeudenmukaisuusvaatimuksen, niin tässä suhteessa tuntuu käsittämättömältä esimerkiksi ed. Zyskowiczin väite, että he olisivat valmiit solidaarisuussyistä pudottamaan suurituloisten palkkoja, mutta samalla he kuitenkin kieltäytyvät ottamasta vastaavalla tavalla verotuksen kautta suurituloisilta solidaarisesti pois eli niiltä, joilla on veronmaksukykyä.

Tässä mielessä hallitus on valinnut toisen linjan. Se tasaisesti, suurin piirtein samoilla prosenteilla, rokottaa kaikkia kansalaisia aivan pienituloisimpia lukuun ottamatta ns. raippaveron avulla, joka käytännössä tarkoittaa sitä, että kyseessä on epäsolidaarinen linja. Siinä ei huomioida ihmisten veronmaksukykyä.

Se on myös valtiontaloudellisesti huono ja epäjohdonmukainen linja, koska se tulee vähentämään kulutuskysyntää ja tätä kautta vähentämään valtion veropohjaa, kun kulutukseen liittyvät verot kuten liikevaihtovero, autoihin liittyvät verot, polttoaineverot, leimaverot jne. tulevat pienenemään. Tältä osin olemme verotuksen kanssa syöksykierteessä, joka tulee vain jatkumaan huonompaan suuntaan.

Ministeri Pekkarinen puheenvuorossaan totesi, että keskusta on valmis pidemmällä tähtäimellä alentamaan ylimpiä marginaaliveroprosentteja. En tiedä, milloin tällainen mielenmuutos on keskustassa tapahtunut, koska viime kaudella ed. Pekkarinen julisti täällä moneen kertaan, että keskusta ehdottomasti vastustaa suurimpien marginaaliverojen pudottamista. Silloin puhuttiin hyvin laajalti siitä, että annetaan kohtuuttomia verohelpotuksia suurituloisille.

Nyt kun nimenomaan suhdannepoliittisesti pitäisi ainakin väliaikaisesti palauttaa nuo veroprosentit takaisin vanhoihin marginaaliveroasteikkoihin, niin keskusta ei tässä yhteydessä olekaan tähän valmis. Tässä mielessä keskustan vaihtoehto veropolitiikan osalta on osoittautunut kuplaksi.

Mitä tulee siihen kustannusvaikutukseen, ed. Ukkola, mistä kysyitte, onko tällä mitään merkitystä, mikäli nostamme suurituloisten verotusta, piditte itse erittäin tärkeänä sitä, että säädetään matkustajavero. Olitte sitä mieltä, että se on nimenomaan valtiontaloudellisesti merkittävä, ja olitte valmis kannattamaan sitä siitä syystä. Se tuottaa valtiolle 300 miljoonaa markkaa. Mei-

dän esityksemme tuottaisi noin 700—800 miljoonaa markkaa eli vähintäin kaksin- jopa kolminkertaisesti sen mitä matkustajavero. Tässä mielessä kysymys ei, ed. Ukkola, ole pienistä rahoista. Tällä tavoin olisimme voineet lähes viidesosan tuosta raippaverosta korvata. Tässä mielessä valtiontaloudellisestikin katsoen sosialidemokraattien edustama veropoliittinen linjaus mielessä johdonmukainen.

Mitä tulee vertailuihin, mitä nyt esitetään veropolitiikan vaikutuksista eri tulonsaajaryhmissä, niin tutkimus minkä Tampereen yliopisto on tehnyt, on sikäli puutteellinen, että siinä pääasiassa katsotaan eri tuloluokissa olevia lapsiperheitä, joissa on kaksi lasta, mutta unohdetaan esimerkiksi eläkeläiset. Eläkeläisille raippaveron kautta, erityisesti yli 63-vuotiaille, tulee yli 3 pennin lisäys veroäyrin hintaan: 3,05 penniä, joka tarkoittaa sitä, että eläkeläisten verotus tulee tämän veropolitiikan seurauksena erityisesti kiristymään.

Tässä yhteydessä muistutan myös niistä keskustan puheista, joita viime vaalikaudella salissa esitettiin. Kun on puhuttu käytettävissä olevista tuloista, niin tässä mielessäkin kannattaa muistaa tämän hallituksen linjaus. Hallitus supistaa nimenomaan sosiaalipoliittisilla uusilla maksuilla, kuten terveyskeskusmaksuilla, erityisesti eläkeläisten, mutta myös lapsiperheiden käytettävissä olevia tuloja. Näin ollen ei ole enää perusteltua, että verotuksen kautta tehdään vastaavanlaisia leikkauksia.

Sosialidemokraatit esittivät tulo- ja varallisuusverolakiin kahta merkittävää muutosta hallituksen esitykseen. Ensinnäkin sairauskuluvähennyksen osalta olemme johdonmukaisesti sitä mieltä, että sairauskuluvähennys voidaan ja se tulee poistaa jatkossa, mutta se tulee tehdä siten kuin asiasta työnsä tehnyt komitea esitti, eli se korvataan suorana tukena esimerkiksi lääkekuluihin. Nyt hallitus ei tätä subventioita ole valmis esittämään, vaan ottaa puolet säästyvästä vähennyksestä valtion budjetin yleiskatteeksi ja toisen puolen ohjaa yksinomaan hammashuollon korvauksiin.

Toisaalta sosialidemokraatit ovat ilmoittaneet, että olemme valmiit kyllä pistämään opintotuen verolle, samalla tavalla kuin muutkin tulot, mutta emme siinä muodossa kuin hallitus esittää. Ei vielä näin pientä ja vajavaista opintotukea, vaan tässä mielessä tarvitsemme siirtymäajan ja esitimme, että opintotuki tulisi säilyttää tässä vaiheessa verotuksen ulkopuolella.

Nämä kaksi merkittävää esitystä teimme siis toisessa käsittelyssä. Olemme kuitenkin valmiit hyväksymään nyt sekä päiväjärjestyksen 2) että 3) asian.

Päiväjärjestyksen 2) asian kohdalla ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: "Eduskunta katsoo, että mikäli valtion talouden tasapainoa ylipäänsä paikataan virheellisesti kulutuskysyntää leikaten, tulee ensisijaisesti puuttua hyvätuloisten ja varakkaiden verotukseen lisäämällä heidän verotustaan."

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Backmanille sanon, että hän on kyllä ymmärtänyt matkustajaveroperusteeni aivan täysin väärin. En kannattanut sitä fiskaalisin perustein. Päinvastoin, on ihan yksi lysti, kerätäänkö sitä vai ei. Kannatin matkustajaveroa sen takia, että vaihtoehto olisi mielestäni karmea eli 300 miljoonaa markkaa otettaisiin korottamalla polttonesteiden hintoja, bensiiniveroa. Se on nimenomaan pohjoissuomalaisille ihmisille huono vaihtoehto sen takia, että jo nyt bensiinin hinta on pohjoisessa huomattavasti kalliimpi kuin etelässä.

Toiseksi sanon, että periaatteessa olen aika lailla samalla kannalla kuin sosialidemokraatit veropolitiikassa. Ei minulla henkilökohtaisesti ole mitään sitä vastaan, vaikka suurituloisilta kerätäänkin enemmän veroja kuin tällä hetkellä tehdään tai että raippavero olisi progressiivinen. Jos tämä olisi mennyt läpi, niin olisin sinänsä ihan tyytyväinen.

Olen huomannut, että verokeskustelussa ollaan nyt palaamassa takaisin siihen, mistä verouudistuksen yhteydessä lähdettiin. Silloinhan tavoitteena oli, että halutaan päästä pois vähennyksistä, joilla olisi tietyllä tavalla helpotettu eräiden ryhmien asemaa. Verouudistus lähti siitä, että vähennykset pitää saada pois. Nyt koko ajan puhutaan, että täytyisi vähennyksiä lisätä, jotta voidaan saada verotusta oikeudenmukaisemmaksi. Valtiovarainministeriön pitäisi panna uusiksi ajattelunsa, tarvitaanko vähennyksiä ja minkälaisia, koska mitä ilmeisimmin vähennysjärjestelmällä voidaan tietyllä tavalla korjata niitä epäoikeudenmukaisuuksia, joita verouudistus on kylläkin aiheuttanut.

Ed. B a c k m a n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Lyhyesti totean, että itse olen ehdottomasti sillä kannalla, että meidän tulee päästä pois erilaisista verovähennyksistä, koska ne eivät kohdistu oikein eli ne monesti hyödyttävät suurituloisia enemmän kuin pienituloisia.

Kysymys on vain siitä, millä tavalla järjestelmä korvataan. Nyt esimerkiksi sairauskuluvähennyksen osalta korvaava muoto on vielä huonompi, koska se ei tuo sairastaville minkäänlaista tukea lukuun ottamatta hammashuoltoa. Tässä mielessä emme voi ryhmänä yhtyä esityksiin, jotka tässä vaiheessa on tuotu vähennysten poistamisesta.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Esillä olevalla hallituksen esityksellä ensinnäkin kevennetään yhteisöjen tuloverotusta 4 prosenttiyksiköllä.

Ed. Mäki-Hakola, kun te olitte äsken huolestunut valtiovarainvaliokunnan budjettimietinnön numeroista, oletteko kiinnittänyt huomiota siihen, että jos hallituksen esitystä tältä osin ei olisi hyväksytty, budjetissa olisi 400 miljoonaa parempi lopputulos, sillä tämä merkitsee 400 miljoonan lahjoitusta yhteisöille, jos näin voisi ilmaista asian? Tämä sen johdosta, että lain toisessa käsittelyssä vasemmistoliiton kansanedustajien ehdotus tämän kohdan poistamisesta eli hylkäämisestä tuli suurella enemmistöllä hylätyksi, äänin 168—19. Tässä asiassa ei tapahtunut vasemmiston yhteistyötä.

Sen sijaan kahdessa muussa esillä olevan esityksen kohdassa vasemmistoryhmät esiintyivät yhdessä lain toisessa käsittelyssä, ensinnäkin siinä, josta ed. Backman äsken puhui, tuloveroasteikon kiristämisessä suurten tulojen osalta. Tämä esitys tuli porvarienemmistön taholta torjutuksi. Samoin tuli torjutuksi ehdotus siitä, että varallisuusveron alarajaa alennettaisiin. Ed. Backman perusteli äsken perustelulausumansa, ja mikäli ed. Backman ei pahaa tykkää, vasemmiston yhteistyön nimissä kannatan ed. Backmanin äsken tekemää perustelulausumaehdotusta.

Ministeri Pekkarinen on tänään esitellyt niitä vertailuja, joita on tehty viime vuoden ja nyt esillä olevien hallituksen esitysten hyväksymisen jälkeen tapahtuvan verotuksen välillä, siis vertailu tapahtuu viime vuoteen. Niin kuin ministeri Pekkarinen itse kertoi, hänen esittelemässään laskelmassa ei otettu huomioon liikevaihtoveroa. Valtiovarainministeri Viinanen näytti äsken toista paperia, jossa liikevaihtoveron korotus oli otettu huomioon, ja niin kuin ministeri Pekkarinen mainitsi, sen lopputulos oli suunnilleen saman kaltainen kuin hänen esittämänsä.

Mielestäni verotusta on syytä kuitenkin tarkastella vertailemalla vuoden 87 tilanteeseen, koska juuri siitä alkaen Holkerin hallitus aloitti verouudistuksensa. Jos verrataan vuoden 87 tilanteeseen tuloverotusta, veroastemuutosta, nyt esillä oleviin hallituksen esityksiin, lopputulos on todella se, mitä esimerkiksi ed. Seppänen on voimakkaasti korostanut ja myös ed. Backman äsken.

Nimittäin sellaisen tulonsaajan, jonka palkkatulo vuodessa on miljoona markkaa, hyödyksi jää 4,6 prosenttiyksikön suuruinen veroasteen kevennys. Edelleen 500 000 markan tulonsaajan hyödyksi vuodessa jää 2,4 prosenttiyksikköä, 450 000 markan tulonsaajan osalta 2 prosenttiyksikköä. Kenellä on puolitoista miljoonaa vuosituloa, palkkatuloa, sellaisiakin on, heidän hyödykseen jää 5,7 prosenttiyksikköä. Mutta kun tullaan sellaisiin keskituloisten luokkiin kuin 250 000:sta varsin pienituloisiin, aina 50 000:een, millekään tuloryhmälle tältä välin ei jää veroasteessa kevennystä. Sen sijaan kylläkin alle 40 000 markan vuositulon saajan osalta voidaan osoittaa veroasteessa kevennystä, mihin on eräissä yhteyksissä viitattu.

Näin siis mielestäni voidaan todeta, että hallituksen esitykset ja nyt esillä oleva esitys vahvistavat sitä veropoliittista päälinjaa, joka maassa on viime vuosina jatkunut. Tänään tulemme, ennen kuin päiväjärjestys on loppuun käsitelty, näkemään vielä monta kertaa, miten porvarienemmistö kurittaa vähävaraisia, sairaita, työttömiä, opiskelijoita ja pienituloisia raskailla raippaveroilla ja muilla päätöksillä.

Ministeri Salolainen kertoi puolustaneensa Suomen kansan etuja ulkomailla ja tässä yhteydessä viittasi siihen, miten eurooppalainen veropolitiikka tarkoittaa verotuksen painopisteen siirtämistä kulutusverotukseen. Mutta ministeri Salolaisella on ollut niin kova kiire ilmeisesti, että hän ei ole havainnut sitä, että välillisen verotuksen osuus kokonaisverotuksesta ei missään Länsi-Euroopan maassa ole sillä tasolla kuin Suomessa, se on paljon alemmalla tasolla. Minusta on siis väärin väittää, että eurooppalainen taso tarkoittaa sitä, että välillisen verotuksen osuutta kokonaisverotuksesta pitää kiristää. Päinvastoin sitä pitäisi alentaa, jos halutaan olla eurooppalaisella tasolla.

Seuraavan asian kohdalla, siis 3) asian kohdalla, tullaan velkojen korkojen vähennysoikeutta supistamaan. Tämä koskee muitakin kuin kansanedustajia. Haluan tämän todeta sen vuoksi, että esimerkiksi ed. M. Laukkanen eräänä iltana tai yönä puhui niistä kansanedustajista, joilla on paljon asuntovelkoja. Hallituksen esitys tarkoittaa kaikkia niitä, joilla on velkojen korkoja, niiden vähennysoikeus supistuu. Korkojen

omavastuuosuutta korotetaan, sairauskulujen verovähennys poistetaan, opintotukea ryhdytään verottamaan, lakkoavustukset tulevat verolle. Näiden vaikutus on noin 2 miljardin markan luokkaa.

Kun ed. Zyskowicz viittasi Korpilammen tiehen aikoinaan Kalevi Sorsan aloitteesta järjestetyn konferenssin jälkeen, se todella merkitsi teollisuuden pyörien pyörimistä, se merkitsi työllisyyttäkin paljon enemmän kuin tänään. Mutta se merkitsi ennen kaikkea yritysten tulojen kasvua neljä kertaa voimakkaammin kuin reaalipalkkatulojen, siis yli neljä kertaa voimakkaammin.

Totean lopuksi, että valtiovarainvaliokunta on käsitellyt aloitteeni talkootyön verottamatta jättämisestä hyläten aloitteen. Käsitykseni mukaan ne verohallituksen ohjeet, jotka talkootyön verottamatta jättämisen osalta on annettu, eivät ole riittävän selkeitä. Toivon, että tässä asiassa voitaisiin vielä täsmentää ja todella järjestöjen, ensisijaisesti urheiluseurojen mutta myös muiden järjestöjen, suorittamat talkootyöt jätettäisiin verottamatta.

Valiokunta on hylännyt myös toisen toivomusaloitteeni, jossa ehdotin pienten vuokra- ja korkotulojen osalta muutosta. Totean, että tässä asiassa on varmasti alkavilla valtiopäivillä ryhdyttävä uusiin toimiin, jotta asia edistyisi.

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! Teen perustelulausumaehdotuksen lakiesitykseen n:o 62 eli tulo- ja varallisuusverolakiin. Ehdotan siis perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että opintotukijärjestelmää kehitettäessä hallitus valmistelee eduskunnalle esityksen opiskelijatulovähennykseksi tulo- ja varallisuusverolain eläketulovähennyksen tapaan." Esitys on jaettu edustajille pöydille, ja se käsittelee siis opintotuen kehittämistä opintotuen saattamiseksi opiskelijavähennyksen piiriin.

Arvoisa puhemies! On siis kysymys opintorahan kehittämisestä verottomaan suuntaan. On hyvin mielenkiintoista mielestäni katsoa, miten ne kansanedustajat tulevat äänestämään asiassa, jotka ovat innokkaasti puhuneet opintotuen verottomuuden suuntaan. Tulen siis seuraamaan suurella mielenkiinnolla, missä määrin sanat ja teot ovat yhdensuuntaisia, missä määrin sanat ja teot ovat kansanedustajilla ristiriitaisia.

P u h e m i e s : Ed. Astala, pyydän tekemään varsinaisen ehdotuksen vielä 3) asian käsittelyn yhteydessä, koska vain keskustelu näistä kahdesta asiasta yhtä aikaa on sallittua.

Ed. L i p p o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen myös seurannut mielenkiinnolla keskustelua. Surullisena totean, että kehitys on menossa siihen suuntaan, että sekä hallitus että oppositio yhteisvoimin ovat kiristämässä työn verottamista. Tehdään esityksiä niin kuin ed. Astala, joissa vain monimutkaistetaan verojärjestelmää. Näitä sisältyy myös hallituksen esitykseen. On luotu portaita pienituloisten etujen ajamisen nimessä, jolloin keskituloiset jäävät väliin. Sitten on käynnissä suurituloisten jahtaaminen, jolla marginaaliveroasteet nousevat. Ollaan menossa aivan väärään suuntaan. Meillä pitäisi edelleenkin työn verottamista lieventää, marginaaliveroasteita alentaa kautta linjan. Tämähän johtaa väistämättä veronkiertoon.

Kuluttamisen verotusta pitäisi kehittää siten, että veropohjaa laajennetaan. Verokantoja voitaisiin alentaa. Pitäisi ottaa käyttöön sellaisia eurooppalaisia verojärjestelmiä kuin kiinteistövero, ja ennen kaikkea olisi pyrittävä leikkaamaan menoja enemmän. Siihen ei ole hallituskaan pystynyt. Olemme todella katastrofin edessä julkisessa taloudessa ensi vuonna, kun ruvetaan tekemään seuraavan vuoden budjettia. Tämä keskustelu on surullista seurattavaa. Ehkä joskus vielä järki löytyy tässäkin talossa.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen todella hämmästyksen lyömä kuunnellessani ed. Lipposen mielipidettä minun esityksestäni. Hän toteaa, että vain monimutkaistetaan verotusta ns. opiskelijatulovähennyksellä. Olen sivistysvaliokunnassa havainnoinut, että sosialidemokraattinen ryhmä on myös hyvin innokkaasti ollut sitä mieltä, että opintotukea ei olisi pitänyt säätää verolliseksi tässä vaiheessa. Hyvin innokkaasti olemme kaikki olleet sitä mieltä, että opiskelijatulovähennyksellä asiaa voitaisiin hoitaa. Havaitsen siis, että ed. Lipponen on täysin eri linjoilla kuin hänen oma ryhmänsä on ollut asian suhteen.

Ed. B a c k m a n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Lipponen on aivan oikeassa siinä, että ne ratkaisut, joita hallitus sekä osittain myös oppositio nykyisessä tilanteessa ovat esittäneet, monimutkaistavat verotusta. Itsekin puheenvuorossani totesin, että sosialidemokraatit hyvin selkeästi ovat valmiit jatkamaan veropoliittista uudistuslinjaa, jota edelli-

nen hallitus aloitti, johon kuuluu mm. marginaaliverojen alentaminen. Kysymys tässä vaiheessa on, korostan, poikkeuksellisesta suhdannetilanteeseen kuuluvasta väliaikaisesta toimenpiteestä, jossa yritetään solidaarisesti etsiä niitä tahoja, jotka pystyvät veronmaksuun osallistumaan. Olisimme totta kai nähneet mieluummin tässä tilanteessa erilaisia uusia veroja ed. Lipposen esiin tuoman eurooppalaisen mallin mukaisesti, mutta kun hallitus ei niitä esitä, tämä on tässä tilanteessa ehkä yksinkertaisin asia koota vajaa miljardi markkaa. Tässä tilanteessa kysymys ei ehkä ole siitä, että pitäisi erityisesti suosia työntekoa, kun työtä ei ylipäätään ole saatavissa ja myös hyvätuloisten osalta alkaa esiintyä työttömyyttä. Me voimme vuoden, kahden kuluttua palata verouudistuksessa nimenomaan tässä suhteessa oikeille linjoille.

Mitä tulee uuteen vähennykseen, jota ed. Astala esitti ja jota ed. Lipponen hämmeksyi, olen itse omassa ryhmässäni edustanut sitä linjaa, että meidän tulisi hoitaa opintotuki opintotukena, korottaa sitä riittävästi ja verotuksessa päästä pois tällaisista vähennysjärjestelmistä. Tämä on puhtaasti verotekninen näkemys, ei sosiaalipoliittinen. Tässä mielessä yhdyn itse asiassa siihen näkemykseen, jota ed. Lipponen esitti.

Ed. L i p p o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Astala ei kiistänyt sitä, että tällä tavalla kuin hän esittää verotusta monimutkaistetaan. Kyllä meillä jokaisella olisi erilaisia ryhmiä, joiden etuisuuksia pitäisi mielellään vapauttaa verotuksesta, mutta tällä tiellä ei ole mitään loppua. On sitä paitsi samanaikaisesti esillä jopa hallituksen esittäminä helpotuksia pienituloisille. Opiskelijat ovat pienituloisia eivätkä tätä kautta joudu maksamaan veroa. On siis täysin ristiriitainen tällainen pyrkimys opintotuen vapauttamiseksi verosta; sillä vain aiheutetaan lisää kuluja verojärjestelmässä. Ehkäpä ed. Astala kertoo, mikä on seuraava ryhmä, mikä pitäisi vapauttaa verosta.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Opintotulovähennyksen perustanahan on kansaneläkeläisille tällä hetkellä myönnettävä eläketulovähennys, toisin sanoen samanlainen järjestelmä, joka tällä hetkellä on jo kansaneläkeläisten osalta käytössä. Tällaisen vasemmistoliitto esittää opintotulovähennyksenä otettavaksi käyttöön myös opiskelijoiden osalta, jotta opintorahan verollisuus ei pure, kuten ed. Lipponenkin totesi, pienituloisiin opiskelijoihin.

Kiinnittäisin huomiota siihen, että ne, jotka vaativat verotuksen yksinkertaistamista poistamalla verovähennykset, itse asiassa useimmiten näin tehdessään antavat tukensa verotuksen kiristämiselle. Sillä mistäpä muusta on kyse verovähennysten poistamisessa kuin siitä, että verotus verovähennysten poistamisen myötä kiristyy. Kysymys ei missään tapauksessa ole vain verotekniikasta, vaikka verotekniikalla ja verotuksen yksinkertaistamisen nimikkeellä asiaa propagoidaan. Kysymys on siitä, että myös työttömät, sairaat, äitiyspäivärahaa saavat ja nyt myös opiskelijat saatetaan verolle.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lipponen totesi, että opiskelijat eivät maksa veroa, koska heillä on niin pieni tulo. Ed. Lipponen ei tiedä, mistä hän puhuu. Sivistysvaliokunnassa saamiemme asiantuntijoiden lausuntojen mukaan opiskelijat tulevat maksamaan veroa tämän uuden opintotukilain toteuduttua, yksiselitteisesti kunnallisveroa.

Mitä tulee ed. Lipposen edelleen esittämään käsitykseen, että tässä oltaisiin monimutkaistamassa verotusta, vasemmisto tietenkin on täysin vapaa tästä syytteestä, koska me olemme eduskunnassa edellisessä istunnossa nimenomaan juuri äänestäneet sen puolesta, että opintotukea ei olisi pantu verolliseksi. Siis me olemme täysin syyttömiä tähän syytökseen, mitä ed. Lipponen meille esittää. Mutta koska eduskunnan enemmistö on ollut toista mieltä — en tiedä, mitä mieltä ed. Lipponen oli, taisi olla myös porvarienemmistön kanssa samaa mieltä, mutta me muut vasemmistolaiset olemme olleet toista mieltä — niin me nyt tarjoamme mallia, jota käytettäisiin hyväksi opintotukijärjestelmää kehitettäessä. Opiskelijatulovähennys ei siis ole mikään uudenlainen ajatusmalli, koska meillä jo on eläketulovähennys, joka toimii erinomaisesti ja hyvin.

Ed. L i p p o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan paikallaan, että opiskelijatkin osallistuvat rahoittamaan kunnan palveluja. Tämä periaatehan on voimassa aivan yleisesti kunnallisverotuksen osalta, ja tällainen vähennys on saman tyyppinen kuin todellakin eläketulovähennys, joka tulee suosimaan suurituloisia. Suurituloiset tästä todella tulevat hyötymään.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta tuntuu, että ed. Lippo-

nen nyt puhuu asiasta, jota hän ei lainkaan tunne. Eläketulovähennys pienenee sitä mukaan kuin tulot kasvavat, jolloin se ei voi lainkaan suosia suurituloisia.

Silloin kun minä olin valtiovarainvaliokunnan verojaostossa, niin eläketulovähennyksen raja oli 50 000:n paikkeilla, vähän päälle, ja siinä se loppui kokonaan. Minä en ihan tarkalleen ottaen tiedä, mitä tämä vaikuttaa nykyisillä verojärjestelyillä. Mutta jyrkästi kiistän ed. Lipposen väitteen tässä yhteydessä, että eläketulovähennys suosisi suurituloisia. Ei varmasti suosi. Toivoisin, että ed. Lipponen seuraavalla kerralla käyttäessään verotusta koskevan puheenvuoron ottaisi selville, mistä puhuu.

Ed. Karhunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin ed. Lipposelle todeta sen, että varmasti se, että opiskelijat osallistuvat kunnan palveluiden rahoittamiseen, on perusteltua siinä vaiheessa, kun opiskelijat ovat kirjoilla siinä kunnassa, jossa he opiskelevat ja käyttävät palveluja. (Ed. Backman: Oikein!) Tällä hetkellähän ongelmana on opiskelijoiden kotipaikkaoikeus, koska opiskelu katsotaan tilapäiseksi asumiseksi, joka ei oikeuta muuttamaan kirjoja sinne, missä niitä palveluita tarvitsisi.

Sen sijaan ed. Astalalle haluaisin todeta sen, että olen todella pahoillani, kun hän on tehnyt näin tiukasti rajatun ponsiesityksen. Olisi ollut ehkä syytä, kun perusturvauudistusta jatketaan, antaa hallitukselle vähän vapaampiakin käsiä suunnitella, miten me saamme verotuksen oikeudenmukaiseksi. Olen itse sitä mieltä, että verotukseen täytyy vielä palata, mutta en näe vähennystä minään ainoana vaihtoehtona enkä haluaisi itse ainakaan sitoutua tässä vaiheessa pelkästään vähennykseen.

Ed. Laakso (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Epäilen, että ed. Lipponen ei hyväksynyt vasemmiston edustamaa näkemystä siitä, että tässä vaiheessa opintoraha olisi pitänyt jättää kokonaan verotuksen ulkopuolelle. En muista, kuinka ed. Lipponen äänesti tässä kysymyksessä. Useissa kysymyksissä hän äänesti vasemmiston esityksiä vastaan ja hallituksen puolesta, mahdollisesti myös tässä.

Ed. Lipponen ei tiedä, mitä puhuu, kun on kyse eläketulovähennyksestä. Eläketulovähennyshän on vähennys, jonka saavat ne, jotka saavat pelkkää kansaneläkettä eli 1 870—2 200 markkaa kuukaudessa. Ne, jotka saavat vain pelkkää kansaneläkettä, saavat eläketulovähennyksen. Se koskee toisin sanoen kaikkein pienituloisimpia eläkeläisiä eikä suurituloisia eläkeläisiä.

Aivan samalla tavalla vasemmistoliiton lähtökohtana opintotulovähennyksen osalta olisi ollut se, että tämä vähennys koskisi vain niitä, jotka saavat pelkkää opintorahaa. Opintoraha olisi näin verovapaata kaikille opiskelijoille. Muista tuloista luonnollisestikin opiskelijat maksaisivat normaalisti veroa.

Ed. Laaksonen: Herra puhemies! Ed. Lipponen todellakin yritti asettautua puolueettoman tarkkailijan rooliin syyttämällä oppositiota ja syyttämällä hallitusta veropoliittisesta linjauksesta. Mutta kuten ed. Laakso totesi, ed. Lipponen edellisessä äänestyksessä osoitti, mikä on hänen linjansa. Hän oli tukemassa hallituksen veropoliittisia ratkaisuja.

Minusta olennaista tässä kysymyksessä on se, että koko verotuksen rakenne on luonteeltaan muuttunut niin, että välittömästä verotuksesta on siirrytty välillisen verotuksen suuntaan, ja se on luonteeltaan epäsosiaalista, epäsolidaarista politiikkaa.

Myös verotuksen suhdannepolitiikka pitäisi ottaa huomioon aivan siten kuin vasemmiston yhteisessä asteikkotaulukossa oli. Me näemme, että tässä tilanteessa paras tapa olisi ollut kerätä veroja niin, että välittömään verotukseen olisi suurituloisille laitettu lisää veroa eikä niin kuin hallitus on nyt tavallaan suhdannepolitiikan nimissä on kääntänyt raippaverot kansalaisten maksettavaksi, mikä jälleen on yksi osoitus siitä, että hallitus on todellakin epäsolidaarinen ja epäsosiaalinen. Tästä minusta on hyvin pitkälle kysymys.

Herra puhemies! Yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen tekemään vastalauseen mukaiset ehdotukset tämän ensimmäisen asian osalta.

Puhemies: Ed. Laaksonen, ne pitäisi tehdä nyt tässä keskustelussa.

Puhuja: Herra puhemies! Sitten voin jatkaa ja ehdotan valiokunnan mietintöön liitettyyn I vastalauseeseen viitaten kahta perustelulausumaa:

1) "Eduskunta edellyttää hallituksen valmistelevan esityksen suurten varallisuuksien verotuksen lisäämisestä."

2) "Eduskunta edellyttää hallituksen valmistelevan laajan, asteittain voimaan tulevan kokonaisesityksen ympäristöveroista."

Ed. Lipponen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen äänestyksessä vastustanut raippaveroa, mutta en ole myöskään kannattanut muita esityksiä, joita täällä on tehty ja joilla olisi saman suuntainen vaikutus. Olen myös kannattanut sairauskuluvähennyksen poistamista, koska pidän sitä nimenomaan vasemmistolaisen veropolitiikan mukaisena, ja myös pidän tärkeänä, että verotusta ei monimutkaisteta enempää, ei kosiskella mitään ryhmiä täällä enää tarpeettomasti.

Ed. Apukka: Herra puhemies! Kannatan ed. Laaksosen tekemiä lausumaehdotuksia.

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Sosialidemokraatit esittivät lain toisessa käsittelyssä asteikkomuutoksia. Ne olisivat erityisen hyvin sopineet käytettäviksi tässä suhdannetilanteessa. Ne olisivat johtaneet myös siihen, että maksukykyisille olisi lisätty sen taakan kantamista, jonka hallitus nyt ohjaa pieni- ja keskituloisille mm. sairaiden ja työttömien sosiaaliturvaa heikentämällä. Meidän mielestämme olisi ollut perusteltua puuttua progressiiviseen tuloverotukseen edes tilapäisesti.

Mitä tulee opintotuen verottamiseen, on syytä todeta, että sosialidemokraatit vastustivat sitä ja vastustavat opintotuen verottamista. Emme voi nimittäin luottaa siihen, että nykyinen hallitus kykenisi kasvattamaan opintorahaa niin suureksi, että sitä olisi perusteltua verottaa. Ed. Astalan ehdottama lausuma kolmanteen kohtaan ei näin ollen olisi kovin ajankohtainen, mutta nyt kun me olemme jääneet yksin vastustamaan opintotuen verottamista, (Ed. Astala: Ei yksin!) lausuman hyväksyminen on käynyt entistä tarpeellisemmaksi. — Ed. Astalan välihuutoon toteaisin, että meidän pitää edelleen kyllä keskittää voimamme siihen, mihin sivistysvaliokunnassa on viitattu ja myös valtiovarainvaliokunnassa, että tämän tasoista opintotukea ei veroteta, ja tämä olisi hyvin johdonmukaista.

Täällä ed. Laine on jo kannattanut ed. Backmanin ponsilausumaa. Totean vain, että se olisi hyvin viisas neuvo hallitukselle hyväksyttäväksi täysistunnossa.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Ed. Lahti-Nuuttilan äsken käyttämään puheenvuoroon haluan todeta, että me olemme käyttäytyneet juuri samoin kuin sosialidemokraatit ja me olemme olleet sitä mieltä, että opintotuen pitäisi olla verotonta nimenomaan juuri sen tähden, että se on niin alhaisella tasolla. Me olemme olleet täsmälleen samaa mieltä. Mutta ed. Lahti-Nuuttilakin varmaan tietää, että kun olemme tämän asian hävinneet, niin me olemme tällä erää hävinneet sen asian. Nyt me yritämme päästä lopputulokseen sitä kautta, mitä myös on esitetty varsin runsaasti sivistysvaliokunnassa. Tällä minun perustelulausumallani on siis samanlaisia tavoitteita, eikä minun ole ollut mahdollista esittää minkään muunlaista perustelulausumaa tässä vaiheessa.

Korostan vielä sitä, että opiskelijavähennyksestä on varsin runsaasti keskusteltu sivistysvaliokunnassa ja varsin monet edustajat siellä ovat puhuneet nimenomaan siitä, että tämä olisi yksi malli, jolla tästä asiasta päästäisiin eteenpäin suotuisaan lopputulokseen. Tämä ei ole mitenkään minun keksimäni asia tähän hetkeen erikoisemmin.

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Totean ed. Astalan lausumaehdotuksen muotoilusta sen, että se todella lähtee siitä, että opintotukea verotetaan. Omassa puheenvuorossani viittasin mm. valtiovarainvaliokunnan mietintöön, ja tässä mietinnössä asetetaan kyseenalaiseksi opintotuen verottaminen. Luen siitä vain yhden kohdan. Valiokunta katsoo: "Opiskelijoiden verotukseen liittyvät erityiskysymykset olisi vielä selvitettävä erikseen ottaen samalla huomioon opintotukijärjestelmän tuleva kehitys."

Kyllä tämä viittaa aivan siihen, että koko verollisuusasiaa juuri tässä ja lähitulevassa tilanteessa on tarkasteltava uudestaan, ja ymmärtääkseni juuri tämän tekstin ovat myös hallituspuolueet hyväksyneet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Laaksonen ed. Apukan kannattamana ehdottanut I vastalauseen mukaisia kahta perustelulausumaa.

Ed. Backman on ed. Laineen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta katsoo, että mikäli valtion talouden tasapainoa ylipäänsä paikataan virheellisesti kulutuskysyntää leikaten, tulee ensisijaisesti puuttua hyvätuloisten ja varakkaiden verotukseen lisäämällä heidän verotustaan."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ed. Jouppila merkitään läsnä olevaksi.

P u h e m i e s : Tämän jälkeen on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Laaksosen 1) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Laaksosen 1) ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 79 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 19. (Koneään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laaksosen 2) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Laaksosen 2) ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 79 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 19. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Backmanin ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Backmanin ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 79 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 19. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotukset laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 62
Lakialoitteet n:ot 52, 54, 56, 59, 72, 77 ja 84
Toivomusaloitteet n:ot 68, 82, 84, 86, 94, 100, 105, 106, 110, 111, 113, 114, 117—123, 126, 131—133, 147 ja 152
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joista toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus koskee osittain lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädetyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! Ehdotan perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että opintotukijärjestelmää kehitettäessä hallitus valmistelee eduskunnalle esityksen opiskelijatulovähennykseksi tulo- ja varallisuusverolain eläketulovähennyksen tapaan."

Ed. Karhusen ja ed. Lahti-Nuuttilan puheenvuorojen jälkeen tulen hyvin suurella mielenkiinnolla katsomaan, kuka on sanojensa takana ja opiskelijoiden toimeentulon puolella.

Ed. L a a k s o : Herra puhemies! Ed. Lahti-Nuuttila on oikeassa siinä, että meidän pitäisi toimia jatkossakin siten, että opintorahan verollisuus voitaisiin saada kumotuksi. Eduskunta kuitenkin enemmistöllä teki päätöksen opintorahan verottamisesta, vaikka vasemmisto ja muistaakseni myös vihreät äänestivät opintorahan

verottomuuden puolesta. Tässä tilanteessa kannattaa kiinnittää huomiota siihen, että monet hallituspuolueidenkin kansanedustajat ilmoittivat tässä vaiheessa vastustavansa opintorahan verottamista mutta eivät kuitenkaan äänestyksessä uskaltaneet olla ajamansa asian takana.

Ed. Astalan lausumaehdotus, jota kannatan, merkitsisi sitä, että tällainen opintotukivähennys ulotettaisiin koskemaan pelkkää opintorahaa saavia opiskelijoita. Käytännössä näin toteutettaisiin opintorahan verottomuus eli se tavoite, jonka ed. Lahti-Nuuttilakin sanoi jatkossa olevan keskeinen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Astala ed. Laakson kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että opintotukijärjestelmää kehitettäessä hallitus valmistelee eduskunnalle esityksen opiskelijatulovähennykseksi tulo- ja varallisuusverolain eläketulovähennyksen tapaan."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Tämän jälkeen on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa" , ed. Astalan ehdotus "ei" .

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 75 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 17. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotukset laeiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain sekä elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 64
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. L a a k s o n e n : Herra puhemies! Olemme veroasteikkoja ja -prosentteja koskevan lain osalta esittäneet, että yhteisöjen tuloveroprosenttia ei valtion verotuksessa alennettaisi 23 prosentista 19 prosenttiin. Tämän mukaisesti olemme vastustaneet vastaavan muutoksen tekemistä myös yhtiöveron hyvitysjärjestelmään. Samoin olemme olleet hylkäämässä ulkomailta kotiutettavien osinkojen verovapauden jatkamista, jota siis hallitus edelleen esittää.

Herra puhemies! Ehdotan, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Ed. A p u k k a : Herra puhemies! Kannatan ed. Laaksosen tekemää hylkäysehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Laaksonen ed. Apukan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää "jaa", jos "ei" voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, S-L. Anttila, U. Anttila, Antvuori, Aula, Backman, von Bell, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Heikkinen, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Iivari,

Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Jurva, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lahtinen, Laitinen, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Linnainmaa, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Markkula, Mattila, Metsämäki, Miettinen, Moilanen, Morri, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Nyby, Näsi, A. Ojala, Ollila, Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Pokka, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Rauramo, E. Rehn, O. Rehn, Renko, Renlund, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Räty, Rönnholm, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Sasi, Savela, Savolainen, Seivästö, Skinnari, Suhola, Suhonen, Särkijärvi, Taina, Takala, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Uosukainen, Urpilainen, Vanhanen, Vehkaoja, Westerlund, Vihriälä, Viljamaa, Viljanen, Virrankoski, Vistbacka, Vuorensola, Vuoristo, Vähänäkki, Väistö ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Andersson, Apukka, Astala, Helle, Korhonen, Laakso, Laaksonen, Laine, P. Leppänen, O. Ojala, Polvi, Polvinen, Rimmi, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Wahlström ja Vähäkangas.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

E. Aho, Alho, Biaudet, Donner, Hiltunen, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Kanerva, Kasurinen, Louvo, Malm, Nikula, Pekkarinen, Puhakka, Riihijärvi, Salolainen, Seppänen, Tuomioja, Varpasuo, Viinanen ja Väyrynen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 160 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotukset vuonna 1992 perittäviä sosiaaliturvamaksuja koskeviksi laeiksi

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 199
Lakialoite n:o 91
Toivomusaloitteet n:ot 66, 79, 80, 89, 108, 124, 127, 154 ja 157
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. S k i n n a r i : Herra puhemies! Tämä hallituksen esitys on hylättävä. Tämä ns. raippavero on hallituksen talouspolitiikan epäonnistumisen yksi merkittävä huipentuma. Kuten sosiaali- ja terveysvaliokunnassakin talousasiantuntijat totesivat, kansantaloudellisesti tämä on väärin. Tämä on työttömyyttä ja konkursseja lisäävä hallituksen esitys. Nyt pitäisi elvyttää eikä kurjistaa. Mutta kuten aikaisemminkin tyhjinä ammottavat ministeriaitiot ovat osoittaneet, hallitus on tällä hetkellä täysin neuvoton, se ei tiedä, mitä oikein pitäisi tehdä. Tosin työministeri on nyt hädissään, kun työttömyys on noussut yli 300 000:n. Hän on ainakin julkisuudessa, ei tosin eduskunnassa, esittänyt, että nyt tarvittaisiin julkista rakentamista, asuntorakentamista ja muutakin elvytystä, jotta työttömyydestä päästäisiin eroon.

Meillä tällä hetkellä kansainvälisestikään valtionvelka ei ole suurin ongelma. Yksi suurimpia ongelmia on ulkomainen bruttovelka. Pyynnöstä sain valtiovarainministeriöltä, joka ei näitä hevin anna, tilaston syyskuun osalta, mikä on bruttovelka. Ennen devalvaatiota bruttovelka ulkomaille oli 356,6 miljardia markkaa. Tästä yritysten osuus oli 102, pankkien 169, muitten rahalaitosten 35 ja valtion 45

miljardia, kuntien 0,7 ja Suomen Pankin 2,8 miljardia markkaa. Yritysten suunnaton ulkomainen velka on kansantaloutemme ongelma, joka tietysti heijastelee siihen, että hallituskaan ei halua valtion ja kuntien tulevan kotimaisille lainamarkkinoille.

Herra puhemies! Vielä kerran ehdotan, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Ed. Stenius-Kaukonen: On kaksi tuntia puhuttu hallituksen veropolitiikasta, joten raippaverokin on ruodittu varmasti riittävän perusteellisesti. Tämä on hallituksen kurja esitys, joka pitäisi hylätä, jos on tarkoitus, että ministeri Kanervan puheet on otettava todesta.

Jos muu hallitus on sitä mieltä, että ministeri Kanerva vain puhuu eikä ole ollenkaan tarkoitettukaan, että työttömyyttä yritetään alentaa, niin sitten ymmärrän, että ette tule äänestämään näiden lakien hylkäämisen puolesta. Mutta jos hallitus haluaa tehdä työllisyydenhoidon hätäohjelman, niin kuin ministeri Kanerva vaatii, ensimmäisen askel siihen on raippaveron hylkääminen, sillä tämä on omiaan lisäämään työttömyyttä. Kaikki talousasiantuntijat ovat kertoneet sen varmasti kaikissa niissä valiokunnissa, joissa asia on ollut käsiteltävänä, ja myös julkisuudessa. Jokainen joka tätä asiaa vähänkään ajattelee, tietää, että kun raippaverolla kerätään noin 6,5 miljardia markkaa ylimääräisiä veroja tavallisilta kansalaisilta, myös pienituloisilta eläkeläisiltä, tämä on omiaan lisäämään työttömyyttä, koska se supistaa kulutuskysyntää, nimenomaan kotimaista ostovoimaa, jota voitaisiin suunnata kotimaisten tuotteiden hankintaan.

Herra puhemies! Kannatan ed. Skinnarin ehdotusta, että valiokunnan mietintöön sisältyvät kolme lakiehdotusta kaikki hylätään ja hallitus voi sitten pikaisesti antaa uuden esityksen, jolla sosiaaliturvamaksut saatetaan asianmukaiselle tasolle niin vakuutettujen kuin työnantajien osalta. Työnantajien maksuja tulee pääomavaltaiselle teollisuudelle korottaa, jotta kansaneläkkeiden ja sairausvakuutusetuuksien maksut voidaan turvata.

Ed. Laine: Herra puhemies! Olen samaa mieltä siitä, että tämän esitysnipun ehdottomasti törkein yksityiskohta on raippavero ja sen kohdistaminen palkansaajiin ja eläkeläisiin. Törkeydessään samaa luokkaa on se, että tätä veroa nimitetään työllisyysveroksi. Eihän tällä mitään työllistetä, tällä vain työttömiä tuotetaan.

Haluan tässä yhteydessä kiinnittää huomiota myös siihen, että tähän esitysnippuun sisältyy ehdotus kuntien osuuden korottamiseksi 0,98 penniin veroäyriä kohti kansaneläkkeen lisäosan kustantamiseksi. Mielestäni kansaneläkkeen lisäosan kustantamisvastuu kuuluu valtiolle eikä kunnille ja varsinkaan nyt ei olisi ollut aihetta tuon maksun korottamiseen. Tässä yhteydessä kunnilta perittävää sosiaaliturvamaksua kyllä jonkin verran alennetaan, mutta ollaan kyllä vielä hyvin kaukana siitä, mitä valtion ja kuntien keskusjärjestöjen kesken pari kolme vuotta sitten sovittiin.

Herra puhemies! Näistä syistä kannatan elvyttämistä eli ministeri Kanervan julkisuudessa tekemiä ehdotuksia ja siitä syystä kannatan myös tämän esityksen hylkäämistä.

Ed. Mäki-Hakola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Laineelle täytyy todeta, että uskon ainakin, että hän puhuu vastoin parempaa tietoaan, kun hän vaatii aina vain valtion tuloja vähennettäväksi.

Velkaantumisnopeutemme, kuten äskeisessä puheenvuorossa jo totesin, on hurjaa. Tämän vuoden osalta valtionvelka lisääntyy lähes 30 miljardia markkaa. Viime vuoden osaltakin se lisääntyi jo, vaikka arvioitiin, että syntyy säästöä. Ensi vuoden osalta se lisääntyy nettovelkana lähes 40 miljardia markkaa ja enemmänkin, jos otetaan asuntolainat huomioon.

Toisin sanoen kaiken sen, mitä nyt lisättäisiin budjettiin tai millä sen tuloja vähennettäisiin, joutuisimme lainoittamaan joko kotimaan markkinoilta tai ulkomaan valuutoilla, mistä seuraa se, että yhä enemmän tavallisen ihmisen ja yritysten luottojen hinta nousee. Niiden saaminen sekä ulkomailta että kotimaasta vähenee. Toisin sanoen puheet, että meidän täytyisi lisää ja lisää velkaantua, ovat lievästi sanoen tänä päivänä vastuuttomia.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin tämän vastauspuheenvuoron ed. Laineen puheenvuoron johdosta, kun hän totesi, keitä ryhmiä erityisesti tämä työllisyysveron nimellä kulkeva rankaisuvero kipeästi kohtaa. Hän unohti mainita tässä myöskin työttömät, joihin tämä raippavero myös kohdistuu.

Työttömiä myöskin rangaistaan useammalla tavalla. Ensin työttömien ansiosidonnaista päivärahaa ollaan alentamassa ja sen lisäksi heille säädetään myöskin tämä ehdotettu rankaisuvero. Tämä on todella ihmeellistä käyttäytymistä,

ja vaikka niistä tulopoliittisen ratkaisun yön tapahtumista on monenlaisia versioita eduskunnassakin kerrottu, niin tosiasia kuitenkin on se, että ammattiyhdistysliike ei tiennyt, mitä hallitus kaavailee. Ja se, että ministeri oli erilaisia uhkauksia sen yön kuluessa antanut valtiovallan toimenpiteistä, ei voi olla hyväksyttävää tilanteessa, jossa oli jo devalvaation myötä saatu tuporatkaisu syntymään sillä, että nollaratkaisu palkoissa tuli. Tämä on kohtuuton tilanne, että tällä tavoin alennetaan ihmisten ostovoimaa ja kysyntää ja näin syvennetään entisestään lamaaa.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Mäki-Hakolalle totean, että en kyllä puhunut mitenkään vastoin parempaa tietoani. Minä tiedän täsmälleen sen, jos ed. Mäki-Hakola tarkoitti kysymystä raippaverosta, että sen hyväksyminen siten kuin tässä nyt esitetään, merkitsee ostovoiman vähenemistä ja sitä kautta työttömyyttä, ja, ed. Mäki-Hakola, te joudutte taas hyväksymään sellaisia budjetteja, joilla työllisyyden hoitamiseen, työttömyysturvaan, joudutaan vastaavasti menoja lisäämään, mikäli tämä nyt hyväksytään.

Jos te tarkoititte puheenvuoroni sitä osaa, joka koski kuntien velvollisuutta osallistua kansaneläkkeen lisäosan kustannuksiin, ed. Mäki-Hakola, eihän sen velan määrä siitä miksikään muutu, jos kunnat joutuvat ottamaan sen vastaavan velan, jolla nyt haluaisitte keventää valtion osuutta. Julkisen talouden menot ovat täsmälleen yhtä suuret, hoidetaan ne valtion tai kuntien kautta. Asiat on kuitenkin hoidettava eli tämä yhteiskunnallinen palvelu.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta on omalaatuista, että kokoomuslaiset, jotka kannattavat markkinataloutta, eivät ymmärrä, miten tämä järjestelmä toimii. Jos ja kun te leikkaatte ostovoimaa, niin tämä ikiliikkujahan lakkaa toimimasta; niin te nyt tällä raippaverolla teette. Minä suosittelisinkin, että te lukisitte joulun aikana Keynesin teokset. Älkää säikähtäkö, hän ei ollut vasemmistolainen, hän oli selvä porvari, mutta ymmärsi, että jos leikataan ostovoimaa, niin se tarkoittaa samaa kuin työttömyyden tietoinen lisääminen ja kansantalouden syöksy. Jossakin vaiheessa on lähdettävä elvyttämään. Parempihan on lähteä nyt, kun siihen vielä voidaan lähteä. Kun meillä on puoli miljoonaa työtöntä, ollaan ilman muuta myöhässä, ja siihen tällä menolla päädytään, jos tätä politiikkaa jatketaan.

Ed. Mäki-Hakola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jos olisimme siinä tilanteessa, että valtio ei niin nopeaa vauhtia velkaantuisi, velkaantumisvauhti ei olisi niin korkea kuin tänään, voitaisiin ehkä ajatella keynesiläistä politiikkaa, mutta tänä päivänä on vaikea kuvitella, että me enempää velkaantuisimme. Mitä merkitsee esimerkiksi 40 miljardin markan nettovelka? Mitä sillä saataisiin? Jos me saamme miljoonalla markalla kahdeksalle hengelle asunnot, niin tällä summalla, 40 miljardilla, voidaan rakentaa 350 000 asukkaan taajama eli Tampereen ja Turun kaikille asukkaille voitaisiin rakentaa vuodessa asunnot tällä velkamäärällä.

Se on huima velka, ja minä sanon, että tänä päivänä me keskustellemme siitä, että me siirrämme veroja tuleville sukupolville aina sitä enemmän, mitä enemmän valtio velkaantuu. Tämän tasoinen nettovelkaantuminen kyllä tulee olemaan aika ankara meidän suomalaisten tulevien sukupolvien kantaa. Sukupolvista pitää puhua jo, sillä velkamäärä kasvaa sillä tavalla, että ei ole lainkaan enää muutamasta vuodesta kysymys, vaan on pitkästä ajasta, 10—20 vuodesta, kysymys.

Ed. Särkijärvi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tennilä vaati elvytystä. Elvytyksellähän tarkoitetaan sitä, että valtio käyttää enemmän rahaa kuin saa veroina sisään, toisin sanoen se ottaa lainarahaa ja käyttää tämän tarkoituksiin, jotka todennäköisesti lisäävät kulutusta. Jos ensi vuoden budjetti perustuu 35—40 miljardin paikkeilla lainoitukselle, se on ilmeisesti Suomen historian kaikkein elvyttävin budjetti. Noin paljon rahaa siirretään kulutukseen. Jos Keynesiä lähdettäisiin viemään äärimuotoon, voitaisiin sanoa, että jos vipataan vielä 40 miljardia lisää, niin tämän työllisyysvaikutus olisi erinomaisen positiivinen.

Mutta me tiedämme, että näin asia ei ole, koska se, että valtio joutuu lainaamaan huomattavat määrät rahaa, nostaa korkotasoa, mikä johtaa siihen, että yksityinen kulutus vähenee: Asuntoja ei osteta, kuten tällä hetkellä tiedämme, autokauppa on tyrehtynyt, ja muutoinkin ihmiset suunnittelevat tulevaisuuttaan pelkästään niiden rahojen pohjalle, jotka heillä ovat säästössä tai jotka he pystyvät säästämään. Se velkaantuminen, joka normaalisti nopeuttaa talouselämän kiertokulkua, on tällä hetkellä minimissään.

Uskon, että itse asiassa jopa devalvaatioon jouduttiin pääosin siitä syystä, että ei tällaiseen

taloudenpitoon kukaan ulkopuolinen lainanantaja voi luottaa. Tällainen on edessä valitettavasti tulevaisuudessa, jos hallitus ei pysty näyttämään, että joskus tällä vuosituhannella valtion velkaantuminen voitaisiin kääntää myöskin laskuun.

Ed. Kalliomäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Mäki-Hakola kauhistelee julkista velkaantumista, niin on hyvä muistaa, että toki vauhti on huolestuttava, mutta meillä julkisen sektorin nettovelka, kun saatavat huomioidaan suhteessa bruttokansantuotteeseen, on toki vain 5—6 prosenttia, kun se Oecd:n Euroopan alueella on keskimäärin yli 40 prosenttia. Ed. Mäki-Hakolan usein ihannoimassa, taloudellisesti vahvassa Saksassa se on 26 prosenttia. Näitä tietoja vasten meillä toki on mahdollisuus tässä vaikeassa tilanteessa vielä harkita elvytystä myös velkapääomaa käyttäen.

Olen myös sitä mieltä, että Suomen Pankinkin rooli voitaisiin johonkin mittaan ottaa huomioon. Silloin kun Suomen Pankki sitoo varoja miljardiluokkaa SKOPin pelastamiseen, on myös otettava huomioon, että valtiontalouden, julkisen talouden, mahdollisuudet elvyttää voivat jossain mitassa perustua Suomen Pankin panostukseen.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Valtionvelan kasvun nopeutumisesta on käytetty useita huolestuneita puheenvuoroja, mutta kaiken aikaa, kun olemme näistä raippaveroista ja hallituksen muista kiristystoimista keskustelleet, hallitus ja raippaverojen puolustajat eivät ole kertaakaan pystyneet selittämään, miten he kuvittelevat velan kasvunopeuden vähenevän ja velanoton tarpeen vähenevän näillä kiristyksillä, kun me olemme väittäneet, että talous toimii juuri toisinpäin, että painamalla kulutuskysyntää alas, ostovoimaa vähentämällä, saadaan aikaan sellainen taloudellinen lama, että siitä ei päästä ulos muuten kuin valtionvelkaa lisäämällä.

Meillä on myös kokoomuksen edustajien kanssa ilmeisesti hiukan erilainen käsitys siitä, mitä me tarkoitamme, kun puhumme elvytyksestä. Me emme suinkaan tarkoita elvytyksellä pelkästään sitä, että budjetti olisi alijäämäinen ja velalla rahoitettu, vaan me haluamme myös katsoa, mihin budjettialijäämää tai velkaa käytetään, ja puhumme mieluummin kohdennetusta elvytyksestä, jossa menot ja toimenpiteet kohdennetaan nimenomaan sillä tavoin, että niillä saadaan pyörät pyörimään, että taloudellista toimeliaisuutta lisätään.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vielä kerran haluan toistaa, että jostain on löydettävä veturi, jolla Suomea lähdetään nostamaan. Se veturi voi olla vain valtio ja sen elvyttävät toimet. Silloin on kaksi tehtävää: suorat työllistävät toimet, joihin valtiolla on mahdollisuus ottamalla lainaa, toisaalta ostovoiman turvaavat toimet. Raippaveron vääryys on siinä, että se rokottaa myös pienituloisia, jotka käyttävät rahansa kotimaisten tuotteiden ja palvelusten käyttämiseen. Se on aivan väärää politiikkaa, ja niin kuin on jo todettu, kyllä ministeri Viinanen on nyt kaikkien lamojen äiti, kun tätä politiikkaa Suomessa harjoitetaan.

Ed. Rinne (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Mäki-Hakolan linja on selkeä ja johdonmukainen korkmanilainen linja. Korkmanhan tulkitsi virkamiehenä hyvin selväsanaisesti, että työttömyyden vähentäminen on este talouden tervehdyttämiselle. Se oli selvästi ja selkeästi sanottu.

Mutta loppujen lopuksi asianlaita kuitenkin lienee niin, että valtionvelkaa ei voida maksaa muulla takaisin kuin työllä ja myös valtionvelan kasvu voidaan estää vain työllä. Sosiaaliturvamme rahoitetaan vain tuottavalla työllä. Sitä ei voida rahoittaa työttömyydellä. Itse asiassa valittu linja, joka on hyvin johdonmukainen, merkitsee sitä, että joka ainut työtön on samalla leikkaus sosiaaliturvastamme ja lisävelkaa. Mielestäni raha on kuin komposti. Jos ei sitä levitä, siitä ei ole mitään hyötyä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On aika turhauttavaa toistella sanoja päinvastaisessa järjestyksessä ja toisinpäin, mutta kun ed. Särkijärvi lausui sellaista budjettia elvyttäväksi, joka on katettu 35 miljardin summalla velkapääomaa, niin minä ihmettelen, mitä yhteyttä sillä on sellaisenaan elvyttämisen kanssa.

Tilannehan on meillä tällä hetkellä se, että jos me emme saa alamäkeä pysähtymään ja taloutta kääntymään nousuun nyt ja nopeasti, niin meidän velkapääomamme, ulkomaanvelkamme, tulee tulevina vuosina joka vuosi lisääntymään merkittävästi. Jos me nyt otamme lainaa ja saamme pyörät pyörimään, se on yhden kerran lainanotto, jolloin siirretään kotimaista painetta ulkomaiseen velkaan. Kun päästään liikkeelle,

niin sen jälkeen me pystymme hyvinkin nopeassa tahdissa taltuttamaan velkakierteen. Mutta tällä systeemillä ei tule mitään, se tullaan näkemään. Sitä mieltä ovat talousasiantuntijat, ja sen ymmärtää entinen metsurikin järjellään.

Ed. Luttinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Mäki-Hakolan ja ed. Särkijärven puheenvuorojen johdosta on syytä todeta, että kokoomuksen työministeri Ilkka Kanerva on julkisuudessa useampaan eri kertaan edellyttänyt, että hallitus ryhtyy harjoittamaan elvytyspolitiikkaa. Hän on vaatimuksensa tueksi esittänyt yli 300 000 työttömän määrän. Kyllä se niin huolestuttava määrä on, että olisi syytä katsoa, millä tavalla työttömien määrää voitaisiin pitää edes aisoissa. On olemassa suuri vaara, että työttömien määrä edelleen voimakkaasti kasvaa.

Raippaverolla myös ministeri Kanervan mielestä, niin kuin minunkin mielestäni, on nimenomaan työllisyyttä haittaavia vaikutuksia, koska se supistaa tuntuvasti kulutuskysyntää ja vaikeuttaa erityisesti juuri pienen ja keskisuuren teollisuuden mahdollisuuksia työllistää, kun kulutuskysyntä vähenee. Kaiken kaikkiaan oikealla pitäisi nyt kerta kaikkiaan politiikan suuntaa muuttaa ja taipua elvytyspolitiikkaan, jotta voisimme työllisyyttä lähteä hoitamaan edes kohtuullisella tavalla tästä eteenpäin.

Ed. Saario (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ne, jotka tähän tilanteeseen tarjoavat sellaista elvytyspolitiikkaa, että kotimaista kysyntää vauhditetaan lisäämällä julkisia menoja, eivät ole oikeastaan tajunneet, mistä tässä on kysymys. Meidän lähtökohtammehan on se, että meidän on edesautettava vientiteollisuuttamme vetämään. Me tosin tiedämme, että markkinat eivät ole kunnossa. Mutta vuorenvarmasti tässä kansantaloudessa, jonka kotimarkkinateollisuus on siinä määrin kilpailukyvytön kuin se on, elvytysruiskeella me vääristämme vaihtotasetta entistä pahempaan suuntaan, mikäli ns. elvytyksen tielle lähdetään.

Toteaisin myös sen, että varomattomat puheet siitä, että lainanotto sittenkin olisi oikea ratkaisu, ovat hyvin vaarallisia sen vuoksi, että Suomen lainakvootit alkavat maailman lainamarkkinoilla olla suhteellisen kattoon käytetyt. Näin ollen meidän pitää pitää yllä sellainen tilanne, jossa vientiteollisuus voisi saada lainoja niin, että valtiovalta ei ainakaan näille markkinoille lähtisi. Kyllä sosialidemokraattien tarjoama vaihtoehto on kuin se entinen tarjous: Sillä on pitkä otsatukka, mutta se on takaa kalju.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Kalliomäen puheenvuoroon, jossa hän käsitteli julkisen sektorin velkaa.

Minusta velasta puhutaan täällä erittäin monella tavalla: välillä netto-, välillä bruttovelasta, välillä kansantalouden velasta ja välillä julkisen sektorin velasta. Pitäisi sopia siitä, mikä tässä yhteydessä on merkityksellistä.

Kysymys oli nähdäkseni silloin vastauspuheenvuorosta ed. Mäki-Hakolan puheenvuoroon, jossa hän puhui tulevien sukupolvien saamasta taakasta. Nähdäkseni tässä yhteydessä, jos tästä kysymyksestä näin keskustellaan, olennainen on kansantalouden velka, joko kansantalouden bruttovelka, kuten ed. Skinnari aikaisemmin on sanonut, tai kansantalouden nettovelka. Kansantalouden bruttovelka on noin 380 miljardia markkaa ja kansantalouden nettovelka tämän vuoden lopussa noin 180 miljardia markkaa ulkomaille. Se merkitsee siis silloin sitä, että se on se velka, jonka me suomalaiset olemme velkaa ulkomaille. Se on yritykset, valtio ja kunnat — kaikki yhdessä. Suomalaiset kaiken kaikkiaan ovat velkaa sen ulkomaille. Siinä ovat pankit tietysti mukana.

Silloin kun puhutaan pitkällä tähtäyksellä tulevaisuudesta ja siitä, miten tätä velkaa maksetaan takaisin, niin silloin minusta pitäisi puhua tästä. Ed. Skinnari on puhunut bruttovelasta siitä syystä, että hän katsoo, että Suomen valtion saatavat ovat sen verran epävarmoja, että ei pidä puhua nettovelasta tässä yhteydessä.

Ed. Mattila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pyysin puheenvuoroni ed. Tennilän puheenvuoron johdosta, jossa hän puuttui elvytykseen niin kuin monet muutkin ovat puuttuneet.

Minusta käsiteltävänä olevaan valtion tulo- ja menoarvioesitykseen liittyy elvytyksen henki. Se on aivan selvä. Sillä pyritään tervehdyttämään valtiontaloutta ja vaikuttamaan myös siihen, että saataisiin terveempään suuntaan koko kansantalouden laiva liikahtamaan.

Olen näkemässä, että sillä velkamäärällä, mitä valtio nyt joutuu ottamaan valtiontalouden tervehdyttämiseksi, luodaan sellainen pohja, millä saadaan myös teollisuustuotantomme kasvuun, mikäli nyt hallituksen piirissä niin kuin olen kuullut oikeita teollisuuspoliittisia ratkaisu-

ja tästä eteenkinpäin tehdään; sillä me tulemme vientiämme lisäämään.

On huomattava, että yksistään tulopoliittisen ratkaisun ja sitä ennen tehtyjen ratkaisujen pohjalta, mm. kevään yritysruiskeen osalta, on jo arvioitu vientimme kasvavan noin 7—8 prosenttia ensi vuoden aikana. Se on kova määrä. Kyllä siihen sisältyy jo elvytystä. Lisäksi olen näkemässä korkojen tasaantuvan, ja se vauhdittaa rakennustoimintaa.

Edelleen valtionvelkaan nähden vain totean, että kyllä vauhtia täytyy hillitä. Valtionvelka on jo ensi vuoden taitteessa sitä suuruusluokkaa kuin valtion välittömät tulot, liikevaihtoveron tulot ja maksut eli koko valtion liikevaihto.

Ed. Mäki-Hakola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Myönnän toki, että valtionvelan määrä kokonaisuudessaan ei ole vielä suuri, mutta vauhti on hurja ja pian me olemme Euroopan huipulla. Nyt jo kaikki yritykset toteavat, että velan saanti on ulkomailta vaikeutunut ja ehdot ovat koventuneet. Eilisissä lehdissä eräät suuret nimeltä mainitut yritykset toteavat tämän avoimesti. Suomen valtion on amerikkalainen luottotarkkailulaitos pannut ns. tarkkailuluokalle. Kun luottoja nyt yritykset esimerkiksi ulkomailta ottavat, niihin aina sanotaan tulevan tietty Suomi-lisä. Eilisessä Säästöpankkilehdessä kerrottiin, miten pankinjohtajat vaativat, että Suomen Pankin pitäisi kieltää kunnilta valuuttaluottojen saanti, että yrityksillä olisi mahdollisuus saada luottoa. Kaiken kaikkiaan me olemme nyt jo tässäkin velkaantumisasteessa joutuneet erityisen silmälläpidon kohteeksi, sekä valtio että Suomen yritykset.

Sanon myös, että olen ed. Rinteen kanssa aivan samaa mieltä. Tätä asiaa ei korjata millään muulla kuin työnteolla ja yrittämisellä, ja niihin meidän on tietysti kiinnitettävä huomiota. Lopuksi sanoisin, että on tavattoman hyvä, että tästä asiasta näinkin paljon keskustellaan. Minä näen, että kansantaloutemme suurin ongelma lähivuosina on nimenomaan julkisen talouden velkaantuminen.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On totta, että eräät ekonomistit tässä maassa ovat vaatineet lisää elvyttämistä. Minullakin on ollut tilaisuus eräiden kanssa keskustella. Kun heiltä kysyy, kuinka monta miljardia markkaa enemmän valtion vielä pitäisi ottaa lainaa ja mihin kohteisiin rahat pitäisi käyttää, niin usein vastaukseksi saa, että en minä nyt oikeastaan tarkoittanut, että täytyisi miljardeissa sanoa, kuinka paljon enemmän vielä täytyy ottaa lainaa. Kaikki nämäkin asiantuntijat tunnustavat, että tällä hetkellä Suomen lainanotto on jo kohtuuttoman suurta. Tosiasiassa näiden ekonomistien puheissa on totta vain se, että he periaatteessa kyllä tukevat elvyttämistä, mutta konkreettisia käytännön lainanottotoimenpiteitä heilläkään ei ole valmiutta esittää.

Tässä yhteydessä onkin syytä todeta, mikä on tärkeätä: yhteys lainamäärän tai valtion velkamäärän ja korkojen välillä. Mitä enemmän valtio ottaa velkaa, sitä korkeammat ovat korot, ja korkeiden korkojen kautta elpyminen ei käy mahdolliseksi ja myöskin lama olennaisesti pitkittyy. Tässä suhteessa pitää pyrkiä löytämään sellainen optimaalinen ratkaisu, että korot eivät nousisi niin korkealle, että lama vain niiden kautta olennaisesti syvenisi.

Olennaista tässä koko kriisissä on se, että Suomen kustannustaso on ehdottomasti liian korkea. Miksi se on liian korkea? Meillä on niin valtavan suuret julkiset menot. Kun ne täytyy rahoittaa erilaisilla veroilla ja maksuilla, jotka aina kuitenkin kiertyvät tuotteiden hintoihin, merkitsee se sitä, että meidän tuotantomme on kohtuuttoman kallista.

Kun eduskunnassa sitten ehdotetaan, että valtion menoja supistettaisiin, jotta kustannustasoa tässä maassa saataisiin alas, niin oppositio aina sanoo, että ei voida säästää. Aina kohdistuvat nämä säästötoimenpiteet johonkin ryhmään, ja tästä syystä säästötoimenpiteet eivät ole kovin hyvin onnistuneet eduskunnassa. Tosin täytyy sanoa, että tämän hallituksen aikana olennaisesti paremmin kuin minkään muun hallituksen aikana useisiin vuosiin.

Ed. Lipponen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on väärässä kiristäessään verotusta lamatilanteessa raippaverolla, aivan samoin kuin demarit olivat väärässä 1976 kiristäessään verotusta. Mutta yhtä väärässä ovat ne, jotka vaativat nyt lisää velkaa ja lisää elvytystä, joka muutenkin on niin valtavaa tässä budjetissa. Se on vähän niin kuin vaatisi lisää köyttä hirtetyn taloon. Nyt ollaan lisäämässä, on itse asiassa jo lisätty, hallituksen esitykseen miljardikaupalla vajetta, nettovelanottoa. Ei oppositiolta voi edellyttää kuria, jos sitä ei ole hallituksellakaan.

Me olemme valitettavasti siinä tilanteessa, että meillä on ennen kaikkea ongelmana vaihtotaseen alijäämä. Vienti ei pysty sitä korjaamaan,

joten meidän on välttämättä saatava julkinen talous hallintaan. Menoja joudutaan leikkaamaan, ja meillä ei ole nyt sellaista hallitusta, joka siihen kykenee. Me tarvitsemme ennen pitkää ja kiireesti uuden hallituksen. Me emme voi ajatella, että meillä olisi sosialismi yhdessä maassa, niin kuin vasemmistoliitto, koska ei ole veturia; maailmantalouden näkymät ovat erittäin heikot.

Meidän perusongelmamme ei ole viime kädessä julkisissa menoissa, vaan kustannustasossa. Se taas johtuu siitä, että meillä on suojatalous, jota eduskunnassa enemmistö on ollut ylläpitämässä ja edistämässä. Meillä on ajateltu vain tuottajia ja suurteollisuutta, on pidetty rajat kiinni. Tässä me nyt olemme, kun vuorovesi on laskeutunut, haukkomassa henkeä. Meillä on kovat ajat edessä 90-luvulla tätä systeemiä purkaessamme.

Ed. Särkijärvi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Aina kun keskustellaan verotuksen tasosta, löytyy joukko poliitikkoja, joiden mielestä nyt juuri olemme liian korkealla verotasolla ja jos vähentäisimme veroja, tämän seurauksena taloudellinen toimeliaisuus lisääntyisi niin paljon, että valtion verotulot itse asiassa kasvaisivat. Yleensä tähän Lafferin käyrään, johon tässä viitataan, uskovat hyvinkin konservatiiviset ja ilmeisesti lähinnä friedmanilaiset poliitikot. Esimerkiksi luulen, että eniten tässä eduskunnassa puheenvuoroja Lafferin käyrän puolesta on käyttänyt ed. Sasi. Nyt ed. Luttinen ym. yhtyivät tähän näkemykseen juuri tässä tilanteessa. Se ei suinkaan ole keynesiläisyyttä, vaan se on todella jotain aivan muuta.

Jos katsotaan, mihin menevät ne varat, joita valtio lainaa ja panee laulamaan, niin esimerkiksi sosiaalivakuutus, joka, jos se olisi vakuutus, olisi tietysti tasapainossa, on kuitenkin valtion budjetissa ilmeisesti vielä nytkin hyväksyttävien rahoituskeinojen jälkeen toistakymmentä miljardia alijäämäinen. Yleensä ajatellaan, että esimerkiksi sairausvakuutus, lapsilisät, kansaneläkkeet ovat keinoja, jotka ovat parhaita keynesiläiseen elvytyspolitiikkaan.

Kun ed. Rinne on hyvin viisaalla tavalla todennut, että velat voidaan maksaa vain työllä, todettakoon, että jokainen suomalainen, joka on töissä, joutuu tekemään kaksi kuukautta ylimääräistä työtä maksaakseen sen velan, minkä ensi vuoden budjetissa me valtiolle otamme.

Ed. Halonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvästi nähtävissä tässä keskustelussa, että ei pelkästään opposition ja hallituksen välillä ole mielipide-eroja noudatettavasta poliittisesta linjasta, vaan niitä näyttää olevan kyllä erittäin selvästi myös kummankin sisällä. Se, että oppositiossa on eri tavoin ajattelevia, ei näillä voimasuhteilla ole niinkään riskaabelia kuin se, että hallitusryhmien välillä näyttää olevan hyvin selviä linjaeroja, ja mikä kaikkein mielenkiintoisinta, myös saman puolueen sisällä.

Kun ed. Saario kertoi, että sellainen, joka haluaa lisää elvytystä, ei oikeastaan tiedä mitään kansantaloudesta, hän olisi voinut yhtä hyvin käyttää nimiä ja puhua esimerkiksi työministeri Kanervasta, jotta osoite olisi ollut kyllin selvä.

Mutta sen lisäksi, että on hyödyllistä keskustella täällä salissa, minun mielestäni jatkon kannalta olisi todella tarpeellista, että hallitusryhmien sisällä keskusteltaisiin siitä, mikä on hallituksen talouspoliittinen linja, koska tämän linjan ja tämän sekoilun joutuu kyllä kansa maksamaan.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Saarion puheenvuoron johdosta, jossa hän todella totesi, että ne, jotka puhuvat elvytyksestä ja kotimaisen kysynnän lisäämisestä, eivät ole tajunneet, mistä on kysymys.

Tässä maassa työministeriö ja työministeri, kokoomuslainen Ilkka Kanerva ovat erittäin huolissaan tästä suurtyöttömyydestä, joka meillä jo nyt on. He ennustavat, että se tulee nousemaan ensi vuonna jopa 350 000:een. He esittävät todella, että me olemme hätätilassa ja hallituksen taholta on laadittava hätätilaohjelma ja siinä tärkein kohta on nimenomaan valikoiva elvyttäminen, siis valikoiva elvyttäminen: asuntotuotannon lisääminen, julkisten investointien aikaistaminen jne.

Siis työministeriö, joka on vahvasti vastuussa työllisyystilanteesta, yrittää viestittää kaikille, että on pakko ryhtyä elvyttämään. Yhteiskuntarakenne ei kerta kaikkiaan kestä 350 000:ta työtöntä. Itse asiassa niitä on jo tällä hetkellä enemmän, lähes 500 000, jos lasketaan entisten tilastojen mukaan.

Haluan ed. Saariolle sanoa, joka ei nyt näytä olevan salissa, että tulee kyllä vielä aika, jolloin ed. Saariokin huomaa, että on pakko ryhtyä valikoivasti elvyttämään. Toivottavasti silloin ei ole liian myöhäistä.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on monien hallituspuolueitten

edustajien suulla todistettu, että talouspoliittinen linja on johtanut maamme umpikujaan. Tämähän on aivan totta, että porvarihallitus ei ole onnistunut lainkaan talouspoliittisissa linjauksissaan. Päinvastoin se on koko ajan toimillaan vaikeuttanut ja syventänyt lamatilaa ja ihmisten hätää ja vaikeuksia.

On erittäin hyvä, että elvytys-käsite on tullut nyt laajempaan käyttöön kuin viime keväänä, jolloin ainoastaan vasemmistoliiton taholta edellytettiin, että ehkäistäksemme tällaisen tilanteen elvytykseen tulisi ryhtyä. (Ed. Gustafsson: Myös demarien ecu-ponnessa oli sama asia!) — Voipa olla, että se on jossain ollut. — Mutta nyt kuitenkin katson tyydytyksellä, että siitä puhutaan huomattavasti useammin ja avoimemmin kuin aikaisemmin. Se on myös ilmeinen tosiasia.

Mitä tulee yleensä talouspoliittiseen ja muuhunkin poliittiseen keskusteluun, olen eri mieltä kuin ed. Halonen, kun hän vaati, että hallituspuolueitten tulisi sisällään keskustella. Minusta olisi aivan oivallista ja oikein, että myös hallituspuolueitten edustajat julkisesti keskustelisivat näistä asioista.

Pidän toisaalta aika hankalana sitä, että ainakin Helsingin Sanomien uutisten mukaan pääministeri on kutsunut toisin ajattelevia kansantaloustieteilijöitä puhutteluunsa ja sen jälkeen on todennut, etteivät he oikeastaan eri mieltä olekaan. Tulee mieleen, että tässä nyt yritetään tukkia eri mieltä olevien suu, ja se ei minun mielestäni kuulu nykyaikaiseen demokratiaan.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vaikuttaa siltä, että hallitus ei ole sisäisesti yhtenäinen suhtautumisessaan julkisten varojen lisäykseen mm. asuntotuotannon osalta.

Ministeri Kanervan esitys osoittaa havainnollisella tavalla sen, että nyt käsittelyssä oleva budjettiesitys on tavallaan hallituksen konkurssijulistus, sillä jos työministeri esittää tässä vaiheessa, ennen kuin edes ensi vuoden varsinaista budjettiesitystä on hyväksytty, jo uutta lisämenoarviota sen takia, että varsinaisessa budjettiesityksessä olevat työllisyysmäärärahat eivät riitä, niin mistäpä muusta on kyse kuin hallituksen talouspolitiikan konkurssijulistuksesta.

Vielä tässä vaiheessa luonnollisestikin hallituksella olisi mahdollisuus käydä opposition kanssa neuvottelut siitä, että tammikuun alkupuolella hyväksyttävää budjettia muutettaisiin ja että esimerkiksi ministeri Kanervan tekemät esitykset julkisen rakentamisen lisäyksistä voitaisiin sisällyttää ensi vuoden varsinaiseen budjettiesitykseen.

Itse pelkään, että ministeri Kanervan esitysten takana on vain pyrkimys säilyttää poliittiset kasvot tilanteessa, jossa hallitus on kokonaisuudessaan ne menettämässä. Työministeri haluaa ikään kuin pelastautua siitä uppoavasta laivasta, jonka työttömyyden jatkuva syveneminen koko hallitukselle aiheuttaa.

Itse olen sitä mieltä, että opposition tekemät esitykset varsinaiseen budjettiin pitäisi ottaa vakavasti käsittelyyn, sillä näin voitaisiin lisätä mm. asuntorakentamistuotantoa.

Ed. K a l l i o m ä k i (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Olisi paikallaan, että sellainen outo ilmiö kuin pääministerin ja valtiovarainministerin osallistuminen tähän keskusteluun yllättäisi meidät. Näin ei näytä millään käyvän, ja ed. Mäki-Hakolakin väsähti kesken.

Ed. Saario painotti viennin merkitystä, mikä on oikein, mutta samalla hän väheksyi kotimaisen kysynnän merkitystä talouden vauhdittajana. Työllisyys kuitenkin on ehkä tärkein talouden mittari, taloutemme terveyden tai sairauden mittari tällä hetkellä. Kotimainen kysyntä ja ulkomaisen tuonnin kanssa kilpaileva kotimainen tuotanto on avaintekijä tällä hetkellä työllisyyden parantamisessa. Se on myös merkittävä tekijä vaihtotaseen osalta eli toimii juuri siihen suuntaan, mihin ed. Saario ei sen uskonut toimivan.

Ed. Paloheimolle totean vain sen, että totta kai kansantalouden velka on hyvin merkityksellinen meille, mutta kun puhuttiin kohdennetusta elvytyksestä, niin silloin julkisen sektorin osuus on itse asiassa tällä hetkellä lähes ainoa mahdollisuus. Sen kanssa kilpaileva vaihtoehto tietenkin olisi yksityinen rahoitus, mutta kaikki tietävät, jos asioita vähänkin seuraavat, että tällä hetkellä pankeilta ei löydy riskirahaa, ei penniäkään, ei minkäänlaiseen investointiin, ei hyvään eikä huonoon. Pari kolme vuotta sitten löytyi molempiin. Se merkitsee sitä, että meillä on tietyllä tavalla suo siellä, vetelä täällä. On valittava vaikeista vaihtoehdoista, mutta olisi järkevää valita se hiukan parempi kuin aivan mahdoton, jonka hallitus tällä kertaa on valinnut, joka on siis kova verolinja kovassa matalasuhdanteessa ja yhteiskunnan rakennemuutoskriisissä. Sellaista ratkaisua ei tällaisessa suhdanteessa soisi minkään hallituksen tekevän, vaikka sille hallitukselle toivoisi pikaista loppuakin.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tulevaisuuden toimenpiteiden valikoimiseksi on hyvä analysoida myös menneisyyttä ja mennyttä kehitystä. Viennin tyrehtymisellä on selitetty tätä kotimaista lamaa. Niin mekin teimme sinipunahallituksen aikana jo, mutta nyt olemme voineet huomata, että kun kansantalouden tilastot ovat valmistuneet, niistä selviää eräs mielenkiintoinen piirre: yksityinen kulutus, yksityiset investoinnit kääntyivät ensimmäisenä laskuun, tyrehtyivät lähes täysin. Se tapahtui jo vuoden 1990 ensimmäisellä ja toisella puoliskolla arvattavastikin mm. korkeiden korkojen ansiosta.

Yksityisen kulutuksen ja investointien pysähtymisestä johtui sitten se, että kansantalouden alassyöksy on ollut poikkeuksellisen rajua Suomessa. Se tapahtui nimenomaan jo aikaisemmin, ennen kuin vienti tyrehtyi. Kaikki mittarit ryhtyivät kääntymään alaspäin vielä siinä vaiheessa, kun vienti veti täysillä. Sitten tietysti maailmantalouden lama ja meidän vientimaidemme taloudellinen taantuma ovat entisestäänkin edesauttaneet tätä alassyöksyä.

Mutta jotta me nyt voisimme tästä uudelleen nousta, pitäisi nimenomaan kiinnittää huomiota myös yksityiseen kulutuskysyntään ja vahvistaa ostovoimaa ja sitä kautta myös kansantalouden perusteita.

Ed. Saariolle olisin mielelläni, jos hän olisi ollut paikalla, ihmetellyt sitä, miten henkilö, joka ilmeisesti on yrittäjäjärjestössä pitkään toiminut, voi antaa näin murskaavan lausunnon kotimarkkinateollisuuden kilpailukyvyttömyydestä. Jos tilanne on näin, eikö järjestöillä ja teollisuudella itsellään olisi aika puuttua rakenteisiin ja eikö olisi syytä nyt sitten porvaripuolueidenkin hylätä rajasuojamiehet ja monopolistista kehitystä vaatineet?

Ed. Backman: Herra puhemies! Suomen kansa ei kaipaa tällaista joululahjaa, jota hallitus nyt sille tarjoaa. Sillä oli lupa odottaa jotain makeampaa varsinkin, kun Suomen keskusta vaaleissa tarjosi paljon puhuttua vaihtoehtoaan, vaihtoehtoa, joka ikävä kyllä on osoittautunut joululahjaksi, joka sisältää piiskoja, raippoja. Suomen kansa ei ole syyllinen tähän tilanteeseen, ja tässä mielessä on väärin rangaista sitä leikkaamalla kulutuskysyntää, niin kuin täällä useaan kertaan on jo todettu.

Mitä tulee siihen, minkälainen maine Suomella on lainanottajana tällä hetkellä ulkomailla, tässäkin on turha syyllistää Suomen kansaa puhumalla ns. Suomi-lisästä. Parempi olisi ehkä puhua hallituslisästä ja devalvaatioseikkailun jälkeen ehkä nimetä yksittäisten ministereitten nimiin tätä lisää, jota Suomen kansalaiset joutuvat omassa lainanotossaan myös lisäkorkorasituksena maksamaan.

Kannatan tämän lain hylkäämistä ja samalla pahoittelen erittäin syvästi sitä, että vieläkään, asian kolmannessa käsittelyssä, ministerit eivät ole täällä ottamassa osaa asian käsittelyyn ja keskusteluun. Mikäli tässä on kysymyksessä pelko eli että ei uskalleta käsitellä näitä asioita, se on valitettavaa. Mutta vielä valitettavampaa on se, mikäli tällä tavalla ministerit ja koko hallitus aliarvioivat eduskuntaa, etteivät suostu käymään keskustelua maan päätöksenteon tärkeimmällä foorumilla, eduskunnassa.

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Raippaverot ovat kohtalokkaita kansalaisille ja kansantaloudelle. Sen tiedämme jo tänään. Ensi vuonna hallitus huomannee, että raippaverot ovat kohtalokkaita myös sille. Hallitukselle voi vielä ennustaa hyvää joulua, mutta ei välttämättä onnellista uuttavuotta.

Arvoisa puhemies! Mikäli lait eivät tule hylätyiksi, ehdotan perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta katsoo, että vuodelle 1992 säädettävillä ylimääräisillä veroilla alennetaan kulutuskysyntää ja näin syvennetään Suomen talouden taantumaa sekä lisätään työttömien määrää. Tästä johtuen eduskunta edellyttää, että sairausvakuutus- ja kansaneläkemaksujen korotuksina toteutettavista ylimääräisistä veroista luovutaan talouden syöksykierteen jatkuessa hallituksen talouspoliittisten toimien seurauksena."

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Esko Ahon hallitus ei ole itsenäisesti tehnyt ainoatakaan hyvää päätöstä hallituskautenaan. Devalvaatio samoin kuin tuporatkaisu syntyivät hallituksesta riippumattomista syistä ja loivat kylläkin pohjan ja mahdollisuuden uudelle nousulle.

Nyt Ahon hallitus on kaikilla toimillaan pilaamassa niitäkin mahdollisuuksia, joita nämä kaksi asiaa ovat luoneet. Ahon hallituksen toimintaa voidaan oikeastaan verrata Romanian Ceausescuun. Ceausescuhan pelkäsi ennen kaikkea ulkomaista lainaa. Ihmisiä pidettiin vilussa ja nälässä ja maksettiin lainaa pois. Samaan pyrkimykseen on ilmeisesti Ahon hallitus yltämässä Suomessa, koska Aho eräässä marketissa Kuopiossa ihmisille korosti sitä, että ostakaa vain aivan välttämätöntä eikä mitään muuta.

Päinvastoin kulutusta pitäisi tässä vaiheessa lisätä nimenomaan sillä tavalla, että tällaisia raippaveroja ei tulisi. Kansalaisten ostovoima lyödään täysin nollaan, myös ostohalukkuus, koska ihmiset ovat pelokkaita. Verojen lisäyksen vuoksi he haluavat laittaa viimeiset markkansa sukanvarteen, mitä heillä on vielä jäljellä. Nyt pitäisi ottaa lainaa, saada reki liikkeelle, mutta sen jälkeen pitäisi menneisyydestä viisastua ja lähteä siitä, niin kuin olemme monesti tehneet, että maksetaan lainaa pois siinä vaiheessa, kun vienti ja toisaalta kotimainen kulutus, joka on ehdottoman tärkeä, lähtisivät liikkeelle. Tällä systeemillä, niin kuin olen joskus sanonut, köyhyys balsamoidaan Suomeen vuosikausiksi ja laina lisääntyy joka tapauksessa mutta mitään tervettä piirrettä ei esiinny.

Ed. A n t v u o r i : Herra puhemies! Hallitus on joutunut tämän syksyn aikana varmasti aikamoisissa paniikkitunnelmissa etsimään säästökohteita. Työllisyys- tai raippaveronkin voi ymmärtää tässä valossa. Koko kansantalouden kannalta verotuksen kiristämisellä tulee olemaan negatiiviset vaikutukset. Tämän ovat todenneet useat arvostetut kansantalouden asiantuntijat. Jopa pääjohtaja Sixten Korkman viime maanantain Kauppalehdessä sanoo työllisyysveron olevan ongelmallinen. Se on paljon sanottu virkamieheltä, jonka pitäisi edustaa virallista valittua linjaa.

Herra puhemies! On kiusallista ja vaikeaa olla antamatta tukea hallitukselle tässä asiassa. Mutta hyvin vaikeaa on myös toimia vastoin omaa käsitystään siitä, mikä nyt tälle maalle olisi vähiten vahingollista. Itse olen lain syntyhetkistä lähtien edustanut sitä näkemystä, että budjettiaukko olisi tullut kattaa säästöillä ja velanotolla. Vaikka Suomi onkin velkaantunut hälyttävästi, ei valtionvelka kuitenkaan verrattuna esimerkiksi Pohjoismaihin tai Saksaan ole ollenkaan sitä luokkaa, ettei se olisi vielä kestänyt nyt puheena olevan aukon paikkaamista. Pääasia on, että saataisiin taas rattaat pyörimään tässä maassa.

Herra puhemies! Koska olen jäänyt yksin tässä asiassa ryhmässäni, tulen äänestämään "tyhjää" työllisyysveron kohdalla.

Ed. L a i t i n e n : Herra puhemies! Keskustapuolue pitää yhden vaalilupauksensa. Se on muuttamassa suomalaista poliittista kulttuuria toden teolla. Käsittääkseni koskaan aikaisemmin ei tässä maassa ole nähty tulopoliittisten sopimusten yhteydessä sellaista toimintaa ja näytelmää, jota nyt maan hallitus yhtenä sopijaosapuolena on esittänyt. On täydellistä poliittisen kulttuurin muutosta, että sopimuksen synnyttyä yksipuolisesti lähtee yksi sopijapuoli muuttamaan sopimusasiakirjaa ja yrittää vielä julkisesti perustella tekoa sivistysvaltion menettelytapana. Valtiovarainministeri Viinasen lausunnot sopimuksen yksipuolisesta muutoksesta ovat todella vertaansa vailla. Olen itsekin neuvotellut useita vuosia pääluottamusmiehenä. Monta kertaa on neuvottelupöydässä esitetty uhkauksia jopa työnseisauksien merkeissä. Mutta kun sopimus on tehty, siitä on puolin ja toisin pidetty tiukasti kiinni. Nyt ei näin välttämättä ole.

Rangaistusveron liittäminen jälkikäteen jo hyväksyttyyn tulopoliittiseen sopimukseen on täysin tuomittavaa, ja tällä tempulla maan hallitus menetti lopunkin uskottavuutensa sopijaosapuolena. Sosialidemokraatit eivät missään tapauksessa voi hyväksyä ns. raippaveroa, joka vain heikentää työllisyyden hoitoa ja lisää työttömyyttä.

Herra puhemies! Kannatan ed. Skinnarin ehdotusta lakiehdotuksen hylkäämisestä ja kannatan myös ed. Lahti-Nuuttilan lausumaehdotusta.

Ed. L u t t i n e n : Herra puhemies! Samalla, kun minäkin kannatan ed. Lahti-Nuuttilan ponsiehdotusta, haluan ilmoittaa, että kannatan voimakkaasti ed. Antvuoren esittämiä mielipiteitä rangaistusveron haitallisuudesta, jota kutsutaan raippaveroksi.

Kun ed. Antvuori ilmoitti äänestävässä asiassa "tyhjää" , samaa toivoisin myös ministeri Kanervalta. Itse asiassa hänen pitäisi äänestää raippaveroa vastaan sen vuoksi, että hän on hallituksen ministerinä julkisesti ilmoittanut pitävänsä lakiesitystä huonona ja työllisyyden kannalta erittäin haitallisena. Mikäli hän hallituksen esityksen puolesta äänestää, hän tekee silloin vastoin niitä puheita, joita hän on julkisuudessa vähän väliä esittänyt.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Laitisen puheenvuoroon. En oikein ymmärrä, missä ed. Laitinen on viettänyt aikaansa. Eduskunnassa ministeri Viinanen on selkeästi ilmoittanut, että raippaverosta ovat työmarkkinaosapuolet tienneet neuvottelujen kaikissa vaiheissa. Myös Kantola on sanonut, että ministeri Viinanen puhui totta. Tätä asiaa on ihan turha yrittää toiseksi muuttaa.

Sen sijaan minä olen hyvin iloinen ed. Lipposen esittämistä mielipiteistä. Mielestäni niissä olisi opiksi otettavaa myös sosialidemokraattisella puolella. Jos katsotaan, minkä vuoksi hallituksen säästötoimet eivät onnistuneet, syyhän on tulopoliittinen ratkaisu, joka romutti säästöjä 4—5 miljardia markkaa. Opposition ja hallituksen välinen sopimus teki hallituksen budjettiin ainakin 500 miljoonan markan loven.

Tästä huolimatta olen sitä mieltä, että raippavero on huono asia tässä vaiheessa, ja koska tulopoliittisen sopimuksen mukaisesti ei pystytty riittävästi säästämään, on otettava lainaa. Ilmoitan, että tulen äänestämään oppositiorintamassa tässä asiassa.

Ed. P o l v i : Herra puhemies! Lain aikaisemmissa käsittelyvaiheissa on useissa puheenvuoroissa täysin perustellusti osoitettu raippaveron luonne ja merkitys, todettu sen vähentävän kulutuskysyntää, sitä kautta lisäävän työttömyyttä jne.

Eräs näkökohta kuitenkin, jota juurikaan ei ole käsitelty, ihmetyttää eli se, että sen vaikutuksia kunnallistalouteen ei ole juurikaan arvioitu oikeastaan ed. Laineen puheenvuoroa lukuun ottamatta. Lakiesityksen mukaan kuntatyönantajan sosiaaliturvamaksu on tarkoitus edelleen jättää 2,8 prosenttiyksikköä korkeammaksi kuin yksityissektorin. Käytännössä se merkitsee noin 1,6 miljardin lisärasitusta kuntasektorille yksityissektoriin verraten.

Kun salissa useimmat kuitenkin ovat samalla kunnallishenkilöitä, olettaisi kunnallistalouden kiinnostavan enemmän kuin on nyt ilmennyt. Kunnallistaloudessahan on noin 5 miljardin rahoitusaukko, joka ilmeisesti on yleisesti tiedossa. Se kasvaa koko ajan näiden ratkaisujen seurauksena. Todettakoon se, että viime viikolla valtioneuvosto päätti korottaa työttömyysvakuutusmaksua 3,7 prosenttiin budjettiin merkityn 2,4 prosentin sijasta. Käytännössä se merkitsee kuntasektorille 700 miljoonan markan ylimääräistä kustannuserää.

Toisaalta valtiovallan ja kunnallisten keskusjärjestöjen 1.7. allekirjoittamassa järjestelyasiakirjassa oli sovittu kuntien maksuosuus kansaneläkelain mukaisista lisäosamenoista. Siinä oli lähtökohtana säilyttää maksuosuus 21,9 prosentin suuruisena. Nyt käsittelyssä olevassa esityksessä se nostetaan 28,9 prosenttiin. Se merkitsee jokaiselle kunnalle keskimäärin neljännespennin korotuspainetta veroäyrin hintaan, se on sen vaikutus pelkästään tuolta osin.

Kansaneläkelaitoksen lisäosamenoihin osallistumisvelvollisuuden nosto on järjestelyasiakirjan sopimuksen vastainen. Sen vuoksi tietenkin hallitus menettää uskottavuuttaan sopimuskumppanina tuon ratkaisun ansiosta. Toisaalta on perusteluna se, että kuntien verotulot lisääntyvät, kun eläkkeiden indeksikorotukset toteutuvat, ja se halutaan leikata pois kunnilta. On aika omituinen periaate, jos lähtökohtana pidetään sitä, että jos kuntien tulot nousevat, hyöty leikataankin valtiolle, niin kuin on otettu linjaksi. Se on täysin kunnallisen itsehallinnon periaatteiden vastainen menettelytapa periaatekysymyksenä.

Samalla on tietenkin syytä muistaa, että näillä ratkaisuilla siirretään samalla verotuksen painopistettä entistä enemmän keskituloisten ja vähätuloisten maksettavaksi. Äsken, kun käytiin keskustelua tuloveroasteikosta ja sen vaikutuksesta tulonjakoon, siinä unohdettiin oleellinen osa verotuksesta eli nimenomaan kunnallisverotus ja yleensä jakoverotus. Todettakoon sen takia, että 100 000 verotettavaa tuloa ansaitseva henkilö maksaa valtionveroa äsken hyväksyttyjen taulukkojen mukaan 9 970 markkaa vuodessa mutta maksaa jakoveroa keskimäärin 22 000 markkaa eli 2,3 kertaa enemmän. Äsken käytettiin valtava määrä puheenvuoroja valtionverotuksen osalta, mutta unohdetaan tämä oleellisempi vero. Todettakoon vielä se, että esimerkiksi 60 000 verotettavaa tuloa ansaitseva — mennään tulomäärässä vähän alemmalle tasolle — maksaa valtionveroa äsken hyväksyttyjen taulukkojen mukaan 1 850 markkaa vuodessa mutta maksaa jakoveroa taas keskimäärin laskettuna 13 200 markkaa vuodessa.

Minusta nämä luvut osoittavat sen, että jokainen siirto, jolla tehtäviä ja rasitteita lisätään kuntasektorille, johtaa väistämättä aina verotuksen painopisteen siirtymiseen entistä enemmän pienituloisten harteille. Siinä mielessä tämä esitys omalta osaltaan johtaa samaan siirtymään. Sen vuoksi ei ole mitään perusteita sen hyväksymiseen.

Meillä salissa olevilla on useillakin ilmeisesti kunnallistaloudesta jonkin verran vääriä käsityksiä. Epäilen tätä sen vuoksi, että kun järjestelyasiakirjasta, joka oli heinäkuun 1 päivänä allekirjoitettu, kerrottiin julkisuuteen, mm. pääministeri totesi, että veroäyrin hintoja ei tulla ensi vuodelle nostamaan, koska järjestelyasiakirjassa on näin sovittu. Sisäasiainministeri sitä kuitenkin jonkin verran myöhemmin, muuta-

man päivän kuluttua, paikkasi. Tämän kuun aikana tehdyt päätökset osoittavat, että muistaakseni 103 kuntaa jo korotti äyrinsä hintaa ensi vuodelle.

Kaiken kaikkiaan esitys kohtelee kaltoin, niin kuin on osoitettu, erityisesti vähätuloisia kahta kautta: suoraan henkilöille maksuun pantavien verojen muodossa ja mutkan kautta kunnallisverotuksen korotuspaineen lisääntymisen muodossa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Skinnari ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Siltä varalta, että lakiehdotukset hyväksytään, on ed. Lahti-Nuuttila ed. Laitisen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta katsoo, että vuodelle 1992 säädettävillä ylimääräisillä veroilla alennetaan kulutuskysyntää ja näin syvennetään Suomen talouden taantumaa sekä lisätään työttömien määrää. Tästä johtuen eduskunta edellyttää, että sairausvakuutus- ja kansaneläkemaksujen korotuksina toteutettavista ylimääräisistä veroista luovutaan talouden syöksykierteen jatkuessa hallituksen talouspoliittisten toimien seurauksena."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Ensin päätetään lakiehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset, äänestää "jaa" ; jos "ei" voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, S-L. Anttila, Aula, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Huuhtanen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Markkula, Mattila, Miettinen, Moilanen, Morri, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Näsi, Ollila, Perho-Santala, Pesälä, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Pokka, Rauramo, E. Rehn, O. Rehn, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Westerlund, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Alho, Andersson, U. Anttila, Apukka, Astala, Backman, von Bell, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, P. Leppänen, Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nyby, A. Ojala, O. Ojala, Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Räty, Rönnholm, Savolainen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Urpilainen, Wahlström, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

"Tyhjää" äänestää ed. Antvuori.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

E. Aho, Biaudet, Donner, Hautala, Hiltunen, Kanerva, Lahtinen, Malm, Nikula, Pekkarinen, Pelttari, Puhakka, Salolainen, Seppänen, Viinanen ja Väyrynen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 82 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 16. (Koneään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Nyt päätetään perustelulausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Lahti-Nuuttilan ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 96 jaa- ja 81 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 21. (Koneään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

P u h e m i e s : Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 17.

Täysistunto keskeytetään kello 16.04.

Täysistuntoa jatketaan

kello 17.03.

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Nikula merkitään läsnä olevaksi.

---

6) Ehdotus laiksi liikevaihtoverolain 47 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 204
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 69

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksesta.

Koska lakiehdotus koskee lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädetyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 14 ja 46 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 205
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 70

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksesta.

Koska lakiehdotus saattaa koskea lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädetyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus laiksi tulo- ja varallisuusverolain 115 §:n muuttamisesta ja 167 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 210
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 71

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Tähän hallituksen esitykseen sisältyy pienituloisille annettava 10 prosentin vähennys. On todettava, että tässäkin vähennystä on pienennetty eli pienituloisille olisi pitänyt myöntää suurempi verovähennys kuin hallitus esittää.

Toisena asiana esitykseen sisältyy takautuvien eläkkeiden verotusta koskevan säännöksen muuttaminen niin, että vaatimus jaksotuksesta on tehtävä kaksi kuukautta sen jälkeen, kun verotus on valmistunut. Tämäkin on aivan liian lyhyt aika, koska yleensä on viisi vuotta mahdollisuus vaatia verotuksen oikaisua. En ymmärrä, miksi tässä asiassa pitää olla poikkeava menettely.

Mutta erityisen ongelmallinen tilanne on sen vuoksi, että kun takautuvasti maksettua eläkettä jaksotetaan aikaisemmille vuosille, jokaisesta verovuodesta tehdään erillinen päätös ja ne saattavat tulla hyvin eri aikaan. Tämä merkitsee sitä, että tietysti verotus määrätään vain sen vuoden eläkkeen osalta, jolta takautuva eläke maksetaan. Kun aikaisemmilta vuosilta maksettua eläkettä siirretään aikaisemmille vuosille, se useasti merkitsee, että niiltä vuosilta vero nousee.

Kokonaisuudessaan tämä on eläkkeensaajan kannalta edullinen järjestely, mutta menettely on monimutkainen, ja kun lisäverot tulevat jälkikäteen, moni eläkkeensaaja ei osaa varautua tähän. Tämä on verotoimistoissa erittäin suuri ongelma. Joka kerta, kun käyn Tampereen verotoimistossa, virkailijat sanovat, että kun kerran tämän pykälän olet saanut aikaan, milloin verotusmenettely myös korjataan, niin että päätökset voidaan tehdä yhdellä kertaa.

Sen vuoksi ehdotan, että perusteluihin hyväksyttäisiin seuraava lausuma: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin, jotta 115 §:n mukainen jaksotus voitaisiin tehdä yhdellä kertaa eri verovuosia koskien. Jaksotus tulisi ulottaa kaikkiin verovuosiin, joilta takautuvaa eläkettä on myönnetty, niin kuin eduskunta on aiemmin edellyttänyt."

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut perusteluihin edellä esittämäänsä lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 80 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus matkustajaverolaiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 158
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62

Ensimmäinen varapuhemies: Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus koskee uutta veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on

rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädetyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Rönnholm: Rouva puhemies! Matkustajavero on epäonnistunut sekä asiallisesti että teknillisesti. Se ei täytä hyvän verolainsäädännön tunnusmerkistöä. Se on verovelvolliselle mahdoton ja verottajalle kohtuuton. Veron vaikutukset ovat haitalliset kansantaloudelle. Matkustajaliikenteen vaikutus matkustustaseen ylijäämään on uhattuna. Lauttaliikenteen suorat ja välilliset työpaikat vähenevät. Alihankintamahdollisuudet menevät kannattavuuden heiketessä. Suomen telakat ovat rakentaneet tälle liikennemuodolle 19 alusta. Yksi miljardiluokan laiva työllistää 2 000 henkilötyövuotta. Satamapaikkakunnilla tulot pienenevät. Pahimmassa tapauksessa ne loppuvat. Investoinnit jäävät suorittamatta.

Hallituksen poliittinen arvovallan menetys on ainut veron peruste, ja se ei ole kovin paljon. Siksi ehdotan vastalauseeseen viitaten, että lakiehdotus hylätään.

Samalla ehdotan sitä silmälläpitäen, että tämä kaikesta huolimatta tulisi hyväksytyksi, perusteluissa lausuttavaksi: "Jotta matkustajavero ei aiheuttaisi korvaamattomia vahinkoja suomalaisille liikenteenharjoittajille, heidän henkilökunnalleen, alihankkijoille tai liikennepaikkakunnille, edellyttää eduskunta hallituksen seuraavan lain toimeenpanon onnistumista ja vaikutuksia sekä antavan pikaisesti esityksen epäkohtien poistamiseksi."

Ed. Backman: Arvoisa puhemies! Tämä laki on huonoa verotekniikkaa. Se on myös huonoa taloudenhoitoa, koska se aiheuttaa lisää työttömyyttä ja tällä tavalla monella tavoin lisää vain valtion kustannuksia ja vähentää osaltaan myös joitakin verotuloja.

Tämän vuoksi kannatan ed. Rönnholmin tekemää hylkäysehdotusta ja kannatan myös hänen tekemäänsä lausumaehdotusta siltä varalta, että tämä laki kuitenkin menee läpi.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Tämä matkustajavero on yksi kaikkein epäonnistuneimmista hallituksen esityksistä. Niin kuin tiedetään, maassa on nyt yli 300 000 työtöntä. Tämä hallituksen esitys matkustajaverosta aiheuttaa työttömyyttä välittömästi laivaliikenteen piirissä, matkatoimistoalalla. Ed. Rönnholm viittasi Suomen telakkateollisuuteen, ja ennen pitkää saattavat vaikutukset ulottua myös sinne.

Keskustelun aikaisemmissa vaiheissa on kiinnitetty huomiota moniin muihin vaikeuksiin ja ongelmiin, joita tämän lakiesityksen hyväksyminen tuottaisi. Näistä syistä olen samaa mieltä kuin ed. Rönnholm ja kannatan myös tämän ehdotuksen hylkäämistä.

Ed. Paloheimo: Arvoisa puhemies! Olen ollut vihreässä toiminnassa mukana noin kymmenen vuoden ajan. Tämän kymmenen vuoden jakson alkuaikoina vihreys oli aatteena suhteellisen kirkas. Se oli ennen muuta ympäristöaate. Siihen ei ollut sekoittunut sanottavasti muita elementtejä.

Näiden vuosien aikana on tapahtunut merkittäviä muutoksia vihreän liikkeen sisällä, ei ainoastaan organisatorisia muutoksia, niin että vihreä liike on muuttunut vihreäksi puolueeksi, vihreäksi liitoksi, vaan ennen muuta aatteellisella tasolla on tapahtunut muutoksia sikäli, että vihreät ovat pyrkineet muodostumaan yleispuolueeksi, puolueeksi, joka ottaa kantaa kaikkiin kysymyksiin ympäristökysymysten rinnalla. Valitettavasti aika usein muut kysymykset näyttävät ajavan vihreissäkin ympäristökysymysten ohitse. Erityisesti on nähtävissä sosiaalisia elementtejä ja liberaalisuuselementtejä, jotka ovat vihreissä nostaneet päätään viime aikoina. Idealismi on merkittävässä määrin hämärtynyt vuosien varrella.

Nyt kun tämä vero on tullut käsiteltäväksi eduskunnassa, se herättää hämmästystä ei ainoastaan vihreitten ja vihreiden suhtautumisen kohdalla vaan myös eräiden muiden puolueiden kohdalla. Tuntuu kummalliselta ensinnäkin, että kokoomus ajaa tällaista veroa, joka tyypillisesti näyttäisi verottavan kokoomuksen omia kannattajia.

Mutta vielä merkillisempi näyttää olevan joidenkin vihreiden asennoituminen tähän veroon. Kysymyshän on noin 300 miljoonan verotulosta valtiolle, joka jakautuu siten, että 160 miljoonaa tulee charterlennoista, lentoliikenteestä, jota vihreät alun perin ja yleensä ovat vastustaneet. 140 miljoonaa tulee laivaliikenteestä. Tämän merkittävimmät osat ovat Helsinki—Tukholma, 54 miljoonaa, ja Turku—Tukholma, 36 miljoonaa. Vihreät ovat sanoneet vastustavansa tätä veroa siitä syystä, että nekin ihmiset joutuvat maksa-

maan veroa, jotka matkustavat välillä Vaasa—Uumaja ja että erityisesti siellä on sellaisia ihmisiä, jotka päivittäin Vaasasta käyvät Uumajassa töissä. On syytä tarkastella vähän, kuinka merkittävän osan tämä näistä verotuloista muodostaa.

Kaiken kaikkiaan Vaasa — Uumaja-välin liikenne tästä 300 miljoonasta muodostaa 4 miljoonan markan verotulot. Edelleen on arvioitu, että tästä 4 miljoonasta noin 200 000 markkaa vuodessa on verotuloja sellaisilta ihmisiltä, jotka matkustavat edestakaisin työmatkoillaan Vaasa—Uumaja-väliä, mutta tämäkin on teoriaa siitä syystä, että nämä ihmiset voisivat aivan hyvin ostaa lippunsa Ruotsin puolelta, jolloin heidän ei tarvitse maksaa veroja tästä matkasta laisinkaan. Argumentti, että Vaasa—Uumaja-välillä matkustavat työmatkojaan suorittavat ihmiset joutuisivat myös maksamaan veroja tästä, on täysin mitätön. Sillä ei ole minkäänlaista merkitystä, ei edes sitä 200 000 markan merkitystä, puhumattakaan 4 miljoonan markan merkityksestä.

Tämä matkustajavero on tyypillinen sellainen vero, jota vihreiden tulisi linjansa mukaisesti kannattaa, ja ilmoitan tässä, että tulen sitä kannattamaan. Sehän on paitsi ympäristövero myöskin eräänlainen ylellisyysvero, turhakevero, joista vihreät usein ovat puhuneet. Vihreät ovat puhuneet siitä, että vaikka ympäristöveroja ihmisiltä kerätäänkin, pitäisi siitä huolimatta huolehtia siitä, että välttämättömyyshyödykkeistä ei olisi merkittävää veroa. Nämä matkat eivät ole välttämättömyyshyödykkeitä. Ne ovat hulabaloo-matkoja, pikkuristeilyjä ennen joulua. Ne ovat kaikkea muuta kuin välttämättömyyttä. Vihreys on muuttunut hulabaloo-liberalismiksi, hulabaloovihreydeksi.

Sitten täällä on mainittu työttömyysongelma: tässä jonkun matkatoimiston henkilökunta joutuu työttömäksi. Vähän saman tyyppinen argumentti olisi, jos mainosveroa vastustettaisiin sillä perusteella, että mainostoimistojen henkilökunnat joutuvat työttömäksi. Ei sellaisia argumentteja pidä esittää.

Edelleen vihreät ovat esittäneet argumentin, että me olemme puolustaneet polttoaineveroa, se on täsmällisempi ja parempi kuin matkustajavero. Pitää paikkansa. Sitä mieltä minäkin olin. Minustakin polttoainevero olisi ollut täsmällisempi kuin matkustajavero, mutta kun sitä ei nyt tullut, niin nyt täytyy valita matkustajaveron ja joidenkin muiden verojen välillä. Täytyy kysyä, onko matkustajavero mahdollisesti vihreille sopivampi vero kuin verot keskimäärin. Totta kai se on, ja eihän tässä tietysti siitä olekaan kysymys, mistä sanotaan olevan kysymys. Tämä argumentti on vähän samantapainen kuin jos vihreät olisivat vaatineet luonnonsuojelualuetta perustettavaksi jollekin paikkakunnalle ja sitten sitä ei perustettaisikaan sille paikkakunnalle vaan naapuripaikkakunnalle ja sitten vihreät vastustaisivat sitä siitä syystä, että sitä ei perustettu täsmälleen sille paikkakunnalle kuin vihreät olivat ehdottaneet.

Arvoisa puhemies! Minä en nyt oikeastaan tiedä, miten vihreät tulevat äänestämään. Kerron vain omasta äänestyskäyttäytymisestäni: Edellisillä perusteilla tulen kannattamaan tätä lakia.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivottavasti ed. Paloheimo ruoskittuaan oman ryhmänsä sai joulurauhan itselleen ja ryhmälleen. On valitettavaa, että ryhmäkokouksia pidetään salissa. (Naurua)

Itse matkustajaveron osalta hänen puheenvuorossaan tulivat selkeästi esiin ne taloudelliset vaikutukset, rasitteet, joita tulee laivayhtiöille, niiden myötä työttömyyttä ja alueellisia vaikeuksia. Alueellisesti taloudelliset menetykset ovat merkittäviä ja varsinkaan niille yksilöille, joille tulee tästä työttömyyttä, tämä ei ole mitään hulabaloo-hommaa. Tämä on todella vakava asia. Siksi me olemme tämän hylkäämisen kannalla.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minusta oli erikoinen tapa se, että tässä kesken eduskunnan joulukiireiden ja lukuisten asioiden ed. Paloheimo katsoo asiakseen lähteä esittelemään ensin vihreän liiton nykyistä tilannetta ja sitten ruoskimaan omia kansanedustajiaan täällä, mutta ilmeisesti nyt joulumielellä kaikki näyttää olevan sallittua.

Ed. Paloheimo unohti täysin puheenvuorossaan tuoda esille sen, että normaali lentoliikenne on veron ulkopuolella. Polttoaineveron muodossa vero ainakin olisi kohdistunut myös kaikkiin liikematkoja tekeviin. Tämä vero nimenomaan koskettaa niitä, jotka matkustavat pääosin omalla kustannuksellaan. Ja erityisesti, kun tämä chartervero on tasasuuruinen, se kohdistuu nimenomaan yhtä raskaasti niihin pienituloisiin, jotka käyvät kerran vuodessa Mallorcalla, kuin niihin, joilla on varaa lähteä Bahamasaarille.

Ed. R ö n n h o l m (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Paloheimon argumentointi sillä perusteella, että esimerkiksi Vaasan — Umeån välillä matkustava, jommallakummalla puolella tai erityisesti Ruotsin puolella työssä käyvä voi ostaa lippunsa myös Ruotsin puolella, kuvaa hyvin juuri tämän verolainsäädännön epäonnistumista. Tässä on valtava määrä porsaanreikiä. Tämä oli yksi mainituista. Toinen on se, että kun Suomen ja Ruotsin välillä kulkee sekä Ruotsin että Suomen lipun alla seilaavia laivoja, niin Ruotsin lipun alla seilaavat laivat tulevat olemaan verotuksellisista syistä edullisemmassa asemassa kuin Suomen lipun alla seilaavat, ja tätä ei voi pitää kovin tarkoituksenmukaisena Suomen kannalta.

On myös odotettavissa ja ehkä fiskaalisesti arvioitavissa, että vero ei lainkaan tuota niin paljon kuin on esitetty, jolloin tästä tulee vain suuri harmi ja murhe, mutta ei ollenkaan niin paljon villoja kuin on esitetty juuri veron puutteellisuuksista johtuen.

Mutta se, mikä mielestäni tässä on kaikkein ikävintä, on se, että tässä ei ole huomattu matkustajaliikenteen kombinaatioliikenteen muotoa ja merkitystä. Matkustajalaivat kuljettavat noin 40 prosenttia Suomen tavaran arvosta meidän ulkomaankauppaliikenteessämme, niin se on erityisesti tehnyt Suomen syrjäisen aseman hieman helpommaksi, kun meillä on tällaisia päivittäisiä täsmällisiä vuoroja, joita käyttäen nämä kuljetukset voidaan juuri ajallaan saada sekä tuottajilta kuluttajille että myös tietenkin ulkomailta meille päin.

Nykykäytäntöön liittyy monia positiivisia vaikutuksia; myös telakkateollisuuden, ehkä yhden Suomen hightechin, merkittävä nousu on ollut juuri tämän tuloksena mahdollista.

Ed. T. R o o s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rönnholm puuttuikin tässä laissa oleviin jouluporsaanreikiin, niitä siinä on, enkä puutu sen enempää niihin. Vanhaa viisautta "ikkunat auki Eurooppaan" ollaan avartamassa myös ovien aukaisemiseksi. Olen ollut ymmärtävinäni, että hallituksessakin on harrastusta siihen suuntaan. Siksipä tuntuu tämä matkailuliikenteen raippavero paitsi epäoikeudenmukaiselta myös epäjohdonmukaiselta. Ilmeisesti pyrkimys onkin pitää väki täällä Pohjolan verotusparatiisissa.

Vastustan tällaista veroa monen muun lailla, veroa, joka raippaveron lailla kaikkein kipeimmin osuu juuri niihin vähävaraisiin ihmisiin, jotka haluavat laajentaa maailmankuvaansa myös matkailun keinoin.

Ed. N o r d m a n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Paloheimon puhe Vaasan kohtalosta antaa aihetta kommenttiin. Kun minä vastustan matkustajaveroa, niin kannan huolta lähinnä Vaasan — Sundsvallin reitistä, joka todennäköisesti tullaan lakkauttamaan, jos tämä vero hyväksytään. Se merkitsisi noin 200 työtöntä lisää.

Mitä työssäkäyntiin Uumajassa tulee, niin edustan myös toista näkökantaa kuin ed. Paloheimo. Onneksi tällainen vaihtoehto on olemassa ja lähellä onkin.

Ed. P a l o h e i m o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin O. Ojalalle: Minustakin tässä laissa on juuri sellainen puute, että sen pitäisi verottaa myös tavallista lentoliikennettä. Siitä olen ehdottomasti samaa mieltä. Se on puute, joka on päässyt siihen. Toivottavasti sitä parannetaan niin, että sitä laajennetaan tavallisen lentoliikenteen puolelle.

Mitä tulee ed. Rönnholmin huomautukseen siitä, millä tavoin matkustajaliikenne myös ansaitsee tavarankuljetuksista, niin tietääkseni matkustajaliikenne nimenomaan ansaitsee kolmasosan tuloistaan matkalipuista, kolmasosan tavaraliikenteestä ja kolmasosan viinan myynnistä, ed. Rönnholm. Tämä vero puree siis loppujen lopuksi ainoastaan yhteen kolmannekseen matkustajaliikenteen tuloista ja melko vähäisessä määrin, se kai täytyy myöntää.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin myös hyvin hämmästynyt ed. Paloheimon puheenvuorosta, kun hän toi esiin vihreitten sisäisiä ongelmia tässä yhteydessä. Ihmettelen myös sitä moralistista näkökulmaa, kun hän puhui ylellisyydestä matkustusveron yhteydessä nimenomaan välillä Vaasa—Uumaja. Tällä välillä matkustavat henkilöt eivät ole ylellisyysmatkustajia. He ovat erittäin usein vähätuloisia eläkeläisiä, jotka voivat saada pientä huvia tästä asiasta.

Laman aikana laivaliikenne on joutunut etsimään uusia selviytymiskeinoja, mm. alentamaan lippujensa hintoja. Nyt kun matkustusvero on tulossa tähän päälle, syntyy aivan ilmeisesti epäsuhde matkan hinnan ja veron välille.

Pahimpana itse puolestani pidän sitä, että matkustusveron seuraus on hyvin haitallinen Merenkurkun alueelle ja siitä tulee aluepolitiikan

uusi ohjailukeino. Tämän takia haluan vastustaa tätä veroa.

Minusta on ihmeellistä vähätellä tällaisia asioita, niin kuin ed. Paloheimo teki. Matkailu on osa elinkeinoelämää, osa työtä, osa vaihdantaa ja osa juuri niistä tuloista, joita jokainen meistä tarvitsee elääkseen.

Vaasalaisen laivayhtiön edustaja totesikin, että jos valtiolla on näin kova pula rahasta, he olisivat suosiollisemmin maksaneet suoran tuen valtiolle kuin tällaisen bisnestä haittaavan veron.

Ed. Rönnholm (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Paloheimo osui juuri oikeaan arvioidessaan matkustajalauttojen tulorakennetta. Pelko onkin nyt siinä, että matkustajien vähetessä siitä seuraa kustannusten siirtymistä tavaraliikenteelle, mikä on meidän ulkomaankaupallemme erittäin haitallista. Sen vuoksi tätä on haluttu vastustaa.

Kun matkustajien määrän väheneminen vähentää myös myyntiä laivalla, se kaksin verroin enemmän kurittaa sitten juuri tavaraliikennettä, mistä meille kaikille ja koko kansantaloudelle on haittaa. On myös muistettava, että vaikka vihreät ovat esittäneet monasti haittaveroja, niin tuskin olette aiemmin esittäneet haittaveroja, joiden prosentuaalinen, siis matkasta maksetusta hinnasta prosentuaalinen, osuus on yli 100 prosenttia niin kuin tässä tapauksessa lyhyimmillä reiteillä tulee olemaan. Sitä on pidettävä verolainsäädännöllisesti kohtuuttomana. Juuri näistä monista syistä tässä on löydetty väärä sabluuna. Ehkä oli hyvä tarkoitus alun perin liikkeelle lähtiessä, mutta sitten on erehdytty valitsemaan tapa, joka tulee osoittautumaan sekä mahdottomaksi toteuttaa että seurauksiltaan erittäin haitalliseksi.

Toivon nyt vielä, että kaikki harkitsisivat perusteellisesti, onko sittenkään järkevää verottaa tällä tavalla tämän lain muodossa vai olisiko tässä yhteydessä sittenkin otettava aikalisä ja tutkittava, mikä olisi järkevämpi tapa.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rönnholmille ja ed. Vehkaojalle lyhyesti: Kun minä mainitsin nämä summat, niin tarkoituksenani oli juuri osoittaa, että Vaasa—Uumaja-väli on tässä kysymyksessä täysin mitätön asia. Verotulot ovat yhteensä 300 miljoonaa markkaa. Vaasa — Uumaja-väliltä ne ovat 4 miljoonaa markkaa. Siis ne ovat noin prosentin suuruusluokkaa tästä kokonaisuudesta. Ei pidä puhua siitä, vaan pitää arvostella tätä kokonaisuutta.

Ed. Renlund: Värderade talman! Jag föreslår att i motiveringen uttalas följande: " Riksdagen förutsätter, att regeringen noggrant följer upp effekterna av reseskatten och skrider till åtgärder om det visar sig att totaleffekterna är negativa med avseende på sysselsättningen, berörda näringars verksamhetsförutsättningar eller skattens administration."

Arvoisa puhemies! Ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: "Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkoin seuraa matkustajaveron vaikutuksia ja ryhtyy toimenpiteisiin, mikäli lain kokonaisvaikutukset osoittautuvat kielteisiksi ottaen huomioon työllisyyden, ao. elinkeinojen toimintaedellytykset ja veron hallinnolliset ongelmat."

Ed. Kallis: Rouva puhemies! Tässäkin asiassa on valtavasti liioiteltu ja myös vähätelty. Minä luulen, ettei yksikään ryhmä olisi juuri tällaista esitystä tehnyt, mutta luulen myös, että useampi eduskuntaryhmä olisi jonkinlaisen matkustusveron esittänyt. Tämä hallituksen esitys on tietenkin kompromissi, ja vuoden kuluttua näemme, minkälaisia vaikutuksia siitä on ollut.

Kannatan ed. Renlundin tekemää lausumaehdotusta.

Ed. Jansson: Fru talman, rouva puhemies! Jag skall ännu i tredje behandlingen av denna lag upprepa min ståndpunkt om att jag är mot denna reseskatt, såsom jag anförde redan under ärendets första behandling. Skälen till denna inställning behöver jag inte upprepa men anför ändå såsom uttryck för min övertygelse och den inställning man har i min valkrets som troligen, om denna skatt införs, drabbas åtskilligt mera, tyngre och svårare än någon annan region i detta land. Jag skall återkomma till den aspekten och anför att i stället för denna, som man får säga, famösa reseskatt Finland borde nöja sig med en helt normal västerländsk charterskatt, som visat sig användbar och gångbar och som uppfyller de tre förväntningar som man kan ställa på skatter av detta slag, dvs. inkomster till samhället, till staten, en mera positiv balans i resandet, och därmed i bytesbalansen och såsom rdm. Paloheimo anförde, också åtgärder av miljöhänsyn.

Rouva puhemies! Ilmoitan yhä edelleen vastustavani matkustajaveroa. Tulen jatkossakin vastustamaan sitä siihen saakka, kunnes Suomikin tekee, kuten Euroopan muut sivistysmaat ovat tehneet, eli ottaa käyttöön charter- eli tilauslentoveron.

Ihmettelen, miten kokoomuksen edustajat voivat olla matkustajaveron kannalla myös laivaliikenteen osalta vielä sen jälkeen, kun lentoliikenteen reittilennot poistettiin verovelvollisuuden piiristä. Vakuuttavasti on osoitettu, että veron nettotuotto, kuten olemme kuulleet jo monesti, laivaliikenteen osalta tulee olemaan negatiivinen, haitallinen ja vaikeasti hallittavissa.

Ed. Renlund, ryhmätoverini, esitti äsken ponsilausuman. Se on toki oikean suuntainen, mutta voiko ponsiin luottaa? Rouva puhemies, ihmettelen myös, miksi ministeri, puheenjohtaja Salolainen on ollut niin hiljainen tämän asian käsittelyn yhteydessä, kun ainakin lehtitietojen mukaan kokoomuksen puolueneuvostolla on hylkäävä päätös tämän veron suhteen.

Så har jag förstått saken, jag är inte säker på det, men det är rdm. Laine, så som jag har uppfattat att integrationsminister Salolainen har framträtt i denna sak. Det som gör ärendet ännu mera svårbegripligt för mig och för min valkrets är speciellt den omständigheten att när reguljärflyget undandrogs från de skattskyldigas skara hade man inte mod eller vilja att göra samma rimliga och rättfärdiga sak i fråga om fartygstrafiken, den reguljära turlistbundna passagerarfartygstrafiken, som ju i motsats till charterflyget gör nytta. Jag tror inte heller att problemen blir mindre av en sådan åtgärd att man till exempel för att kringgå denna skatt, som man antagligen kommer att kunna göra på många, många sätt, öppnar reguljära flygrutter till attraktiva turistmål långt utanför vårt land. Sedan kallar man det för reguljärturer när man fraktar charterresenärer som med all rätt men i varje fall till ganska stora kostnader, och i många fall väldigt stora kostnader, reser söderut och genom en sådan här konstruktion kringgår skatt. Detta är inte bra för någon, allra minst för den allmänna laglydnaden och skattemoralen att man kan ställa till det på det sättet. Det vittnar överhuvudtaget enligt min mening om att det har gått på tok för mycket prestige i denna fråga, när t.ex. av 800 miljoner mark i inkomster enligt nästa års budgetförslag man nu talar i termer om 250 miljoner till 350 miljoner mark per år. Det har, som jag nämnde, övertygande visats att denna skatt med all rimlighet kommer att få mera negativa än positiva verkningar.

Dessutom, om och när denna lag blir ettårig och rimligtvis inte kan träda i kraft från årsskiftet, uppstår som vi också har hört tekniska och juridiska svårigheter med själva skatteförvaltningen enligt min mening på ett sätt som inte är rimligt när man nu med en eller kanske två veckors varsel plötsligt inför en ny skatt i vårt system och utpekar 6 000 nya skattskyldiga utan att de eller möjligen ens någon annan vet hur det hela skall gå till.

Jag har också ställt mig frågan: Vem reser frivilligt nästa år, åtminstone i slutet av året, och betalar skatt när och om lagen blir ettårig? Vem i hela friden skulle då göra en skattepliktig resa i november eller december, när man vet att den om en månad eller två är skattefri? Om det, vilket det finns stora risker för, går så att resebyråer som säljer biljetter för sådana här skattepliktiga resor i värsta fall går omkull, kan man då lita på den biljetten, vem ansvarar för skatten? Har man tänkt sig att i så fall övervältra skattebetalningsskyldigheten på den som har sålt resan eller rentav på den som vill företa resan? En sådan övervältring av skatt är främmande för vår lagstiftning.

Jag kommer på det hela taget till att frågorna tyvärr är flera än svaren. Slutligen vad gäller problemet Åland och denna skatt så är, som jag i min reservation till grundlagsutskottets betänkande har skrivit, den frågan öppen. Det är alldeles uppenbart att man inte i landskapet Åland stillatigande kommer att åse detta, ifall nu riksdagen godkänner lagen, som jag inte tror permanent som utskottet föreslagit och inte heller hoppas, som ettårig. Men om i varje fall så sker så är jag inte kunnig och ingen annan heller, tror jag, om vad som då kommer att hända i förhållande till skatten och Åland. Den frågan är öppen och jag befarar och föreställer mig att vi får återkomma flera gånger till den ännu.

Lopuksi, rouva puhemies, kysynkin: Kuka tekee vapaaehtoisesti veronalaisen matkan ensi vuonna, jos ja kun verolaki on yksivuotinen? Miten käy, jos matka on myyty, matkatoimisto menee mahdollisesti nurin ja vero on maksamatta? Onko lippu voimassa ja kuka vastaa veron maksamisesta? Tulen siihen päätökseen, että kysymyksiä on enemmän kuin vastauksia. Toistan siten ja sen tähden kantani: Tämä lakiesitys

on niin epäkypsä, että sitä ei tulisi säätää tässä muodossa.

Ed. Luttinen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Jansson hyvin asiallisessa puheenvuorossaan totesi muun ohella, että kokoomuksen puoluevaltuusto on tehnyt yksimielisen päätöksen, jonka mukaan se vastustaa matkustajaveroa. Kun kokoomuksen eduskuntaryhmässä on myös puoluevaltuuston jäseniä ilmeisesti, voisitteko kertoa jo ennakkoon, kuinka monta kokoomuksen ryhmästä vastustaa tätä veroa vai vastustaako kokoomuksen eduskuntaryhmä kokonaisuudessaan, kun puoluevaltuusto on tämmöisen päätöksen tehnyt?

Ed. Metsämäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen pitkälti asiassa samaa mieltä kuin ed. Jansson hyvin asiallisessa puheenvuorossaan. Kun hän ihmetteli kokoomuksen käytöstä asiassa vedoten puoluevaltuuston tekemään päätökseen, niin minäkään en voi olla ihmettelemättä ruotsalaisen kansanpuolueen käytöstä tässä samassa asiassa, koska ilmeisesti heillä puolueen elimissä on tehty vastaavia päätöksiä tämän veron käsittelyn aikana.

Jag kan inte heller förstå varför svenska folkpartiet så ivrigt har agerat för den här skatten, eftersom vad jag har förstått motsvarande beslut har gjorts också i svenska folkpartiets partiorgan mot skatten. Det skulle ha varit ärligare att också litet förundra sig över sina egna partivänners agerande och framför allt ministerns, som också har undertecknat lagförslaget.

Jag har också förstått att svenska folkpartiet är ett nordiskt parti och det här är nog ett hårt slag mot nordismen och det sätt som vi har kunnat umgås nordbor emellan, dvs. resa fritt hittills, om skatten går igenom.

Puolustusministeri Rehn: Arvoisa puhemies, värderade talman! Rdm. Metsämäki är mycket väl medveten om att utgångsläget var att man krävde in 800 miljoner i reseskatt, vilket vi definitivt inte accepterade och som redan i budgetrian gjordes helt klart, att någonting sådant kommer inte trafikministern att överhuvudtaget förelägga. Han kom med andra alternativ för att täcka den här reseskatten. Man kan väl räkna det fullständigt som hans arbete att vi nu är nere på 250 miljoner, vilket är ett ganska utomordentligt resultat med tanke på vad som sammanlagt krävdes från början. Svenska folkpartiet är definitivt inte för denna reseskatt. Den är mot alla principer med fri rörlighet över gränserna och sitter oerhört illa. Vi anser i alla fall att det är något slags seger i det att den här reseskatten har gått ner till den här nivån från det vad det ursprungligen var.

Ed. Metsämäki on erittäin hyvin tietoinen siitä, että vaatimus oli alussa 800 miljoonaa, jota ei missään tapauksessa meidän puoleltamme hyväksytty. Olemme kovasti työskennelleet sen puolesta, että verosta olisi voitu luopua kokonaan. Voidaan sanoa, että on ministeri Norrbackin ansiota, että näin alas on päästy, 800:sta 250 miljoonaan. Kun on kuitenkin tulosta saatu aikaan, niin silloin on myös yhtenäisyyden nimissä pakko hyväksyä tulos. Minä teen sen erittäin pitkin hampain, mutta kun paljon muutakin joudutaan kompromissaamaan hallituksen sisällä, niin tämä on yksi niistä kompromisseista, mutta tulosta on todellakin saatu.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ollut mukana työskentelemässä perustuslakivaliokunnassa, missä ed. Jansson on tuonut näkemyksiään esille sangen perustellustikin. Erityisesti voi yhtyä siihen, kun hän totesi sen, että tästä saattaa syntyä negatiivisia vaikutuksia enemmän kuin positiivisia, kun lasketaan yhteen ne molemmat puolet.

Siitä, mitä ed. Jansson totesi perustelulausumasta, olen hänen kanssaan aivan samaa mieltä. Minun mielestäni on järkyttävää, että hallituspuolueet esittävät tämän tyylistä perustelulausumaa. Etukäteen tiedetään, niin kuin valiokunnissa asiantuntijoitten taholta on tuotu ilmi, että tästä väistämättä seuraa kielteisiä vaikutuksia. Tällaisilla lausumilla minun ymmärtääkseni valitettavasti ei ole painoarvoa. Voi todeta samoin kuin tiistai-iltana, kun keskustapuolueen taholta esitettiin maatalouden osalta määrättyjä perustelulausumia, että nyt ehkä voidaan Vaasan läänissä joulun aikana laittaa se raameihin kannattajille ja esittää, että näin paljon me saimme kuitenkin aikaiseksi. Minä pelkään pahoin, että laivaliikenteelle Pohjanmaalla tällä on todella ikäviä seurauksia.

Ed. Karhunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En kovin hyvin tunne kokoomuksen puoluevaltuuston päätöstä, koska en itse kuulu puoluevaltuustoon, mutta käsittääkseni päätös on saatu aikaan Naantalin kaupun-

ginhallituksen puheenjohtajan esityksestä puoluevaltuustossa. On tietysti toinen asia, mitä puoluevaltuusto on päättänyt. Totta kai meillä on oikeus asettaa tavoitteita ja itsekin olisin toivonut, että tällaista veroa ei tarvitsisi asettaa. Sen sijaan puoluevaltuuston päätökset eivät kokoomuksessa sido kansanedustajien käsiä puoleen eikä toiseen. Mutta ymmärrän, että sosialidemokraateille se on vaikea ymmärtää ja hyväksyä, koska kunnallispolitiikassa tunnen sosialidemokraateista sen, että esimerkiksi kunnallistoimikunta tekee kaikki päätökset valtuustoryhmien puolesta. (Naurua)

Ed. Metsämäki (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Minister Rehn konstaterade här att Sfp inte är för reseskatten, men jag är säker på att de flesta svenska folkpartister kommer att rösta för reseskatten när vi har omröstning här efter en liten stund. Det om någonting kan man kalla för politisk dubbelmoral.

Arvoisa puhemies! Ministeri Elisabeth Rehn totesi, että ruotsalainen kansanpuolue ei hyväksy matkustusveroa. Tulemme kuitenkin näkemään, että suurin osa ruotsalaisen kansanpuolueen eduskuntaryhmästä tulee äänestämään veron puolesta. Se jos mikään on poliittista kaksinaismoraalia.

Puolustusministeri Rehn: Arvoisa puhemies, värderade talman! Jag tyckte jag utryckte mig fullkomligt klart, rdm. Metsämäki, för en stund sedan när jag sade att i och med att vi uppnådde ett resultat som betydde att två tredjedelar av den summa som reseskatten ursprungligen avsåg föll bort så kommer vi också att acceptera den del som finns kvar, eftersom våra förhandlingar och vårt arbete inte ledde längre men gav resultat. Jag tycker absolut som de flesta här att den här reseskatten inte kommer att få den effekt som den borde få, tvärtom kanske, men det här var en kompromiss i regeringen som rdm. Metsämäki känner väl till från senaste period att man ibland blev tvungen att göra, om man kunde uppnå någonting.

Ed. Metsämäki kuuli hetki sitten, kun sanoin, että koska olemme kuitenkin melkoisen tuloksen saaneet aikaan, niin suurin osa meistä tulee äänestämään matkustajaveron puolesta, sen vähän, kolmasosan alkuperäisestä vaatimuksesta, joka on jäljellä.

Ed. Louekoski (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Äänestysselityshän se on sekin, että kun laki on niin huono ja vähän tuottava, niin sitä voi puolustaa. Tämä laki on todella huono. Tämä on huono sekä periaatteessa, johon puoleen en puutu, että myös käytännössä. Todennäköisesti se ei tuota lainkaan niitä varoja, joita valtioneuvosto odottaa. Tässähän on nimittäin verovelvollisena yrittäjä, matkan järjestäjä, ja verovelvollisuus toteutuu silloin, kun matkalippuja myydään Suomessa tai toimitetaan tänne verovelvollisen toimesta ulkomailta. Esimerkiksi laivaliput voidaan ostaa kansainvälisillä verottomilla vesillä.

Toinen asia on, että lentoliput voidaan tilata Suomessa sellaiselta yritykseltä, joka Suomessa ei ole verovelvollinen, ulkomailta. Olen huomannut, että matkailualan yrittäjät ovat valmistautuneet tähän tilanteeseen huolella.

Tämä on vain kaiken kaikkiaan suuri skandaali, eräs kaikkein huonoimmin valmisteltuja verolakeja, joita itse olen nähnyt, ja olen ollut mukana aika monessa.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Minister Rehn uttryckte sig fullkomligt klart och samtidigt blir vi mer och mer förvånade.

Puhemies! Kun tulot valtiolle matkustajaverosta jäävät niin pieniksi kuin ministeri Rehnin puheenvuorossa kävi selväksi ja toisaalta odotetaan, että siitä syntyy suuri vahinko elinkeinolle, suuri vahinko työllisyydelle, yrityksille, yrittäjille ja kokonaisvaikutus on negatiivinen, niin minkä ihmeen takia tätä veroa pitää sen jälkeen ajaa läpi? Jos sitä vastustaa kokoomus puolueensa päätöksillä och nu också svenska folkpartiet, så vem är det som driver igenom den?

Ed. Backman (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kun ministeri Rehn puolusti RKP:n näkemyksiä sillä, että hän sanoi, että on saatu merkittäviä parannuksia ja pudotettu veron tuottoa 250 miljoonaan, ymmärtäisin, että RKP:lle nimenomaan laivaliikenteen osalta tämä on ollut hyvin vaikea hyväksyä. Tässä mielessä ihmettelen, miksi juuri lentoliikenteen osalta tehtiin poisto alkuperäisestä esityksestä eikä nimenomaan laivaliikenteen osalta.

Täällä on useaan kertaan niin asiantuntijakuulemisessa kuin salikeskustelussa tullut esiin, että laivaliikenteen osalta erityisesti hallituksen esityksen perustelujen ensimmäinen osa eli mat-

kustustaseen vaje ei ole hyvä peruste, koska laivaliikenne ei tuota vajetta. Tässä mielessä RKP:n saavutukset tämän lain käsittelyssä voi jättää varmaan omaan arvoonsa.

Liikenneministeri N o r r b a c k : Rouva puhemies! Emme odota suurempia kiitoksia oppositiolta. Se ei myöskään ole opposition tehtävä. Haluan vain sanoa, että tällä halutaan saada rahaa. Siitä syystä keksitään tällaisia veroja. Niitähän on keksitty aikaisemminkin, ja sama asia on ollut edellisen hallituksen aikana silloin tällöin keskustelussa, koska valtiovarainministeriö, joka etsii rahalähteitä, on esittänyt tällaisia ajatuksia. Minusta tämä on huono ratkaisu, mutta kun olemme hallituksessa, kannamme kokonaisvastuuta taloudesta. Niin on tehty ennenkin, eikä siinä ole mitään uutta.

Charterveroa voidaan ehkä jollakin tavalla puolustaa, mutta sekin on huono sikäli, että se voidaan kiertää, koska niin suuri osa matkoista lennetään nykyään tavallisilla reittikoneilla. Lauttavero on minusta huonosti puolustettavissa. Minä olen sanonut, että ainoa hyvä puoli, kun tämä säädetään, on se, että kun vuoden päästä joudutaan lakkauttamaan se, niin hallituksen suosio kasvaa. Mutta se ei minusta kuitenkaan ole riittävä peruste tälle hankkeelle. Minun puolestani se olisi saanut kaatua, sillä tämä aiheuttaa enemmän harmia kuin hyötyä. Kuitenkin tähän saakka olemme neuvotteluissa päässeet ilman SDP:n tukea tai vaikutusta.

Ed. R ä t y (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kanerva sanoi televisiossa, että meille tulee musta joulu. Jos tämä laki aiheuttaa 220 uutta työtöntä, niin on mielestäni vastuutonta, että me teemme täällä lain ja lisäämme tätä mustaa joulua. Se ei mielestäni mene järkeen, ei kenenkään. Mitä tietoja tulee yrityksistä, jotka harjoittavat lentomatkailua, niin sieltä on tullut selkeitä kannanottoja kyseessä olevan lain järjettömyydestä.

Mitä tulee haittaveroihin, olen sitä mieltä, että laivaliikennettä olisi erikseen verotettava siitä saasteesta, mitä se piipuistaan työntää järvimaisemaan ja merimaisemaan. Mitä tulee lentoliikenteeseen, olen sitä mieltä, että meidän olisi kehitettävä sen kaltainen haittavero, että jokainen nousu ja jokainen saastepilvi, mikä lentokoneesta jää jälkeen, verotettaisiin.

Ed. R e n l u n d (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minua ihmetyttää suuresti, että ed. Vistbacka aliarvioi ponsilausumia. Muistaakseni SMP on harrastanut ponsitehtailua kautta aikojen ja tulee varmasti tekemään sen myös jatkossa. Olisin todella iloinen, jos on tulkittava, että SMP jatkossa ei tule tekemään ponsilausumia.

Ed. M e t s ä m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Minister Norrback konstaterar här att man aldrig får tack från oppositionen och det stämmer nog. Gör regeringen någonting gott så tackar vi säkert, men det här lagförslaget är nog någonting så horribelt att man inte heller kan vänta sig något tack.

Ministeri Norrback totesi, että oppositiolta ei ole koskaan saanut kiitosta. Näinhän se yleensä on. Mutta tämä laki on niin huono, ettei edes ministeri voi odottaa, että oppositio järin paljon kiittelisi tästä, kun ei omakaan ryhmä ole siitä järin mielissään.

Olen kyllä sitä mieltä, että ruotsalainen kansanpuolue on yrittänyt tehdä hyvääkin politiikkaa ja saanut jotain aikaiseksikin. Mutta lopputulos on kuitenkin se, että täällä tullaan säätämään matkustusvero ja ruotsalaisen kansanpuolueen enemmistö on sen takana.

Jag kan ge det erkännandet åt svenska folkpartiet att ni nog har försökt göra någonting i den här frågan, men faktum kvarstår att ni, åtminstone majoriteten av er, kommer att rösta för den här famösa reseskatten.

Liikenneministeri N o r r b a c k : Arvoisa puhemies! Jos kansanedustaja Metsämäki ja muut haluavat luettelon niistä asioista, mistä SDP on edellisten hallitusten aikana joutunut myös tekemään kompromisseja, jotka eivät ole tyydyttäneet, niin olen valmis siihen. Minä voin antaa takeita siitä, että se lista ei ole erityisen lyhyt. Se kuuluu poliittiseen elämään.

Minusta tämä on huono vero, ja minä ihmettelen sitä, että ulkomaankauppaministeri, joka puhuu integraation puolesta, ei ole sanonut sanaakaan tästä. Samanaikaisesti kun puhutaan integraation puolesta, halutaan vaikeuttaa ulkomaanmatkustamista. Se ei ainakaan ole erityisen johdonmukaista minusta. Eli löytyy tällaisia huonoja puolia. Mutta tämä on nyt se kompromissi, mihin me olemme päätyneet, ja minä olen sen takana, koska tämä on neuvottelutulos, joka on parempi kuitenkin kuin se alkuperäinen, joka oli selvästi kalliimpi ja huonompi.

Ed. Vähänäkki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelin vähän ed. Karhusen esitelmää, joka koski kuripuoluetta. Hän suuntasi arvostelun nimenomaan demareihin, kun me kuitenkin tässä salissa nimenomaan varsin hyvin kaikki tiedämme, että ainoa todellinen kuripuolue maassa on tällä hetkellä ja ollut jo muutaman vuoden nimenomaan kokoomus. Meidän ryhmästämme ei miesmuistiin ole erotettu määräajaksi eikä kokonaankaan henkilöä, mutta sen sijaan ihminen on ihmiselle ollut "sasi" kokoomuspuolueessa ryhmäkurin osalta aivan äskettäin. Tiedämme tämän historiasta siltäkin ajalta, kun ed. Karhunen on jo ollut politiikassa. Edelleen muistamme Holkerin hallituksen ajalta, että pääministeri kävi peräti sos.dem. ryhmähuoneessa lyömässä kämmentä, jos ei nyrkkiään, pöytään, että ellette saa ryhmäänne järjestykseen, niin hallitus hajoaa. On aivan kaksinaamaista todella enää muistella 50—60 vuoden takaista tilannetta noissa asioissa, vaan tarkastellaan tätä päivää kuripuolue kokoomuksessa.

Yhdyn lopuksi ed. Metsämäen erinomaiseen luonnehdintaan RKP:n kaksinaamaisuudesta. Sillä on erittäin lipevä kieli ja liberaalit näkemykset täällä puheenvuoroissa, mutta sen jälkeen kun tulee äänestyksen vuoro, niin äärikonservatiivista nappia tämän lain kohdallakin tullaan painamaan. Matkalle sopii lähteä RKP:n mielestä varakkaitten mutta ei eläkeläisten.

Ed. Kalliomäki (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ministeri Norrback vetosi siihen, että valtiovarainministeri ja valtiovarainministeriö on se instanssi, joka tällaisia kummallisia veroja keksii nyt ja on keksinyt aiemminkin, ja muisteli, että näin on tapahtunut sosialidemokraattienkin aikana. Näin tietenkin on. Mutta muut ministerit, valtioneuvoston jäsenet, ovat sitä varten, että he käyttävät heille annettua luojan luomaa järkeä ja tekevät päätöksiä, jotka joskus voivat olla erilaisiakin kuin valtiovarainministerin esittelemät ajatukset. Aikaisemmissa hallituksessa näin on nyt tässä käynytkin. Chartervero on ollut esillä usein mutta ei ole mennyt oikein lävitse. Tällä kertaa kävi toisin. Ehkä ministeri Norrback ja muut valtioneuvoston jäsenet voivat mennä itseensä.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitin huomiota arvoisan ministeri Norrbackin jokin hetki sitten pitämään puheenvuoroon, jossa hän ilmoitti, että mahdollisesti RKP:n kannatus tulisi vuoden kuluttua nousemaan, kun tämän laatuisia temppuja tekee. Tälle tietysti olisi hyvä saada seuraa ilmoituksella, mitä ovat muut konstit ja tapaukset, joissa samaa yritetään.

Henkilökohtaisesti olen charterveron kannalla, jota arvoisa ministeri arvosteli. Mikäli tiedän, Ruotsissa ja Norjassa se on käytössä siitä huolimatta, että on rinnalla reittiliikennevaihtoehto. Sitä on siitä huolimatta pidetty yllä ja katsottu se perustelluksi. Se minusta on menettelytapana varsin selvä ja voisi olla varsin reipas ja sitä paitsi edistäisi kotimaassa liikkumista vaihtoehtona.

Minulle kaikkein ratkaisevinta päätöksenteossa on ollut se puheenvuoro, jonka ed. Rönnholm käytti lakiehdotuksen aiemman käsittelyn yhteydessä, jossa hän nimenomaan minun älylläni ymmärrettynä osoitti, että tämä ehdotus on kokonaistaseellisesti varsin heikko. Toisin sanoen tällä ei päästäkään siihen, mihin fiskaalisesti pyritään. Silloin, jos ehdotus on tämän laatuinen, eihän sellaisia lakeja verolakeinakaan pidä säätää. Se on ollut siis ratkaisevaa minun omassa päätöksentekoprosessissani, joka on päätynyt siihen, että olen hylkäämisen kannalla.

Ed. Rinne (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tämä matkustusvero on lapsellinen, mitätön ärsytysvero. Se, mikä minua tässä vähän harmittaa, on että me 200 joudumme aika lailla naurunalaisiksi monta kertaa päivässä ja yössä, kun näitä veroja peritään. Se tietenkin sumplitaan miten sumplitaan, ketkä kannattivat, ketkä vastustivat. Sillä ei ole mitään merkitystä kansalaisten mielissä. Mutta sillä on kansalaisten mielissä kyllä merkitystä todella, että tämä on lapsellinen.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä chartervero myöskin on hyödyllinen, vaikka täällä nyt on se kokonaan tuomittu. Ed. Räty esimerkiksi totesi, että se on älytön. Kyllähän tässä käy niin, että jos nyt chartervero toimii, niin vähemmän matkoja tehdään ulkomaille ja ilmeisesti sitten enemmän käytetään rahaa kotimaassa. Silloin jää huomattavasti enemmän rahaa kotimaahan kuin se vero vie, niin että kaiken kaikkiaan tulee uusia työtilaisuuksia ja uusia työpaikkoja kotimaahan enemmän kuin chartervero vie. Kyllä tämä on ihan oikean suuntainen siinä suhteessa tässä tilanteessa, jolloin vaihtotase on negatiivinen.

Minä ihmettelenkin vähän ministeri Norrbackin ulkomaankauppaministerin arvostelua.

Kyllähän tämän nyt täytyy olla ulkomaankaupan kannalta oikean suuntainen, että saadaan vaihtotase vähän paremmaksi.

Vihreiden selitykset alkavat kyllä jo saavuttaa huippunsa, kun kaiken järjen mukaan, mikäli minä ymmärrän vihreiden arvomaailmaa, niin tämän veron pitäisi olla semmoinen, mitä innolla hyväksytään, ja nyt siellä mitä kummallisimpia selityksiä esitetään, miksi tätä ei voikaan hyväksyä.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jätän omaan arvoonsa ed. Renlundin ala-arvoisen huomautuksen. Sinällään tiedän, että hänen tyylinään on heitellä tämän puolueen suuntaan ainakin Pohjanmaalla tämän suuntaisia heittoja nimenomaan rannikkoseudulla.

Mutta, arvoisa puhemies, olisin odottanut, että ed. Renlund olisi kommentoinut sitä puhetta, jonka minä käytin nimenomaan vastauspuheenvuorona ed. Janssonin puheenvuoroon, jossa nimenomaan olin samaa mieltä siitä, että kun on hallituspuolue ja tehdään tällainen ponsi kuin tämä on, silloin olisi, jos laki pitää säätää, pitänyt korjata sitä sillä tavoin, että se toimii. Kun kaikki asiantuntijat totesivat nämä asiat, mitkä tässä ponnessa on, kaikki totesivat, että näin toteutuu, minkä johdosta silloin tehdään enää pontta, kun asiantuntijat ovat sen jo todenneet?

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Norrbackille olisin halunnut vielä sanoa, että sosialidemokraateilla lista poliittisista kompromisseista on pitkä, mutta se on meillä itselläkin. Kiitos vain, ministeri Norrback.

Mutta ero poliittisessa kulttuurissa onkin siinä, että sosialidemokraattiset ministerit ovat aina asettuneet puolustamaan niitä kompromisseja, joita he ovat tehneet, ja he ovat myöskin esittäneet niille perustelut. Nyt täällä salissa me emme ole kuulleet yhdenkään valtioneuvoston jäsenen nousevan ylös perustelemaan matkustajaveron tarpeellisuutta. Ainoat ministerit, jotka ovat käyttäneet puheenvuoron tästä, ovat käyttäneet puheenvuoroja, joissa on kerrottu, miten tuhoisa se on, miten vahingollinen se on ja miten sinnikkäästi sitä on hallituksen sisältä vastustettu.

Edelleenkin jää auki se, miksi ihmeessä pitää säätää vero, jos jää kyseenalaiseksi, kasvattaako se valtion tuloja lainkaan, (Ed. Zyskowicz: Entäs matkustustase?) kun se ehdottomasti heikentää työllisyyttä eikä edes paranna vaihtotasetta, niin kuin ed. Tiuri epäili, koska se iskee pahiten Ruotsin-lauttojen liikenteeseen ja Ruotsin-lauttojen liikenne päinvastoin parantaa matkustustasetta ja vaihtotasetta.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen erittäin iloinen siitä, että ministeri Norrback nyt hyvin rehellisesti ihmetteli sitä samaa, mitä itsekin olen lain aikaisemmissa käsittelyissä ihmetellyt, eli että kokoomus, joka muutoin on niin kiivaasti menossa luotijunalla Euroopan yhteisöön, yllättäen onkin tämän varsin protektionistisen lakiesityksen kannalla.

Samoin ministeri Norrback totesi myös sen, minkä itsekin aikaisemmin jo totesin, että charterlentojen osalta meillä ei ole mitään varmuutta, että tämä toteutuu, koska ei lentoyhtiöillä ole mitään vaikeuksia muuttaa chartertilauslentoja reittilennoiksi. Tämä on täysin mahdollista, ja olen kuullut matkatoimistoalalta, että näin itse asiassa jo kaavaillaankin.

Hupaisinta tai pitäisikö kenties sanoa surkuhupaisinta tämän lain osalta on ollut se, jos ajattelemme eduskuntatyötä ja budjetin yhteyteen liittyvää julkisuutta, niin tämä lakiesitys on saanut kenties eniten julkisuutta. Se on osittain saanut julkisuutta sen takia, että näyttää siltä, että hallitus ei ole tiennyt, mitä se on halunnut, näyttää siltä, että ministeri ei ole itsekään tiennyt, mitä hän on halunnut. Näin me olemme joka aamu joutuneet varautumaan siihen, mikä mahtaakaan olla matkustajaverolain kohtalo. Toisia, huomattavasti tärkeämpiä ja riipaisevampia lakiesityksiä on sivuutettu paljon vähemmällä puheella ja vähemmällä julkisuudella.

Siitä huolimatta niillä perusteilla, mitä olen aikaisemmin esittänyt, olen lakiesityksen hylkäämisen kannalla.

Liikenneministeri Norrback: Arvoisa puhemies! Minusta olisi tietenkin hyvä, kun tätä veroa kritisoidaan, että opposition taholta esitettäisiin vaihtoehtoja, miten saadaan vastaava summa budjettiin. Silloin saadaan uskottavuutta poliittiseen keskusteluun. Me olemme sen tehneet. Me olemme esittäneet vaihtoehtoisia rahoituslähteitä, ja niin pitää minusta tehdä. Näin ollen saadaan vähän asiaa keskusteluun myös.

Ed. Rönnholm (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Täällä on esitetty, että tällä

verolla voitaisiin matkustustasetta parantaa. Matkustajalauttaliikenteen osalta se ei parane. Ensinnäkin se on jo tällä hetkellä positiivinen, ja toiseksi tämän jälkeen ei tietenkään niin tyhmiä ihmisiä olekaan, että he ostaisivat lippunsa Suomesta, mikä tietää sitä, että Suomen markkoja menee kruunuiksi jne.

Sitten haluan nähdä, ovatko varustamot niin isänmaallisia, että pitävät vielä laivansa tämän veron säätämisen jälkeen Suomen lipun alla. Se on kyllä paljon vaadittu, kun tällä hetkellä jo puolet laivoista on Ruotsin lipun alla seilaavia. Ne tulevat saavuttamaan tässä merkittävän edun. Me ehdoin tahdoin heikennämme Suomen lipun käyttömahdollisuutta, ehdoin tahdoin valutamme rahaa ulkomaille. Ehkä voisi kuvitella, että ruotsalaiselle kansanpuolueelle joku tämän suuntainen Ruotsin lipun ihannointi voisi olla tarkoituksenmukaisuuskysymys, jonka takia he jollain tavalla tätä ymmärtävät, mutta ehkä sielläkin kuitenkin isänmaalliset tunteet ovat kieltä syvemmässä, toivottavasti. Toivon, että se myös osoitetaan tulevassa äänestyksessä.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiurille haluan charterverosta sanoa, että se kohdistuu todella pienituloisiin matkustajiin etupäässä. Ihmettelen sitä helppoutta, jolla ed. Tiuri haluaa kieltää näiltä ihmisiltä auringon ja lämmön.

Mitä tulee itse matkustajaveron muotoiluun, se jos mikä on RKP:n ja erityisesti ministeri Norrbackin räätälöinnin tulosta. Sen johdosta tuntuukin vähän omalaatuiselta sielunhoidolta, että ponsi tulee esitetyksi juuri RKP:n suunnasta. Voin jo ennakoida, että Vaasan seudulla ilmestyvä RKP:läinen Vasabladet tulee varmaan kertomaan matkustajaveron suurena saavutuksena, vaikka se tulee syöksemään Norrbackin oman kotikunnan asukkaita työttömyyteen.

Tämä vero ja ennen kaikkea RKP:n kaksitahoinen ja kaksineuvoinen suhtautuminen tähän kysymykseen on uusi esimerkki siitä, että RKP kumartaa kaikkiin mahdollisiin suuntiin, RKP:llä ei ole selkeää linjaa. Olen ehdottomasti sitä mieltä, että tällaisiä veroja ei tulisi säätää, koska niiden kokonaisvaikutus ei ole se, mitä hallitus on tarkoittanut.

Ed. R e n l u n d (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan sanoa ed. Vistbackalle, että katson ponnen hyvin tarpeelliseksi sen takia, että nimenomaan niitä asioita, joista ed. Vistbacka puhui, ei otettu riittävästi huomioon lakiesityksessä, ja nimenomaan sen takia.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Useimmissa puheenvuoroissa epäillään, että matkustajavero lopettaa elinkeinon, jota vero koskee. Minä uskallan epäillä tällaista vaikutusta ja perustan epäilyni siihen, että suomalaiset juovat viinaa ja polttavat tupakkaa erittäin paljon huolimatta siitä, että he näin tulevat keränneeksi veroja yli 10 miljardia markkaa vuodessa.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Norrback tiedusteli oppositiolta, mistä moinen raha kerättäisiin, jos ei matkustajaveroa säädettäisi. Ongelma on vain siinä, että ainakaan minä en usko, että tällä verolla yleensä kerätään näin paljon rahaa kuin hallitus luulee. Asia on nimittäin sillä tavalla, että matkustajamäärät vähenevät. Maassa on yli 300 000 työtöntä. Heillä ei ole varaa ensi vuonna matkustaa enempää kotimaassa kuin ulkomaillakaan, joten kotimaankaan matkailu ei lisäänny.

Ed. Rönnholm otti saman asian esille, jota itsekin ajattelin, liputtavatko laivat sitten ulos, liputetaanko tällä verolla laivat ulos. Ei nimittäin ole kovin ongelmallista muuttaa laivoja esimerkiksi Ruotsin lipun alle.

Ed. M e t s ä m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Norrback on todennut, ettei verosta ole järin paljon tuottoa. Hän kuitenkin vaatii oppositiolta vaihtoehdon tuottojen saamiseen, mikäli vastustamme lakia. Meillä on vaihtoehtoja. Hävittäjähankinnoista saataisiin 150 miljoonaa. Me olemme esittäneet polttoaineveron korotusta ja monia muita, ja kaikissa esityksissä, joita me olemme tehneet budjettiin, budjetti on ollut tasapainossa.

Myös viittaan ed. Backmanin erittäin hyvään perustelulausumaan, jossa hän totesi, että valtiontalouden tasapainoa ylipäänsä paikataan virheellisesti kulutuskysyntää leikaten, tulee ensisijaisesti puuttua hyvätuloisten ja varakkaiden verotukseen lisäämällä heidän verotustaan. Tässäkin on yksi vaihtoehto.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ed. Renlundille huomautan, että tässä kasassa ei ole yhtään SMP:n pontta, mutta minä muistelen, että siellä olisi jokin ruotsalaisten ponsi, joten

näin ollen puheet olivat tarpeettomia siitä suunnasta mutta sinänsä mukavia kuultavia.

Mielestäni ed. Paloheimon varsinainen puheenvuoro oli hyvin persoonallinen puheenvuoro, erityisesti sen alkuosa, jossa hän muistaakseni vähän valittavaan sävyyn arvosteli puolueensa vihreän liikkeen politiikan linjattomuutta.

Rouva puhemies! Mitä tulee matkustajaveroon, tulen äänestämään kokonaan toisista syistä sitä vastaan kuin siitä syystä, että sillä olisi matkustajaliikenteeseen ja työllisyyteen mitään vaikutusta, äärimmäisen pieni vaikutus ehkä ensimmäisen kuukauden aikana, sen jälkeen ei mitään merkitystä. Mutta äänestän siitä syystä — ja tietysti uskon, että meidän ryhmämme muutkin jäsenet äänestävät — lain hylkäämisen puolesta, että tämä on joka tapauksessa vero, kulua ihmisille, joita juuri tänään hyväksytyllä lailla raippaverosta on jo rangaistu, ja tämä on lisää siihen. Siis siitä syystä vastustan, että tämä on vero ja menoa, en siitä syystä, että sillä olisi suurtakaan vaikutusta itse matkustajaliikenteeseen.

Ed. L u u k k a i n e n: Arvoisa puhemies! Lain aiempien käsittelyjen yhteydessä olen jo pariin otteeseen analysoinut matkustajaveron vaikutuksia ja todennut, että esitys on täysin torso. Sen tarkoituksenahan on kerätä rahaa valtiolle ja kuroa matkustustaseen alijäämää umpeen, mutta kumpikaan tavoite ei tällä lailla tule toteutumaan, kuten on jo moneen otteeseen todettu. Kerron, että ryhmämme voimasuhtein 9—1 vastustaa matkustajaveroa tässä muodossa.

Ministeri Norrback kaipasi vaihtoehtoja. Olemme useaan otteeseen esittäneet näkemyksemme, joka on, että täsmäase asiassa on nimenomaan polttoainevero, joka tulee kohdistaa kaikkiin eri polttoainelajeihin ja porrastaa niiden ympäristöhaittojen mukaan. Silloin matkustajat voivat itse päättää, millä välineellä matkustavat, mutta joutuvat myös maksamaan aiheuttamansa ympäristöhaitat. Vaikka polttoaineveron kokonaisuudistus on nyt ohi tältä kierrokselta, aiomme palata siihen jatkossa uudelleen.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Keskustelussa on jonkin verran vedottu matkustajaveron haittaveroluonteeseen. On kieltämättä problemaattinen kysymys, kun esimerkiksi me tässä asiassa olemme esittäneet tietyn kokonaisuuden, joka on palapeli, joka koostuu tietyistä osista, joista polttoainevero on yksi osa, joka todella matkustamiseen liittyvien ympäristöhaittojen osalta on täsmäase, kuten ed. Hannele Luukkainen sanoi, ja kun sen osia on äänestetty kumoon, onko silloin jatkettava alkuperäisen palapelin osien mukaista toimintaa vai ei. Itsekin vähän aikaa harkitsin sitä, että juuri siksi, että matkustajaverolla on tällaista haittaveroluonnetta, asettuisin sen kannalle.

Ryhmän enemmistön tavoin tulin kuitenkin toiseen tulokseen, koska veron kohdentuminen ei ole missään suhteessa matkustamisen aiheuttamaan ympäristöhaittaan vaan se on täysin mielivaltainen. Esimerkiksi laivamatka Merenkurkun yli ei ympäristön kannalta ole haitallisempi kuin vaikkapa automatka Helsingistä Inariin. Edellistä kuitenkin tämä verottaa, jälkimmäistä ei.

En näe, että olisi mitään erityistä syytä verottaa nimenomaan liikennettä rajojen yli. Päinvastoin kannatan lämpimästi kaikenlaisen kansainvälisen kanssakäymisen lisäämistä.

Mitä tulee risteilyliikenteeseen, jota varsinaisen matkustamisen tarpeen kannalta ei voi pitää välttämättömänä, esimerkiksi laivaviinojen verottomuuden lopettaminen olisi tehokkaampi siihen kohdistuva toimi kuin matkustajavero.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Sekä ed. Luukkainen että ed. Hassi korostivat, että vaihtoehto matkustajaverolle on polttoainevero, ja he kehuivat, että tämä on täsmäase eli matkustajat voivat itse päättää, minkä kulkumuodon valitsevat.

Arvoisa puhemies! Pohjoisessa ei ole vaihtoehtoja. Jos vihreiden linja toteutuu ja matkavero poistuu ja täsmäaseeksi otetaan polttoaineiden hinnankorotus, täsmäase kohdistuu joka ikiseen pohjoissuomalaiseen, ja pohjoissuomalainen kansanedustaja ei tällaista täsmäasetta voi hyväksyä. Toistan edelleenkin ne perustelut, minkä vuoksi kannatan matkustajaveroa. Sen vaihtoehdot ovat Pohjois-Suomelle onnettomat.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Ed. Ukkolalle totean, että on lukuisia mahdollisuuksia, mikäli polttoainevero toteutettaisiin, kompensoida sen vaikutukset harvaanasuttujen alueiden asukkaille. Yksi mahdollisuus olisi se, että polttoaineverojen tuotto näiltä alueilta palautettaisiin valtionapuna alueen kunnille, jolloin se alentaisi kunnallisveroa näillä alueilla. Se olisi tapa kompensoida ylimääräiset kustannukset näiden alueiden asukkaille tavalla, joka ei kuitenkaan hou-

kuttelisi tekemään yhtään ylimääräistä saastuttavaa matkaa.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Ed. Hassille sanon vain, että tämän tyyppiseen byrokratiaan ei asiassa kannata mennä. Ensiksi kerätään veroja ja sitten palautetaan. Minkä ihmeen vuoksi pitää yleensä kerätä veroja, jos ne aiotaan kuitenkin palauttaa?

Tässä eduskunnassa on jo yhden kerran käsitelty asiaa eli sitä, voitaisiinko polttoaineiden vero porrastaa. Tuloksena oli, että ei voida. Se äänestettiin nurin tässä eduskunnassa. Tämä on se syy, minkä vuoksi tällaiset täsmäaseet ovat kelvottomat Pohjois-Suomelle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Rönnholm ed. Backmanin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Siltä varalta, että lakiehdotus tulisi hyväksytyksi, on ed. Rönnholm ed. Backmanin kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Jotta matkustajavero ei aiheuttaisi korvaamattomia vahinkoja suomalaisille liikenteenharjoittajille, heidän henkilökunnalleen, alihankkijoille tai liikennepaikkakunnille, edellyttää eduskunta hallituksen seuraavan lain toimeenpanon onnistumista ja vaikutuksia sekä antavan pikaisesti esityksen epäkohtien poistamiseksi."

Ed. Renlund on ed. Kalliksen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkoin seuraa matkustajaveron vaikutuksia ja ryhtyy toimenpiteisiin, mikäli lain kokonaisvaikutukset osoittautuvat kielteisiksi ottaen huomioon työllisyyden, ao. elinkeinojen toimintaedellytykset ja veron hallinnolliset ongelmat."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin on äänestettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai raukeamisesta.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; joka ei sitä hyväksy, äänestää "ei". Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten se on rauennut.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, S-L. Anttila, Antvuori, Aula, Björkenheim, Dromberg, Heikkinen, Huuhtanen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Malm, Markkula, Mattila, Miettinen, Moilanen, Morri, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Norrback, Näsi, Ollila, Paloheimo, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Pokka, Rauramo, E. Rehn, O. Rehn, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Väyrynen ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Alho, Andersson, U. Anttila, Apukka, Astala, Backman, von Bell, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jansson, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, P. Leppänen, Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Nordman, Nyby, A. Ojala, O. Ojala, Paasio, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Räty, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Wahlström, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Biaudet, Donner, Enestam, Hiltunen, Kanerva, Kankaanniemi, Paakkinen, Pekkarinen ja Puhakka.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 84 ei-ääntä; poissa 9. (Koneään. 13)

Lakiehdotus on rauennut.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun lakiehdotus on rauennut, palautetaan asia valtiovarainvaliokuntaan valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 2 momentissa säädetyssä tarkoituksessa. Perusteluja koskevista ehdotuksista päätetään, kun asia on palannut valtiovarainvaliokunnasta ja kun lakiehdotuksesta on tehty lopullinen päätös.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Tenhiälä: Rouva puhemies! Ilmoitan valtiovarainvaliokunnan jäsenille, että valiokunta kokoontuu välittömästi tämän täysistunnon päätyttyä ja toisen kerran välittömästi seuraavan täysistunnon päätyttyä.

---

10) Ehdotukset laiksi peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 160
Lakialoite n:o 92
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 63

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Backman: Arvoisa puhemies! Tämä esitys oli maa- ja metsätalousvaliokunnassa kuultavana ja sieltä tulleen evästyksen pohjalta yritimme tehdä muutoksia valtiovarainvaliokunnassa myös sen mukaisesti, mitä mieltä valtiovarainvaliokunnan hallituspuolueiden jäsenet olivat asiasta olleet myös maa- ja metsätalousvaliokunnassa. Pyrimme tekemään nimenomaan pykälämuutoksina nämä esitykset. Hallituspuolueiden edustajat halusivat tehdä pelkästään lausumia tai kirjata asian mietintöön ilman lausumia.

Kun toisessa käsittelyssä asiasta puhuimme täällä salissa, niin hallituspuolueiden edustajat totesivat, että olisi ollut parempi tässä yhteydessä puhua ns. laajasta tulokäsitteestä. Me esitimme tuota pykälämuutoksena. Esitimme samassa yhteydessä myös sitä, että tulorajoja olisi muutettu siten, että alinta tuloluokkaa olisi nostettu 20 000 markalla ja velvoitetta olisi nostettu ylimmässä tuloluokassa.

Me tulemme tässä kolmannessa käsittelyssä kylläkin hyväksymään tämän lain, mutta tekemään oman ponsiesityksemme.

Ed. Iivari: Arvoisa puhemies! Aivan kuten ed. Backman edellä kertoi, tämä velvoitekesannointia koskeva lakiesitys ei ole saavuttanut kannatusta hallituksen eikä oppositiopuolueiden taholta. Tämä on torso ja epäonnistunut laki, joka tuottaa hyvin epäoikeudenmukaisia tuloksia eikä myöskään toimi tehokkaasti maatalouden ylituotannosta eroon pääsemiseksi.

Arvoisa puhemies! Sen vuoksi ehdotan nyt käsiteltävänä olevan lain perusteluihin seuraavaa lausumaa: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus uudistaa kesannointivelvoitejärjestelmää nykyistä oikeudenmukaisemmaksi ja tehokkaammaksi. Pelkkien palkka- ja eläketulojen huomioon ottaminen ilman maatilan muun tulonmuodostuksen ja velkaantumisen tarkastelua asettaa tilat eriarvoiseen asemaan, eikä sen kautta saavuteta riittäviä tuloksia maatalouden ylituotannosta eroon pääsemiseksi. Tulorajausten käyttäminen olisikin poistettava tuotannonohjaustoimenpiteistä ja tulorajaukset on sen sijaan otettava huomioon maataloustulojärjestelmässä valtion tukea jaettaessa."

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Vain tämän tyyppisellä lailla ja samoin myös sillä lakialoitteella, jonka meidän eduskuntaryhmämme on tehnyt, tullaan pääsemään eroon harrasteviljelijöistä sillä tavalla, että Suomessa maanviljelystä harjoittavat sellaiset henkilöt, jotka saavat siitä jokapäiväisen leipänsä.

Tämän lain käsittely valiokunnassa ja keskustelut täällä salissa yllättäen osoittivat minulle esimerkiksi Suomen keskustan suunnasta, että silloin kun lähdetään todella etsimään ratkaisuja maatalouden ongelmiin, lyödään mutkaa, niin kuin tapahtui nytkin täällä sekä suhtautumisessa hallituksen esitykseen että meidän

huomattavasti parempaan lakiesitykseemme. Minusta tuntuu siltä, että ei ole olemassa mitään sellaista keinoa, jolla maatalouden ylituotannosta päästään, jos tällaisiin ehdotuksiin, kuin esimerkiksi meidän lakialoitteemme on, suhtaudutaan sillä tavalla kuin täällä on suhtauduttu. Ei edes puhuta itse asiasta, vaan puhutaan sivusta ja sitten korjataan asioita ponsilauselmilla, joilla ei ole todellakaan mitään merkitystä.

Meille on yhdentekevää, hyväksytäänkö tämä laki vai hylätäänkö, sillä ei ole mitään merkitystä maatalouden ylituotannon suhteen. Olemme kuitenkin olleet sillä kannalla toisessa käsittelyssä, että laki voidaan hyväksyä, ja näin ollen olemme samalla kannalla linjamme mukaisesti myös kolmannessa käsittelyssä.

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Todella tulorajaukset ovat huono tapa tuotannon rajoitustoimenpiteissä, ja yleensäkin koko kesannointijärjestelmän kytkeminen tähän tuottaa arvaamattomia vaikutuksia, joita myös vastalauseessa olemme tuoneet esille. Kaiken lisäksi vielä tämä tempoileva tapa puuttua tuotantoon on vaikuttanut siihen, että pellonraivauksen rajoituslain aikana lähes käyttökuntoon valjastetut ja raivatut peltoaukeat on nyt otettu käyttöön. Saamani ja valiokunnassa kuullun tiedon mukaan pelkästään viime vuonna otettiin 90 000 hehtaaria uutta peltoa käyttöön ja tätä kesannointivelvoitetta kierretään nimenomaan näiden uusien peltojen kautta. Muutamassa vuodessa on 150 000 hehtaaria otettu uutta peltoa käyttöön tilanteessa, jossa meillä on sitä yllin kyllin ennenkin.

Näistä ja myös ed. Iivarin esille tuomista tekijöistä lähtien kannatan ed. Iivarin ehdotusta.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Tässä on paljon moitittu tätä tulorajausten käyttöönottojärjestelmää kesannointisysteemissä, ja yhdymme lämpimästi tähän arvosteluun ja arviointiin negatiivisessa mielessä. Ikimaailmassa tämänlaatuista järjestelmää ei olisi pitänyt ottaa käyttöön. On luotu valtaisa byrokratia, valtava määrä potentiaalisia riitoja, poliiseja maanviljelijöitten ovelle jne. Kun tällaiseen järjestelmään on ajauduttu, niin silloin on pakko paneutua näihin perimmäisiin kysymyksiin ja etsi sellaiset hallinnolliset ratkaisut, jotka kerta kaikkiaan poistavat tällaiset ristiriidat, jotka nyt on ennakkoon jo tietoisesti luotu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Iivari ed. Rajamäen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus uudistaa kesannointivelvoitejärjestelmää nykyistä oikeudenmukaisemmaksi ja tehokkaammaksi. Pelkkien palkka- ja eläketulojen huomioon ottaminen ilman maatilan muun tulonmuodostuksen ja velkaantumisen tarkastelua asettaa tilat eriarvoiseen asemaan, eikä sen kautta saavuteta riittäviä tuloksia maatalouden ylituotannosta eroon pääsemiseksi. Tulorajausten käyttäminen olisikin poistettava tuotannonohjaustoimenpiteistä ja tulorajaukset on sen sijaan otettava huomioon maatalous-tulojärjestelmässä valtion tukea jaettaessa."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Lopuksi päätetään perustelulausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Iivarin ehdotus "ei".

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 77 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotus laiksi maatalouden investointivarauslain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 208
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 64

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotus laiksi terveyskeskusmaksukokeilusta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 103
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 18

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Skinnari: Arvoisa puhemies! Tämä on Ahon huonon hallituksen yksi huonoista esityksistä sekä terveyspoliittisesti että muutoinkin. Meillä Suomessahan kansanterveys on mennyt parempaan suuntaan 60-luvulta, jolloin vielä sekä miesten että naisten tilanne oli selvästi huonompi, ja erityisesti miesten kohdalla on tapahtunut parannusta siinäkin mielessä, että suomalainen mies ja nainenkin elää nyt kauemmin kuin aikaisemmin.

Tämän keskustelun aikana on sentään onneksi käynyt ilmi, että ministeri Kuuskoski, jota ei tämän asian käsittelyn yhteydessä aluksi näkynyt täällä lainkaan, ilmoitti viime istunnossa, että hän on tämän kokeilun takana, vaikka hän vastustaa terveyskeskusmaksua. Tämä on tietysti sinänsä mielenkiintoista epälogiikkaa.

Tämä esitys on huonosti valmisteltu ja myös hallinnollisesti epäkelpo. Keskustelu, joka viimeksi täällä käytiin, osoittaa, että tämä aiheuttaa saman tyyppisen keskustelun eri tasoilla hallinnossa: läänitasolla, kuntatasolla ja kuntainliittotasolla. Hallituspuolueitten edustajat empivät tässä asiassa, mutta loppujen lopuksi rämpivät hallituksen esityksen taakse.

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että tämä lakiehdotus hylätään, ja jos jostakin syystä, mitä en kyllä tältä seisomalta vielä usko, näin ei tapahtuisi, ehdotan, että se jätetään lepäämään yli seuraavien valtiopäivien.

Ed. Stenius-Kaukonen: Rouva puhemies! Kannatan ensin ed. Skinnarin molempia ehdotuksia.

Lopputulos, että terveyskeskusmaksukokeiluesityskin todennäköisesti hylätään, varmasti tyydyttää ministeri Kuuskoskea. Ainakin hänen puheittensa perusteella näin voi arvioida.

Kun eduskunta on jo hyväksynyt mm. sairauskuluvähennyksen poistamisen verotuksessa, millä on viety sairailta ihmisiltä 1 300 miljoonaa markkaa, on täysin kohtuutonta asettaa lisää velvoitteita sairaiden ihmisten maksettaviksi. Me tietysti vastustamme myös sairaalan hoitopäivämaksun korotusta ja poliklinikkamaksun korotusta, mutta valitettavasti emme voi niitä estää, koska laki jo mahdollistaa näiden keräämisen ja silloin yksinkertaisella enemmistöllä eduskunta voi hyväksyä maksujen korotuksen. Valitettavasti näyttää siltä, että eduskunnan enemmistö tulee maksut hyväksymään.

Kokoomuksen edustajien taholta meitä on moitittu nimenomaan siitä, että me vastustamme vain terveyskeskusmaksua. Sehän ei pidä paikkaansa. Me vastustamme myös muita maksujen korotuksia, joita hallitus esittää, koska ne erittäin kohtuuttomasti lisäävät sairaiden ihmisten kustannuksia.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys on niin huono, että se tulee hylätä, kuten jo totesin.

Ed. Luhtanen: Arvoisa puhemies! Hallituksen tulo- ja menoarvioesityksessä on voimakkaasti painotettu sosiaali- ja terveydenhuollon maksujen ja taksojen korotuksia. On syytä korostaa vielä, että sosiaali- ja terveydenhuollon maksuilla on huomattavat tulonjakovaikutukset. Näin ollen ei ole yhdentekevää, miten ja minkälaisiin palveluihin ja minkä suuruisina nämä maksut ja taksat määrätään. Tämän johdosta onkin välttämätöntä, ettei maksu- ja taksapolitiikkaa hoideta sattumanvaraisesti. Tärkeätä mielestäni on se, että asia selvitetään kokonaisuudessaan perusteellisesti ja mahdollisimman laajapohjaisen valmisteluelimen toimesta. Välttämätön tämä selvitystyö on myös siitä syystä, että saamme valtionosuusuudistuksen ihan lähiaikoina.

Käsiteltävänä olevaan asiaan liittyen ehdotankin seuraavan perustelulausuman: "Eduskunta edellyttää, että hallitus asettaa kiireellisesti

parlamentaarisen komitean selvittämään sosiaali- ja terveydenhuollon maksuja ja taksoja. Kysymys on ajankohtainen valtionosuuslainsäädännön uudistamisen vuoksi. Maksu- ja taksapolitiikassa on voitava tehdä kestäviä linjavalintoja mahdollisimman suuren poliittisen yksimielisyyden vallitessa."

Arvoisa puhemies! Haluaisin todeta vielä, että kun taksojen ja maksujen selvittämistä koskeva lausumani liittyy yleisesti maksu- ja taksapoliittiseen kokonaisuuteen ja erityisesti tulossa olevaan valtionosuusuudistukseen, niin toivon, että lausuma käsiteltäisiin myös siinä tapauksessa, että lakiesitys hylättäisiin tai jätettäisiin lepäämään.

Ed. Muttilainen: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys terveyskeskusmaksukokeilusta on Suomen hyväksymien kansainvälisten sopimusten periaatteiden vastainen. Se on myös väärää terveyspolitiikkaa. Pidän tärkeänä parlamentaarisen komitean asettamista ja selvitystyötä sosiaali- ja terveydenhuollon maksujen osalta.

Kannatan ed. Luhtasen perustelulausumaehdotusta.

Ed. Puisto: Rouva puhemies! On erittäin valitettavaa, että juuri nyt, kun laajan poliittisen yksimielisyyden vallitessa ollaan valmistelemassa muutoksia hallitusmuotoomme kansalaisten perusoikeuksien laajentamiseksi mm. sosiaalisiin ja terveydellisiin perusoikeuksiin, saadaan sosiaali- ja terveysministeri Eeva Kuuskosken allekirjoittama hallituksen esitys, joka on näiden tavoitteiden vastainen. Ahon hallitukselta puuttuu muutoinkin perusteltu ja kestävä linja Suomen sosiaali- ja terveysturvan kehittämiseksi. Terveyskeskusmaksukokeilu ja terveyskeskusmaksu on tullut teilattua julkisuudessa lukemattomia kertoja ministeri Kuuskosken toimesta, ja olemme voineet lukea ja kuulla sen haittavaikutuksista. Keskustelun aikana tässä salissa on aiemmin kuultu lukemattomat kerrat, että kyseessä kokeiluna olisi nollatutkimus, joten olen iloinen, että oppositio voi vapauttaa ministeri Kuuskosken kannattamasta vastustamaansa esitystä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Skinnari ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Skinnari ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus, mikäli se tulee hyväksytyksi, jätettäisiin lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

Ed. Luhtanen on ed. Muttilaisen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus asettaa kiireellisesti parlamentaarisen komitean selvittämään sosiaali- ja terveydenhuollon maksuja ja taksoja. Kysymys on ajankohtainen valtionosuuslainsäädännön uudistamisen vuoksi. Maksu- ja taksapolitiikassa on voitava tehdä kestäviä linjavalintoja mahdollisimman suuren poliittisen yksimielisyyden vallitessa."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, S-L. Anttila, Antvuori, Aula, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Huuhtanen, Häkämies, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Markkula, Miettinen, Moilanen, Morri, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Näsi, Ollila, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Pokka, O. Rehn, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario,

Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Väyrynen ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Alho, Andersson, U. Anttila, Apukka, Astala, Backman, von Bell, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, P. Leppänen, Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Nyby, A. Ojala, O. Ojala, Paasio, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Räty, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Urpilainen, Wahlström, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Biaudet, Donner, Hiltunen, Isohookana-Asunmaa, Kankaanniemi, Lax, Malm, Mattila, Paakkinen, Pekkarinen, Puhakka, Rauramo ja E. Rehn.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 84 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Lakiehdotuksen kolmas käsittely on päättynyt, mutta kun on tehty ehdotus nyt hyväksytyn lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, pannaan asia tältä osin valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaisesti pöydälle seuraavaan istuntoon, jolloin myös päätetään tehdystä lausumaehdotuksesta.

13) Ehdotukset laeiksi kansanterveyslain 21 §:n, erikoissairaanhoitolain 37 §:n ja kansanterveyslain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 104
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 19

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät ensimmäinen ja toinen lakiehdotus sekä sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdottama kolmas lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Skinnari: Arvoisa puhemies! Tämäkin hallituksen esitys on erittäin huono. Erityisesti tämän raippaveron jälkeen sen merkitys on entisestään korostunut. Mielestäni tämäkin esitys tulisi hylätä. Jollei näin tapahdu, niin tämä esitys tulisi jättää lepäämään yli seuraavien valtiopäivien.

Ensimmäinen lakiehdotus, joka koskee laboratorio- ja röntgenmaksuja, on terveyskeskusmaksuun nähden yhtä perusteeton, ja tästä syystä mielestäni nimenomaan ensimmäinen lakiehdotus tulisi hylätä ja jättää lepäämään, ellei näin käytännössä tapahdu.

Me tulemme tässä yhteydessä myös esittämään, että näistä maksuista, joita tämä hallitus on erityisen paljon korottanut, pitäisi todella laatia selvitys, jotta kävisi ilmi, mikä on meillä sosiaali- ja terveyspolitiikan linja. Sosiaali- ja terveysministeri ei ole pystynyt selvittämään lyhyellä tai pitkällä tähtäyksellä sitä, millä tavoin meillä asiakkaat osallistuvat kustannuksiin ja millä tavoin maksuttomuus, joka edellisessä asiassa oli, käytännössä toteutuisi.

Arvoisa puhemies! Vielä kerran ehdotan, että ensimmäinen lakiehdotus hylätään. Jos näin ei tapahdu, ehdotan, että se jää lepäämään yli seuraavien valtiopäivien.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on yhtä heikko kuin edellinen esitys tai oikeastaan vielä heikompi, koska tässä esitetään pysyviä maksuja, laboratoriokäynnistä 25 markkaa ja röntgenkäynnistä terveyskeskuksessa 40 markkaa. Tämä on piiloter-

veyskeskusmaksu niin kuin vasemmistoliiton vastalauseessa todetaan.

Kun sairastunut ihminen menee terveyskeskukseen, niin yleensä tarvitaan myös tutkimuksia. Näin ollen tämä röntgen- ja laboratoriomaksu on ihan yhtä huono kuin terveyskeskusmaksu nimenomaan siinä vaiheessa, kun kynnyksen pitäisi olla matalin, kun lähdetään selvittämään, onko sairaus niin vakava, että se tarvitsee enemmänkin ja pidempiaikaista hoitoa. Yhteiskunnan kannalta on varmasti edullisempaa, että ei peritä maksuja sen paremmin terveyskeskuksessa lääkärissäkäynnistä kuin röntgen- ja laboratoriokäynnistäkään. Se tullaan säästämään siinä, että sairaudet havaitaan aikaisemmin, ja silloin niiden hoitaminen on halvempaa. Kun sairaus pääsee etenemään liian pitkälle, sen hoitokustannuksetkin ovat huomattavasti kalliimmat. Tästä luulisi olevan riittävästi kokemusta kaikilla terveydenhuoltoalan ihmisillä ja muillakin tervettä talonpoikaisjärkeä käyttävillä edustajilla.

Kannatan ed. Skinnarin molempia ehdotuksia ensimmäisen lakiehdotuksen osalta.

Ed. P u i s t o : Arvoisa puhemies! Tämä laboratorio- ja röntgenmaksujen hylkääminen muodostaa kokonaisuuden siinä terveydenhuollon kivijalassa, johon liittyy terveyskeskuskäyntien ja -tutkimusten kuten laboratorio- ja röntgentutkimusten maksuttomuus. Tätä tulemme puolustamaan viimeiseen asti, vaikka porvarit muuten meidän sosiaali- ja terveydenhuoltomme ovat jyräämässä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Skinnari ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että ensimmäinen lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Skinnari ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että sanottu lakiehdotus, mikäli se tulee hyväksytyksi, jätettäisiin lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ensimmäisen lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, S-L. Anttila, Antvuori, Aula, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Huuhtanen, Häkämies, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Malm, Markkula, Mattila, Miettinen, Moilanen, Morri, Mäki-Hakola, Mölsä, Nordman, Norrback, Näsi, Pelttari, Perho-Santala, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Pokka, O. Rehn, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Taina, Takala, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Väyrynen ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Alho, Andersson, U. Anttila, Apukka, Astala, Backman, von Bell, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, P. Leppänen, Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Nyby, A. Ojala, O. Ojala, Paasio, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Räty, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Wahlström, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Biaudet, Donner, Hiltunen, Isohookana-Asunmaa, Kankaanniemi, Lax, Niinistö, Ollila, Paakkinen, Paloheimo, Pekkarinen, Pesälä, Puhakka, Rauramo, E. Rehn ja Särkijärvi.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 82 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 16)

Eduskunta on hyväksynyt ensimmäisen lakiehdotuksen.

Toinen ja kolmas lakiehdotus hyväksytään.

Ensimmäinen varapuhemies: Lakiehdotusten kolmas käsittely on päättynyt, mutta kun on tehty ehdotus nyt hyväksytyn ensimmäisen lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, pannaan asia tältä osin valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaisesti pöydälle seuraavaan istuntoon.

Asia on toisen ja kolmannen lakiehdotuksen osalta loppuun käsitelty.

14) Ehdotus laiksi alkoholilain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 200
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 20

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Ehdotukset laeiksi sairausvakuutuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 145
Lakialoitteet n:ot 30 ja 89
Toivomusaloitteet n:ot 1060, 1173, 1174, 1233, 1253, 1255, 1264, 1323 ja 1370
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 21

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys sairausvakuutuslain ja eräden siihen liittyvien lakien muuttamisesta liittyy siihen samaan sarjaan, josta jo olemme käsitelleet terveyskeskusmaksun ja laboratorio- ja röntgenmaksun.

Hallitus on vienyt eduskunnan enemmistön hyväksymänä 1 300 miljoonaa markkaa sairailta ihmisiltä lisäämällä heidän verojaan poistamalla sairauskuluvähennyksen. Kun toimikunta aikanaan tätä asiaa on käsitellyt, se ehdotti useita kompensaatioita, niin että tämä raha olisi käytetty terveydenhuollon korvauksiin oikeudenmukaisemmalla tavalla kuin sairauskuluvähennys kohdistuu. Mutta hallitus on esittänyt ensi vuonna käytettäväksi tästä 1 300 miljoonasta vain 270 miljoonaa markkaa hammashoitoon. Tämä esitys, joka nyt on käsitteillä, pitää lisäksi sisällään korotukset kaikkiin sairausvakuutuksen omavastuuosuuksiin, erittäin epäoikeudenmukaiset ja suuret korotukset. Me emme voi sitä hyväksyä. Näillä omavastuuosuuksien korotuksilla lisätään sairaiden menoja 220 miljoonaa. Se pieni korjaus, minkä sosialidemokraatit ovat sopineet hallitusryhmien kanssa, että tutkimus- ja hoitokorvausten omavastuuta korotetaan vain 70 markkaan 40 markasta, siis 25 markkaa vähemmän kuin hallitus esitti, ei riitä korvaamaan menetyksiä, eikä työterveydenhuollon korvausprosentin pienentäminenkään riitä.

Kun lisäksi tässä vielä leikataan päivärahoja 340 miljoonalla, ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin ehdottaa ensimmäinen lakiehdotus hylättäväksi ja, mikäli sitä ei hylätä, ehdotan, että se jätettäisiin lepäämään seuraavien valtiopäivien jälkeisille valtiopäiville. Toivon todella, että sosialidemokraatit tulevat vasemmistoliiton

mukaan myöskin tässä esityksessä, kun äänestetään.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen tekemiä ehdotuksia.

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! Tämän lain käsittelyn yhteydessä jää mieleeni kaksi erittäin vaikuttavaa hetkeä. Toinen oli valiokunnassa, kun valiokunnan jäsenet pienen hetken ajan vilpittömästi keskustelivat siitä, mitä terveyspolitiikassa todella pitäisi tehdä, miten nyt käytettävissä olevat varat pitäisi siirtää. Tämä keskustelu kuitenkin tyrehtyi, taustavoimina ministeri Kuuskoski ja ed. Louvo.

Toinen pysyvästi mieleen jäävä hetki on se, kun ed. Louvo tuuletti täällä kertoen tämän olevan porvarillisen terveyspolitiikan voitto. Mutta kyllä tämä voitto vielä tulee myöhemmin käsittelyyn, kun esimerkiksi nyt Hammaslääkäriliiton sanasta sanaan kirjoittamien esitysten mukaisesti on erikoishammasteknikot mm. leikattu pois, jotka oikeuskanslerille ovat valittaneet ja tulevat varmasti saamaan oikeutensa. Kilpailulainsäädäntöä on rikottu.

Arvoisa puhemies! Jotta voisimme myöhemmin saada parempia tuloksia, ehdotan hyväksyttäväksi nimelläni jaetun lausumaehdotuksen, joka kuuluu: "Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus asettaa parlamentaarisen komitean tekemään ehdotukset sairausvakuutusjärjestelmän kokonaisuudistukseksi."

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä porvarillisen terveyspolitiikan riemuvoitto kääntyy suureksi suruksi sairaiden ihmisten kohdalla. Meillä on paljon ihmisiä, joilla on muita sairauksia kuin hammassairauksia. On tärkeää, että hammashuoltoa korvataan, mutta tämä menettely, minkä hallitus on tässä valinnut, ei ole oikea tapa.

Ed. Puisto puhui kauniisti siitä valiokunnan käsittelystä, joka tämän asian yhteydessä meillä oli. Jos sosiaali- ja terveysvaliokunta olisi päässyt päättämään, millä tavalla tätä hallituksen esitystä korjataan, luulen, että olisimme pystyneet aika pitkälle löytämään yhteisen linjan siitä, mikä olisi ollut nimenomaan eniten sairastavien ihmisten kannalta oikeudenmukaisin ratkaisu.

Mutta tässä asiassa on valitettavasti sanottava, että ministeri Kuuskoski piti kiinni linjastaan eikä ollut valmis hyväksymään niitä korjauksia, mitä valiokunta oli tehnyt. Tietysti hallitus kokonaisuudessaan ja nimenomaan hallituspuolueiden eduskuntaryhmistä keskustan puheenjohtaja, ed. Kääriäinen kantavat vastuun tästä heikosta esityksestä. Tämä on mielestäni kaikkein raukkamaisin hallituksen esitys.

Tämä kohdistuu nimenomaan sairaisiin ihmisiin, yksinomaan sairaisiin ihmisiin, ja sen takia liittyneenä tähän ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Stenius-Kaukonen, nyt on kysymys vastauspuheenvuorosta edelliseen puheenvuoroon.

Puhuja: Minä vastaan nimenomaan ed. Puiston puheenvuoroon ja haluan jatkaa loppuun toteamalla, että sosialidemokraattien puheet tästä ovat täyttä hurskastelua, koska he loppujen lopuksi ovat valmiit hyväksymään tämän esityksen, ja tämä on yhtä lailla syytä tuoda esiin. Hallitus tietenkin vastaa esityksestään ja myös sen seurauksista, mutta sosialidemokraattien on turha pitää täällä kauniita puheita, koska te tulette tämän esityksen kuitenkin hyväksymään.

Ed. Muttilainen: Herra puhemies! Hallituksen sairausvakuutuslain muuttamisen yhteydessä valitsema linja on yksipuolisesti hammashoitoa suosiva, samanaikaisesti kun vakuutetut kärsivät suuriakin menetyksiä verotuksen sairauskuluvähennyksen poistamisen johdosta. Kun vielä samanaikaisesti korotetaan omavastuita, alennetaan päivärahoja ja heikennetään työterveyshuollon korvaavuutta, saattavat vaikutukset olla yksittäisen kansalaisen kannalta erittäin suuria.

Edellä olevan perusteella ehdotan seuraavaa lausumaa: "Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee pikaisesti esitykset sairausvakuutuslain muuttamiseksi niin, että lääkärin määräämä laillistetun hierojan suorittama kohdehieronta, asetuksella säädettyihin sairauksiin liittyvä jalkojen hoito, puheterapia sekä toimintaterapia ja neuropsykiatrinen kuntoutus tulee sairausvakuutusjärjestelmän piiriin."

Arvoisa puhemies! Samalla kannatan ed. Puiston ehdottamaa perustelulausumaa.

Sosiaali- ja terveysministeri K u u s k o s k i : Arvoisa puhemies! Haluan vielä kerran ed. Muttilaisen puheenvuoron johdosta todeta, että tämä esitys ei ole hammashuoltoa yksipuolisesti suosiva, koska aikuisten hammashuolto on tähän asti ollut kokonaan sairausvakuutuskorvausten ulkopuolella. Ainoastaan verovähennysten kautta on voitu tätä jonkin verran tukea. Tutkimukset ovat osoittaneet, että viimeisten vuosien aikana erityisesti pienituloisten ihmisten kohdalla juuri hammashuollossa on erittäin suuri epäkohta ja erittäin suuri eriarvoisuus ihmisten välillä.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa puhemies! Erikoishammasteknikkoliitto ry. on tänään jättänyt kantelun oikeuskanslerille koskien hallituksen lakiesitystä, joka nyt on käsittelyssä. Hallituksen esityksessä ei ole otettu huomioon kilpailulainsäädäntöä. Kun eduskunta on aiemmin hyväksynyt hammasteknikkolain ja -asetuksen yhteydessä erikoishammasteknikon yhdenvertaisen oikeuden hammaslääkäreiden ohella valmistaa hammasproteeseja suoraan potilaille, syntyy nyt uusi tilanne, jossa kilpailuvirasto on mm. antanut sosiaali- ja terveysvaliokunnalle lausunnon. Tässä lausunnossaan se on katsonut, että "tukemalla yksinomaan hammaslääkärien antamaa proteettista hoitoa vääristetään kilpailutilannetta hammaslääkärien ja erikoishammasteknikoiden välillä, koska mainittu lainmuutos tulee ohjaamaan proteettista hoitoa tarvitsevat potilaat suurelta osin hammaslääkärien hoitoon". (Eduskunnasta: Se paperi on jo luettu!)

Arvoisa puhemies! Edellä olevan perusteella ehdotan perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus pikaisesti selvittää mahdollisuudet saattaa hammaslääkärin laskuttama hammasteknisen työ sekä erikoishammasteknikon suorittama hampaattoman leuan kliininen tutkimus ja proteesihoidolliset toimenpiteet sairausvakuutuskorvauksen piiriin ja antaa asiaa koskevat esitykset eduskunnalle."

Kannatan samalla ed. Muttilaisen lausumaehdotusta.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Tämän lain surkeudesta on todettu jo aivan tarpeeksi, mutta en voi vastustaa kiusausta lausua muutama sana juuri erikoishammasteknikoiden asemasta.

Tämä laki on valmisteltu tähän muotoon siitä syystä, että hammaslääkäreillä Suomessa on selvästi työttömyyttä. Tänä päivänä ei tarvitse hammaskipujensa kanssa kovin pitkään odotella. Tuolla on esimerkiksi Forumissa odottamassa pistin kourassa hammaslääkäreitä, kävelee sinne mihin aikaan päivästä hyvänsä. Tällä pyritään nyt turvaamaan hammaslääkäreiden työllisyys.

Tässähän puhuttiin kilpailulainsäädännöstä, ja tämä on aivan selvästi sen vastainen. Se merkitsee sitä, että hammaslääkärit ottavat tietyt hammasteknikot omiksi suojateikseen sillä tavalla, että hammasteknikot kyllä kilpailevat, mutta kilpailevat hammaslääkäreiden suuntaan, joiden kautta proteesien täytyy tulla, jotta saa lainmukaisen korvauksen. Tällainen kartelli on käsittämätön. Se merkitsee myös sitä, että tietyt hammasteknikot joutuvat kokonaisuudessaan tämän jälkeen työttömiksi ja pelkästään hammaslääkärien sylissä istuvilla teknikoilla on töitä, ylimitoitetusti.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Kiinnittäisin edustajien huomiota siihen seikkaan, että jos sairausvakuutusjärjestelmä muuttuisi hallituksen esityksen mukaisesti, merkitsee se sitä, että keski-ikäiset saavat hampailleen tukea, siinä missä nuorilta poistetaan tukea. Jos ajatellaan esimerkiksi nuorten perheiden asemaa, niin vanhempainrahan ja äitiyspäivärahan vähennys, jotka tämä esitys pitää sisällään, ratkaisevasti vaikuttavat juuri nuorten lapsiperheiden asemaan ja pärjäämismahdollisuuksiin näin laman aikana. Tämä esitys sisältää myös tietyn kannanoton eri ikäpolvien oikeuksia kohtaan.

Ed. M u t t i l a i n e n : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Vehkaojan tekemää perustelulausumaehdotusta.

Ed. L o u v o : Arvoisa puhemies! Haluan ed. U. Anttilalle todeta, että kyllä ainakin hammashuollon osalta tämä esitys on erittäin tasapuolinen. Jos se ottaakin jonkin verran nuorilta ikäluokilta, alle 35-vuotiailta vähän tukea pois, niin sen sijaan tulee kaksi uutta nuorta ikäluokkaa, 17—18-vuotiaat, maksuttoman hammashuollon piiriin, ja tästä eteenpäin olevat kaikki aikuiset tulevat tämän uudistuksen piiriin erittäin tasapuolisesti.

Sanoisin, että tämä on hyvin järkevä ja taloudellinen uudistus. Todellakin, niin kuin toisessa käsittelyssä totesin, tämä toteuttaa porvarillista terveyspolitiikkaa juuri siinä mielessä, että se on

hyvin tasapuolinen ja taloudellinen ja ottaa olemassa olevat voimavarat huomioon. Ei tarvitse perustaa tuhansia uusia virkoja, että kaikki aikuiset saadaan hoidettua, vaan otetaan ne olemassaolevat voimavarat huomioon, mitä tällä hetkellä on.

Ed. Malm merkitään läsnä olevaksi.

Ed. O. Ojala: Herra puhemies! Ed. Louvo totesikin, että tämä on sitä porvarillista terveyspolitiikkaa. Ainoa parannus, mikä tässä lakiesityksessä on, on siis se, että hammashuollossa yksityiset hammaslääkärit tulevat saamaan suoraa tulotukea 540 miljoonan markan arvosta 1.7. lukien.

Kun hän totesi, että tämä on tasa-arvoinen laki, niin sitähän se ei suikaan ole. Täällä on useissa puheenvuoroissa tuotu esiin se, että nimenomaan erikoishammasteknikoiden suorittama proteettinen hoito ei tule tämän korvausjärjestelmän piiriin. Tässä suhteessa juuri eläkeläiset eivät pääse nauttimaan tämän lain mukanaan tuomista eduista kuin ainoastaan poikkeustapauksissa.

Kaiken kaikkiaan pidän erittäin valitettavana sitä, että sosialidemokraatit eivät sitten loppumetreillä enää olekaan hylkäämässä tätä lakiesitystä.

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Louvon iloon: Kyllä tämä varmasti on ihan riittävä korvaus ed. Louvolle, että hän on voinut voittaa tämän lain ja saada tämän voiton muille kansalaisryhmille tulevien heikennysten kautta.

Ed. O. Ojala, olette aivan oikeassa siinä, että kyllä olisi sietänyt hylynkin tämä laki. Mutta tulee vielä aika toinenkin, jolloin emme joudu porvarien lakeja paikkaamaan. Nyt on kuitenkin oleellisia asioita, mm. työterveydenhuoltoa, saatu edes piirun verran parannettua. Tämä on meidän linjamme tässä asiassa. Uskon kyllä todella, että tulee aika, jolloin me emme näitä paikkaa, vaan teemme parempaa terveyspolitiikkaa.

Sosiaali- ja terveysministeri Kuuskoski: Arvoisa puhemies! Haluan vielä todeta, että tätä lakia ei ole tehty hammaslääkäreille, vaan potilaita varten. Useissa mielipidetutkimuksissa on kysytty, mikä terveyspalvelulohko on huonoimmin tässä maassa hoidettu, ja vastaus on ollut, että hammashuolto. Minulla on aivan tuoretta tietoa haastattelututkimuksesta mm. Turun seudulta.

Mitä tulee proteettiseen hoitoon, sitä korvataan tämän lain puitteissa silloin, kun se on osa järjestelmällistä hammashuoltoa. Se merkitsee sitä, että korvausprosentti jää aika pieneksi. Myös teknikot ja erikoisteknikot tulevat saamaan korvauksensa omasta työstään, mutta se edellyttää, että se tehdään osana järjestelmällistä hammashuoltoa.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kuuskoski vetoaa, niin kuin muutkin edustajat ovat vedonneet, tehtyihin tutkimuksiin. Onhan selvä, että hammashuolto on huonosti korvattu tähän mennessä ja moni todella kaipaa korvauksia, koska hammaslääkärilaskut ovat usein sietämättömän suuria ja monelta jää hampaat hoitamatta juuri sen takia, että ei ole varaa.

Mutta onko, ministeri Kuuskoski, heiltä kysytty, kannattavatko he hammashuollosta korvausten saamista niin, että otetaan kaikki muut korvaukset pois ja lisätään muita maksuja. Onko tätä valintavaihtoehtotilannetta kysytty? Tietääkseni sitä ei ole kysytty, ja uskon, että vastaus olisi ollut toinen. Meillä oli sosiaalivaliokunnassa todella hyvä keskustelu tästä juuri niiden palautteiden pohjalta, mitä ihmiset kansanedustajille kertovat ja mitä asiantuntijat valiokunnassa kuultuina kertovat. Me olisimme olleet toista mieltä. Kaikki olivat sitä mieltä, että tämä esitys ei ole oikein toteutettu, mitä nyt väkisin täällä viedään lävitse.

Todella olisin tässä asiassa toivonut, että kansanedustajat olisivat uskaltaneet toimia sen mukaan, mitä he pitävät itse oikeana.

Sosiaali- ja terveysministeri Kuuskoski: Herra puhemies! Ed. Stenius-Kaukoselle haluan sanoa, että on hyvä tietysti pysyä totuudessa: muulta ei oteta pois. Julkisen terveydenhuollon maksut nousevat — maksukertymä on ollut kokonaisuudessaan tähän asti 8 prosentin luokkaa, se nousee nyt noin 10 prosentin tasoon, siellä potilaiden oma osuus nousee — mutta ei oteta kokonaan pois. Ja myöskin sairausvakuutuksen osalta omavastuuosuus nousee, mutta ei näitä korvauksia viedä pois. Minusta on hyvä olla vähän tarkempi kuin ed. Stenius-Kaukonen puheenvuorossaan oli.

Ed. Antvuori: Herra puhemies! Mielestäni hammashuollon laajentaminen tässä muodossa ja tässä laajuudessa tässä taloudellisessa tilanteessa ja vielä muun terveyden- ja sairaanhoidon kustannuksella on huono esitys. Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa suunnilleen kaikki asiantuntijat Hammaslääkäriliittoa lukuun ottamatta ovat kritisoineet tiukasti tätä esitystä. Ymmärtääkseni myös hyvin laaja enemmistö valiokunnasta yli puoluerajojen on suhtautunut erityisen varauksellisesti hallituksen esitykseen. Esitys on kaikesta huolimatta runnottu läpi eikä asiantuntijavaliokunnan sen paremmin kuin asiantuntijoidenkaan käsityksillä ole ollut painoarvoa.

Sitä paitsi hammashuollon kustannukset ovat ymmärtääkseni täysin epärealistiset. En ymmärrä, mistä lisärahat kerätään näinä vaikeina aikoina. Mikä potilas- tai mikä eläkeläisryhmä seuraavaksi on maksumiehenä? Riittävä hammashuollon laajennus olisi tässä tilanteessa voinut koska esimerkiksi yli 65-vuotiaiden hammas- ja proteettista hoitoa ja laajemmat uudistukset olisivat olleet ajankohtaisia, jos tämä maa joskus lakkaa köyhtymästä.

Ed. Törnqvist: Herra puhemies! Ministeri Kuuskoski sanoi, että näissä laeissa ei oteta keneltäkään pois, mutta kyllähän tässä otetaan pois silmistä ja siirretään hampaaseen. Kun sairauskuluvähennys poistuu, kukaan ei korvaa enää silmälaseja. Monet vanhat ja nuoremmatkin, niin kuin täällä huomaa, tarvitsevat silmälaseja. Tiedetään, että Suomessa alle 2 000 markan ei paljon silmälaseja saa. Ulkomailta ostaessa kyllä saa halvemmalla. Tässä on vähän sellainen tilanne, että kun nokka nousee niin pyrstö tarttuu.

Ed. Louvo sanoi, että tämä on sitä porvarillista terveyspolitiikkaa, ja iloitsi siitä, mutta niin kuin äsken sanoin, niin silmälasit jäävät nyt aivan korvaamatta.

Ed. Louvo: Herra puhemies! Haluan ed. Törnqvistille todeta, että nimenomaan hammashuoltouudistus on monesta osasta koostuva kokonaisuus ja on kyllä todella erittäin järkevää terveyspolitiikkaa. Siinä minä olen kyllä samaa mieltä, kun itse olen ollut sairauskuluvähennyksen korvaamista tutkineessa toimikunnassa jäsenenä, että totta kai olisi ollut paljon parempi, jos koko tämä 1,37 miljardin markan suuruinen säästö olisi voitu käyttää erilaisiin terveydenhuollon parannuksiin ja niitten ihmisten hyväksi, jotka poistossa menettävät. Mutta kun tämä talouspoliittinen tilanne kerta kaikkiaan on se mikä on, niin näiden loppujen uudistuksien minun nähdäkseni täytyy jäädä odottamaan parempia taloudellisia aikoja. Minusta on erittäin järkevää, että on toteutettu yksi suuri, todella merkittävä uudistus nyt tässä vaiheessa korvauksena siitä, että sairaskuluvähennys otetaan pois. Se on tärkeä asia. Joka tapauksessa sairauskuluvähennys on ollut epäsosiaalinen, aivan niin kuin täällä on sanottu. Se on ollut myös erittäin paljon verotustyötä lisäävä.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ministeri Kuuskoski tietää varsin hyvin, että verotuksen sairaskuluvähennyksen poistamisella on otettu 1 370 miljoonaa pois, niin kuin ed. Louvo tarkensi tätä lukua. Konkreettisesti ensi vuonna ei saa tehdä tätä verovähennystä, ja se todellinen menetys rahassa laskettuna on 1 370 miljoonaa markkaa. Jo on kumma, jos ei keneltäkään ole otettu pois, kun tämä verovähennysoikeus on poistettu. Sen lisäksi yhtä hyvin, jos omavastuuosuuksia korotetaan, niin onhan sekin pois ottamista niiltä, jotka ovat ennen saaneet suuremman korvauksen. En ymmärrä ministerin logiikkaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetty ensimmäinen lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Stenius-Kaukonen ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että sanottu lakiehdotus, mikäli se tulee hyväksytyksi, jätettäisiin lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

Ed. Puisto on ed. Muttilaisen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: " Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus asettaa parlamentaarisen komitean tekemään ehdotukset sairausvakuutusjärjestelmän kokonaisuudistukseksi."

Ed. Muttilainen on ed. Vehkaojan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee pikaisesti esitykset sairausvakuutuslain muuttamiseksi niin, että lääkärin määräämä laillistetun hierojan suorittama kohdehieronta, asetuksella säädettyihin sairauksiin liittyvä jalkojen hoito, puheterapia sekä

toimintaterapia ja neuropsykiatrinen kuntoutus tulee sairausvakuutusjärjestelmän piiriin."

Ed. Vehkaoja on ed. Muttilaisen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus pikaisesti selvittää mahdollisuudet saattaa hammaslääkärin laskuttama hammastekninen työ sekä erikoishammasteknikon suorittama hampaattoman leuan kliininen tutkimus ja proteesihoidolliset toimenpiteet sairausvakuutuskorvauksen piiriin ja antaa asiaa koskevat esitykset eduskunnalle."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ensin on päätettävä ensimmäisen lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn ensimmäisen lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Ala-Nissilä, Alaranta, S-L. Anttila, Antvuori, Aula, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Huuhtanen, Häkämies, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Malm, Markkula, Mattila, Miettinen, Moilanen, Morri, Mäki-Hakola, Mölsä, Nordman, Norrback, Näsi, Ollila, Pelttari, Perho-Santala, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Pokka, O. Rehn, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Räty, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Väyrynen ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Alho, Andersson, U. Anttila, Apukka, Astala, Backman, von Bell, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Lamminen, P. Leppänen, Lindroos, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Nyby, A. Ojala, O. Ojala, Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Wahlström, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Lipponen ja Luukkainen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Biaudet, Donner, Hiltunen, Isohookana-Asunmaa, Kankaanniemi, Lax, Niinistö, Pekkarinen, Pesälä, Puhakka, Rauramo, E. Rehn ja Takala.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 82 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 14. (Koneään. 17)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyn ensimmäisen lakiehdotuksen.

Toisessa käsittelyssä päätetyt toinen ja kolmas lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Toinen varapuhemies: Lakiehdotusten kolmas käsittely päättynyt, mutta kun on tehty ehdotus nyt hyväksytyn ensimmäisen lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin

varsinaisiin valtiopäiviin, pannaan asia tältä osin valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaisesti pöydälle seuraavaan istuntoon, jolloin myös päätetään perusteluja koskevista ehdotuksista.

Asia on nyt hyväksyttyjen toisen ja kolmannen lakiehdotuksen sekä lakialoitteiden osalta loppuun käsitelty.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on toivomusaloitteiden osalta loppuun käsitelty.

16) Ehdotus laiksi kansanterveyslain voimaanpanosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 142
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 22

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys ei ansaitse edes puheenvuoroa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

17) Ehdotukset laeiksi valtion eläkelain 7 §:n ja valtion perhe-eläkelain voimaanpanolain 4 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 136
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 23

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Asia ansaitsee muutaman virkkeen siinä mielessä, että tämä on niitä hallituksen esityksiä, joista käy ilmi, että palkansaajajärjestöt eivät ole niitä tahoja, joita hallitus kuuntelee tai neuvottelisi heidän kanssaan. Markkamääräisesti tässä ei ole isosta asiasta kysymys, mutta periaatteellisesti merkittävästä on.

Me teimme toisessa käsittelyssä omat muutosehdotuksemme, mutta kun ne eivät menneet läpi, ehdotan, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Hallituksen esityksestä on poistettu valtion palveluksessa olevien yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan korottaminen, niin kuin hallitus alun perin esitti. Se vastaa vasemmistoliiton kantaa. Mutta sekin, mitä tähän jää jäljelle, pitäisi hylätä.

Siksi kannatan ed. Skinnarin ehdotusta molempien lakiehdotusten osalta.

Tässä poistetaan hautausavustus muilta kuin puolisolta tai alaikäiseltä rintaperilliseltä. Tämä etuus on luvattu valtion perhe-eläkelainsäädännön muutoksen yhteydessä säilyttää eikä sen poistamisesta ole henkilöstön kanssa neuvoteltu. Siksi emme voi hyväksyä tätä menettelyä. Eduskunta viime kädessä säätää lait, mutta kolmikantamenettelyssä pitää näitä lakeja valmistella.

Henkilöstöjärjestöt esittivät, että toisen lakiesityksen voimaantuloa lykättäisiin vuoden 1994 alkuun samaan yhteyteen, missä eräät muutkin säädetyt muutokset tulevat voimaan. Tämä pykälä liittyy eläkepalkan laskentaan. Toisissa tapauksissa se parantaa eläkkeen määrää, toisissa heikentää. Koska voimaantulosäännöstä ei voitu muuttaa, mielestämme tämäkin pitäisi hylätä, joten kannatan molempien lakiehdotusten hylkäämistä.

Ed. O. Ojala: Herra puhemies! Myös minä olisin kannattanut näiden molempien lakiesitysten hylkäämistä, mutta ed. Stenius-Kaukonen ehti sen jo tehdä.

Mutta suuresti ihmettelen ja paheksun sitä, että ministeri Kuuskosken valmistelusta tulleissa asioissa toistuvasti — tämä on nyt jo kolmas lakiesitys — rikotaan kolmikantaperiaatetta. Nimenomaan porvarihallituksen ministereistä ministeri Kuuskoski syyllistyy kolmikantaperiaatteen rikkomiseen eli siihen, että henkilöstöjärjestöä ei kuulla. Tämä kävi ilmi perhehoitajalain

yhteydessä. Tämä käy myöhemmin esille tulevassa lakiehdotuksessa työttömyyskassalain muutoksesta. Myös tämän lain osalta tätä periaatetta on rikottu. Minusta se on erittäin valitettavaa. Kuitenkin hallitus suureen ääneen vaati ja huusi pitkin syksyä ammattiyhdistysliikettä tulopoliittisiin talkoisiin ja kiirehti tulopoliittisen sopimuksen solmimista. Omalta osaltaan hallitus ei noudata reilun pelin sääntöjä.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kun sosialidemokraatit ovat nyt näin rohkealla linjalla, että ovat kääntyneet tämän esityksen hylkäämisen puolelle, niin meillähän on mahdollisuus todella saada nämä lait kumoon. Sen vuoksi ehdotan, että mikäli lakiehdotukset eivät tule hylätyiksi, ne jätettäisiin lepäämään seuraavien valtiopäivien jälkeisille valtiopäiville.

Ed. Wahlström: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Skinnari ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Stenius-Kaukonen ed. Wahlströmin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset, mikäli ne tulevat hyväksytyiksi, jätettäisiin lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, S-L. Anttila, U. Anttila, Antvuori, Aula, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Haavisto, Hassi, Hautala, Heikkinen, Huuhtanen, Häkämies, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Miettinen, Moilanen, Morri, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Norrback, Näsi, Ollila, Paloheimo, Pelttari, Perho-Santala, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Pokka, Pulliainen, Pykäläinen, O. Rehn, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Räty, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Väyrynen ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Alho, Andersson, Apukka, Astala, Backman, von Bell, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, P. Leppänen, Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nyby, A. Ojala, O. Ojala, Paakkinen, Paasio, Polvi, Polvinen, Puisto, Rajamäki, Ranta, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Wahlström, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Biaudet, Donner, Hiltunen, Isohookana-Asunmaa, Kankaanniemi, Lax, Pekkarinen, Pesälä, Puhakka, Rauramo, E. Rehn ja Takala.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 74 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 18)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Lakiehdotusten kolmas käsittely on päättynyt, mutta kun on tehty ehdotus nyt hyväksyttyjen lakiehdotusten jättämisestä lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, pannaan asia valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaisesti pöydälle seuraavaan istuntoon.

18) Ehdotukset laeiksi työttömyysturvalain 23 §:n ja työttömyyskassalain 25 §:n muuttamisesta sekä työttömyyskassalain 19 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 143
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 8

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Skinnari: Arvoisa puhemies! Nämähän ovat niitä hallituksen esityksiä, jotka jo hyvin paljon ennen tätä viimeisintä kansalaisten toimeentulon leikkausta, ns. raippaveroa, alkusyksystä esitettiin, joita työmarkkinajärjestöistä palkansaajajärjestöt erityisesti vastustivat. Tulopoliittisissa neuvotteluissa palkansaajajärjestöt saivatkin tästä olennaisimman osan torjuttua sekä työttömyysturvan leikkauksen että myös työttömyyskassamaksuosuuksien osalta. Mutta tähän jäi kuitenkin vielä palkansaajien näkökulmasta vähintään 250 miljoonan markan heikennys.

Tästä syystä ehdotan, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Vielä kerran korostan sitä, että kyllä nykyisenkin hallituksen, vaikka se onkin pelkästään porvaripohjalla, ja erityisesti kokoomuksen, joka on niin monesti sanonut olevansa palkansaajien puolue, jonkin verran tulisi pitää yhteyttä, ellei nyt muuten, niin edes Akavaan näissä asioissa ja jonkin verran TVK:hon ja vaikka muodon vuoksi STTK:hon ja SAK:hon. Mutta näin kokoomuksen osalta ei tapahdu. Keskustaakin valitettavasti aika moni palkansaaja äänesti suurin toivein, mutta nykyisin sosiaali- ja terveysministeriössä näyttää olevan pääsääntö se, että missään tapauksessa järjestöjä ei kuulla, vaan ministeri ja ministeriö tekevät omin päin mitä lystäävät.

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muistuttaisin ed. Skinnaria kuitenkin tämän lakiesityksen yhteydessä siitä, että sosialidemokraatit äänestivät sitä ehdotusta vastaan valiokunnassa, jonka työmarkkinajärjestöt olivat hyväksyneet tupopöydässä ja jota he olivat tukemassa. Kannattaisi muistaa tämä omakin käyttäytyminen.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Kannatan ensin ed. Skinnarin tekemää hylkäysehdotusta.

Mutta jatkan ehdotusten tekemistä siten, että ehdotan, että lakiehdotukset jätettäisiin myös lepäämään seuraavien valtiopäivien jälkeen pidettäville valtiopäiville.

Kun lukee sosialidemokraattien ryhdikkäitä vastalauseita, jotka on sisällytetty valiokuntien mietintöihin, ei voisi tulla muuhun tulokseen kuin kuvitella, että sosialidemokraatit ovat vasemmistoliiton kanssa yhtä mieltä, että nämä ovat huonoja esityksiä ja ne tulisi saattaa nurin. Mutta sosialidemokraatit ovat tehneet sopimuksen hallituksen kanssa ja aikovat hyväksyä nämä. (Sos.dem. ryhmästä: Ei niitä kuitenkaan saa nurin!) — Kyllä nämä saa nurin ensi vuoden osalta. Se on jo huomattava edistysaskel, jos näitä saataisiin siirtymään vuoteen 93 saakka.

Me teimme toisessa käsittelyssä sisältömuutosehdotuksen. Kannatimme ministeri Kuuskosken ehdotusta, joka olisi ollut oikeudenmukaisempi, 97 prosentin kohdalla työttömien naisten osalta ja työttömien miesten osalta 75 prosentin kohdalla, mutta kokoomus käytännössä esti niiden muutosten hyväksymisen.

Tämä esitys on osa sitä sarjaa, jolla hallitus työttömille ihmisille aiheuttaa lisävaikeuksia. Työllisyysverosta puhuttiin kauniisti: etteivät työttömät joutuisi niin paljon maksamaan, tehdään työllisyysvero. Mutta he joutuvat sen tekemään, heidän päivärahansa leikataan. Sairaiden lisäksi hallitus nimenomaan tekee työttömiä ja myöskin alentaa työttömien toimeentuloa. Tätä emme voi hyväksyä.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Aivan ensiksi kannatan ed. Stenius-Kaukosen tekemää ehdotusta lepäämään jättämisestä.

Muistuttaisin mieleen, että näistä leikkauksista aikaisemmin jo itse asiassa hyvin vähällä puheella meni läpi sairauspäivärahan leikkaus,

joka oli myöskin yksi tupopöydässä valitettavasti sovittuja asioita, ja nyt tulee työttömyyspäivärahan leikkaus, vaikka eurooppalaisittain verrattuna meillä Suomessa ei suinkaan ole mikään korkea ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan taso. Tältä osin perusteita koko esitykselle ei ole olemassa.

On myös muistettava, että tämä leikkaus alkaa jo varsin pienestä ansioturvatasosta, elikkä jo alle 3 000 markan päivärahatasosta, siis kuukausitasosta, ryhdytään nyt leikkaamaan työttömyysturvaa.

Ed. L a i t i n e n : Herra puhemies! Kannatan ed. Skinnarin tekemää hylkäysehdotusta.

Ed. P. L e p p ä n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että eduskunta hyväksyisi seuraavan lausuman: "Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa kiireellisesti eduskunnalle esityksen työttömyysturvan peruspäivärahan tarveharkintaa koskevien säännösten muuttamisesta siten, että puolison tulot eivät vaikuta peruspäivärahan suuruuteen." — Tämä on II vastalauseessa.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Työasiainvaliokunnan mietinnöstä ja siihen liitetystä sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnosta ilmenevät erittäin selkeästi perustelut tälle lausumalle. Tässä on kysymys yleensä pienipalkkaisia naisia syrjivästä lainsäädännöstä.

Pieneltä, hyvin pieneltä osalta yleisesti ottaen, mutta näiden ihmisten kannalta hyvin tärkeältä osalta tämä merkitsee Suomen saattamista eurokuntoon, koska käsittääkseni Euroopan yhteisön direktiivit eivät hyväksy tämäntapaista syrjintää. Hallitus joka tapauksessa tämän asian joutuu panemaan kuntoon. Sen vuoksi on hyvä, että eduskunta kiirehtii tällä tavoin, mielellään yksimielisesti, hallitusta.

Ed. R i m m i : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. P. Leppäsen lausumaehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Skinnari ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Ed. Stenius-Kaukonen on ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset, mikäli ne tulevat hyväksytyiksi, jätettäisiin lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

Ed. P. Leppänen on ed. Rimmin kannattamana ehdottanut II vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Ensin on päätettävä lakiehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, S-L. Anttila, U. Anttila, Antvuori, Aula, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Haavisto, Hassi, Hautala, Heikkinen, Huuhtanen, Häkämies, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Luukkainen, Markkula, Mattila, Moilanen, Morri, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Norrback, Näsi, Ollila, Paloheimo, Pelttari, Perho-Santala, M. Pietikäinen, Pokka, Pulliainen, Pykäläinen, Rauramo, O. Rehn, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Räty, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Väyrynen ja Zyskowicz,

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Alho, Andersson, Apukka, Astala, Backman, von Bell, Gustafsson,

Hacklin, Halonen, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, P. Leppänen, Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nyby, A. Ojala, O. Ojala, Paakkinen, Paasio, Polvi, Polvinen, Puisto, Rajamäki, Ranta, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Wahlström, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Biaudet, Donner, Hiltunen, Isohookana-Asunmaa, Kankaanniemi, Lax, Malm, Miettinen, Pekkarinen, Pesälä, S. Pietikäinen, Puhakka ja E. Rehn.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 74 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 19)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Lakiehdotusten kolmas käsittely on päättynyt, mutta kun on tehty ehdotus nyt hyväksyttyjen lakiehdotusten jättämisestä lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, pannaan asia valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaisesti pöydälle seuraavaan istuntoon, jolloin myös päätetään perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

19) Ehdotus laiksi työllisyyslain 18 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 147
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 9

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Ehdotan heti kärkeen, että tämä lakiehdotus hylättäisiin. Siltä varalta, että kolmannessa käsittelyssä lakiehdotus tulee hyväksytyksi, ehdotan myös, että lakiehdotus jätetään lepäämään yli seuraavien valtiopäivien.

Esitys poistaa valtion ja kuntien työllistämisvelvoite 12 kuukautta kahden vuoden aikana työttömänä olleiden osalta tuntuu käsittämättömältä tilanteessa, jossa työttömyys kasvaa joka päivä ollen nyt jo yli 300 000 ja tilanteessa, jossa voidaan arvioida, että lain piiriin mahdollisesti tulevien määrä myös jatkuvasti kasvaisi. Yhteiskunnan järjestämä kuuden kuukauden velvoitetyö on tuhansille työttömille, esityksessäkin todetaan jopa 22 000, ainoa mahdollisuus katkaista pitkäaikainen työttömyysjakso. Inhimilliset ja oikeudenmukaiset näkökohdat jo sinällään edellyttäisivät edes jonkinlaista varmuutta siitä, että saisi pidempiaikaisen työntekomahdollisuuden.

Nyt kuitenkin valiokunnassa on saatu aikaan ainoastaan pieni kosmeettinen korjaus, joten tältä osin lakiesitystä ei voida olla hyväksymässä. Valiokunnassahan tehtiin muutosesitys siitä, että viimeisten 13 kuukauden aikana 12 kuukautta työttömänä olleet pääsisivät työllistämisvelvoitteen piiriin.

Ministeri Kanervalle toteaisin, että puheet ovat puheita. Teot kuitenkin ratkaisevat. Ministeri on nyt ollut kovasti huolissaan kasvavasta työttömyydestä ja puhuu kansallisesta hätätilasta. Jos ministeri Kanerva olisi puheittensa mittainen, hän vetäisi lakiesityksen pois.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Kannatan aluksi ed. O. Ojalan molempia ehdotuksia.

Nyt, ministeri Kanerva, olisi paikka tulla julistamaan eduskunnan puhujakorokkeelta sitä hätätilaohjelman tarvetta, josta me olemme kuulleet teidän puhuvan, mutta emme ole voineet oikein ottaa tosissamme ministerin puheita, koska ministeri ei puhu niitä eduskunnassa, jossa näistä asioista päätetään. Toivon, että ministeri tulee nyt esittämään kannanottonsa tämänhetkisestä työttömyystilanteesta. Tarvitsemmeko hätätilaohjelman vai emme? Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän mielestä me toden totta tarvitsemme hätätilaohjelman.

Ensimmäinen asia, joka olisi pitänyt tehdä, olisi ollut jättää hyväksymättä tämä raippavero, koska kaikkien asiantuntijoiden mukaan se on omiaan lisäämään työttömyyttä ja pahentamaan ministeri Kanervan päänsärkyä, puhumattakaan että se lisätessään työttömyyttä lisää myös kansalaisten vaikeuksia todella suuresti.

Onko ministeri Kanerva vain laitettu puhumaan kauniisti kansalaisten eteen asiasta, kun hallituksella ei ole tarkoitus mitään tosiasiallisesti tehdä työttömyyden pienentämiseksi? Voisiko myös ministeri Viinanen mennä vastaamaan, onko teidän tarkoituksenne tukea ministeri Kanervan vaatimusta, että tehdäänhätätilaohjelma työttömyyden lieventämiseksi? (Eduskunnasta: Pääministeristä puhumattakaan!) Ministeri Viinanen, onko hallituksella on tarkoitus hyväksyä ministeri Kanervan esittämä hätätilasuunnitelma?

Täällä huudellaan niin paljon väliin, että pitäisi vaatia pääministeriä vastuuseen. Kun hänkin näkyy täälläistuvan, niin haastanpa kolmanneksi pääministerin vastaamaan. Tässä on niin vakavasta asiasta kysymys, jos meillä on 350 000 työtöntä ensi keväänä, että jokaisen ministerin on aikanaan aihetta kiivetä korokkeelle ja selvittää, miten työttömyydestä selviydytään.

Ed. Laine: Herra puhemies! Olin parlamentaarisen työllisyyslainsäädäntökomitean jäsen, joka aikanaan valmisteli työllisyyslain muutosta. Olen eilisiltana käynyt tuon komitean mietinnön läpi. Olen myös vilkaissut hallituksen esityksen perusteluihin, joiden pohjalta työllisyyslaki aikanaan säädettiin. Minun täytyy tämän tutustumisen ja omien muistikuvieni perusteella todeta, että se, mitä hallitus nyt esittää, on kyllä täydellisessä ristiriidassa työllisyyslainsäädäntökomitean ja eduskunnan tarkoituksen kanssa silloin, kun työllisyyslaki säädettiin.

Minä olen sitä mieltä, että ministeri Kanerva tarvitsee nyt tukea, jos ne puheet, jotka julkisuuteen on kerrottu, ovat todella ministerin tarkoituksen mukaisia. Ajatus lisäbudjetista on erinomaisen hyvä asia, mutta vielä nopeampi olisi ajateltujen muutosten tekeminen siihen budjettiin, joka on nyt vielä eduskunnan käsissä. Toivon, että tätä vaihtoehtoa nyt vakavasti mietitään, vaikkapa hieman niistä hävittäjistä ottaen rahaa pois, jonkin verran lainaa lisäten ja erityisesti asuntotuotantoa, ympäristötöitä ja esimerkiksi rautateiden rakennustöitä lisäämällä.

Ed. Laitinen: Arvoisa puhemies! Valtiopäiväneuvos Sakari Knuuttila teki salissa historiaa saamalla läpi ehdotuksensa muutoksesta hallitusmuotoon. Hallitusmuodon 6 §:n 2 momentti sai muodon, jonka mukaan työvoima on valtiovallan erityisessä suojeluksessa. Työllisyyslain 18 §:n muuttamisella hallitus on romuttamassa hallitusmuodon 6 §:n 2 momenttia ja on samalla heikentämässä työttömien asemaa.

Mielestäni lakiehdotus työttömyyslain 18 §:n muuttamisesta olisi tullut käsitellä perustuslain säätämisjärjestyksessä. Työttömyyslain muutosta on perusteltu valtiontaloudellisista syistä välittämättä työttömiksi joutuneiden ihmisten perustuslaillisesta turvasta. Tämä on mielestäni ennennäkemätöntä vastuuttomuutta ja ihmisten hädänalaisen tilan hyväksikäyttöä.

Työllisyystilanne on heikentynyt jyrkästi vuoden 1990 jälkipuoliskolta lähtien. Vuoden 1990 marraskuusta vuoden 1991 marraskuuhun työttömien työnhakijoiden määrä on noussut 124 500:sta 303 300 työttömään työnhakijaan eli noussut 144 prosenttia, joka tekee 178 800 henkeä. Työttömyysaste oli marraskuussa jo 12,1 prosenttia.

Työministeriön viime ennusteet kertovat, että työttömyys pahentuu edelleenkin ja vuoden 1993 aikana työttömiä voi olla jopa lähes 400 000. Näin valtava työttömyys merkitsee suuria ongelmia koko kansantaloudelle ja rasittaa monin eri tavoin niin valtiota kuin myös kuntia. Tärkeintä on kuitenkin nähdä se inhimillinen hätä ja kärsimys, jota työttömyys aiheuttaa työttömälle ihmiselle ja hänen perheelleen kaikkine ongelmineen. Työ on meillekin paitsi toimeentulon lähde myös monin tavoin tärkeä sosiaalisten siteiden ylläpitäjä, jota toimeentulotuki ei korvaa.

Arvoisa puhemies! Edellä esittämäni perusteella ehdotan, että ehdotus työllisyyslain 18 §:n muuttamisesta hylätään.

Ed. Koskinen: Herra puhemies! Me elämme tilastollisesti mielenkiintoisia aikoja. Samanaikaisesti on ylittynyt Suomessa 5 miljoonan asukkaan raja Tilastokeskuksen tietojen mukaan ja 300 000 työttömän raja työministeriön tilastojen mukaan. Tällä menolla ja nykyisellä talouspoliittisella linjauksella näemme 400 000 työttömän rajan ylittyvän mahdollisesti jo tulevana vuonna. Sen sijaan 6 miljoonan asukkaan rajaa todennäköisesti emme saavuta koskaan, ellei sitten alueliitosten myötä jo pikaisestikin.

Työllisyyslain 18 §:n muutosta on saatu kohennettua eduskunnassa sosialidemokraattien uupumattoman työn tuloksena siten, että toistuvaistyöttömien työllistämistoimia ei kokonaan poistettu velvoitteiden piiristä vaan 13 kuukauden aikana lyhyemmissä jaksoissa yhteensä 12 kuukautta työttöminä olleet pääsevät edelleen työllistämistoimien piiriin.

Tämä muutos on sangen vähäinen, ja hyvin pienillä lisäkustannuksilla, noin 150 miljoonan

nettokustannuksilla olisi tarkastelujaksoa voitu pidentää 15:een tai 16 kuukauteen siten, että yleiset kausityössä olleet työttömät työnhakijat pysyisivät työllistämistoimien piirissä eivätkä joutuisi odottamaan täyttä yhtäjaksoista työttömyysvuotta, ennen kuin saavat tällaisen yhteiskunnan järjestämän työtilaisuuden. Työllisyyslain sosiaalista toimivuutta olisi hyvin pienin kustannuksin voitu olennaisesti parantaa.

Sosialidemokraatit ovat myöntäneet, että kovin kaavamainen ja jäykkä työllisyyslaki ei ole paras keino koko työmarkkinoiden toimivuuden ja kokonaistyöllisyyden kohentamiseksi. Mutta kun vuosi sitten työllisyyslain toteuttamisesta käytiin selontekokeskustelua, kokemukset olivat kautta linjan myönteisiä ja kannanotot myös nykyisistä hallituspuolueista olivat työllisyyslakia tukevia. Tässä mielessä muutos on tietysti aikamoisen yllättäväkin. Näin rajua työttömyyden kasvua, kuin Suomessa on koettu, ei tietysti usein tapahdu, mutta juuri työllisyyslain velvoitteiden ominaisuus, että ne pakottavat yhteiskunnan ottamaan vakavasti työttömien hädän, tukee mekanismin säilyttämistä, ehkä ei ihan siinä muodossa, kuin se on tähän saakka ollut, mutta huomattavasti tehokkaampana kuin työllisyyslain 18 §:n hyväksyminen nyt ehdotetussa muodossa tietää.

Kovin vähäiselle huomiolle on jäänyt myös säätämisjärjestyskysymys. Perustuslakivaliokunnan enemmistö tämän lain säätämisjärjestystä käsitellessään katsoi, että "työllisyyslain muutosehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä, kun ehdotetunlainen julkisen vallan työllistämisvelvoitteiden vähentäminen ei muuta työllisyyslain luonnetta ja työllisyyslaki ehdotetulla tavalla muutettunakin on tavoitteiltaan täystyöllisyystavoitteen mukainen". Tämä kanta poikkeaa aika rajusti siitä linjasta, jota esimerkiksi keskustan edustajat edellisen hallituksen aikaan perustuslakivaliokunnassa esittivät. Valiokunnan enemmistön näkemys tuon hallitusmuodon kohdan sisällöstä ja velvoittavuudesta poikkeaa ratkaisevasti perustuslakivaliokunnan ja koko eduskunnan aiemmasta tulkintalinjasta. Aiemmin vuonna 1987 perustuslakivaliokunnassa vallitsi laaja yksimielisyys tästä tulkinnasta ja vain kokoomuksen edustajat valiokunnassa halusivat kaventaa silloisessa eriävässä mielipiteessään tämän hallitusmuodon säännöksen sisältöä tarkoittamaan vain yleisluontoista tavoitetta työllisyyden edistämiseksi.

Nyt yllättäen keskustan ja ruotsalaisen kansanpuolueen edustajat ovat siirtyneet lausunnon perusteluissa tukemaan sellaista tulkintalinjaa, joka murentaa hallitusmuotomme ainoan sosiaalisen perusoikeuden lähes merkityksettömäksi. Tämä on hyvin tärkeä näkökohta sen takia, että olemme paraikaa valmistelemassa ja sopineetkin peruslinjoista suuressa perusoikeusuudistuksessa. Tavoitteena on vahvistaa kansalaisten sosiaalisia, sivistyksellisiä ja taloudellisia perusoikeuksia. Erityisesti sosialidemokraattien tavoitteena on vahvistaa niitä. Jos näiden perusoikeuksien sisältö koverretaan merkityksettömäksi, niin kuin nyt valitettavasti on aika pitkälle työn oikeuden osalta tehty, ei perusoikeusuudistuksella ole sitä merkitystä, jota sille on haluttu saada.

Hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin säännöksen on katsottava pitävän sisällään sekä perustuslaillisen toimeksiannon kehittää työllisyyslainsäädäntöä että hallitusmuodon eri perusoikeussäännöksiä tasapainottavan vaikutuksen ja kiellon olennaisesti heikentää työn järjestämistä koskevia lainsäädännöllisiä velvoitteita.

Perustuslakivaliokunnassa sosialidemokraattien edustajat olisivat saattaneet tulkita työllisyyslain muutosehdotuksen lievästi muutettuna sopeutuvaksikin hallitusmuodon perusoikeussäännökseen, mutta perustelua, jolla valiokunnan enemmistö halusi tosiaankin tyhjentää perusoikeussäännöksen sisällön, emme millään voineet hyväksyä. Tulevia perusoikeuksia kirjattaessa onkin tarkoin mietittävä niiden velvoittavuus ja jo sanamuodoissa ja valmistelutyössä otettava huomioon, miten ne suojaavat kansalaisten perusturvaa tai heidän oikeuksiaan koulutukseen, työhön jne.

Ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa näiden näkökohtien tueksi: "Eduskunta toteaa, että työllisyyslain työllistämisvelvoitteet ovat, toteuttaessaan hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin mukaista perusoikeutta työhön, toimineet laskusuhdanteessa myös elvytysautomatiikkana lisäämällä yhteiskunnan työllisyystoimia. Eduskunta edellyttää, että lainmuutoksen haitalliset vaikutukset — esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyyden kasvu — selvitetään tarkoin ja hallitus ryhtyy toimiin syntyvien epäkohtien korjaamiseksi sekä lainsäädännöllisin uudistuksin että harkinnanvaraisia työllisyysmäärärahoja, työvoimapoliittista aikuiskoulutusta ja työllistämiskohteita lisäämällä."

Harkinnanvaraisten toimien lisääminen on välttämätöntä juuri sen tähden, että työttömyys pahentuessaan kohdistuu yhä pidempänä työt-

töminä oleviin. Normaaliaikoina, kun meillä on ollut noin 100 000—150 000 työtöntä, vuoden aikana työttömyys kohtaa noin kolminkertaista määrää, 300 000—500 000 henkilöä henkilöinä. Kun työttömyystilanne yleisesti pahenee, niin kuin se nyt on tehnyt, se pahenee ensisijaisesti siten, että työttömyysjaksot pitenevät todella kestämättömiksi, ellei yhteiskunta puutu työllisyystoimilla tilanteeseen. On pelättävissä, että meille muodostuu kymmenientuhansien työttömien joukko, jotka ovat vuoden tai kaksi kolme vuotta työttöminä. Tämän takia tämä ongelma täytyy hoitaa ja tehostaa harkinnanvaraisia työllistämistoimia siten, ettei työttömyys ongelmana kasaudu samoille ihmisille.

Ed. R i m m i : Arvoisa puhemies! Kenellekään salissa ei varmasti liene uutinen se, että Suomi on historiansa pahimmassa työttömyystilanteessa. Täytyy kertoa, että kuluneessa marraskuussa jokaisena päivänä tuli työttömiä lisää 710 henkilöä. Tätä tilannetta ei ole kuitenkaan ennakoitu niissä hallituksen perusteluissa, joita nyt esillä olevalle lakiehdotukselle työllisyyslain 18 §:n muuttamiseksi esitetään. Sitä asiaa, että olisimme jo tänä vuonna joutuneet ylittämään 300 000 työttömän rajan, ei ole vakavasti otettu hallituksen toimenpiteissä huomioon esimerkiksi elvyttävällä politiikalla, josta mm. rakentaminen olisi ollut helpoimmin ja nopeimmin toteutettavaa, mitä me olemme esimerkiksi vasemmistoliiton eduskuntaryhmästä kaiken syksyä esittäneet.

Tunnustusta on kuitenkin annettava työministeri Kanervalle, että hän edes nyt työttömyyslukujen ylittäessä 300 000 puhuu elvyttävästä toiminnasta ja tuo esiin esimerkiksi rakentamisen. Toivon todella hartaasti, että koko hallitus tajuaa, mitä kello on lyönyt, suuntaa voimavaroja investointien aloittamiseen ja tukee voimakkaasti esimerkiksi kuntia niiden valmiina olevien rakennuskohteiden aloittamisessa, jotka nyt ovat olleet, kuten varsin hyvin tiedämme, jäädytettyinä säästämisen aikaansaamiseksi. Kunnat tulisi mielestäni suorastaan määrätä investointeihin, mutta samalla niille tulisi tietysti antaa taloudellista tukea näihin investointeihin. Määrääminen pitäisi tehdä huolimatta siitä, minkälainen kunnallinen itsehallintojärjestelmä on olemassa. Joitakin viikkoja sitten esimerkiksi työministeriön kansliapäällikkö esitti mielipiteitä samaan suuntaan, jolloin pidettiin yhteiskunnan voimin rakennettavien kohteiden aloittamista tärkeänä ja tehokkaana laman torjuntana säästämisen ja investoinneista pidättäytymisen sijaan.

Hallituksen esitys työttömyyden haittojen ja kustannusten vähentämiseksi nyt käsillä olevassa lakiesityksessä tapahtuu nimenomaan puhtaasti valtiontaloudellisista syistä työttömiksi joutuneiden ihmisten kustannuksella. Tarkoitus on vähentää velvoitetuen piiriin tulevien määrää ja tavoitteena hallituksen esityksen perusteluissa on 22 000 toistuvaistyöttömän pudottaminen pois työllistämisvelvoitteen piiristä. 22 000:n arvio lähtee siitä, että maassa olisi noin 270 000 työtöntä, ja kun tiedämme, että luku on nyt jo ylitetty, niin on ennakoitavissa, että työllistettävien joukosta, jos lakiesitys toteutuu, tulee putoamaan huomattavasti enemmän kuin nuo 22 000.

On totta, että joillain kunnilla on ollut vaikeuksia työllistää ja löytää mielekästä työtä työllistettäville. Kuitenkin mielestäni ja vasemmistoliiton edustajien mielestä tilannetta on tarkasteltava ja hoidettava työttömien ihmisten näkökulmasta.

Kauhistuttava on tässä kokonaisuudessa myös nuorten ihmisten tilanne. Marraskuun lopussahan oli 56 300 alle 25-vuotiasta vailla työtä. Muistakaapa, että tämä on vain runsas 3 000 vähemmän kuin silloin, kun edesmennyt presidentti Kekkonen laittoi pystyyn hätätilahallituksen. Silloisissa 60 000 työttömässä olivat mukana kaikki työttömät, nyt me lähentelemme sitä lukua pelkästään nuorisotyöttömyyden kohdalta.

Mitä tekee nyt Kekkosen puolueen pääministeri? Suurempaa vastuuntuntoa kaipaan juuri häneltä. Kannattaisi viimeistään nyt ryhtyä tukemaan työministeriä työllisyyden parantamiseksi, jollaisia esityksiä toivon työministerin vilpittömästi esitelleen. Tilannetta ei paranneta sillä, että valtiontaloudellisista syistä huononnetaan työttömien toimeentuloa, kuten käsittelyssä olevalla lakiesityksellä tapahtuu.

Väitän, että työttömyys eri muodoin koskettaa jo puoltatoista miljoonaa suomalaista perheenjäsenet, piilotyöttömät ja lomautetut mukaan lukien. Jokaisen tilastoidun työttömyysnumeron takaa löytyy paljon tuskaa ja inhimillistä hätää. Valitettavasti hallitus esimerkiksi raippaveroilla ja muilla maksuilla leikkaa lisäksi kansalaisen kulutusta ja lisää työttömyyttä esimerkiksi kotimarkkinateollisuuden osalta.

Toimeentulovaikeudet kansalaisten keskuudessa ovat suuria. Työttömyysturvalla pystytään huolehtimaan juuri ja juuri jokapäiväisestä elä-

misestä, mutta esimerkiksi velkoihin ja muihin maksuihin eivät työttömyyskorvaukset riitä. Tuttuja ovat vallankin pankkimiehille maksuvaikeuksiin joutuneet kansalaiset. Sydäntä raastavia ja säälittäviä ovat tilanteet, joissa kovalla vuosien ponnistelulla on saatu katto pään päälle ja työttömyyden tullen on pakkohuutokauppa ollut ainoa ratkaisu. Suomalainen historia toistaa näköjään itseään. Pakkohuutokaupat olivat tiettävästi 30-luvulla hyvin yleisiä. Nyt menevät yritykset ja ihmisten kodit vasaran alle. Tässä tilanteessa tulisi mielestäni ponnistella todella voimakkaasti työttömyyden ehkäisemiseksi eikä pelkästään sen vaurioiden korjaamiseksi.

Pahalta nykyisessä tilanteessa tuntuu se, että ollaan tietoisesti pakenemassa vastuuta, heikentämässä työttömyyden uhrien asemaa. Kuten sanoin jo aiemmin, se tehdään puhtaasti valtiontaloudellisista syistä. Toistuvaistyöttömille kuuden kuukauden työllistämistyön kautta on palautunut oikeus ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan, mikä puolestaan on helpottanut näiden ihmisten toimeentuloa. Kannattaa ottaa huomioon, että tällä käytännöllä on osaltaan pidetty yllä työmotivaatiota ja samalla on vähennetty painetta kunnallisen toimeentulotuen hakuun.

Väitän, että jos, kuten nyt näyttää, velvoitetyöllistäminen toistuvaistyöttömien osalta poistuu, siis 24 kuukauden aikana 12 kuukautta, työttömänä olleelle ei enää olisi työllistämisvelvoitetta, tulevat paineet kunnallisen toimeentulotuen hakemiseksi jatkuvasti lisääntymään. Pienituloiset kansalaiset joutuvat kunnallisen jakoveron takia kustantamaan lisää näitä valtion velvoitteita tätäkin kautta. On pakko todeta, että tällä muutoksella tehdään yhä suuremmasta määrästä kansalaisia uusia työttömyyden pelinappuloita.

Arvoisa herra puhemies! Myönteistäkin tästä esityksestä löytyy, ensinnäkin se, että työllistämiskohteita voisi olla muitakin kuin julkisen sektorin työpaikat. Uskoisin, että tämä tulee melko tavalla parantamaan työllistämismahdollisuuksia. Toinen sinänsä myönteinen, mutta riittämätön on 12 kuukautta työttömänä olleen mahdollisuus ns. itsensä työllistämiseen. Puutteita tässä on se, että järjestelmä on mielestäni liian kankea työttömyysajan ja työllistämisajan suhteen. Pitäähän työttömän olla työttömänä 12 kuukautta ja työllistämisaika, miksi hän voisi itsensä työllistää, on 6 kuukautta. Lisäksi tästä työllistämisestä suunniteltu 140 markan päiväkorvaus on liian alhainen. Se on hyvin ahdas sen suhteen, että mitään muuta tuloa ei saisi itsensä työllistävällä olla, ei mitään hyvin pientäkään. Tämä sinänsä myönteinen avaus ei kuitenkaan tällaisenaan ole toimiva, ja siksi sitä tulee ministeriössä valmistella uudelta pohjalta helpommin toteutettavaksi ja kiinnostavaksi.

Arvoisa puhemies! Kuten olen edellä esiin tuonut, tämä lakiesitys pienistä myönteisistä avauksista huolimatta pitää sisällään todella vakavia heikkouksia. Sillä heikennetään ihmisten turvaa ja oikeutta työhön, joten laki on todella hylättävä.

Ed. P. L e p p ä n e n : Herra puhemies! Pidän erittäin valitettavana, että perustuslakivaliokunta on lähtenyt hallitusmuotoa äänestyspäätöksellä tulkitsemaan huonompaan suuntaan. (Ed. Vistbacka: Enemmistö!) Saattaa olla, että tämä on vain päänavaus tässäkin asiassa sille, mitä porvarihallitus aikoo jatkossa tehdä. Lähtökohtana pitäisi olla ihmiset ja työn oikeus, kun tässä on lähtökohtana se, että hallitus tekee yli 20 000 uutta työtöntä kortistoon ja tällä säästää lähes 2 miljardia markkaa. Minusta asetelmien pitäisi olla toisin päin. Nyt pitäisi investoida, antaa ihmisille työtä. Sitä kautta he maksaisivat yhteiskunnalle veroa, jotta yhteiskunnan rattaat pyörisivät. Näin huonossa esityksessä ei ole muuta vaihtoehtoa kuin kannattaa niitä esityksiä, jotka ovat hylkäämisen kannalla.

Ed. J. R o o s : Herra puhemies! Kun maassa on 300 000 ihmistä työttöminä ja katselen tätä salia, ei työttömyys tai näiden asioiden ratkaisu eduskuntaa ainakaan paljon tunnu askarruttavan. Eikä hallituskaan kovasti osoita hyvää tahtoa tai oikeudenmukaisuutta puhumattakaan suhteellisuudentajusta näiden ihmisten kohdalla, joiden toimeentuloturvaa on tarkoitus edelleen heikentää. Mikäli hallitus esitys toistuvaistyöttömien työllistämisvelvollisuuden muutoksessa toteutetaan, hallitus samalla lisää myös pitkäaikaistyöttömien toimeentulotaakkaa, sillä toistuvaistyöttömien velvoitetyön purkaminen jättää suuren osan ihmisistä ansiosidonnaisen työttömyysturvan ulkopuolelle, koska työllisyyslain mukaan kuuden kuukauden työntekomahdollisuudesta luopumisella, mikäli 500 päivää täyttyy eikä tule kuuden kuukauden työssäoloaikaa, työtön menettää myös ansiosidonnaisen työttömyysturvansa.

Tässä on hyvin paljon painotettu sitä seikkaa, että pistetään ihmiset koulutukseen. Minä itse arvostan koulutusta, mutta ei tämä toimi pitkäaikaistyöttömien kohdalla lainkaan niin kuin

olemme kuvitelleet sen toimivan. Sitä paitsi minun mielestäni muutaman kuukauden kosmeettinen jonkinnäköinen toimenpide koulutuksen kohdalla ei kovin paljon paranna pitkäaikaistyöttömien sijoitusta työttömien pitkässä jonossa.

Kannatan lämpimästi niitä ajatuksia, jotka ovat tämän lain hylkäämisen kannalla.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron siltä varalta, että kukaan muu ei olisi esittänyt tämän lain hylkäämistä tai lepäämään jättämistä, mutta näin on tapahtunut. Meidän ryhmämme tulee tukemaan näitä esityksiä loppuun saakka.

Herra puhemies! Arvelisin, että työllisyyslaki on Suomen maaseudun puolueen hallituskauden varmastikin tärkein saavutus ja nimenomaan Urpo Leppäsen, silloisen työministerin toimesta valtaosin aikaansaatu. Tämä on ennakkoarveluista ja epäilyksistä huolimatta toiminut varsin hyvin, vaikka tämä ei luokaan sellaista työllistämistä, jonka varaan kovin suuria elämänsuunnitelmia voitaisiin laatia. Tässä on ainakin ollut se hyvä puoli, että se tarjoaa mahdollisuuden esimerkiksi nuorille ihmisille pysyä kiinni työn käsitteessä ja siinä ajatuksessa käytännön kautta, että työ on ihmiselle tärkeä ja välttämätön asia.

Kun tämä laki todennäköisesti jätetään lepäämään, mikäli sosialidemokraatit ovat siinä mukana loppuun saakka, se on hyvä asia. Ihmettelen vain tässä vaiheessa, että nyt meillä on vielä mahdollisuudet käyttää parlamentaarisia mahdollisuuksia tärkeissä asioissa eli lepäämään jättämistä, mutta entä sitten, sosialidemokraatit, kun te olette tehneet kaupat valtiosääntöuudistuksesta sillä tavalla, että tämä mahdollisuus menee pois? Mitä me tekisimme täällä salissa muuta kuin seisoisimme tumput suorina?

Ed. Vistbacka: Herra puhemies! Alun perin pyysin puheenvuoron kannattaakseni ed. Aittoniemen esitystä, mutta näitä esityksiä on jo tätä ennen tullut sangen runsaasti.

Lyhyesti voin todeta, että tuntuu käsittämättömältä, että hallitus perustelee lakiesitystään nimenomaan valtion heikolla taloudellisella tilanteella eli sillä, että määrärahojen lisäämistarve työttömyyden hoitoon tulee liian raskaaksi kantaa. Tämä tuntuu sangen omituiselta, ja voin yhtyä hyvin pitkälle niihin näkemyksiin, mitä esimerkiksi ed. Rimmi äsken esitti. Kun toisaalta laki perustellaan nimenomaan sillä, että syntyy säästöjä, toisaalta ei haluta kohdentaa säästöjä niiden henkilöiden hyväksi, jotka todella joutuvat pitkäaikaistyöttömiksi. Tämä on mielestäni suurin ongelma tässä lakiesityksessä.

Toisaalta — ed. Koskinen viittasi säätämisjärjestykseen — valitettavasti perustuslakivaliokunnassa hävisimme. Täällä on eriäviä lausuntoja kolme kappaletta, perustelut ovat hieman erilaisia, mutta samaan tarkoitusperään pyrkiviä kaikki. Eniten tämä hämmästyttää, koska me olemme kansainvälisesti sitoutuneet nimenomaan viemään eteenpäin sellaista, että käytettävissä olevilla voimavaroilla pystyttäisiin oikeudenmukaisesti asteittain toteuttamaan näitä säännöksiä, mitä meillä on. Tuntuu käsittämättömältä, että nyt lähdettiin niitä heikentämään näinkin radikaalisti.

Ed. Nikula: Herra puhemies! Kannatan ed. Koskisen esittämää ponsilausumaehdotusta ja totean säätämisjärjestyksestä, että en voinut yhtyä niihin perusteluihin, joissa pidettiin vaikeutettua säätämisjärjestystä välttämättömänä. Myönnän, että tässä ollaan hyvin rajatapauksessa. Kysymys on sosiaalisesta perusoikeudesta, joka hakee tulkintaansa. Tässä kuitenkin esitetään sellaisia korvaavia toimenpiteitä, jotka mielestäni tekevät mahdolliseksi käyttää tavallista lainsäätämisjärjestystä.

Ed. Rinne: Herra puhemies! En ole koskaan kannattanut sellaista kuin toistuvaistyöttömyys-käsitettä, joka tässä nyt esitetään poistettavaksi, enkä sitä kannata nytkään.

Toinen tärkeä seikka on se, että pakkotyö poistuu. Se on aiheuttanut aivan kohtuuttomia ongelmia. Edelliset ministerit ja nykyinenkään tähän asti ei ole sitä poistanut, mutta tämän lakiesityksen mukana pakkotyö poistuu. Se on hyvin tärkeä seikka kaiken kaikkiaan.

Minä olen punninnut hyvät ja huonot puolet tästä esityksestä sillä ammattitaidolla ja sillä järjellä ja sydämellä, joka minulla on. Koska esitetty lakiehdotus on lähempänä Rinteen mallia kuin nykyinen laki, niin minä en äänestä tätä vastaan. Toisin sanoen en näe aihetta muuttaa periaatteitani ja käsityksiäni ja kääntää kelkkaani. Mutta arvostan hyvin korkealle, suorastaan kunnioitan niitä tovereita, jotka ovat toista mieltä myös vahvoin argumentein. Mutta minun argumenttini on tässä, ja siitä syystä en vastusta sitä, koska en käännä käsityksiäni enkä kelkkaani siitä, mitä viimeisen 20 vuoden aikana tässä asiassa on ollut.

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Vasemmiston tavoitteena on ollut hyvin pitkään, oikeastaan kaiken aikaa, perusoikeuksien turvaaminen siten, että ne kirjataan perustuslakiin ja sitten säädetään lait, jotka vievät nämä perustuslain säädökset myös käytäntöön. Vasemmisto on lähtenyt siitä, että oikeus työhön, asumiseen, sivistykseen ja perusturvaan pitää nostaa niin suureen arvoon, että ne saavat perustuslain suojan, että niitä ehdottomasti kunnioitetaan ja että sen mukaan myös eletään. Lähdetään siitä, että jokaiselle ihmiselle turvataan nämä perimmäiset tarpeet perusoikeuksien toteuttamisen kautta ja katsotaan sitten, mihin muuhun rahaa ja resursseja riittää. Mutta kun jokaisen ihmisen elämä on laulun arvoinen, niin kuin aivan oikein sanotaan, pitää lähteä siitä, että nämä perusoikeudet pitää turvata jokaiselle. Siitä me olemme lähteneet ja siitä me lähdemme.

Työn oikeuden osalta käytiin pitkää kamppailua ja ensimmäinen osavoitto tuli silloin 70-luvun alussa, jolloin perustuslakiin kirjattiin se tunnettu määräys, että valtiovallan tehtävänä on tarvittaessa järjestää jokaiselle Suomen kansalaiselle oikeus tehdä työtä. Se on suuri saavutus minusta, koska se oli iso päänavaus perusoikeuksien toteuttamiseksi yleensä tässä maassa. Sitten vain se homma pysähtyi. Muilta osin ei ole päästy eteenpäin.

Tuosta perustuslain muutoksesta kesti kuitenkin 15 vuotta ennen kuin saatiin aikaan uusi työllisyyslaki, joka suurin piirtein suuntautui toteuttamaan tuon Knuuttilan nimissä kulkeneen aloitteen mukaisen perustuslain muutoksen eli lähti siitä, että työn oikeus myös käytännössä turvataan. Tehtiin uusi työllisyyslaki.

Kyllä minä annan tunnustusta Urpo Leppäselle työministerinä. Hän teki ison työn siinä, että tämä työllisyyslaki saatiin aikaan. Mutta kyllä radikaalivasemmisto painoi myös erittäin kovaa taustalta, jos ei nyt hallituksessa silloin oltukaan, mutta jo SKDL:n ministerit olivat tätä asiaa koettaneet viedä eteenpäin. Sitten kun paine jatkui ja kun sattui myös olemaan työministeri, joka yritti tosissaan, niin saatiin lopulta vuonna 86 tulos aikaan.

Se oli aika vastenmielinen laki, minä muistan sen, erityisesti oikeistolle, joka ei voi hyväksyä sitä, että esimerkiksi työn oikeus tulee jokaisen ihmisen oikeudeksi, koska se on tietynlainen markkinatalouden kielto. Tämä markkinataloushan lähtee siitä ajatuksesta, että myös työvoima on tavaraa, jota otetaan käyttöön silloin, kun tarvitaan. Jos ei tarvita, niin se on sitten reservissä eli työttömänä. Tämä mekanismihan takaa sen, että työvoiman hinta voidaan painaa työttömyyden kautta alaspäin.

Tämä työllisyyslaki oli tärkeä saavutus. Myös käytäntö on osoittanut, että se toimii siellä, missä sitä halutaan toteuttaa. Lapissa työllisyyslain merkitys on ollut erittäin suuri. Meillä olisi ollut koko ajan erittäin paha työttömyys ilman työllisyyslakia. Mutta meillä onkin esimerkiksi kunnilla ollut myönteinen asenne tähän lakiin koko ajan. On haluttu hyödyntää tämän lain mahdollisuudet. Valtiohan antaa kunnille resursseja ja rahaa, ja kunnat ovat Lapissa työllistäneet paljon enemmän kuin kunnilla on edes ollut velvoitetta. Etelässä on ollut kuntia, jotka ovat huutaneet, että ei tätä, tämähän on mahdotonta tällainen työllistäminen. Meillä kunnat ovat tehneet joskus suhteellisesti monta prosenttia yli sen, mitä olisi pitänyt tehdä, eli yli sen 2 prosentin, joka on velvoite työllistää korkeintaan työvoimasta kunnissa. Meillä se on toiminut hyvin ja se on estänyt sen, että Lapissa olisi koko ajan ollut paha työttömyys. Me olemme olleet tyytyväisiä työllisyyslakiin.

Ainakin minä olen erittäin katkera siitä, että nyt on lähdetty huonontamaan työllisyyslakia. Se rappaa kipeästi noita pahimpia työttömyysalueita, joskin se tuntuu tietysti myös koko maassa.

Me emme missään nimessä ole hyväksymässä näitä huononnuksia. Me olemme koko ajan ehdottaneet parannuksia työllisyyslakiin, koska sitä ei saatu niin hyväksi kuin yritettiin. Siinä on muutama sellainen perusheikkous, jotka kaikki tuntevat, mutta jotka on hyvä todeta. Ensinnäkin tuo työllistämisjakso on liian lyhyt, kuusi kuukautta. Mehän olemme ehdottaneet vuotta. Sen lisäksi nuorten ikäraja on liian matala, kun se on 20 vuotta. Yleensä alle 20-vuotiaat ovat aika isolta osalta vielä koulutuksessa. Pahin pullonkaula ovat 20—25-vuotiaat nuoret, ja pitäisikin ulottaa työllistämisvelvoite myös heihin.

Sitten on tämä kerroinjuttu. Tämä tilanne on aivan erikoinen, niin että kun maassa työttömyys pahenee, niin Lapissa työllistämisvelvoite vähenee. Se kuulostaa paradoksaaliselta, vaikka meilläkin tilanne pahenee, mutta näin se on, koska on tämä kerroin 1,8. Kun maassa yleensä nousee työttömyys, niin meillä tarvitsee työllistää vähemmän pohjoisessa, vaikka sielläkin tilanne pahenee, rahat supistuvat. Tämä kerroinkysymys on erittäin huono, koska se vie rahaa pois silloin, kun sitä enemmän tarvitsee, juuri semmoisessa tilanteessa, jolloin koko maassa

tilanne pahenee. Meillä siis nyt työllisyyslain kautta voidaan työllistää vähemmän ihmisiä, vaikka meilläkin tarve on lisääntynyt, koska tämä kerroin on liian korkeana eli 80 prosenttia maan keskiarvosta. Jos menee yli, sitten tulee lisää rahaa. Lain perustelujen mukaanhan se pitäisi olla 1,5. Näinhän se sinne perusteluihin kirjoitettiin, mutta kaikki hallitukset ovat lain säätämisen jälkeen minusta rikkoneet lain henkeä ainakin kirjoittamalla budjettiin aina tämän 1,8 eli 80 prosenttia saa olla se ylitys.

Vaikein tilanne on pitkäaikaistyöttömillä, toistuvaistyöttömillä, en tiedä mitä nimeä ed. Rinne haluaa käytettäväksi, mutta minä puhun niillä nimikkeillä, mitä nyt yleensä käytetään. Niiden, jotka ovat pitkään työttömänä, on juuri sen vuoksi vaikein päästä työelämään kiinni. Nyt sitten tulee isku juuri näille ihmisille tämän työllisyyslain muutoksen kautta. Kyllä minusta tämän täytyy olla melko sydämetön joukko, joka tämän kehtaa tehdä. Se on se porukka, joka huonoimmin työllistyy ns. normaalien työmarkkinoiden kautta. Joka tuntee sitä ryhmää, tietää minkälaisista ihmisistä on kysymys. He ovat ajautuneet työttömyyskierteeseen. Sieltä on erittäin paha tulla pois, jos ei yhteiskunta tule apuun. Nyt kuitenkin nämä kanervat ja kuuskosket ovat potkimassa päähän juuri näitä ihmisiä. Koko se porukka, joka siellä tämmöisiä esityksiä hallituksessa tekee, tekee kyllä katkeraksi.

Meillähän olisi voimaa eduskunnassa, vasemmistolla yksistään, vihreistä kun ei tiedä, mitä milloinkin tekevät, estää tämän lain voimaantulo ensi vuoden alusta. Vihreillä saattaa olla tässä oikeakin kanta, koska tässähän pitäisi olla kaiken järjen mukaan vihreiden mukana puolustamassa työllisyyslakia ja myös pitkäaikaistyöttömien työllistämistä, koska työllisyyslaissahan on sisällä paljolti sitä ideaa, että työn käsitettä nyt lavennetaan. Varsinkin näiden tiettyjen muutosten jälkeen voidaan työllistää mitä erilaisimpiin tehtäviin ja löytää sitä kautta ihmisille tekemistä. Minä ainakin lähden siitä, että parempi ihmisen on olla työssä kuin työttömänä, oli se työ sitten ymmärretty miten hyvänsä, ja se pitää ymmärtää laajemmin, kuin tässä on tehty. Siitä minä kyllä lähdenkin. SMP:stä uskon, että te olette varmasti vastustamassa näitä huononnuksia, koska tästä on yhdessä tapeltu.

Meillä olisi ollut siis voimaa eduskunnassa torjua tämä Kanervan lakiesitys. Meillä on aivan erikoinen työministeri, kerta kaikkiaan ihmeellinen. Maassa on ennätystyöttömyys, ja tämä työministeri esittää, että tehdään lisää työttömiä. Minä en ole Ensio Lainetta koskaan polemisoinut ennen eduskunnassa mutta nyt sen teen. Hän sanoi, että pitää tukea Ilkka Kanervaa. Minusta parasta tukea työttömien osalta on se, että Kanerva lähtisi ja heti, koska ei tämmöisiä työministereitä voi ottaa vakavasti, jotka puhuvat ehkä jossain muualla jotakin, mutta esittävät työttömyyden lisäämistä. Tässä on kysymys säästötoimista. Tässä otetaan valtion rahaa pois työllistämistoimista. Tässähän yli miljardi säästetään tätä kautta, ja Kanerva ehdottaa tämmöistä, työministeri! Aivan erikoista!

Mutta kyllä minä ihmettelen myös tovereita sosialidemokraatteja, en kaikkia. Teillä on ilmeisesti nyt erilaisia kantoja. Minä en tiedä, mitä sosialidemokraattiselle puolueelle on tapahtumassa. Sen tiedän, että puheenjohtaja on vaihtunut ja linja näyttää muuttuvan. Ette te ole enää oikein oppositiopuolue, mutta ette te ole vielä hallituksessakaan. Oletteko te väliinputoajia? Minusta tuntuu, että teistä on tullut lausumapuolue tämän illan kokemuksen perusteella.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Keskustelussa on ed. O. Ojala ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. O. Ojala ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus, mikäli se tulee hyväksytyksi, jätettäisiin lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

Ed. Koskinen on ed. Nikulan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta toteaa, että työllisyyslain työllistämisvelvoitteet ovat, toteuttaessaan hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin mukaista perusoikeutta työhön, toimineet laskusuhdanteessa myös elvytysautomatiikkana lisäämällä yhteiskunnan työllisyystoimia. Eduskunta edellyttää, että lainmuutoksen haitalliset vaikutukset — esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyyden kasvu — selvitetään tarkoin ja hallitus ryhtyy toimiin syntyvien epäkohtien korjaamiseksi sekä lainsäädännöllisin uudistuksin että harkinnanvaraisia työllisyysmäärärahoja, työvoimapoliittista aikuiskoulutusta ja työllistämiskohteita lisäämällä."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, S-L. Anttila, U. Anttila, Antvuori, Aula, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Haavisto, Hassi, Hautala, Heikkinen, Huuhtanen, Häkämies, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Louvo, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Miettinen, Moilanen, Morri, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Norrback, Näsi, Ollila, Paloheimo, Pelttari, Perho-Santala, M. Pietikäinnen, S. Pietikäinen, Pokka, Pulliainen, Pykäläinen, Rauramo, O. Rehn, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Räty, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Väyrynen ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Alho, Andersson, Apukka, Astala, Backman, von Bell, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, P. Leppänen, Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nyby, A. Ojala, O. Ojala, Paakkinen, Paasio, Polvi, Polvinen, Puisto, Rajamäki, Ranta, Rask, Riihijärvi, Rimmi, J. Roos, T. Roos, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Wahlström, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Biaudet, Donner, Hiltunen, Isohookana-Asunmaa, Kankaanniemi, Linnainmaa, Pekkarinen, Pesälä, Puhakka, E. Rehn ja Rinne.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 20)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Lakiehdotuksen kolmas käsittely on päättynyt, mutta kun on tehty ehdotus nyt hyväksytyn lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, pannaan asia valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaisesti pöydälle seuraavaan istuntoon, jolloin myös päätetään perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

20) Ehdotukset laiksi työttömyyskassalain 21 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja laiksi työttömyyskassalain 22 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 223
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 24

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvä ensimmäinen lakiehdotus sekä sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdottama toinen lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Sosiaali- ja terveysministeri Kuuskoski: Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva ehdotus työttömyyskassalain 21 ja 22 §:n väliaikaisesta muuttamisesta on niitä lakiesityksiä, jotka ovat herättäneet vilkkaasti keskustelua tämän syksyn aikana. Kuitenkin mielestäni se painotus, mihin keskustelu on kohdistunut, on aika yllättävä. Eräät toimihenkilöjärjestöt ovat erityisesti

pyrkineet tämän esityksen kaatamiseen. Minulle ei ole kuitenkaan täysin selvinnyt, miksi he ovat näin pyrkineet tekemään.

Esityksessähän ei puututa työttömyysturvajärjestelmän keskeisiin rakenteisiin. Tämä rakenteisiin käyvä keskustelu on tältä syksyltä ohi, ja sitä jatketaan niin kuin järjestöjen kanssa on sovittu ensi vuonna työttömyysturvaa, sen toimivuutta ja kehittämistä käsittelevässä toimikunnassa.

Mistä työttömyyskassalain 21 ja 22 §:n väliaikaista muuttamisesta koskevissa esityksissä on kysymys? Kysymys on kuluvan vuoden ansioihin suhteutetun työttömyysturvan rahoituksesta, rahoittajatahojen kustannusosuuksiin esityksessä ei edes puututa. Kun valtio vastaa 48 prosentin kustannusosuudesta ja työnantajat 47 prosentin kustannusosuudesta, niin hallitus haluaa, että myös työttömyyskassat vastaavat lain mukaisesta 5 prosentin kustannusosuudestaan. Jos eduskunta ei hyväksy esityksiä, kassojen vastattava osuus uhkaa pudota alle 4 prosentin päivärahamenoista.

Yhteydenpidossa työttömyyskassoihin sosiaali- ja terveysministeriö vetosi jo viime keväänä siihen, että kassojen jäsenmaksut kuluvalle vuodelle eivät ole sellaisella tasolla, että kassat suoriutuisivat lain mukaisista velvoitteistaan. Jäsenmaksut vahvistettiin vuoden 90 lopussa, jolloin työttömyyden näin rajua kasvua ei kukaan osannut ennakoida.

Sosiaali- ja terveysministeriön kehotuksesta huolimatta työttömyyskassat eivät halunneet korottaa jäsenmaksujaan työttömyyskassalain edellyttämälle tasolle. Sen sijaan kassojen puolelta tuotiin esiin valmius neuvotella syntyvien alijäämien kattamisesta muilla tavoin.

Väite, jonka mukaan alijäämien kattamisesta ei olisi neuvoteltu kassojen ja työntekijäjärjestöjen kanssa, on virheellinen. Neuvotteluja on käyty viime kesästä alkaen. Neuvotteluissa tuotiin kassojen puolelta esiin valmius kassojen omien ja tukikassan rahastojen purkamiseen 75 prosenttiin saakka niiden määrästä. Voimassa olevassa kassalaissa raja on 50 prosenttia.

Hallitus on omalta puoleltaan edellyttänyt, että tämän lisäksi kassojen tulisi vastata alijäämistä enintään 50 miljoonaan markkaan saakka. Tätä ei ole työttömyyskassojen ja työntekijäjärjestöjen puolelta hyväksytty. Hallitus on omalta puoleltaan tullut vastaan myös siinä, että muutokset esitetään koskemaan yksinomaan tämän vuoden eli vuoden 91 tilinpäätöksiä. Näin ollen jos eduskunta ei esityksiä hyväksy, ne raukeavat.

Viimeisimpien laskelmien mukaan rahastojen purkaminen, josta siis on valinnut yhteisymmärrys, saattaa jo riittää alijäämien peittämiseen. Alijäämien lopullinen määrä selviää vasta tietysti ensi keväänä, kun kassojen tilinpäätökset valmistuvat.

Asiasta on työntekijäjärjestöjen puolelta ja julkisuudessa esitetty monenlaisia väitteitä. On väitetty, että alijäämien kattamisesta olisi sovittu käytyjen tuloneuvottelujen yhteydessä. Tuloneuvotteluissa ei ole valtion puolelta tehty sopimuksia eikä välipuheita.

Niin ikään on väitetty, että kyseessä olisi työttömyyskassojen keskinäisen tasausjärjestelmän muutos, jossa toimihenkilökassat subventoivat eräitä SAK:n jäsenliittojen yhteydessä toimivia työttömyyskassoja. Hallituksen esityksessä tapahtuisi itse asiassa juuri päinvastoin. Suurimman vastuun alijäämien kattamisessa ottaisivat eräät suurimmat kassat, joissa työttömyys on lisääntynyt eniten ja joissa rahastoja purettaisiin markkamääräisesti eniten.

Kassojen keskinäisen tasauksen kehittäminen on ollut kuluvana syksynä esillä erillisenä asiana. Tasausta koskeva hallituksen esitys on peruutettu ja asia on hyvässä yhteisymmärryksessä järjestöjen kanssa päätetty siirtää selvitettäväksi tuloratkaisun osana olevaan kolmikantatyöryhmään. (Ed. Stenius-Kaukonen: Me kannatimme hallituksen esitystä sen osalta!)

Työttömyyskassalain väliaikaisia muutoksia koskeviin esityksiin ei siis liity suurta dramatiikkaa, ellei tällaisena pidetä sitä, että kassojen ja työntekijäjärjestöjen puolella hyväksytään esitykset vain osittain. On sinänsä myönteinen asia, että kassojenkin puolella halutaan kuitenkin osallistua työttömyydestä aiheutuneen menojen lisäyksen kattamiseen.

Työttömyyskassalain 22 §:n väliaikaista muuttamista koskevan esityksen hyväksyminen siis merkitsisi alijäämien kattamista purkamalla työttömyyskassojen ja tukikassan rahastoja nykyistä enemmän. Aloite tähän tehtiin alun perin työttömyyskassojen puolelta, ja tällä tavalla alijäämistä voidaan kattaa jo valtaosa, niin kuin sanoin, ja viimeksi eilen keskustelin TVK:n ja SAK:n edustajien kanssa, ja he minulle kertoivat edelleen olevansa tällä kannalla ja kannattavansa tätä 22 §:n muutosta.

Työttömyyskassalain 21 §:n väliaikaista muuttamista koskevan esityksen hyväksyminen merkitsisi sitä, että työttömyyskassojen tukikassaan voidaan kerätä lisävaroja käytettäväksi työttömyyskassojen vuoden 1991 alijäämien

peittämiseen. Tältä osin hallitus on esittänyt enimmäisrajaa 50 miljoonaan saakka. Tämä merkitsisi työttömyyskassan jäsenten vuosimaksun enintään 30 markan lisäystä, joka on kuukaudessa runsaat 2 markkaa. Tältä osin, niin kuin jo aikaisemmin sanoin, järjestöt eivät ole tätä asiaa kannattaneet.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Ensiksi totean ministerin puheenvuoroon sen, että tässähän nyt jälleen on kysymys siitä, että palkansaajajärjestöt katsovat, että tässä asiassa, työttömyysturvalain muuttamisessa, ei ole menetelty sillä tavoin kuin aikoinaan lakia tehtäessä on tarkoitettu eikä myöskään Ilon sopimuksen periaatteiden pohjalta sillä tavoin, että kolmikantaperiaatetta noudatettaisiin. Tämä on periaatteessa tärkeä asia, ja se on tässä nyt ollut kantona kaskessa. Toivotaan, että hallitus nyt nopeasti neuvottelee tämän asian sellaiseen järjestykseen, että uusi esitys voidaan tuoda.

Mehän kuulimme palkansaajajärjestöjä ja kävimme läpi tämän hallituksen uusimman esityksen, jonka ministerit esittelivät meille valiokunnassa silloin lauantaina kello 4 aamulla, ja momenteittain käytiin tämä asia läpi. Lopputuloksena oli se, että palkansaajajärjestöt eivät voineet näistä syistä ja muistakaan näitä ehdotuksia hyväksyä. Eduskunnassa kuitenkin pitää lähteä siitä, että se, mitä valiokunnassa esitetään, on sitten se järjestöjen kanta, ja minkäänlaista muuta kantaa tässä asiassa ei ole tullut.

Toivon, että hallitus tässä asiassa etenee ja neuvottelee palkansaajajärjestöjen kanssa. Tässähän on kaiken kaikkiaan kysymys käytännössä 100—150 miljoonasta markasta, joten tässä on kysymys periaatteesta ja sitten myös rahasta.

Ehdotan, kuten vastalauseessakin on ehdotettu, että molemmat lakiehdotukset hylättäisiin ja, jos näin ei tapahtuisi, että nämä lakiehdotukset jätetään lepäämään yli valtiopäivien.

Sosiaali- ja terveysministeri Kuuskoski: Arvoisa puhemies! Vielä kerran haluan painottaa sitä, että tästä asiasta on järjestöjen kanssa neuvoteltu hyvässä yhteisymmärryksessä ja 22 §:n osalta on ollut yksimielisyys; minulle on viimeksi eilen vakuutettu edelleen näin olevan. Minä en tietenkään voi ottaa siihen kantaa, mitä järjestöt ovat valiokunnassa sanoneet.

On myös pidetty hyvin tärkeänä niin hallituksen kuin ymmärtääkseni kyllä tähän asti myös järjestöjen puolella, että nämä maksuosuudet, jotka laissa on säädetty, toteutuvat. Se, että 21 §:stä ei löydetty yksimielisyyttä, oli tietysti hyvin valitettavaa, mutta se ei tarkoita sitä, ettei hallitus olisi menetellyt kolmikantaperiaatteen mukaisesti ja ettei hallitus kunnioittaisi kolmikantaperiaatetta.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä ei kukaan olekaan sitä kiistänyt, ettei tästä asiasta olisi jonkin verran keskusteltu näiden järjestöjen kanssa. Mutta sitä työryhmää ei ole perustettu, jossa tämä asia pitäisi selvittää lopullisesti, niin että siinä olisi jonkinlainen sopimus tästä asiasta. Samaten työttömyysturva-asiain neuvottelukunnassa, joka tähän kuuluu, tätä asiaa ei ole asianmukaisesti käsitelty, sillä tavoin kuin pitäisi.

Tässä nyt on kysymys näistä menettelyistä, ja palkansaajajärjestöt ymmärrettävästi pitävät kiinni siitä käytännöstä, joka on ollut. Niin kuin aikaisemmin toisen asian yhteydessä totesin, nyt ministeriössä yritetään tällaista uutta käytäntöä, jota aikaisemmassakin hallituksessa kokoomus kokeili, kunnes sitten tuli siihen tulokseen, että kyllä on edelleen lähdettävä Suomessa siitä, että kolmikantaperiaatetta noudatetaan. Eikä ole mitään aihetta tätä käytäntöä muuttaa. Suomalaiset palkansaajat kyllä kantavat sen vastuun ja varmaan hoitavat sen oman osuutensa, mikä tämän lain mukaan heille kuuluu, mutta haluavat pitää näistä periaatteista kiinni. Tämän hallituksen aikana on tullut niin monta esitystä, joissa palkansaajajärjestöt on sivuutettu jopa muodollisesti.

Ed. Kalliomäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ministeri Kuuskoski viittasi järjestöjen kanssa käytyihin neuvotteluihin, mahdollisiin sopimuksiinkin ja hallitus ei ole oikaissut julkisuudessa jonkin verran olleita tietoja, että tämä asia olisi kuulunut sosialidemokraattien ja hallituksen välillä neuvoteltuun budjettisopimukseen, on ehkä hyvä siltä osin suorittaa oikaisu. Tämä oli yhden kerran esillä niissä neuvotteluissa, jolloin totesimme valtiovarainministeri Viinaselle, että palataan asiaan siinä vaiheessa, kun hallitus on saanut sopimuksen aikaan järjestöjen kanssa.

Sellaista sopimusta ei ole syntynyt eikä minun saamani tiedon mukaan ja sen mukaankaan, mitä ed. Skinnari tuossa kertoi, ei valiokunnan käsittelyssä myöskään ole tällaista hallituksen ja järjestöjen välistä selkeätä yhteisymmärrystä ilmennyt, joten tämä ei täytä ollenkaan niitä ehtoja, joita neuvotteluissa asetettiin.

Sosiaali- ja terveysministeri K u u s k o s k i : Arvoisa puhemies! Minä en ole ollut näissä hallituksen ja sosialidemokraattien välisissä neuvotteluissa enkä pysty tietysti niitä kommentoimaan. Mutta haluan ed. Skinnarin puheenvuoron osalta nyt vain todeta sen, että asiat tulisivat selvitettyä, että tämä asia on ollut työttömyysasiain neuvottelukunnassa syyskuussa. Missään vaiheessa ei ole sovittu siitä, että tämän vuoden alijäämäkysymys liittyisi tähän toimikuntaan, josta on sovittu. Se koskee vuotta 1992 ja myöhempiä asioita, ja siitä minun käsittääkseni myös järjestöjen kesken on ollut selvä yhteisymmärrys. Joka tilanteessa, jossa olemme ministeriön puolelta näitä keskusteluja käyneet useaan otteeseen, on ollut selvää, että työryhmä käsittelee näitä myöhempiä asioita.

Niin kuin sanoin kaikilta osin tämän 21 §:n osalta ei löydetty yhteisymmärrystä, mutta se ei tarkoita sitä minun käsittääkseni, ettei kolmikantaperiaatetta olisi noudatettu. On tietysti eri asia, miten sosialidemokraatit tätä tilannetta arvioivat, enkä siihen halua puuttua sen enempää.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Kun ministeri toteaa, että asia on ollut työttömyysturva-asiain neuvottelukunnassa syyskuussa, niin kyllä, siltä osin se pitää paikkansa. Mutta ministeri jätti kertomatta, että siitä ei tehty mitään päätöksiä. Asia jäi aivan auki. Myöskään tuponeuvotteluissa tästä asiasta ei sovittu mitään. Sen totesi meille myös ministeri Viinanen silloin yön tunteina valiokunnassa. Kirjasin nimittäin ylös, kun häneltä asiaa kysyttiin, että hän sanoi, että tuponeuvotteluissa hän kyllä esitti toiveita. Toiveet ovat aivan eri asia kuin se että asia olisi jollakin tavalla kirjattu tupoon. Eli tältä osin tupossa ei ole mitään sovittu. Syyskuussa työttömyysturva-asiain neuvottelukunnassa ei ole mitään sovittu.

Ykskaks yllättäen, aivan viime metreillä, meille tulee tällainen esitys. Tältä osin tuntuu hyvin kummalliselta se, että kun oli joka tapauksessa päätetty työryhmän perustamisesta, niin katsottiin vielä tarpeelliseksi tuoda tämä, ehkä tätä lakia voi siksi sanoa, ärsytyslaki eduskuntaan.

Ed. H u r s k a i n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan seuraavaa lausumaa, jos kyseessä oleva lakiehdotus tulee hyväksytyksi eikä sitä jätetä lepäämään yli seuraavien varsinaisten valtiopäivien: " Eduskunta edellyttää, että vastaisuudessa hallitus valmistelee työttömyyskassalain muutokset vakiintuneen käytännön ja ILO:n sopimusten mukaisesti kolmikantaperiaatteella valtio, työnantajat ja työntekijät."

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Keskeinen tavoite kassajärjestelmän muuttamisessa mielestäni on se, että yksittäisten työttömyyskassojen rasitusta tasattaisiin. Tällä tavoin ammattiyhdistysliikkeen sisäinen solidaarisuus myös vahvistuisi.

Edellä olevan perusteella ehdotan seuraavaa lausumaa: "Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy neuvotteluihin työttömyyskassojen yhdistämisen edistämiseksi."

Ed. P u i s t o : Arvoisa puhemies! Ensimmäiseksi haluan kannattaa ed. Hurskaisen tekemää lausumaehdotusta ja ed. Skinnarin tekemiä hylky- ja lepäämäänjättämisehdotuksia.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan tällaisissa tilanteissa, joissa työttömyydessä tapahtuneet ennalta-arvaamattomat muutokset aiheuttavat vajausta työttömyyskassojen tilinpäätöksiin, valtiovalta on velvollinen lain mukaan paikkaamaan vajaukset omista varoistaan.

On matalaa, että valtio tällaisessa tilanteessa peruu vastuunsa ja ryhtyy arveluttavilla menettelytavoilla muuttamaan pikaisesti lakia siten, että vastuu siirtyy osapuolelle, joka ei ole tilanteeseen syypää. Väitteet, joiden mukaan palkansaajien omavastuuosuus 5,5 prosenttia ei toteutuisi ilman kyseessä olevaa lainmuutosta, eivät pidä paikkaansa. Omavastuuosuus toteutuu varmasti sen kautta, että työttömyyden rajun nousun myötä kassojen jäsenmaksuja joudutaan nostamaan moninkertaisiksi työttömyystilanne huomioon ottaen. Samoin kassojen hallintokulut ovat nousseet samassa tahdissa.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä katsoo, että muutosesitykset tulee käsitellä talouspoliittisen ratkaisun yhteydessä perustettavaksi sovitussa työttömyysturvatoimikunnassa.

Ministeri Kuuskosken kertomukset ammattiyhdistysjärjestöjen edustajien kannoista ovat ristiriidassa niiden tietojen kanssa, joita itse olen ollut kuulemassa valiokunnassa ja en voi tehdä johtopäätöksiä muuten kuin valiokunnassa saatujen asiantuntijalausuntojen perusteella.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. U. Anttilan tekemää ehdotusta.

Minusta yksi suuri epäkohta, joka on korostunut nyt tänä vuonna työttömyyskassajärjestel-

mässä, on se, että tämä taakka jakautuu eri liittojen työttömyyskassojen osalle erittäin epätasaisesti siten, että työttömyysalojen liitot ja työttömyysalojen työntekijät kantavat kohtuuttoman taakan. Ammattiyhdistysliikkeen keskinäinen solidaarisuus olisi tässä asiassa todella tarpeen.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Ilmoitan, että paheksun sitä menettelytapaa, että en saanut varsinaista puheenvuoroa, sillä olen kello 10 jättänyt varsinaisen puheenvuoropyynnön, jolloin oli toisena edustajana.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ed. O. Ojalalle annettiin varsinainen puheenvuoro, jonka hän käytti. Pyydän, että ed. O. Ojala siirtyy tähän asiaan, joka nyt on käsiteltävänä.

Puhuja: Minä olen pyytänyt uuden puheenvuoron ja jatkan nyt siitä, mitä olin aikonut sanoa heti ed. Skinnarin puheenvuoron jälkeen.

Paitsi, että tämä lakiesitys, kuten jo aikaisemmin totesin, oli mielestäni virheellisesti valmisteltu, pidän sitä myös arveluttavana sen takia, että lakiin sisältyy taannehtivuus, jota en myöskään voi hyväksyä.

Mitä tulee siihen, että ed. Hassi kannatti ed. U. Anttilan esitystä, en voi yhtyä tähän esitykseen siltä osin, että nyt on perustettu työryhmä, jossa myös kassa-asiaa laajemmin käsitellään. On kieltämättä totta, että eri kassoilla on erilaisia rasituksia, mutta en näe tarpeellisena, että eduskunta kiirehtii asioiden edelle, vaan jätetään nyt asia tämän työryhmän tehtäväksi ja odotellaan, että nimenomaan kolmikantaperiaatteella asiaa valmisteltaisiin.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kuten ministeri Kuuskoski totesi, tähän esitykseen ei liity mitään valtavan suurta dramatiikkaa. Tässä puhutaan 100—150 miljoonan markan lisäkustannuksista kassoille, mikä sinänsä on tietysti suuri raha. Sen vuoksi ihmetyttääkin, että tätä asiaa ministeri kiipeää korokkeelle selittämään juurta jaksain, mutta kun me olemme käsitelleet edellistä asiaa eli työllisyyslain muutosta, jossa puhuttiin miljardiluokan heikennyksistä, ja sairausvakuutuslain muutosta, josta samaten puhuttiin kokonaisuutena miljardiluokan heikennyksistä, kun otetaan nämä verolait huomioon, niin niistä yksikään ministeri ei käyttänyt puheenvuoroa. Nämä suuret, tärkeimmät asiat halutaan sivuuttaa vähin äänin. Korkeintaan jossain muulla foorumilla kuin eduskunnassa käydään näistä puhumassa. Tämä on erittäin valitettavaa. Se vain kuvastaa sitä, että eduskunta ei todella näistä asioista päätä.

Onneksi nyt työttömyyskassalain muutosesityksessä eduskunta voi käyttää päätäntävaltaa sillä tavoin, että meillä on mahdollisuus äänestää laki lepäämään yli seuraavien valtiopäivien, ja tämän tulemme tekemään. Menettely tässä asiassa on ollut epäasianmukaista, niin kuin useissa puheenvuoroissa on todettu. Valiokunnassa ammattijärjestöjen keskusjärjestöt ovat todenneet jokaisen momentin osalta, että he eivät sitä hyväksy nimenomaan sillä menettelytavalla, jolla tätä asiaa on valmisteltu.

Sosiaali- ja terveysministeri Kuuskoski: Herra puhemies! Haluan vielä kerrata lähtökohdan. Lähtökohta on ollut se, että lainmukaiset rahoitusosuudet toteutuisivat, ja työntekijäin osalta se on tänä vuonna tämä 5 prosenttia. Jos hallituksen esityksiä ei hyväksytä, se merkitsee sitä, että työntekijöiden osuus jää alle 4 prosenttiin. Tämä on hyvin tärkeä näkökohta, että valtio on tässä turvaamassa, että missään tilanteessa ei yksittäinen työntekijä joudu pulmatilanteeseen, vaikka kassasta olisivat rahat loppuneet.

Asiaa on valmisteltu heinäkuusta lähtien, ja minäkään en tietysti voi luottaa kuin siihen, mitä olen omin silmin nähnyt ja omin korvin kuullut. Olen tottunut kyllä suomalaisen miehen sanaan luottamaan, ja siihen pohjautui minun puheenvuoroni täällä.

Vielä haluaisin todeta tasausasioista, että niiden osalta on selvästi sovittu, että ne tulevat valmisteltaviksi tässä toimikunnassa, josta on myöskin tupon yhteydessä sovittu. Nyt ei ole tarkoituskaan ollut näihin kysymyksiin paneutua, vaan pyrkiä hoitamaan tämä vuoden 1991 alijäämätilanne.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Skinnari ed. Puiston kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Skinnari ed. Puiston kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset, mikäli ne tulevat hyväksytyiksi, jätettäisiin lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

Ed. Hurskainen on ed. Puiston kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväk-

syessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että vastaisuudessa hallitus valmistelee työttömyyskassalain muutokset vakiintuneen käytännön ja ILO:n sopimusten mukaisesti kolmikantaperiaatteella valtio, työnantajat ja työntekijät."

Ed. U. Anttila on ed. Hassin kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: " Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy neuvotteluihin työttömyyskassojen yhdistämisen edistämiseksi."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ensin on äänestettävä lakiehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, S-L. Anttila, U. Anttila, Antvuori, Aula, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Haavisto, Hassi, Hautala, Heikkinen, Huuhtanen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Miettinen, Moilanen, Morri, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Norrback, Näsi, Ollila, Paloheimo, Pelttari, Perho-Santala, M. Pietikäinen, Pokka, Pulliainen, Pykäläinen, Rauramo, O. Rehn, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Räty, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Westerlund, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Väyrynen ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Alho, Andersson, Apukka, Astala, Backman, von Bell, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, P. Leppänen, Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nyby, A. Ojala, O. Ojala, Paakkinen, Paasio, Polvi, Polvinen, Puisto, Rajamäki, Ranta, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Wahlström, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

E. Aho, Biaudet, Donner, Hiltunen, Kanerva, Kankaanniemi, V. Laukkanen, Pekkarinen, Pesälä, S. Pietikäinen, Puhakka, E. Rehn, Seivästö ja Viinanen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 74 ei-ääntä; poissa 14. (Koneään. 21)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Lakiehdotusten kolmas käsittely on päättynyt, mutta kun on tehty ehdotus nyt hyväksyttyjen lakiehdotusten jättämisestä lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, pannaan asia valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaisesti pöydälle seuraavaan istuntoon, jolloin myös päätetään perustelulausumaehdotuksista.

21) Ehdotus laiksi valtion pelastusoppilaitoksista

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 90
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 8

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. H u u h t a n e n : Herra puhemies! Hallituksen esitys n:o 90 laiksi valtion pelastusoppilaitoksista on loppusuoralla, ja hyvä että niin on. Asian käsittely on käymässä raskaaksi eri edustajille eri tavoin.

Todettakoon vielä kerran, että itse lain sisältö taitaa jäädä ilman keskustelua, mutta intohimot Pelastusopiston sijoituspaikasta ovat sitäkin kuumempia. Olen kuitenkin oppinut vajaan viiden vuoden aikana, että asian käsittelyn aikana puheviisari helposti asettuu väärällekin paikalle eikä sitä ole helppo siirtää. Niinpä puhun itsekin Pelastusopiston sijoituspaikasta.

Tiedotus- ja informaatiokamppailu ns. lohjalaisten ja kuopiolaisten kesken on ollut mielenkiintoinen. Haluan kuitenkin todeta, että se on pysynyt oikeissa rajoissa. On ollut väitteitä, on ollut vastaväitteitä, on ollut ymmärrystä, ja on ollut varmaan väärinymmärrystäkin.

Väkisinkin joudun jatkamaan tätä rataa ja puutun ensiksi Kuopio-vaihtoehdon esittelemiseen. Arvoisat kollegani! Olen itse asiassa varsin usealta kuullut, että Kuopio-vaihtoehdon esite oli yliampuva lähinnä hinnakkuutensa takia. Mielikuville ei voi mitään, mutta totuuden nimissä on sanottava, että kolmessa vuorokaudessa pääasiallisesti talkootyönä viikonvaihteessa tehty esite ansaitsisi paremman tuomion erityiseksi siksi, että esitteen laatijoilla oli yksi päämäärä: Heidän mielestään eduskunnan arvovallan mukaista on saada ajanmukainen, puhutteleva ja olennaisiin seikkoihin pureutuva esite. Hinta saamani tiedon mukaan on varsin kohtuullinen. Toivon, että asia ja esite saavat oikeat mittasuhteet.

Miksi Pohjois-Savo ja Kuopio ovat näin vakavissaan? Kuopion kaupunki on halukas satsaamaan varojaan Pelastusopistoon sen vuoksi, että kyseessä on kaupungin tietoinen elinkeinopoliittinen linjavalinta. Tässä nimenomaisessa tapauksessa lähtökohtana on se, että Pelastusopiston myötä Kuopioon syntyy valtakunnan merkittävin pelastusosaamisen keskittymä, jonka toivotaan synnyttävän pelastusalaan liittyvää osaamista ja parhaimmillaan jopa alan tuotannollista toimintaa. Tällainen mahdollisuus on tarjolla vain Kuopiossa. Miksi Kuopio ei siihen tarttuisi ja suuntaisi voimavarojaan, kun kehitysnäkymät ovat näin hyvät?

Olen useassa yhteydessä oppinut ymmärtämään ns. kriittisen massan merkityksen koulutuksessa ja tutkimuksessa. Uskallan myös väittää, että Pelastuskoulun ja -opiston yhdistäminen tavoittaa pelastusosaamiselle tarvittavan kriittisen massan. On huomattava, että jo olemassa olevat oppi- ja tutkimuslaitokset, joista mainittakoon esimerkkeinä Kuopion yliopisto, Kuopion yliopistollinen sairaala, Kuopion palolaitos, Kuopion terveydenhuolto-oppilaitos, Kuopion teknillinen oppilaitos, Pohjois-Suomen ammattioppilaitos, Who:n katastrofikeskus, Kansanterveyslaitoksen ympäristöhygienian ja toksikologian laitos, Teknillinen tarkastuskeskus ja Työterveyslaitos olennaisesti lisäävät kriittistä massaa, ja opetuksellisesti Kuopio on ylivoimainen Lohjaan nähden. Koulutuksen rinnalla haluan korostaa yleisen alueellisen kehityksen merkitystä koulutukseen liittyen. Tästä ymmärtääkseni olemme yli puoluerajojen olleet yksimielisiä. Nyt Pelastusopiston sijoittamisessa ratkaistaan valtakunnallisesti paljon enemmänkin kuin koulutus. Mutta haluan korostaa: koulutus on tässä tärkeintä. Koulutuksen suhteen tyydyn toteamaan, että minulle on edelleen suuri mysteeri, miksi koulun ja opiston sijoittaminen toistensa yhteyteen ei olisi ylivoimainen arvo sinänsä. Samat koulutettavat joutuvat työskentelemään yhdessä, mutta työhön valmistautuminen yhdessä ei olekaan tärkeää? En vielä ole oppinut ymmärtämään, miten päällystö tulee toimeen ilman miehistöä tai päinvastoin.

Herra puhemies! Olen useaan kertaan kysynyt itseltäni, miten paljon olen vetämässä kotiin päin perusteilla, jotka eivät ole yleisesti hyväksyttäviä. Olen myös miettinyt, lähtisinkö tässä tilanteessa ja tähänastiset päätökset tiedossani ajamaan hanketta Kuopioon, jos mitään ei olisi jo Kuopioon rakennettu. Olen vastannut, että tuskin.

Siihen vaikuttaa myös se, että olen varsin kriittinen suomalaiseen julkiseen rakentamiseen nähden. Me rakennamme prameasti, väljästi ja tehottomasti aivan liian paljon. Uskallan sanoa tämän siksi, että olen ollut mukana itsekin tällaisessa puuhastelussa ennen eduskuntaan tuloani. Mutta atmosfääri oli silloin toinen ja ns. varallisuusarviokin kansallisesti vääriin olettamuksiin perustuva. Näin on vain päässyt tapahtumaan. Nyt on pakko ajatella toisin. Valtiovarainministeriö on ravistellut niin hallitusta kuin eduskuntaakin uuteen ajatteluun. Nyt säästäväisyyden ja tarkoituksenmukaisuuden lakia luetaan Pelastusopiston rakentamisasiassa. On todettava, että hallitus yksimielisesti onkin jo ottanut kantanut Kuopio-vaihtoehdon puolesta.

Vaikka kunnioitan sisäasiainministeriön pelastusosaston selvitystä sijoituspaikkakysymyksessä, ihmettelen, miten voi olla mahdollista, että 11 566 hyötyneliömetriin sijoitetut 105 miljoonaa markkaa Pelastuskoulun tarpeisiin ja 32 miljoonaa markkaa harjoitusalueeseen eivät pysty hyödyttämään pelastusopistoa enemmän kuin ns. lohjalaiset väittävät. Varsinkin, kun paikan päällä käy, ihmettelee vielä enemmän. Kaikesta tästä antaa kalpean aavistuksen edustajille jaettu Kuopion esite.

Herra puhemies! Tietäen, että Kuopio-vaihtoehdon puolesta tullaan käyttämään useita puheenvuoroja, rajoitan oman sanomani edellä puhuttuun. Asian hyvälle käsittelylle olisi eduksi, että eduskunta ei tässä vaiheessa ota kantaa sijoituspaikkaan. Toivon myös, että tässä salissa keskusteltaisiin lakiesityksen kannalta olennaisista kysymyksistä. Kyseessähän on hallintolaki, josta asiaankuulumaton osa, Valtion pelastusopiston sijoituspaikka, on varastanut pääosan.

Edellä puhuttuun viitaten ehdotankin, että eduskunta ei hyväksyisi mietinnön luvun Valiokunnan kannanotot toista kappaletta, joka koskee Valtion pelastusopiston sijoituspaikka-asiaa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. T. R o o s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmoitan ensinnäkin, että olen Lohjan kannalla sijoituspaikkaa haettaessa. Paljon samoilla perusteilla voisi sitä valintaa puolustaa, kuin aikanaan vastustin miehistökoulutuksen sijoittamista Kuopioon muutama vuosi sitten. Sillä tavalla olen tietysti siinä asiassa jäävi puhumaan, että varteenotettava kilpailija oli silloin Vammala. Kaikki paloalan asiantuntijat olivat sen kannalla, mutta totuus ei voittanut.

Puutun muutamalla sanalla tähän menettelytapaan. Minun mielestäni on valtion puolelta väärin ja kohtuutonta, että kunnat laitetaan kilpailemaan verisesti keskenään koulutuspaikoista. Kunnat tekevät toinen toistaan itselleen kalliimmaksi tulevia tarjouksia asiassa, jonka hoito kuuluu yksinomaan valtiolle. Näin meneteltiin aikanaan miehistökoulun paikkaa valittaessa. Näin näyttää käyvän nytkin. Aluepoliittiset tai muut poliittiset seikat sanelevat ja käyvät yli asiantuntijoiden yksimielisen käsityksen. Tässä tapauksessa asiantuntijana voisi pitää eduskunnan valiokuntaa ja muitakin asiantuntijoita ja eduskuntaa itseäänkin, joka on tästä jo kertaalleen päätöksen tehnyt.

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti ed. T. Roosille. Nämä asiantuntijalausunnot ovat olleet varsin niukkoja, kun hallintovaliokunta on asiaa käsitellyt. Tämän tiedon olen saanut. Siinä mielessä ed. Roosin väite on tavallaan pohjaa vailla. Samoin asiantuntijalausunnot, siltä osin kuin sisäasiainministeriö on asian selvittänyt, ovat olleet selvästi ristiriitaiset. Sen vuoksi asiasta onkin tullut näin vaikea.

Ed. T y k k y l ä i n e n: Arvoisa puhemies! Kuopion kaupungin esittämä tarjous sisältää kaikki ne tilat, jotka nyt käsittelyssä oleva pelastusoppilaitos tarvitsee, mutta ei neliötäkään ole tässä ylimääräistä. Kuopion ja Lohjan laajuuseroa selittää tietysti myös se, että Kuopion pelastuskoulussa on jo valmiina runsaasti tiloja, joita ei enää tarvitse rakentaa. Näihin tiloihin olette kaikki voineet tutustua jo paljon puhutun neliväriesitteen välityksellä. Mielestäni oli tärkeää, että kansanedustajat saivat tutustua siihen, minkälaisesta oppilaitoksesta on kysymys, ja tämä osaltaan varmaan vaikuttaa myös päätöksentekoon.

Yliväljää rakentamista on nykyisessä taloudellisessa tilanteessa kaikin keinoin vältettävä, koska kiinteistömenot ovat yhä suurempi menoerä. Tulosjohtamiseen siirryttäessä lähiaikoina oppilaitokset joutuvat maksamaan vuokraa oppilaitostiloistaan, ja silloin kaikki ylimääräiset ja tarpeettomat neliöt ovat vain rasite.

Haluan palauttaa vielä kerran lyhyesti mieliin, että Pelastusopiston sijoittaminen Pelastuskoulun yhteyteen synnyttäisi vain 530 oppilaan oppilaitoksen eli Suomen olosuhteissa pienen. Mielestäni on täysin selvää, ettei tällainen oppilaitos tarvitse useita henkilöitä. Kun koko pelastusalan koulutus sijoitetaan Kuopioon, voidaan vähentää 16 virkaa ja tointa verrattuna kahden paikkakunnan vaihtoehtoon. Voimassa olevien palkkaluokkien mukaan laskettuna säästöä henkilöstömenoissa syntyy 2,9 miljoonaa markkaa joka vuosi. Lisäksi syntyy säästöä 1—2 miljoonaa markkaa myös siitä, ettei tarvitse kaksinkertaistaa ajoneuvo- ja muuta kalustoa eikä tarvita kahta harjoitusaluetta ylläpitokuluineen.

Palo- ja pelastusoppilaitos rahoitetaan Kuopion ratkaisumallissa tässä esittämissäni muodoissa sekä ed. Huuhtasen äsken esittämällä rahoitusjärjestelmällä.

Arvoisa puhemies! Viitaten edellä mainittuihin perusteluihin kannatan ed. Huuhtasen tekemää muutosehdotusta.

Ed. Saastamoinen: Herra puhemies! Tämän asian yhteydessä on enää turha toistaa samoja asioita, joita on jo moneen kertaan sanottu. Jolla on korvat, se on kuullut, ja kaikilla on jo joulu mielessä. Haluan kuitenkin lyhyesti painottaa ratkaisun valtiontaloudellista merkitystä.

On muistettava, että Kuopion kaupunki on se, joka ottaa velkaa 18 miljoonaa markkaa Pelastusopiston rakentamiseen, ei valtio. Kaupunki on se, joka maksaa lainasta korkoa välittömästi, ei valtio. Valtio joutuu Kuopio-vaihtoehdossa maksumieheksi vasta vuonna 1995. Miten kyseiset korottomat vapaavuodet voisivat olla valtiolle epäedullisia? Korkoa valtio joutuu maksamaan sittenkin vain yhden prosenttiyksikön yli Suomen Pankin peruskoron eli 9,5 prosenttia tämän päivän tasolla.

Herra puhemies! Lohja-ratkaisussa rahaa tarvitaan jo vuoden 1992 budjettiin, Kuopio-vaihtoehdossa siis vasta vuonna 1999 eli viiden vuoden kuluttua opiston valmistumisesta. Valtiovarainministeriön laskelmien mukaan Lohjan malli riisuttuna maksaa 42 miljoonaa, Kuopion vaihtoehto siis 18 miljoonaa.

Syksyllä, kun Kuopio-vaihtoehdon edullisuus tuli julki, Lohjalla tekaistiin uusi ns. vaihtoehto. Tämä 22 miljoonan vaihtoehto on kuitenkin mm. valtiovarainministeriöstä saadun tiedon mukaan ns. teoreettinen vertailulaskelma. Vaihtoehto sisältää mm. sen, että vanhoja tiloja ei peruskorjata. Siihen ei myöskään sisälly 23 hehtaarin harjoitusaluetta, joka Kuopio-vaihtoehdossa on.

Valtiovallan menojen supistaminen tulevina vuosina on välttämättömyys. Mielestäni on turha laatia säästöohjelmia, ellei oteta huomioon niitä säästöjä, joita on mahdollista saada aikaan järkevillä toimenpiteillä.

Herra puhemies! Minä kannatan ed. Huuhtasen ponsiesitystä.

Ed. Ryynänen: Arvoisa puhemies! Totean minäkin, että illan ja asian käsittelyn tässä vaiheessa on syytä tyytyä toteamaan uudestaan vain oleellisin.

Kiistämättömien taloudellisten syiden lisäksi juuri opetukselliset syyt puoltavat Pelastusopiston sijoittamista Kuopioon sinne pian valmistuvan Valtion pelastuskoulun yhteyteen. Koulutuksen sisällön ja vaikuttavuuden kannalta pidän pelastusalan koulutuksen toimivaa kokonaisuutta välttämättömänä. Hedelmällinen vuorovaikutus ja kokonaisuus voi syntyä vain, jos koulu ja opisto ovat kiinteässä yhteydessä toisiinsa.

Päällystökoulutuksen osalta sijaintipäätös vaikuttaa suoraan juuri opetuksen järjestämiseen. Pelastusalan johtajia koulutetaan toimimaan poikkeus- ja kriisitilanteissa. Käytännössä johtamistoimintaa ei voi olla opetella vasta sitten, kun hälytys on annettu. Se on kyllä opittava koulutuksessa ja käytännön harjoittelutilanteissa. Siihen todella tarvitaan sekä johdettavia että kalustoa että kunnollinen harjoitusalue. Nämä opetuksen sisällön kannalta oleelliset edellytykset täyttyvät Kuopion mallissa, joka merkitsee myös mahdollisuutta kehittää pelastusalan korkeatasoista osaamista kokonaisvaltaisesti.

Arvoisa puhemies! Mielestäni puolet edessämme olevasta päätöksestä on tehty jo vuonna 1986, kun eduskunta päätti Valtion pelastuskoulun rakentamisesta Kuopioon. Tätä puolta päätöksestä ei voi enää perua, sillä Euroopan uudenaikaisin pelastusalan oppilaitos kalustoineen ja harjoitusalueineen valmistuu parin kuukauden sisällä. Olisi järjetöntä jättää hyödyntämättä tämä yhteensä 132 miljoonan markan sijoitus, kun saavutettava synergiahyöty palvelee ennen kaikkea opetusta, sen sisältöä ja tasoa.

Ed. Varpasuo: Arvoisa puhemies! Yhteenvedonomaisesti haluan kerrata vielä muutaman tosiasian tässä Pelastusopisto-asiassa.

Pelastusopiston rakentamista Lohjalle on suunniteltu jo usean vuoden ajan eduskunnan, valtioneuvoston, sisäasiainministeriön, valtiovarainministeriön ja rakennusasiain neuvottelukunnan antamien suuntaviivojen ja tekemien päätösten mukaisesti. Kaikki asiantuntijat ovat valmistelun eri vaiheissa olleet Lohjan kannalla. Jos nimenomaan pelastusalan koulutuksesta vastuussa olevien osapuolten näkemysten vastaisesti sitten tehdäänkin jokin toinen päätös, pitäisi tälle päätökselle olla erityisen vankat perustelut. Näin ei kuitenkaan valitettavasti tässä tapauksessa ole.

Olen iloinen siitä, että sisäasiainministeriö ja itse ministeri ovat ottaneet tässä asiassa pelastusalan korkeimpana viranomaisena selvän ja johdonmukaisen kannan. Ministeri ja pelastusosasto ovat johdonmukaisesti koko ajan todenneet, että pelastushallinnon koulutuksen toteuttamiseksi parhaalla mahdollisella tavalla on Pelastus-

opisto perustettava Lohjalle. Tämän opiston suunnittelemiseksi on jo uhrattu 2 miljoonaa markkaa. Arkkitehtisuunnittelu on jo edennyt pitkälle hyvässä yhteistyössä rakennushallituksen ja valtiovarainministeriön kanssa. Rakennustyöt oli tarkoitus aloittaa syksyllä 92. Koko viranomaistoiminnan uskottavuuden ja luotettavuuden takia olisi tässä suunnitelmassa ehdottomasti pysyttävä.

Tässä on moneen kertaan todettu, että nyt onkin kysymys vain rahasta. Jos kysymys olisi vain rahasta, olisi tässä helppoa todeta se, että samankokoinen ja samantasoinen laitos maksaa aivan yhtä paljon niin Kuopiossa kuin Lohjallakin. Näinhän rakennushallituksen asiantuntijat ovat useissa eri yhteyksissä todenneet. Tämän pitäisi olla itsestäänselvä asia. Tämä tosiasia halutaan kuitenkin haudata jonnekin myyntitarjousten petiittiosaan.

Lohjalle on alun perin suunniteltu 6 500 neliömetrin opisto. Kuopion esitys on 2 000 neliömetriä. Hintaero johtuu yksinomaan tästä. Olen jo aikaisemmin todennut, että jos Kuopion esittämä 20 miljoonaa markkaa käytettäisiin Lohjan Väestönsuojelukoulun lisärakentamiseen, saataisiin samalla rahalla käyttöön tiloja 4 200 neliömetriä eli 2 200 neliömetriä enemmän kuin Kuopioon.

Sisäasiainministeriön pelastusosasto ja muut pelastusalan asiantuntijat, jotka käytännössä joutuvat vastaamaan itse koulutuksen järjestämisestä, ovat sitä mieltä, että sijoittamalla rahaa Lohjalle saataisiin aikaan paljon paremmat koulutusolosuhteet kuin Kuopioon. Hallintovaliokunta, jolle nämä pelastusasiat asiantuntijavaliokuntana kuuluvat, on saman asian kahteen kertaan tämän syksyn aikana myös yksimielisenä kantanaan todennut. Kysymys ei ole siis edes rahasta, tai jos olisi, niin olisi painokkaasti todettava, että samalla rahalla saadaan Lohjalle kaksinkertaiset tilat.

Valiokunnan asiantuntijoiden kuulemisen yhteydessä tuli myös selvästi esiin se, että sisäasiainministeriön tarkoituksena on kehittää päällystökoulutuksesta ammattikorkeakoulu- tai insinöörikoulutuksen tasoista koulutusta, joka tarvitsee aivan erilaisia tiloja ja välineitä kuin Kuopiossa oleva palomieskoulutus. Tämä tarkoittaa laboratorioita, simulaattoritiloja, atkkoulutuksen tarvitsemia tiloja jne.

Pelastusopiston toiminnasta lähes puolet on lisäksi väestönsuojelun, pelastuspalvelun ja valmiussuunnittelun johtohenkilöstön koulutusta, jolla ei ole paljoakaan tekemistä itse palomiesten koulutuksen kanssa, koulutettavina kun ovat kunnanjohtajat, lääkärit, valtion virastojen ja teollisuuslaitosten johtohenkilöt jne. Haluan arvoisille kansanedustajille vielä kerran muistuttaa siitä, että kysymyksessä on uuden tyyppinen pelastusopisto eikä mikään palo-opisto.

Lohjalla toimivan Väestönsuojelukoulun ja Espoossa toimivan Palo-opiston yli 200 tuntiopettajaa muodostaisivat kuitenkin tulevankin Pelastusopiston tärkeän opettajavoiman. Jos koulutus siirretään Kuopioon, menetetään suurin osa kokeneista ja pätevistä tuntiopettajista. Omassa tarjouksessaan Kuopion kaupunki on mitoittanut opetushenkilöstön niin pieneksi, 18 henkeä, ettei edes Pelastushallinnon koulutuskeskuksen päällystöopetuksessa olevaa nykyistä henkilöstöä, joita on 21, voitaisi sijoittaa uuteen opistoon.

Tämä tarjousmenettely, johon valtiovarainministeriön johdolla ollaan nyt Pelastusopistoasiassa joutumassa, avaakin mielenkiintoisia näkymiä erityyppisen koulutuksen kehittämiseen maassamme. Koulutuksen asiallisesta sisällöstä vastuussa olevat eivät enää määrittelekään koulutuksen resursseja, vaan aina kulloinkin se kunta tai kaupunki, joka tekee halvimman tarjouksen jonkun laitoksen rakentamisesta, se määrittelee myös opettajavoimat ja koulutuksen sisällön.

Valtion pelastusopiston sijoittamispaikkaratkaisua tehtäessä tärkeimpänä perusteluna on oltava koulutuksen järjestäminen. Koulutuksen järjestämisen kannalta Lohjaa sijoituspaikkana puoltavat seuraavat seikat: Koulutettavien asuin- ja työpaikkojen sijainti, koska 50—70 prosenttia koulutettavista tulee eteläisistä kolmesta läänistä; kaikkien tärkeimpien yhteistoimintatahojen sijoittuminen pääkaupunkiseudulle; parempi maantieteellinen kattavuus silloin, kun toinen oppilaitos on Kuopiossa ja toinen Lohjalla; tuntiopettajien saanti sekä ruotsinkielisen koulutuksen järjestämisedellytykset.

Kaikkien edellä olevien seikkojen perusteella ehdotankin eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan perustelulausuman: "Hyväksyessään lakiehdotuksen valtion pelastusoppilaitoksista eduskunta edellyttää vuoden 1988 tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä hyväksymäänsä kannanottoon sekä hallintovaliokunnan yksimielisen mietinnön perusteluihin viitaten, että pelastusalan johtajiston koulutusta varten perustettava valtion pelastusopisto sijoitetaan Lohjalle."

Ed. V i l j a n e n : Herra puhemies! Yhdyn ed. Päivi Varpasuon puheenvuorossaan esittämiin näkemyksiin ja perusteluihin siitä, että Pelastusopisto sijoitetaan Lohjalle.

Aikaisemmissa puheenvuoroissa esitettiin, että Kuopio on jo tehnyt opistoon tarvittavat rakennukset. Tulee ihmetelleeksi, millä valtuuksilla yhteiskunnan varoja on tällaiseen tarkoitukseen käytetty, koska tähänastiset päätökset ja suunnitelmat ovat Lohjan puolella. Tuskin näin onkaan tehty.

Kannatan ed. Päivi Varpasuon lausumaehdotusta.

Ed. D r o m b e r g : Herra puhemies! Ensinnäkin haluan kannattaa ed. Varpasuon perustelulausumaehdotusta.

Alun alkaen oli tarkoitus käyttää palopäällystökoulutuksen hyväksi Valtion palo-opistossa Otaniemeen jäävät kaikki oppilaspaikat sen jälkeen, kun miehistökoulutus siirtyy Kuopioon. Tätä koskeva eduskunnan lausuma oli vuoden 1986 toisessa lisätalousarviossa, johon ed. Ryynänenkin viittasi. Siinä ei tehty mitään päätöstä silloin, että päällystökoulutus siirrettäisiin Kuopioon. Vuoden 1988 tulo- ja menoarviossa eduskunta kuitenkin päätti, että johtohenkilöstön koulutus siirretään kokonaisuudessaan Lohjalle perustettavaan Pelastusopistoon, koska Palo-opiston tilat haluttiin VTT:n käyttöön.

Tämän päätöksen jälkeen oli täysi syy aloittaa kaikella voimalla koulutuksen kehittäminen, kuten ed. Varpasuokin toi jo esille. Muun suunnittelun ohella oli kesällä 1991 Valtion pelastusopiston arkkitehtisuunnittelu jo edennyt pitkälle. Suunnittelu oli tapahtunut rakennushallituksen johdolla ja hyvässä yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa, kuten on todettu. Suunnitteluun on todellakin käytetty noin 2 miljoonaa markkaa, ja rakennustöiden pitäisi alkaa periaatteessa syksyllä 92.

Tähän vaiheeseen, jolloin myös oppilaitosten henkilökunnan kanssa oli käyty yhteistoiminnan edellyttämät neuvottelut ja päästy yhteisymmärrykseen miltei kaikkien henkilöiden sijoittumisesta Lohjalle ja Kuopioon, tuli yllättäen hallituksen päätös vielä kerran selvittää Pelastusopiston sijoitusvaihtoehdot. Selvityksiä on syksyn mittaan tehty useita. Kaikissa on päädytty siihen, että Lohja on palopäällystön ja muun pelastushallinnon johtajiston koulutukselle tarkoituksenmukaisempi paikka ja myös taloudellisesti edullisempi, mikäli käytetään samoja kriteerejä.

Koulutuksen järjestämisen kannalta, jota on pidettävä tärkeimpänä tekijänä, Lohjaa sijoituspaikkana puoltavat koulutettavien asuin- ja työpaikkojen sijainti, eli liki 70 prosenttia koulutettavista tulee eteläisistä lääneistä, kuten me olemme jo todenneet, sekä kaikkien tärkeimpien yhteistoimintatahojen sijoittuminen pääkaupunkiseudulle eli esimerkiksi VTT:n palotekniikan laboratorio, TKK:n rakennus- ja palotekniikan opetus, Säteilyturvakeskus, pääkaupunkiseudun suuret palolaitokset, vesi- ja ympäristöhallitus, ministeriöt ja keskusvirastot, Sotakorkeakoulu. Yhteistoiminta opetuksen suunnittelussa, kehittämisessä ja toteutuksessa näiden tahojen kanssa on tiivistä. Lisäksi tulevat myös maantieteellinen kattavuus ja tuntiopettajien saanti.

Vuonna 1990 oli Väestösuojelukoulussa 146 ja Palo-opistossa 65 tuntiopettajaa ja luennoitsijaa. Tuntiopettajien pitämien tuntien määrä on ollut viime vuosina 2 000—3 000. Opiston sijoittaminen Lohjalle turvaisi nykyisten tuntiopettajien käytön jatkumisen. Erityisen tärkeää tämä on väestönsuojelu-, pelastuspalvelu- ja valmiuskoulutuksessa.

Opiston sijoittaminen Lohjalle antaisi mahdollisuuden turvata ruotsinkielisen koulutuksen järjestämisedellytykset, jonka asian olen tuonut esille jo edellisen kerran puhuessani, koska lähistöllä on ruotsinkielisiä palokuntia ja ruotsinkielisten tuntiopettajien saanti on muutenkin helpompaa kuin Kuopiossa.

Lohja on myös taloudellisesti edullisempi sijoitusvaihtoehto. Kuopio on joissakin laskelmissa saatu näyttämään edullisemmalta, mutta tällöin kysymys on mitoitukseltaan selvästi karsitusta toteutustavasta. Mitoitukseltaan saman tasoisena Pelastusopiston sijoittaminen maksaa investointina niin Lohjalle kuin Kuopioonkin 22 miljoonaa markkaa. Säästäminen on mahdollista, mutta on huomattava, että Kuopion mallin mukainen opisto voidaan toteuttaa Lohjalla samalla hinnalla, jolloin Lohjalla on kuitenkin 1 600 neliömetriä enemmän tilaa.

Julkisuudessa on puhuttu myös Lohjalla sijaitsevan Valtion väestönsuojelukoulun maiden myymisestä ja sitä kautta saatavasta talousedusta. Väestönsuojelukoulu sijaitsee Lohjalla harjulla, joten maalle on vaikea löytää ostajaa, koska kaupunki tuskin sallii alueelle muuta toimintaa. Kuopion edullisempaan hintaan oli laskettu mukaan Lohjan alueen myyminen, joka ei tule onnistumaan. Sen varaan ei edullisuutta tule rakentaa, niin kuin esityksessä, joka tällä hetkellä on käytettävissä, on tehty.

Arvoisa puhemies! Koulutuksen järjestämismahdollisuuksista päättäessänne ottanette huomioon sen, että sisäasiainministeri Pekkarinen sekä muut asiantuntijat ovat katsoneet Lohjan parhaaksi vaihtoehdoksi. Eduskunnan hallintovaliokunta on yksimielisesti asettunut Lohjan kannalle, ja eduskunta on vuonna 1988 päättänyt siirtää Pelastusopiston Espoosta Lohjalle. Kunnioittakaamme siis eduskunnan arvovaltaa ja puoltakaamme päätöksiä, jotka eduskunnassa on jo tehty.

Ed. Metsämäki: Herra puhemies! Valtion pelastusopiston sijoituskysymyksestä on noussut lihava riita Lohjan ja Kuopion välille, jossa puolin ja toisin on käytetty sekä aikaa että vaivaa, kuopiolaiset jopa huomattavan summan rahaa oman asian eteenpäin viemiseksi.

Pelastusopiston sijoituskysymys on ollut kuin kivi eduskunnan kengässä koko syksyn. Kaiken piti olla selvää Lohjan kohdalta sen päätöksen perusteella, jonka eduskunta teki vuoden 1988 budjetin käsittelyn yhteydessä. Tämän lisäksi hallintovaliokunta on käsitellyt asiaa kahteen otteeseen tänä syksynä ja yksimielisesti päätynyt Lohjan kannalle.

Selvätkin asiat tietenkin saattavat mutkistua. Näin kävi tässäkin tapauksessa. Syksyn budjettiriihessä tuli budjettikirjaan Lohjalle tarkoitettujen rakennusmäärärahojen asemesta lausuma, jossa vaadittiin lisäselvityksiä jo moneen kertaan selvitettyyn asiaan. Selvityksiä tehtiin syksyn mittaan useita. Kaikissa on päädytty siihen, että Lohja on palopäällystön ja muun pelastushallinnon johtajiston koulutukselle tarkoituksenmukaisempi paikka ja myös taloudellisesti edullisempi, mikäli käytetään samoja kriteereitä laskentaperusteissa.

Näiden lisäselvitysten takana olivat tietenkin kuopiolaiset, jotka ahkerasti olivat lobbailleet hallituksen suuntaan ja saaneet tarvittavan tuen asialleen vetoamalla voimakkaasti aluepolitiikkaan. Vastaava lobbailu on jatkunut pitkin syksyä eduskunnassa. Kahtena viime viikkona ei ole mennyt päivääkään, ettei joku Kuopion kaupungin tai Pohjois-Savon liiton edustajista ole näkynyt eduskunnan käytävillä, niin myös tänä iltana.

Aktiivisuudessa ei tietenkään ole mitään pahaa, päinvastoin. Tällaisessa sodassa tuppaa kuitenkin totuus usein olemaan se osapuoli, joka kärsii kaikkein eniten. Niin on käynyt tälläkin kertaa. Kuopiolaisten esittämät tiedot ja laskelmat oman vaihtoehtonsa tueksi Lohjaa vastaan ovat todella malliesimerkki siitä, kuinka päättäjiä näennäisesti oikeilla tiedoilla pyritään harhauttamaan, kun on vertailtu aivan erilaisia rakennusratkaisuja. Jos vertaillaan samanlaista ratkaisua rakennettuna Kuopiossa tai Lohjalla, päädytään aivan samaan lopputulokseen, 22 miljoonaan markkaan.

Kuopiolaiset ovat myös lähestyneet kansanedustajia muun muassa 12.12. päivätyllä kirjeellä, jossa todetaan sen enempää perustelematta, että " Kuopion pelastusopisto tulee rakennetuksi käyttökustannuksissa saaduilla säästöillä, jotka kertyvät vuoteen 1999 mennessä. Se on tässä mielessä ilmainen. Sen jälkeen hanke tuottaa valtiolle jatkuvasti voittoa Lohja-vaihtoehtoon verrattuna." Se onkin mielenkiintoinen homma, jos näin kävisi, että kun rakennetaan tilat, se loppujen lopuksi onkin täysin ilmaista.

Lohjan ja Kuopion välille syntynyt kiista antaa aihetta myös kysyä eduskunnan ja yleensä valtion päätöksenteon luotettavuuden ja uskottavuuden perään. Jos niin huonosti käy, mitä en todellakaan usko, että Lohja häviää asian ja Pelastusopisto rakennetaan Kuopioon, kuinka kunnat enää sen jälkeen uskaltavat lähteä kaavoittamaan ja suunnittelemaan yhtään valtion hanketta?

Ed. T. Roos totesi, että kuntia ei pidä lähteä kilpailuttamaan asioissa, jotka kuuluvat valtion hoidettavaksi. Olen hänen kanssaan tässä asiassa aivan samaa mieltä.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Varpasuon ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Huuhtanen ed. Tykkyläisen kannattamana ehdottanut, että eduskunta ei hyväksyisi mietinnön luvun Valiokunnan kannanotot toista kappaletta.

Ed. Varpasuo ed. Viljasen kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: " Hyväksyessään lakiehdotuksen valtion pelastusoppilaitoksista eduskunta edellyttää vuoden 1988 tuloja menoarvion käsittelyn yhteydessä hyväksymäänsä kannanottoon sekä hallintovaliokunnan yksimielisen mietinnön perusteluihin viitaten, että pelastusalan johtajiston koulutusta varten perustettava valtion pelastusopisto sijoitetaan Lohjalle."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi päätetään perusteluja koskevista ehdotuksista. Ne ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Varpasuon ja ed. Huuhtasen ehdotusten välillä.

Ed. Varpasuon ehdotus "jaa", ed. Huuhtasen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 72 jaa- ja 114 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 11. (Koneään. 22)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Huuhtasen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Huuhtasen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ed. Huuhtasen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 73 jaa- ja 111 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 14. (Koneään. 23)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Huuhtasen ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

22) Ehdotukset laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta ja laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 166
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 9

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ministeri R u s a n e n : Herra puhemies! Eduskunta on nyt kolmannessa käsittelyssä päättämässä huoneenvuokralain ja indeksiehdon käytön rajoittamisesta annetun lain muuttamisesta. Muutoksilla puretaan hallitusti vuokrasääntelyä ja siirrytään asteittain vapaaseen sopimiseen perustuviin vuokrasuhteisiin. Muutos on jatkoa tämän vuoden alussa edellisen eduskunnan jo aloittamalle vuokrasääntelyn purkamiselle.

Toisin kuin yleisesti on haluttu antaa ymmärtää, ei jatkossakaan kaikesta voida sopia aivan vapaasti. Nimittäin kohtuuttomia sopimusehtoja voidaan jatkossakin sovitella tai jättää ne huomioonottamatta. Tähän ympäristövaliokuntakin kiinnitti huomiota mietinnössään.

Eduskunnassa on erityisesti opposition taholta kiinnitetty huomiota vuokralaisen asumisturvan ja oikeusturvan kehittymiseen muutoksen jälkeen erityisesti lyhyissä vuokrasuhteissa. Osa näistä ongelmista pyrittiin ratkaisemaan jo valiokuntakäsittelyssä. Lain hyväksymiseen liittyvään ja edustajille pöydille jaettuun ponsiesitykseen sisältyy lainmuutoksen tuominen eduskunnan käsittelyyn jo kevätistuntokauden aikana, jolla estetään lyhytaikaisten vuokrasuhteiden käyttö vain vuokrankorotustarkoituksessa. Ympäristöministeriö käynnistää tämän muutoksen valmistelun heti lain tultua voimaan ja ottaa valmistelutyöhön mukaan myös oikeusministeriön.

Toimivien vuokra-asuntomarkkinoiden kehittymisen kannalta indeksiehdon käyttömahdollisuus yli kolme vuotta tai toistaiseksi voimassa olevissa vuokrasopimuksissa on merkittävä asia. Se myös parantaa sekä vuokranantajan että vuokralaisen mahdollisuuksia rakentaa kestävä ja toimiva vuokrasuhde.

Samoin hallitus käynnistää uuden huoneenvuokralain valmistelun, jossa otetaan huomioon siirtyminen säännellyistä vuokrasuhteista vapaaseen sopimiseen. Kokonaisuudistuksella on tarkoitus puuttua mm. siirtymisestä mahdollisesti johtuviin epäkohtiin vuokralaisen asemassa ja oikeusturvassa sekä helpottaa vuokralaisen mahdollisuuksia saada kohtuuttomat vuokrankorotukset ja niiden käyttö irtisanomisperusteena estetyksi. Uudistustyö on tarkoitus käynnistää laajapohjaisena, ja siinä hyödynnetään nyt tapahtuvasta sääntelyn purkamisesta saatavat kokemukset. Huoneenvuokralaki kirjoitetaan selkeäksi ja helposti ymmärrettäväksi, mitä valiokunta on mietinnössään edellyttänyt.

Hallituksen ja asuntoviranomaisten itsestäänselvä velvollisuus on huolehtia, ettei nyt tapahtuva sääntelyn purkaminen johda kohtuuttomuu-

teen vuokra-asuntomarkkinoilla. Yksittäisiä kohtuuttomia tapauksia tuskin voidaan välttää kaikilta osin, niistähän on kokemuksia jo sääntelyn ajalta, mutta niiden hoitamista varten lainsäädännössämme on jo huomattava määrä käyttökelpoisia välineitä. Asuntoministerinä tulen huolehtimaan, että hallitus toteuttaa ponsiesityksessä mainitut asiat myös tältä osin.

Ed. S e p p ä n e n : Herra puhemies! Tämä on niitä lakiesityksiä, joiden yhteydessä olisi toivonut, että sosialidemokraatit olisivat päättäneet, ovatko he hallituksessa vai oppositiossa. Tässä tapauksessa he ovat ilmeisesti hallituksessa, kun taas edellisen kerran puheenvuoroa käyttäessäni verotaulukoiden kohdalla he olivat oppositiossa, kunniakkaalla tavalla palasivat niihin periaatteisiin, jotka mielestäni vasemmistopuolueelle ovat ansiokkaita ja kestäviä eli tähtäävät tuloerojen tasoittamiseen ja verojen maksuunpanoon niille, joilla on hyvä veronmaksukyky.

Herra puhemies! Ehdotan, että nämä lakiehdotukset hylättäisiin, ja sen varalta, että ne hyväksytään, ehdotan, että ne äänestettäisiin lepäämään yli seuraavien valtiopäivien.

Jos lakiehdotukset satuttaisiin hyväksymään, ehdotan, että siinä yhteydessä hyväksytään seuraava perustelulausuma: "Eduskunta edellyttää huoneenvuokralain muutoksen hyväksyessään, että vuokra-asuntojen määrää ei yritetä lisätä vain vuokrien korotuksilla ja vuokralaisten irtisanomissuojaa heikentämällä, vaan että hallitus myös antaa eduskunnalle lakiesityksen, jonka mukaan maassa luodaan edellytykset vuosittain vähintään 20 000 uuden aravavuokra-asunnon rakentamiselle."

Lausumaehdotuksessa lähdetään siitä, että tämä nyt käsillä oleva lakiehdotus vaikuttaa kahdella tavalla: Se nostaa Suomessa vuokratasoa ja heikentää vuokralaisten irtisanomissuojaa. Mielestäni tätä lakiesitystä ei oltaisi tuomassa eduskuntaan, jos sillä ei pyrittäisi näihin kahteen tavoitteeseen. Siis sen avulla puretaan vuokrasääntelyä. Vuokrasääntelyn avulla vuokria erityisesti pääkaupunkiseudulla on pidetty kohtuullisella tasolla, eivät ne mitään halpoja ole, mutta ne eivät ole riistäytyneet käsistä. Sen lisäksi tähän lakiesitykseen liittyy irtisanomissuojan huonontaminen, mikä sekin on olennainen osa asuntopolitiikkaa, ja väitän, että millään täällä hallituksen ja sosialidemokraattien sopimilla ponsiesityksillä näitä kahta epäkohtaa ei pystytä korjaamaan.

Minä viittaan muutamiin lausuntoihin, joita ympäristövaliokunnassa käsittelyn aikana olemme saaneet ja jotka mielestäni yhdenpitävästi todistavat esittämieni väitteiden puolesta. Vuokrasäännöstelyn purkaminen tulee pitkällä tähtäimellä nostamaan vuokratasoa. Tarkoituksena on kaiken kaikkiaan vuokrien vapauttaminen sääntelystä, ja tulevaisuudessa tätä sääntelyn vapauttamista lisätään vielä nykyisestäänkin ja ulotetaan koskemaan myös vanhoja vuokrasopimuksia, joita tämä lakimuutos ei koske.

SAK:n lausunnossa sanotaan, että "uusi laki" — tarkoittaa käsillä olevaa lakia — "toisi tilanteen, jossa vuokralaisen suoja irtisanomisia kohtaan olisi ilmeisesti Euroopan heikoimpia. Vuokra-asuntojen ulottaminen helpotetun irtisanomismenettelyn piiriin ei ole millään tavalla perusteltua." Lisäksi SAK arvioi, että "lakimuutoksella on vuokratasoa nostava vaikutus" . Sen lisäksi SAK katsoo, että "esitys tulisi palauttaa uudelleen valmisteluun, niin että vuokralaisten oikeusturva tulee otetuksi paremmin huomioon ja lain vaikutukset vuokratasoon selvitetyiksi" .

Vuokralaisten Keskusliiton mielestä, joka on lähellä sosialidemokraatteja, tämän lakiesityksen vaikutukset ovat: 1) Esitetty muutos johtaisi nopeasti kahden vuokratason järjestelmään, vanhat säännellyt vuokrasuhteet ja 1.1.1992 jälkeen tehdyt vuokrasopimukset. On odotettavissa, että vanhojen asuntojen omistajat pyrkisivät nopeasti eroon asunnoista tai ainakin niiden vuokralaisista. 2) Ei ole mitään takeita siitä, että sääntelyn purkaminen esitetyllä tavalla johtaisi olennaiseen vuokra-asuntokannan lisääntymiseen. Kaavoitettujen tonttien puute etenkin pääkaupunkiseudulla estää laajamittaisen uustuotannon. 3) Vuokralaisten asema uusissa vuokrasuhteissa tulisi erittäin heikoksi. Vuokrataso nousee huomattavasti eivätkä vuokralaiset voi jatkossa tietää, miten heidän vuokransa tulee kehittymään. Vuokralaisten irtisanomissuoja uusissa vuokrasuhteissa poistetaan lähes täysin. Vuokrasuhde voidaan irtisanoa esimerkiksi vuokran korottamiseksi. Yhteenvetona Vuokralaisten Keskusliitto katsoo, että "esitys sääntelyn purkamisesta on vakava asunto- ja yhteiskuntapoliittinen virhe. Kun taloudelliseen lamaan vedoten esitetään palkkojen ja eläkkeiden alentamisesta, samanaikainen vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen vuokralaisten aseman olennainen heikentäminen sekä vuokran määrän että asumisen turvallisuuden osalta tuntuu käsittämättömältä."

Sen jälkeen on lausunnon antanut Asukasliitto, joka edustaa mm. keskustaa lähellä olevia

piirejä. He sanovat lausunnossaan, että "nykyisen kaltaiset irtisanomisperusteet" — siis käsillä olevan lakiesityksen myötä — "poistuvat. Tuomioistuin ratkaisee, milloin irtisanominen on kohtuuton. Koska laissa ei rajata mitenkään irtisanomisperusteita, joudutaan tuomioistuinratkaisujen kautta hakemaan vuokralaisille parempi irtisanomisturva." Kuten lausunnossa todettiin, "nykyisin on vuokranantajan tehtävä tuomioistuimessa osoittaa, että irtisanomiselle on lailliset perusteet. Uudessa järjestelmässä vastuu asian viemisestä tuomioistuimeen siirretään vuokralaiselle." Mitä tulee vuokratasoon ja asumiskustannuksiin, Asukasliiton mielestä "sääntelyn purku uudessa vuokrasuhteessa aiheuttaa myös Suomessa aivan ilmeisesti vuokrien ja asumiskustannusten kallistumisen."

Sen lisäksi Helsingin Asuntojono ry., jonka tilaisuudessa mm. ministeri Rusanen oli eilen, on sitä mieltä, että "asunnottomien vuokra-asukkaiden ja muiden puutteellisesti asuvien parissa on otettu tyrmistyneinä vastaan tiedot hallituksen 18.10.1991 eduskunnalle antamasta huoneenvuokralain muutosesityksestä, millä paitsi lopetetaan sääntely 1.1.1992 lukien solmittavissa uusissa vuokrasuhteissa ja annetaan siten sysäys vuokratason voimakkaalle nousulle, heikennetään kerralla ja kertakaikkisesti vuokralaisen asumisturvaa."

Tällaisia lausuntoja käsillä olevasta huoneenvuokralain muutoksesta on annettu ympäristövaliokunnalle valiokuntakäsittelyn yhteydessä, ja mielestäni nämä lausunnot ovat myös yhtäpitäviä sen johtopäätöksen kanssa, jonka kaikkien muiden lausuntojen kanssa tässä yhteydessä olen joutunut tekemään käsillä olevasta asiasta.

Vuokrataso tulee tämän lakiesityksen perusteella nousemaan, ja tarkoituskin on, että se nousisi. Ministeri Rusasella on tarkoituksenakin, että se nousisi. Vuokrasääntelyn purkua ei tehtäisi, jos ei tarkoitettaisi, että erityisesti pääkaupunkiseudulla vuokrataso nousisi.

Tämän lakiesityksen tarkoituksenakin on irtisanomissuojan heikentäminen. Irtisanomissuojan heikennystä ei olisi tämän lakiesityksen pykälässä, jos tarkoituksena ei olisi heikentää irtisanomissuojaa. Siis tämän lakiesityksen tarkoitus on nostaa vuokratasoa ja heikentää irtosanomissuojaa.

Tältä pohjalta voitaisiin estää tällaisen lain voimaantulo, jos se äänestettäisiin eduskuntakäsittelyssä yli seuraavien valtiopäivien. (Ed. Jaakonsaari: Vuodeksi!) — Se voidaan estää vuodeksi, mutta vuoden aikana voidaan valmistella esimerkiksi parempi huoneenvuokralakiesitys, (Ed. Jaakonsaari: Kuka sen valmistelisi?) joka joudutaan valmistelemaan. — Huoneenvuokralaki on kehno. Tämä muutosesitys on kehno. Tämä muutosesitys on puutteellisesti valmisteltu. Tämä lakiesitys on lainvalmistelun pohjanoteeraus. Vetoan siihen, mitä lakiesityksen toisessa käsittelyssä oikeusministeri Pokka sanoi tästä asiasta. Hänkin oli tyytymätön lakiesityksen valmisteluun. Eli tämä lakiesitys on huono, sen ei pitäisi tulla voimaan tässä huonossa muodossa.

Nyt sosialidemokraatit saavat aikaan sen, että se tulee voimaan tässä huonossa muodossa vuoden alusta lähtien. Sen jälkeen se on voimassa. Meillä ei ole muita takeita muutoksesta kuin ponsilausuma. Eivät ponsilausumat takaa, että päästään sopimukseen paremmasta huoneenvuokralaista tai jostain sellaisesta esityksestä, jolla poistettaisiin niitä epäkohtia, joita tähän liittyy, eli estettäisiin vuokratason olennainen nousu, koska vuokratason nousua tässä halutaan. Eihän ministeri voi tehdä sellaista muutosesitystä lakiin, jolla estettäisiin vuokratason nousu, kun hän nimenomaan haluaa vuokratason nousua. Eikä valmistelussa voi olla kysymys vuokralaisen irtisanomissuojan parantamisesta, kun ministeri nimenomaan haluaa heikentää vuokralaisten irtisanomissuojaa. Tältä pohjalta voisimme estää tämän lain voimaantulon ensi vuodesta alusta. Se voisi kenties, jos hallituksella on kanttia tuoda näin huono esitys uudelleen eduskuntaan, tulla vuoden kuluttua voimaan, mutta silloin vuokratason nousu ja vuokralaisen irtisanomissuojan heikentäminen olisi joka tapauksessa ainakin vuoden ajaksi estetty.

Tämän takia minusta sosialidemokraattien täytyisi toimia käytännössä myös sen oppositiopolitiikan linjauksen mukaisesti, että hallituksen on tuotava eduskuntaan hyvin valmistellut esitykset, ja mielestäni sosialidemokraatit ovat antaneet periaatekannanotoissaan sen suuntaista käsitystä, että vuokrataso pitäisi pitää kohtuullisena tämän lakiesityksen seurauksena. Se ei saa siirtyä kohtuuttomalle tasolle, ja vuokralaisen tehtävänä on osoittaa, että se ei ole kohtuuton. Mielestäni sosialidemokraatit ovat liputtaneet myös sellaisen käsityksen puolesta, että vuokra-asumisen pitää olla turvallista. Vain turvallinen vuokra-asuminen voi nostaa vuokra-asumisen arvostusta yhteiskunnassa ja tehdä siitä kelvollisen vaihtoehdon omistusasumiselle. Omistusasuminen on yhteiskunnassamme erinomaisen kallis asumistapa. Erityisesti nuorille pitäisi olla tarjolla vuokra-asuntoja.

Mielestäni vuokra-asuntoja ei saada riittävästi tarjolle sillä tavalla, että kierrätetään olemassa olevaa vuokra-asuntokantaa edestakaisin yhä kohoaviin hintoihin vuokralaisten kesken, vaan vuokra-asuntoja täytyy rakentaa lisää. Sen takia olen tehnyt perustelulausumaesityksen, jossa ehdotetaan vuokra-asuntojen rakentamista lisää. Hallituksen asuntopoliittinen tavoite on ensi vuoden budjetissa se, että vähennetään aravavuokra-asuntoja, vähennetään aravavuokra-asuntojen määrää 14 500:sta 12 000:een. Siis alennetaan 20 prosenttia uusien vuokra-asuntojen määrää. Sitten lähdetään heikentämään huoneenvuokralakia tarkoituksena, että sitä kautta muka tulisi käyttöön asuntoja. Eihän niitä tule sitä kautta käyttöön, jos niitä ei ole. Niitä ei ole, jos niitä ei rakenneta lisää.

Sen takia mitä tärkein asuntopoliittinen linjaus olisi se, että rakennettaisiin lisää aravavuokra-asuntoja, eikä niin, että vähennetään niiden määrää, ja torjuttaisiin tämä huoneenvuokralain heikennysesitys, joka ei pysty olemassa olevaa kantaa lisäämään yhdelläkään uudella asunnolla. Tässä epävarmassa tilanteessa, jolloin ei tiedetä, millaisen uudistusesityksen hallitus tuo tänä keväänä tai tulevana keväänä tai vuoden kuluttua tai millaisen huoneenvuokralain uudistuksen hallitus tekee, on erittäin epätodennäköistä, että mahdollisten tyhjien asuntojen vuokralle antaminen lisääntyisi, koska tässä tilanteessa ei pystytä poistamaan sitä epävarmuutta.

Tällä ponnella, joka tässä on, todistetaan, että tämä tilanne on sairas ja että tämä laki on huono, että tämä muutosesitys ei paranna tilannetta. Se lisää epävarmuutta sen suhteen, mitä asuntojen omistajat tekisivät niillä asunnoilla, joita heillä tänä päivänä on tyhjillään. Siis tämän epävarmuuden lisääntymisen takia on myös perustelut sille, että tämä laki äänestetään yli seuraavien valtiopäivien ja tuodaan kunnollinen huoneenvuokralain muutosesitys eduskuntaan. Silloin sosialidemokraatit tietävät, millainen huoneenvuokralaki on tulossa. Nyt tämän ponnen seurauksena ja ponnen valmistelun yhteydessä teillä ei ole mitään tietoa siitä, millainen huoneenvuokralaki on tulossa. Se voi olla vielä rajumpi, vielä huonompi siihen suuntaan, mitä ministeri esittää, eli vuokrat nousevat ja vuokralaisten irtisanomissuoja heikkenee.

Ed. Hiltunen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L i p p o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vuokrasääntely tuli aikanaan voimaan hyvässä tarkoituksessa tulopoliittisen ratkaisun yhteydessä, jolloin tarkoituksena oli saada aikaan tietty pehmentävä vaikutus markkinoille. Tämä on kääntynyt itseään vastaan. Noin on neljännesmiljoona vuokra-asuntoa on häipynyt tällä välin markkinoilta. On yksinkertaisesti palautettava tasapaino markkinoille ja vuokralaisen ja vuokranantajan suhteeseen.

Nythän on sellainen tilanne, että vuokranantaja voi yksipuolisesti määrätä korotuksen. Tämän perusteella siitä voidaan sopia. Edelleenkin vuokralaisen irtisanomissuoja tulee olemaan vahva. Se koostuu lakimääräisistä irtisanomisajoista, mahdollisuudesta saada muuttopäivä siirrettyä, tuomioistuimessa saada irtisanominen julistetuksi tehottomaksi, ja sitten vielä voi saada vahingonkorvausta. Irtisanomisaika on kolme kuukautta; jos on asuttu vuokralla yli vuoden, kuusi kuukautta. Muuttopäivän siirtomahdollisuus: voi jopa puolitoista vuotta asua parhaassa tapauksessa irtisanomisen jälkeen, ja muuta irtisanomissuojaa. Ei voida sanoa, että vuokralaiselta menee irtisanomissuoja tässä esityksessä.

Tästä onkin kysymys. Voi olla, että vuokrat jossakin vaiheessa nousevat. Mutta niitä, jotka tällaista vastustavat, ei kiinnosta se, onko vuokra-asuntoja lainkaan, onko vuokralaisia lainkaan, kunhan vain ovat vuokrat jollakin tasolla. Tämä on myös joidenkin etujärjestöjen intressi.

Minusta on hyvä tällä ponnella säännellä tätä asiaa niin, että voidaan, aivan päinvastaiseen suuntaan kuin ed. Seppänen luulee, vaikuttaa siihen, että saadaan aikaan jokin käsitys siitä, mikä on kohtuullista vuokramarkkinoilla. Mutta sekään ei voi tarkoittaa sitä, että tulisi joku uusi sääntelyn muoto voimaan.

Ed. M a r k k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppänen hämmästeli, kummalla puolella SDP seisoo, hallituksessa vai oppositiossa. Itse olen aina ollut sitä mieltä, että hyvä oppositiopolitiikka on sellaista, jossa katsotaan tapauskohtaisesti, voidaanko kannattaa hallituksen esityksiä vai ei. Olen erittäin iloinen siitä, että SDP on tässä tilanteessa ymmärtänyt sen, että asioita ei saada hoidettua niin kauan kuin meillä ei ole toimivia vuokra-asuntomarkkinoita. Toimivia vuokra-asuntomarkkinoita tähän maahan ei saada luotua niin kauan, kun meillä on on vuokrasääntely.

Pöydille jaettu ponsiesitys on mielestäni hyvä. Siinä kiinnitetään huomiota sellaisiin mahdolli-

siin epäkohtiin, joita laki saattaa tuoda tullessaan. On aivan hyvä, että niihin kiinnitetään huomiota tässä vaiheessa ponnen muodossa siitä huolimatta, että osaan niistä on kiinnitetty huomiota jo valiokunnan mietinnössä.

Asunto-ongelma on erityisen polttava pääkaupunkiseudulla, ja sen takia tervehdin suurella ilolla sitä, että tämä laki saadaan voimaan heti vuoden alusta ajankohtana, jolloin vuokrapyynnöt ovat olleet laskussa. Vuokra-asuntoja on markkinoilla enemmän kuin aikaisemmin, jolloin mahdolliset vuokrannousut jäävät mahdollisimman pieniksi. Mikäli tämän lain voimaantuloa lykätään ajankohtaan, jolloin olemme esimerkiksi nousukaudessa, voimme olla aivan varmoja, että vuokranpyynnöt ja -ehdotukset tulevat olemaan aivan toista luokkaa kuin tässä vaiheessa.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllä se lakiesitys oli vielä huono sosialidemokraattienkin mielestä siinä vaiheessa, kun se lähti valiokunnasta, mutta se on parantunut tässä matkan varrella ilmeisesti niin paljon, että sen annetaan tulla voimaan tilanteessa, jossa voitaisiin estää sen voimaantulo. Eli teillä on voimaa estää sen huonon lakiesityksen voimaantulo (Ed. Gustafsson: Ei pysyvästi!) — vuodeksi, vuodeksi. — Mutta onko teillä halua käyttää sitä voimaa? Minkä te tarjoatte tilalle? Tuon ponnen. Tuo ponsi ei tuo mitään lisää eikä parannusta suomalaisille vuokralaisille.

Mitä tulee ed. Lipposen puheenvuoroon, minä en sanonut, että vuokralaisten irtisanomissuoja poistuu. Minä sanoin, että se heikkenee. Siinä ruvetaan soveltamaan liikehuoneiston irtisanomisperusteita. Se on selvä heikennys. Vuokralaisen irtisanomissuojan heikennys on kysymyksessä. Te olette siis heikentämässä vuokralaisten irtisanomissuojaa, ette poistamassa. Kaikki ne mahdollisuudet, joita ed. Lipponen luetteli, jäävät todella käyttöön. Mutta en minä ole sanonutkaan, etteivät ne jäisi käyttöön. Minä olen sanonut vain, että tämä uusi periaate, jonka mukaan ruvetaan noudattamaan liikehuoneiston irtisanomisperusteita, on selvä heikennys. Sen ohella tulee myös vuokrankorotuspaineita lisäävä uusien asuntojen vapauttaminen säännellyistä vuokrista. Tämä on myöskin heikennys, ja voitaisiin estää sen voimaantulo. Te sanotte, että vuodeksi voidaan estää voimaantulo. Vuosi on pitkä aika, kun voidaan palvella jotain sellaista tavoitetta, joka teilläkin on, vuoden ajan, eli hallitus, jos se näkee, että tämä on huono lakiesitys, tuo uudistusesityksen ilman teidän ponsiannekin.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Lipposen puheenvuoron johdosta, vaikka toden totta ed. Markkulan puheenvuoro oli niin mielenkiintoinen, että kehotan jatkamaan.

Ed. Lipposen puheenvuoro sisälsi selvästi sen ajatuksen, että sääntelyn purkaminen tuo lisää vuokra-asuntoja. Tämän johdosta haluaisin todeta, että Euroopan muista maista saadut kokemukset eivät kyllä vahvista ed. Lipposen näkemystä oikeaksi, vaan päinvastoin sääntelyn purkaminen ei ole yhdessäkään Euroopan maassa pystynyt estämään sitä, ettei vuokra-asuntojen suhteellinen osuus ole pudonnut asuntokantaan verrattuna. Sitä paitsi on todettava, että Euroopan muista maista saadut kokemukset myös selvästi todistavat, että sääntelyn purku aiheuttaa vuokratason kohoamisen. Tätä esimerkiksi ministeri ei kiistänyt, vaan puheenvuorossaan viittasi siihen, että näin todella voi tapahtua.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Aivan ensiksi kannatan ed. Seppäsen tekemiä kaikkia kolmea ehdotusta eli siis esitystä hylkäykseksi, lepäämään jättämiseksi ja sitten hänen tekemäänsä ponsiesitystä.

Ministeri Rusanen esittelypuheenvuorossaan totesi, että nyt aiotaan vuokrasääntely purkaa hallitusti. Minä kuitenkin väitän, että kaikki ministeri Rusasen ja hallituksen asuntopolitiikasta tekemät ehdotukset viittaavat siihen, että asuntokysymys ollaan jättämässä entistä enemmän markkinavoimien hoidettavaksi. Itse asiassa tämähän voidaan jopa lukea ministeri Rusasen haastattelussa Pasma-lehdessä, joka on Pohjola-yhtiöiden lehti. Minä nyt ilmeisesti en voi päätyä muuhun johtopäätökseen kuin siihen, että sosialidemokraattien kova siipi, johon ainakin ed. Lipponen lukeutuu ja tietääkseni myös ed. Tuomioja, ed. Lipposen puheenvuoron mukaan kannattaa asuntokysymyksen antamista markkinavoimien hoidettavaksi. (Ed. Tuomioja: Odottakaa nyt minun puheenvuoroani!) — No, minä odotan ed. Tuomiojan puheenvuoroa, mutta nyt puhun minä kuitenkin.

Kuitenkin sen jälkeen kun sosialidemokraatit olivat tehneet tämän historiallisen kompromissinsa taas kerran elikkä antaneet periksi tässä asiassa, niin tänään olemme saaneet mm. Asukasliitolta uuden kirjelmän. Uskon, että tämä on

myöskin ... (Ed. Myller: Se tukee tätä!) — Ei tue. Valitettavasti ed. Myller on nyt väärässä. — Nimittäin Asukasliitto sanoo, että nimenomaan nyt tässä tilanteessa pitäisikin ottaa aikalisää vuokrasääntelyn purkuesitykseen. (Hälinää) Minä voin lukea tämän loppuun, mutta jos minä nyt kuitenkin saisin puhua, vaikka ymmärrän kyllä, että väsynyt eduskunta jo mielellään näin lähellä joululomaa rupeaa huutelemaan täällä railakkaasti.

Mutta nimenomaan Asukasliitto pitää tärkeänä sitä, että hallitus nyt vetäisi pois tämän esityksensä vuokrasääntelyn purkamiseksi ja toisi ensi keväänä uuden esityksen huoneenvuokralain muuttamisesta, siis kokonaisuutena, ilman että nyt hyväksytään pieni viipale, vaan että asia siirrettäisiin kevääseen. Jospa tässä uudessa lakiesityksessä sitten otettaisiin huomioon tehty historiallinen kompromissi, siis tähän ponsiesitykseen sisällytetyt asiat. Nimittäin minä kysyn nyt, hyvät edustajatoverit sieltä sosialidemokraateista, että vaikka te olette nyt tämän ponsiesityksen saamassakin läpi hallituksen myötävaikutuksella, niin mistä te tiedätte, ettei se valiokunnan enemmistön lausumassa oleva kohta mene läpi myöskin uudessa esityksessä. Nimittäin valiokunnan enemmistöhän pohti myöskin asiaa käsitellessään sitä, onko tarkoituksenmukaista ulottaa määräaikaisten vuokrasopimusten tekemismahdollisuus aravavuokra-asuntoihin, ja tämä enemmistö toteaa myöskin, että "saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää tätä mahdollisuutta tarkoituksenmukaisena, sillä se tuo tarvittavaa joustavuutta vuokrauskäytäntöön". Mistä sosialidemokraatit tietävät, ettei tässä ministeri Rusasen keväällä antamassa uudessa lakiesityksessä ole nimenomaan tätä kohtaa? Silloin teidän pontenne ja tämä kaupankäynti on täysin turhaa. Te olette pettäneet silloin nimenomaan aravavuokra-asunnoissa asuvat.

Minä kysyn, kuinka te kehtaatte nyt lähteä tekemään tällaisen kompromissin, kun te olisitte voineet asettaa kaikkien neuvottelujenne ehdoksi sen, että hallitus nyt jättää tämän huoneenvuokralakiesityksen tekemättä, ja sitten te teette tämän historiallisen kompromissin, joka nyt ponnessa vain on tullut, Te tiedätte vain sen osan, mikä siinä ponnessa on. Minä uskon, että ministeri Rusanen pitää sanansa ja tuo sen. Minä en vielä jaksa uskoa, että hän siltä osin sanaansa syö. Mutta siinä on se keskeinen vaara, että nimenomaan vuokra-araviin tulee myös irtisanomismahdollisuus, ja se on, rakkaat toverit sosialidemokraatit, erittäin huono kohta. Luulen, että saatte kyllä siitä palautetta aikanaan aivan tarpeeksi niin Asukasliitosta, niin Vuokralaisten Keskusliitosta kuin ammattiyhdistysliikkeen edustajiltakin. (Ed. Savolainen: Jättäkää meidän huoleksemme, älkää huutako!) — No, kyllä täällä saa puhua ihan omalla volyymillaan. Minä odotan, että puhemies antaa minulle neuvoja, mikäli käyttäydyn sopimattomasti tässä pulpetissa. (Ed. Savolainen: Parlamentaarisen tavan mukaan saa esittää välihuutoja!)

Kuitenkin haluan vielä todeta sen pöytäkirjaankin, että itse asiassa tuo ponsiehdotus, jonka sosialidemokraatit ovat olleet hyväksymässä, tosiasiallisesti tunnustaa sen, että hallituksen esitys sisältää useita epäkohtia ja ne korjataan sitten tuomalla uusi lakiesitys muutaman kuukauden kuluttua. Mitä järkeä tämmöisessä lainsäädännössä on? (Ed. Jaakonsaari: Eipä siinä olekaan!) — Ei olekaan. Ed. Jaakonsaari huutaa, että ei ole mitään järkeä. (Ed. Jaakonsaari: Oppositiossa on!) — Oppositiossa sosialidemokraatit hyväksyvät nyt järjettömän lainsäädännön. Se on minusta aika kummallista, että sosialidemokraateille käy järjetönkin lainsäädäntö.

Kun tämä laki tulee voimaan, jota sosialidemokraatit eivät ole valmiita kannattamaan lepäämään, 1 päivä helmikuuta, niin sitten kenties huhtikuussa me saamme uuden lakiesityksen, jossa on pieniä parannuksia, mutta mahdollisesti vielä useita huononnuksia.

Asukasliitto kiinnittää huomiota myös siihen, että nyt saattaa syntyä tilanne vuokra-asuntomarkkinoilla, jossa vuokranantajat eivät tarjoakaan asuntoja vuokralle nyt vuoden alusta, kun sääntely puretaan. He jäävät kenties odottamaan uutta lakiesitystä, (Ed. Tuomioja: Lepäämään jättäminen takaa, että ei etene!) jolloin tämän lain alkuperäinen tarkoitus: vuokra-asuntojen saatavuuden lisääminen, myös tästä syystä tarpeettomasti vaikeutuu. (Ed. Tuomioja: Missä on logiikka? Lepäämään jättäminen varmistaa sen, että sitä odotetaan!) — Ei se ole välttämättä, ed. Tuomioja, ollenkaan niin, nimittäin jos sosialidemokraatit ilmoittaisivat, että he eivät kerta kaikkiaan tätä hyväksy. Kun he nyt niin kovasti pyrkivät hallitukseen, tietääkseni viimeistään ensi syksynä, niin silloin hallituksessa ollessaan sosialidemokraattien ei tarvitsisi antaa ollenkaan tätä lakia uudelleen. Tältä osin, ed. Tuomioja, väite on väärä.

Kun täällä ed. Lipponen yritti väittää, että me, jotka olemme tämän lepäämään jättämisen kannalla, emme kantaisi mitenkään huolta ni-

menomaan vuokra-asuntojen saatavuudesta, se ei pidä paikkaansa. Olisi ollut myös muita vaihtoehtoja valittavana, ennen kaikkea tietysti se, mistä me olemme kyllä sosialidemokraattien kanssa ilmeisesti aika pitkälle yhtä mieltä, että aravavuokra-asuntoja tulisi rakentaa lisää, mutta näinhän hallitus ei tietenkään tee. Mutta jos me haluamme lisää vuokra-asuntoja markkinoille, niin esimerkiksi yksityisten vuokranantajien verotusta olisi voitu muuttaa siten, että se olisi lisännyt vuokra-asuntoja. Esimerkiksi jos ajattelemme niin, että korotettaisiin verovapaan tulon osuutta nykyisestä 2 000 markasta 10 000 markkaan vuodessa, uskoisin, että lain ainakin väitetty keskeinen tavoite saada lisää vuokra-asuntoja olisi toteutunut.

Mutta kuten ed. Seppänen täällä totesi, niin eihän tästä yksinomaan olekaan kysymys, vaan tässä on kysymys porvarillisesta asuntopolitiikasta, jolloin voidaan vapaasti hinnoitella asuntoja. Tähän ilmeisesti sosialidemokraatit ovat valmiita taipumaan.

Ed. L i p p o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti vain. Kovaa on sellainen asuntopolitiikka, jossa vuokralla asuminen olisi mahdollista vain kunnan vuokra-asunnoissa. Tällaisesta on esimerkkejä hyvinkin lähellä ollut. Meidän pitää ottaa markkinat apuun tässä asiassa. Emme me voi antaa takeita siitä, että sääntelyn purkaminen johtaa siihen, että valtavasti tulee asuntoja tarjolle, mutta Suomen kokemus on se, että neljännesmiljoona vuokra-asuntoa on häipynyt markkinoilta. Jotain on tehtävä, että tasapainotetaan vuokranantajan ja vuokralaisen suhdetta säilyttäen vahva vuokralaisen suoja. Tämä on se tapa, jolla me saamme markkinat avuksi siinä hyvässä tarkoituksessa, että olisi asuntoja tarjolla ja että todelliset vuokrat tulisivat näkyviin ottaen huomioon myös asumistuen.

Me olemme täysin umpikujassa, jos me satsaamme kaiken siihen, että yhteiskunta ja yhteiskunnan rahoittama asuntotuotanto hoitaisi vuokra-asumisen ongelman. Tässä on kysymys jonkin asteisesta korjauksesta, ei ollenkaan siitä, että kaikki annettaisiin markkinavoimien käsiin nyt asuntopolitiikassa.

Ed. V a n h a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn täysin ed. Lipposen äsken käyttämään puheenvuoroon. Ed. O. Ojalalle toteaisin, että määräaikaiset vuokrasopimukset aravavuokra-asunnoissa ovat jo nyt mahdollisia. Tältä osin tämä laki ei tuo muutosta. Niitä tarvitaan mm. nuoriso- ja opiskelijavuokra-asuntojen kohdalla, ja voimme jatkossakin luottaa siihen, että kunnat ja yleishyödylliset yhteisöt aravavuokra-asuntojen omistajina tulevat hyvin vastuullisesti käyttämään tätä mahdollisuutta. (Ed. O. Ojala: En olisi yhtä luottavainen!)

Tähän mennessä en muista, että olisimme laitavasemmalta saaneet koskaan tukea sille ajatukselle, että vuokra-asunnon omistaja voisi saada vuokratuloonsa aikaisempaa suurempia verohelpotuksia. Tätä mallia vasemmistoliitto ei ole aikaisemmin suostunut esittämään.

Aravavuokra-asuntoja toki tarvitaan lisää, ja niitä pitää rakentaa lisää, mutta ei minusta ole mitään ristiriitaa siinä sille, ettei meidän pitäisi kehittää myös järjestelmää, jossa myös yksityisiä pääomia saataisiin vuokra-asuntomarkkinoille. Me tarvitsemme yksityisiä vuokra-asuntoja, mikäli aiomme Suomeen saada toimivat vuokra-asuntomarkkinat.

Nykyinen laki on osoittautunut käytännössä epäonnistuneeksi sen osalta, että sen lain aikana merkittävä määrä yksityisiä vuokra-asuntoja on kadonnut kokonaan markkinoilta, ja on jotain tehtävä. Tämän lain valmistelussa on otettu huomioon nyt niitä näkökulmia, joita ne tahot, jotka yksityisiä vuokra-asuntoja omistavat ja rakentavat, ovat esittäneet, ja tällä on paremmat edellytykset saada yksityistä vuokralleantoa lisättyä.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jos me teemme asuntojen vuokraustoiminnasta bisneksen, jossa pääomalle sallitaan suurin mahdollinen tuotto, niin kyllä me tietysti voimme sillä tavalla saada vuokra-asuntoja, mutta me emme saa niillä rahoilla vuokralaisia, joilla olisi mahdollisuus maksaa sitä tuottoa. Tällä tavalla me emme pysty luomaan maahan turvallisia vuokra-asuntomarkkinoita sen takia, että vuokrat karkaavat käsistä. Me emme voi turvata pääomille sellaista tuottoa näillä markkinoilla, vaan me joudumme tekemään muunlaisia ratkaisuja.

Mielestäni yhteiskunnassa on erittäin onnistunut järjestelmä luotu vuokra-asuntojen lisäämiseksi ja se on aravavuokra-asuntojen tuottaminen yleishyödyllisten yhteisöjen omistukseen. Sillä tavalla me poistamme sen keinottelu- ja havittelumentaliteetin, joka liittyy kapitalismiin, sillä tavalla markkinoihin sanan huonoimmassa mielessä, että toisten ihmisten hädänalaista tilan-

netta käytetään hyväksi. Me tarvitsemme aravavuokra-asuntoihin perustuvan vuokrajärjestelmän tähän maahan.

Siinä mielessä minä koen erittäin ongelmalliseksi sen, että hallitus on ensi vuodeksi vähentämässä uusien arava-asuntojen rakentamista. Siis 20 prosenttia vähemmän rakennetaan ensi vuonna uusia aravavuokra-asuntoja kuin tänä vuonna, ja tällä ratkaisulla ei kyllä varmasti ratkaista vuokra-asuntopulaa.

Siis nyt te olette menossa sellaiseen ratkaisuun, jossa vuokra-asunnot karkaavat vuokralaisten käsistä, vuokrat nousevat, ja sitten te haluaisitte lisää asumistukea. Te panette vuokrat silloin valtion maksuun. Ennen SMP sanoi, että verot valtion maksuun, nyt te panette vuokrat valtion maksuun, ja kuka siitä hyötyy? Sellainen kapitalisti, sellainen omistaja, jolle ei vastaavaa hyötyä valtion varoista saisi antaa.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Suomessa on asuntopoliittisesti monella tavoin paradoksaalinen tilanne. Yksi ilmentymä siitä on se, että samanaikaisesti, kun meillä on hyvin paljon asunnottomia, meillä on myös tyhjiä asuntoja. Tyhjiin asuntoihin on useita syitä. Tutkimusten mukaan suurimmat syyt ovat vuokratulojen reaaliarvon lasku ja verokohtelu. Varmasti oma osuutensa on kuitenkin myös ns. psykologisilla syillä.

Meillä yliarvostetaan omistusasumista ja niitä ihmisiä, joilla ei tähän ole syystä tai toisesta mahdollisuutta tai halua, on pidetty vähempiarvoisina ja epäluotettavina. Niinpä on ollut helppo levittää ennakkoluuloja huonoista elämäntavoista ja vuokransa maksamattomista ihmisistä, joista on jopa mahdotonta päästä eroon. Yleistykset ja virheelliset tiedot ovat osaltaan vieneet asuntomarkkinoilta vuokra-asuntoja ja johtaneet siihen, että asuntoja mieluummin pidetään tyhjinä kuin vuokrataan. Niinpä yleisesti onkin vallalla käsitys, että tiukentamalla vuokralaisten kohtelua ja vapauttamalla vuokrat asia ratkeaisi. Se lienee ollut yhtenä pontimena myös käsiteltävänä olevassa huoneenvuokralakiesityksessä, joka menee nykyisestä järjestelmästä toiseen äärimmäisyyteen. Lakiesityksessä on monia ongelman siemeniä. Huolestuttavin tilanne on useilla kaupunkiseuduilla, missä on vaikea kysynnän ja tarjonnan epätasapaino. Näillä alueilla on pelättävissä todella rajuja vuokratason korotuksia. Samoin laki saattaa johtaa lyhytaikaisiin vuokrasuhteisiin, joita käytetään korotusautomaattina, mikä entisestään heikentäisi vuokra-asumisen luotettavuutta ja arvostusta. Pelättävissä on myös, että noususuhdanteessa asunnot menisivät myyntiin ja korottaisivat jälleen asuntojen hintatasoa. Myös määräaikaisissa vuokrasuhteissa on omat ongelmansa, jos elämäntilanteessa sattuukin muutoksia, jotka aiheuttavat tarpeen vuokrasuhteen ennenaikaiseen purkamiseen. Epäilen myös, että vuokralaisille on todella korkea ja monille mahdoton kynnys lähteä hakemaan oikeuksiaan oikeusteitse. Lisäksi oikeusministeriön esitystä niistä perusteluista, joita oikeusistuimet voisivat käyttää käsitellessään vuokratason kohtuullisuutta tai kohtuuttomuutta, ei ole sisällytetty lakiin. Se tekee vuokralaisen oikeudellisen aseman entistäkin onnettomammaksi.

Valiokuntakäsittelyssä kaikki ongelmatekijät tuotiin useiden asiantuntijoiden taholta esille. Siksi en voikaan muuta kuin pahoitella sitä, ettei hallituspuolueiden edustajilla ollut kanttia, kykyä tai halua tehdä muutoksia. Niinpä joudutiinkin asian toisen ja kolmannen käsittelyn välillä hakemaan uudenlaisia ratkaisuja.

Henkilökohtaisesti olen edelleen sitä mieltä, että lakiesitys tulisi hylätä ja edetä voimassa olevalla lailla niin kauan, kunnes saadaan aikaan uusi ja parempi lakiesitys. Onhan jo nykyisillä määräaikaisilla vuokrasopimuksilla saatu markkinoille uusia vuokra-asuntoja. Kun kuitenkin tiedän, ettei näin tule käymään, olen pitänyt parempana sopimusta hallituspuolueiden kanssa lain uudelleenvalmistelusta, sen sijaan että se äänestettäisiin lepäämään seuraaville valtiopäiville, jolloin se vuoden 1993 alussa tulisi voimaan kaikessa surkeudessaan, enkä usko, että siinä tilanteessa hallituksella olisi halukkuutta lain nopeaan uudistamiseen.

Tiedän, että ponsien arvoa ei ole pidetty järin korkealla, mutta uskaltaudun nyt kuitenkin luottamaan ministeri Rusasen sanaan ja vilpittömyyteen. (Ed. P. Leppänen: Jos ei ole Rusanen ministerinä keväällä!) Uskon myös, että neuvotteluteitse on mahdollista saada aikaan parempia tuloksia kuin vasemmistoliiton joka asiassa harrastamalla saappaat jalassa kaatumisen politiikalla. Toivon, että ponsi toteutuu kirjaimellisesti ja vuokra-asumista tullaan jatkossa seuraamaan tarkasti ja paneudutaan uusiin sekä myös vanhoihin ongelmiin.

Sosialidemokraatit ovat saaneet budjettineuvotteluissa lisätyksi aravavuokra-asuntojen ja asumisoikeusasuntojen tuotantomääriä. Hallituksen esitykset ovat kuitenkin mielestämme edelleen väärin painottuneita. Haluammekin,

että hallitus tulee kiireesti esittämään asuntohallituksen tietojen perusteella siirtoa omistusaravatuotannosta vuokra-asuntotuotantoon ja asumisoikeusasuntotuotantoon. Samalla on myös varmistettava, että korkotukilainoitettu vuokra-asuntorakentaminen lähtee liikkeelle, ja siitä varmimpana vakuutena on varmasti se, että niiden lainoitusprosentti korotetaan jälleen 80 prosenttiin. Vuokra-asuntojen tarve ei ratkea todellakaan pelkällä huoneenvuokralain muutoksella ja siihen myöhemmin tulevilla korjauksilla, vaan tukena on oltava voimakas uusasuntotuotanto.

Arvoisa puhemies! Toivon todella, että ministeri Rusanen osoittautuu sanansa mittaiseksi naiseksi, sillä ei ole vuokranantajienkaan etu, jos vuokra-asumista ei saada arvostukseltaan ja luotettavuudeltaan tasaveroiseksi omistusasumisen kanssa.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensiksi haluan korjata, että tällä viivästytettäisiin lain voimaantuloa vain vuodella. Kyllä sillä mahdollisesti lykättäisiin sitä noin puolitoistavuotta. Siinä mielessä puolitoistavuotta on pidempi aika kuin yksi vuosi ja tekisi mahdolliseksi lain kunnollisen valmistelun.

Kun kuuntelin ed. Kauttoa, niin mielestäni hän ei ole sama ed. Kautto, joka on minun kanssani kirjoittanut vastalauseen valiokunnan mietintöön; eikä sama ed. Kautto, joka totesi, että "mielestämme esitys on valmisteltu niin puutteellisesti, että se on syytä hylätä"; eikä sama ed. Kautto, joka sanoi, että "ongelmallisin kysymys liittyy vuokralaisten irtisanomissuojan oleelliseen heikentämiseen samanaikaisesti sääntelyn purun kanssa"; eikä sama ed. Kautto, jonka mielestä "lakiesitys merkitsee sitä, että vuokranantaja saa sangen laajat mahdollisuudet käyttää irtisanomisuhkaa vuokrankorotuskeinona"; eikä sama ed. Kautto, joka sanoi, että "jos vuokralainen haluaa torjua irtisanomisen, joka perustuu siihen, että hän ei hyväksy vuokrankorotusta, on hänen vietävä asia tuomioistuimeen ja näytettävä, että vuokra on korotettu kohtuuttomaksi"; eikä sama ed. Kautto, jonka mielestä "lopputuloksena irtisanomissuojan heikentämisestä on ajolähtö-tilanne, on maksettava mitä pyydetään tai lähdettävä". (Ed. Kautto: Ed. Seppänen ei ymmärrä!) Eikä hän ole sama ed. Kautto, joka ei valiokunnassa luottanut valiokunnan enemmistön uskoon, että sääntelyn purku toisi lisää vuokra-asuntoja asuntomarkkinoille. Eli tässä nyt on tehty semmoiset kaupat, että ne eivät ole kunniaksi kaupantekijöille, jos halutaan pitää kunniassa vuokralaisten oikeuksia tässä maassa. Kyllä ed. Myller ja ed. Kautto ovat nyt myyneet nahkansa ei-mistään.

Ed. H a u t a l a : Arvoisa puhemies! Jos tätä keskustelua hieman yrittäisi jäsentää, niin pitäisi kai ensimmäiseksi todeta, että on kaksi koulukuntaa, kun puhutaan vuokra-asuntomarkkinoiden luomisesta. Toinen koulukunta, jota hallitus edustaa, lähtee siitä, että vuokrasääntelyn purku tasapainottaa vuokra-asuntomarkkinoilla tarjonnan ja kysynnän. Toinen koulukunta puolestaan on sitä mieltä, että ennen kuin vuokrasääntely pitää purkaa, on luotava vuokra-asuntomarkkinat ja ainakin otettava käyttöön välineitä niiden luomiseksi. Itse edustan tätä koulukuntaa, ja vihreät tulevat äänestämään hallituksen esityksen hylkäämisen puolesta ja myös esittämään, että se jätettäisiin lepäämään. Syy on se, että haluaisimme antaa hallitukselle vuoden aikaa esittää jotain positiivisempia keinoja lisätä vuokra-asuntojen määrää markkinoilla.

Vihreät ovat sitä mieltä, että asumisessa ylipäätään pitäisi olla useita erilaisia vaihtoehtoja, myös useita erilaisia vuokra-asumisen vaihtoehtoja. Mutta Suomessa vuokra-asuntojen osuus asuntokannasta on skandaalimaisen alhainen. Se on vähentynyt sotien jälkeen noin 40 prosentista noin 25 prosenttiin. Euroopan maista ainoastaan Portugalissa on pienempi vuokra-asuntojen osuus asuntokannasta kuin Suomessa. Yleensä taso Euroopan maissa on 50 prosentin tietämillä.

Nyt voisi tietenkin kysyä, olisiko niin, että vuokra-asuntokannan vähenemisen ainoa syy on se, että meillä on ollut säännellyt vuokrat. En todellakaan jaksa uskoa tähän. Minusta on kovin yksisilmäistä väittää, että se olisi ainoa syy vuokra-asuntokannan supistumiseen. Mielestäni syytä täytyy hakea myös siitä, että valtiovallan tukitoimet ovat hyvin pitkän aikaa kohdistuneet yksipuolisesti omistusasumiseen. On syntynyt tilanne, jossa Suomessa on sensaatiomaisen alhainen vuokra-asuntokannan osuus koko asuntokannasta.

Olen sitä mieltä, että sääntelystä tulee päästä eroon. Jotta tämä tilanne tulisi mahdolliseksi, olisi tehtävä koko joukko asuntopoliittisia toimia.

Yksi tärkeimmistä mielestäni on se, että vihdoinkin luotaisiin pitkän asuntolainarahan markkinat, jotka eivät olisi riippuvaisia markkinoiden vaihteluista ja markkinakoroista. Asun-

toministeri Rusanen sanoi lakiesityksen toisessa käsittelyssä, että hän tulee tekemään kaikkensa sen toteuttamiseksi, mutta lupaus siitä, että hän tulee tekemään kaikkensa, ei vielä lohduta kovin paljon. Epäilenkin, että tämä ajatus josta lähes kaikki puolueet olivat kovin yksimielisiä vaalien alla ja käyttivät sitä myös vaalilupauksena, ei tule toteutumaan kovin äkkiä. Vihreiden mielestä työeläkerahastoihin kertyvät pääomat pitäisi takaisinlainata asuntotuotannon tarpeisiin. Tällä tavalla luotaisiin asuntopankki, josta tuettaisiin asumismuotoon katsomatta erilaisia asumisratkaisuja.

Eräs asiantuntija valiokunnassamme sanoi, että nykytilannetta kuvaa parhaiten se, että asumismuoto valitsee asukkaansa sen sijaan, että asukas voisi vapaasti valita asumismuotonsa.

Arvoisa puhemies! Yksi nopeimmista keinoista vuokra-asuntokannan lisäämiseksi olisi se, että valtion rahoituksella tuettaisiin asuntojen ostamista valmiista asuntokannasta. Esimerkiksi Helsingissä tämä saattaisi hyvin painaa vuokratasoa alas sillä tavalla, että ihmisillä olisi myös varaa vuokrata näitä asuntoja. Helsinki voisi hyvinkin ostaa 1 000 asuntoa vapailta markkinoilta, vuokrata ne edelleen tässä tarkoituksessa — ei niinkään sosiaalisin perustein, vaan itse asiassa aika käyvällä vuokralla. Se jo vaikuttaisi siihen, että vuokrataso painuisi alaspäin.

Olemme myöskin ajaneet sitä, että tyhjiä asuntoja pitäisi verottaa ikään kuin ne olisivat vuokrattuina sen jälkeen, kun ne ovat olleet tyhjillään puoli vuotta. Katsomme myöskin, että vuokratulosta tehtävää verovähennystä pitäisi korottaa.

Eräs maapoliittinen toimi, jonka kannalla olemme johdonmukaisesti olleet, oli lunastuslaki, joka kaatui täällä äskettäin. Se olisi tehnyt kunnille mahdollisemmaksi kuin nyt hankkia kohtuuhintaista maata kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon.

On sanottu, että suhdannepoliittisista syistä vuokrasääntelyn purun otollisin aika olisi juuri nyt, mutta tärkein eli asuntopoliittiset edellytykset, joita olen edellä kuvannut, eli toimivat vuokramarkkinat puuttuvat edelleen. Pitäisi kiireesti päästä sellaiseen asuntopolitiikkaan, joka olisi niin pitkälle kuin mahdollista immuuni suhdannevaihteluille.

Pahin näkymä, mitä vuokrasääntelyn purku juuri nyt tulee aikaansaamaan, on se, että siirrytään aikaan ennen vuokrasäännöstelyä. Se voisi tarkoittaa sitä, että vuokrasuhteet olisivat pääsääntöisesti jopa vain kuukauden kestoisia. Kerran kuukaudessa siis vuokranantajalla olisi mahdollisuus kiristää vuokralaista vuokran korotuksella. Vuokralaisella on hyvin raskas tehtävä, jos hän aikoo oikeudesta hakea muutosta tilanteeseen.

En myöskään voi hyväksyä sitä, että asuinhuoneistojen vuokrasuhde rinnastetaan liikevuokrasuhteeseen sen takia, että liikevuokrasuhteessa osapuolet ovat yleensä keskenään yhdenvertaisia. Silloin siis on perusteltua jättää sopimuksen sisältö lähes kokonaan markkinoilla sovittavaksi. Mutta asuinhuoneistojen vuokrasuhteessa vuokralainen on ainakin pääsääntöisesti vuokranantajaa heikommassa asemassa ja tarvitsee nimenomaan suojaa esimerkiksi vuokrankorotuksella kiristämistä vastaan.

Yksi maa, josta voisi ottaa mallia huoneenvuokralain valmistelussa, on Belgia. Siellä nimittäin vuokrasopimukset solmitaan pääsääntöisesti yhdeksän vuoden ajaksi ja irtisanomista säännellään lailla. Vuokralainen voi irtisanoa sopimuksen milloin tahansa ilman erityistä syytä, mutta hänellä kuitenkin on kolmen kuukauden irtisanomisaika. Ensimmäisen kolmen vuoden aikana irtisanomistilanteessa vuokralainen joutuu kuitenkin maksamaan korvauksen, joka voi olla maksimissaan kolmen kuukauden vuokra. Mikäli vuokrasuhde on kestänyt yhdeksän vuotta, vuokralaisen kanssa solmitaan automaattisesti uusi vuokrasopimus. On syytä huomata, että Belgiassa vuokrasääntelystä ja vuokralaisen irtisanomissuojasta pitkälti luovuttiin vuonna 1983 ja nyt on siis uudestaan palattu jonkinlaiseen säänneltyyn tilanteeseen. En ihannoi säänneltyä tilannetta, mutta mielestäni nyt ollaan menossa liian pitkälle toiseen suuntaan.

Arvoisa puhemies! Mitä tulisi ajatella tästä sosialidemokraattien aikaansaamasta neuvottelutuloksesta, joka on meille ponnen muodossa tuotu. Minusta se ainoastaan osoittaa sen, että valiokunnassa kaikki hallituksen esityksen epäilijät ovat olleet oikeassa. Tämä laki on erittäin huolimattomasti ja asiantuntemattomasti valmisteltu. Siinä on jo synnytystilanteessa niin vakavia epäkohtia, että itse asiassa sitä ei ollenkaan pitäisi päästää astumaan voimaan. Se on peruste minulle ja vihreille esittää, että se jätettäisiin lepäämään.

Esimerkiksi ponnessa sanotaan, että "hallituksen tulee ryhtyä toimenpiteisiin informaation keräämiseksi ja julkistamiseksi eri paikkakunnilla vuokra-arvoltaan samanveroisista huoneistoista yleisesti perityistä vuokrista, vuokrien kehittymisestä ja niihin vaikuttaneista tekijöistä ja

antaa niiden perusteella suosituksia vuokrista ja niiden tarkistamisesta". Tietysti voi kysyä, eikö nyt olisi ollut syytä pitää vanha huoneenvuokralaki nykyisessä muodossaan voimassa, kunnes on edellytykset vuokrasääntelyn purkamiseksi ja parempia ehdotuksia vuokralaisen irtisanomissuojan uudistamisesta. Sillä aikaa olisi aivan hyvin voitu parantaa Tilastokeskuksen laatimaa tasoyleisohjetta, jonka avulla voidaan päästä sopimukseen ja yhteisymmärrykseen siitä, mikä milloinkin on kohtuullinen vuokra.

Arvoisa puhemies! Jos tämä laki ei astuisi voimaan, siis mikäli sosialidemokraatit olisivat valinneet toisin, niin hallitus olisi itse asiassa pakkotilanteessa. Sen täytyisi yrittää käyttää toisenlaisia keinoja vuokra-asuntotarjonnan lisäämiseksi, ja joitakin keinoja olen tässä puheenvuorossa maininnut.

Ed. K a l l i o m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mielestäni ed. Hautalan logiikka kyllä kohtuullisessa mitassa pettää. Ymmärtääkseni hän kertoi, että ns. asuntopoliittiset edellytykset pitää luoda ennen kuin sääntelystä voidaan luopua. Toisaalta hän tuntuu luottavan siihen, että vuoden aikana hallitus kykenisi luomaan nämä asuntopoliittiset edellytykset, mm. nuo pitkänrahan markkinat, joihin hän viittasi. Niitä markkinoita on yksi sun toinen ministeri tässä maassa julistanut yrittävänsä luoda. Se ei ole onnistunut eikä ainakaan vuodessa onnistu, ei tältä hallitukselta eikä varmaan monelta muultakaan. Tässä ed. Hautalan logiikassa on pelkkä utopian maku.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen samaa mieltä ed. Hautalan kanssa siitä, että Suomessa on vuokra-asuminen tosi vähäisessä arvossa. Tässä yhteydessä voin kertoa, että Vaasan läänissä on vuokra-asuntoja vähiten Suomessa, joten tämä ongelma on tullut esiin monessa eri yhteydessä omankin elämäni varrella.

Suomessa näyttää siltä, että onnistuneen elämän mitta on omistusasunto, ja niin kauan kuin omistusasuntoja tuetaan, ne näyttävät tulevan kuntien kiireellisyysjärjestyksessä edelle vuokra-asunnoista. On totta, että kunnat olisivat jo aikoja sitten voineet luoda paineita Suomessa vuokra-asuntojen nopeammalle rakentamiselle, jos niin vain olisivat halunneet. Varsinkaan maalaiskunnat eivät niin ole halunneet menetellä. Kun kunnistamme enin osa on maalaiskuntia, tämä paine ei ole tullut riittävästi esiin Helsingissä, missä päätöksiä valmistellaan. Nyt siitä kärsimme. Maalaiskunnat ovat myös sellaisia, joissa vuokra-asuntojen laatuvalikoima ei vastaa laisinkaan omistusasumisen rakennetta, vaan vuokra-asuminen on ikään kuin köyhän kansan asumismuoto aivan toisin kuin Euroopassa. Maaseutukunnissa asutaan yleensä omakotitaloissa, mutta vuokra-asujat on pantu kirkonkylän ainoaan kerrostaloon ikään kuin huutomerkiksi ja muille näytille, että tässä he asuvat.

Mielestäni ed. Hautalan ajatus siitä, että asuntoja ostetaan valmiista asuntokannasta vuokratarkoituksiin, on hyvä. Haluan tähän lisätä omana ajatuksenani, että tulisi myös pyrkiä ostamaan asuntoja vuokralle niiltä perheiltä, jotka ovat ylivelkaantuneet, yhden asunnon loukussa olevilta perheiltä. Monilla heistä olisi valmius jatkaa turvallista asumista asunnossaan mutta vuokrasuhteessa, jos vain löytyisi uusi omistaja asunnolle.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Hautala mainitsi, että Helsinki voisi ostaa tuhat asuntoa. Tietenkin olisi hyvä, jos Helsingin kaupunki näin tekisi. Mutta hän totesi myös, että tyhjiä asuntoja pitäisi verottaa. Tänä iltana on aika paljon puhuttu tässä salissa verotuksesta ja siitä miten verotus vaikuttaa kielteisesti oikeastaan kaikkiin asioihin. Mielestäni pitäisi enemmän käyttää enemmän porkkanaa kuin piiskaa. Tiedämme, että tässäkin kaupungissa ja monessa muussa suurkaupungissa on valtavan paljon tyhjiä asuntoja, joista kukaan ei hyödy, ei hyödy vuokranantaja, vastikkeita maksetaan, mutta vuokria ei saada, ei hyödy asunnoton tai huonosti asuva eikä hyödy yhteiskunta. Mutta jos yhteiskunta tulisi vastaan myöntämällä erilaisia verohelpotuksia, ja niitäkin on kaikenlaisia, ei varmastikaan kestäisi kauan, ennen kuin tyhjät asunnot olisivat markkinoilla. Jokainen myös ymmärtää, että suuri tarjonta vaikuttaa välittömästi vuokratasoon. Toivonkin, että asuntoministeri antaisi mahdollisimman pian esityksen, joka johtaisi nimenomaan tähän tavoitteeseen.

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hautala mainitsi erään aikarajan, mikäli mentäisiin jonkinlaisiin verotustoimenpiteisiin tyhjien asuntojen kohdalla. Aikaraja tuntuisi, jos siihen mentäisiinkin, kovin matalalta ajatellen mm. perinnönjaosta ja muusta johtuvia seikkoja.

Mitä tulee mm. ponnella ponnistettavaan tietotason luomiseen kohtuullisesta vuokratasosta, mikä eri tahoilla on, se ei varmaan ole huono asia vaan auttaa niissä prosesseissa, joihin jatkossa mennään.

Vuokralaisen asemasta on puhuttu paljon. On tietysti hyvä muistaa se, että vuokranantajakaan ei ole aina ollut kauhean arvostetussa asemassa. On ilmeisesti koettu, että irtisanomissuojan eri tekijät eivät ole aina olleet aivan tasapainossa, että olisi vuokra-asuntoja ollut riittävästi markkinoilla. On toivottavaa, että markkinat paranevat. Sekin on jo hyvä suoritus, jos markkinat eivät ainakaan lähtisi huononemaan siitä tilanteesta, missä nyt ollaan, vaan saataisiin kaikki mahdolliset liikenevät vuokra-asunnot markkinoille. Tässä suhdannetilanteessa epäilemättä voisi kuvitella, että vuokrataso ei kohtuuttomasti lähde ryöstäytymään käsistä.

Ed. H a u t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Kalliomäki epäili logiikkaani sanoen, että asuntopoliittiset vuokrasääntelyn purkuedellytykset eivät synny vuodessa, eikö tämä pikemminkin ole perustelu sen puolesta, että lakiesitys kokonaisuudessaan tulisi hylätä, pitäisi tehdä kaikkensa, jotta tämä ei astuisi voimaan? Siinä suhteessa uskallan hieman epäillä ed. Kalliomäen ryhmän logiikkaa. En minä usko, että nämä edellytykset vuodessa syntyvät. Olisi tärkeätä, että hallitus todella tykönänsä miettisi aivan kokonaan toisen tyyppistä huoneenvuokralain uudistusta.

Kun tuli asuntohankinta puheeksi, siinähän ei ole juurikaan muuta estettä kuin se, että kohtuuhintaista lainarahaa ei tällä hetkellä ole tarpeeksi. Kyllä Helsingin kaupunki ostaisi ne tuhat asuntoa, jos rahaa olisi saatavissa. Meidän ryhmämme tuleekin budjettikäsittelyssä esittämään tähän joitakin ehdotuksia.

Ed. R i m m i : Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys huoneenvuokralain muuttamiseksi on mielestäni erittäin onneton. Esitystä on perusteltu moneen kertaan sillä, että on aika saada tarjontaa vuokra-asuntomarkkinoille. Olen samaa mieltä, että tarjontaa kyllä pitäisi olla, mutta nyt esitettyä menettelytapaa ei voi hyväksyä.

Vasemmistoliiton edustajat ovat syvästi huolestuneita niistä seuraamuksista, joita hallituksen esityksellä olisi toteutuessaan. Kokemukset kertovat karua kieltä. Seuraamuksena on kiistatta huomattavat vuokrien korotukset.

Erikoisen pahalta tämä esitys tuntuu juuri nyt, kun samaan aikaan on tulossa mittavia leikkauksia kansalaisten toimeentuloon erilaisten verojen ja maksujen muodossa, joita tässä salissa esimerkiksi tänä iltana on päätetty. Nämä tapahtuvat samaan aikaan, kun kulutusta pitäisi saada esimerkiksi kotitalouksissa aikaiseksi. Nyt ostovoiman laskemisella lisätään vain työttömyyttä ja kasvatetaan kansalaisten vaikeuksia. Vuokrien korotus on osa tätä kansalaisten vaikeuksien kasvattamista.

Asumiskustannuksen lisäämisen ohella esitys on hyvin huono siltäkin osin, että sillä heikennetään asukkaiden asumisturvaa, jonka on kerrottu meidän maassamme olevan liian hyvän ja siksi haittaavan osaltaan vuokra-asuntojen tarjontaa.

Uutta tässä lakiehdotuksessa on se, että sosiaaliseen asuntotuotantoon, siis vuokrasuhteisiin, olisi nyt mahdollista saada määräaikainen vuokrasopimus. Mihin tällaisella pyritään? Olen ymmärtänyt asian niin, että kysymys ei ole muusta kuin siitä, että sillä tähdätään vuokran korottamiseen sopimuksen uusimisen yhteydessä.

Mitä tulee puheisiin ja perusteluihin vuokralaisten oikeusturvasta ja vuokralaisten liian vähäisestä vastuusta asunnon kunnosta, kun se palautuu vuokranantajalle, tätäkin taustaa vasten perustelut ovat mielestäni ontuvia. Käytäntö on nimittäin osoittanut, että asunnon haltijat eivät ole saaneet mielestään riittävän suurta katetta, ja siksi asuntojen on annettu olla tyhjillään. Tiedän paljonkin esimerkkejä siitä, miten välivuokraukseen on tarjottu asuntoja, mutta vuokranantajan vuokrapyynnöt ovat liikkuneet niin korkeissa lukemissa, että kaupungit, jotka harrastavat tällaista välivuokrausta, eivät ole saaneet kyseisillä vuokrilla asuntoja markkinoiduksi.

Perusteluiksi on myös esitetty huonossa vuokra-asuntotilanteessa sitä, että vuokralaisten oikeusturva on liian suuri. Kuitenkin vuokranantajan oikeusturva olisi hyvin turvattuna juuri välivuokraustilanteessa. Toivoisin todella, että arvoisat edustajat tutustuisivat, jos eivät vielä tiedä, välivuokrauksen suomiin mahdollisuuksiin. Siinähän nimenomaan välivuokraaja vastaa siitä, että omistaja saa asunnon käyttöönsä silloin, kun tarvitsee, että asunto on hyvässä kunnossa, silloin kun se palautuu vuokraajalle, ja myös että varmasti vuokrat tulevat. Välivuokrausjärjestelmä on ollut erinomainen väline vuokranantajalle saada vuokra-asuntoja markkinoiduksi. Mutta kysymys ilmeisesti ja mitä suurimmalla todennäköisyydellä, tähän johto-

päätökseen on tultu, on vain siitä, että vuokrataso ei ole ollut tarpeeksi korkea.

Syitä siihen, miksi meillä nyt ei ole riittävästi tarjolla vuokra-asuntoja, on pääsääntöisesti ainakin kaksi. Ensinnäkin vuokra-asuntojen rakentaminen on pitkään ollut liian vähäistä, ja toiseksi kansalaisia on ohjattu hankkimaan omistusasuntoja aivan kuin vuokralla asuminen ei olisi suomalaisille lainkaan riittävän kunniallinen asumismuoto. Tosiasia on kuitenkin, että ihmisillä tulisi olla valittavanaan vaihtoehtoja.

Poikkeuksellisen huono tilanne on nuorten ihmisten kohdalla. Hehän joutuvat nykytilanteessa odottelemaan vuosikausia päästäkseen pois vanhempiensa helmasta itsenäistymään omaan kotiin. Suurimpien kaupunkien asuntojonoissa nämä nuoret yksinäiset eivät edes ole mukana, koska he ovat kokeneet täysin toivottomaksi saada asuntoa sitä kautta. Nyt esitetyllä vuokrasäännöstelyn purkamisella ei mielestäni eikä vasemmistoliiton mielestä paranneta tätä tilannetta. Sillä päinvastoin tulisi olemaan vain vuokria korottava vaikutus.

Toinen huomattava syy vuokra-asuntojen vähäisyyteen on se, että kansalaiset ja yhteisöt eivät ole olleet halukkaita sijoittamaan pääomia asuntotuotantoon. Rahasta on todella viime vuosina saanut huomattavasti paremman katteen erilaisissa muissa sijoituksissa. Kasinopelit ja pörssikeinottelu ovat olleet hyvin suosittuja, ja niistä saatu tuotto on ollut parempi kuin jos olisi asuntoon sijoittanut ja vuokralle antanut.

Vielä joku sana nuorten tilanteesta. Hehän ovat esimerkiksi opiskeluaikanaan velkaantuneet eivätkä voi kuvitellakaan ottavansa asuntolainaa, ja vaikeudet ovat suuria, kun elämän pitäisi olla täysillä alkamassa. Vuokrasäännöstelyn purkamista on perusteltu esimerkiksi sillä, että nyt tyhjillään olevat asunnot voitaisiin saada esimerkiksi nuorten käyttöön.

Periaatteessa on tietysti kokonaiskansantaloudellisesti tärkeätä, että tyhjillään olevat asunnot saataisiin vuokra-asunnoiksi. Mutta rohkenen epäillä. Ensinnäkin nämä asunnot on rakennettu varustetasoltaan ja materiaaliltaan kalliisti, ja toiseksi ne ovat sen hintaisilla tonttipaikoilla, että en usko, että niiden saaminen vuokra-asuntokäyttöön on mahdollista. Lisäksi epäilen sitä, että rakennuttajatkaan eivät kovin auliisti ole muuttamassa näitä kohteita vuokra-asuntokohteiksi.

Parhain konsti päästä eroon tyhjillään olevista omistusasunnoista ja saada lisää vuokra-asuntoja on huomattava aravavuokra-asuntojen rakentaminen, kuten esimerkiksi ed. Seppänen on useaan kertaan meille esitellyt.

Samalla kun rakennetaan uusia vuokra-asuntoja, sitä kautta saadaan työtä, saadaan veromarkkoja, paljon puhutut työttömyyden kustannukset valtiontaloudessakin vähenisivät, talous elpyisi. Nyt esitetty hallituksen ehdotus vuokrasäännöstelyn purkamiseksi päinvastoin vain lisäisi vaikeuksia, joten tämä esitys on kyllä mielestäni hylättävä.

Ed. M y l l e r : Arvoisa puhemies! Tämä nyt kolmannessa käsittelyssä oleva lakiehdotus huoneenvuokralain muutoksista perustuu ideologiseen näkemykseen markkinavoimien kaikkivoipaisuudesta. Meidän on hyvä muistaa, että yksi suuri kysymys, joka liittyy samaan ajatteluun, tapahtui 80-luvun puolivälin jälkeen eli rahamarkkinoiden vapauttaminen niinkin nopealla aikataululla kuin se tapahtui ja sen vaikutukset asuntopolitiikkaan. Nehän olivat karmaisevat. Asuntojen hinnat nousivat holtittomasti, ja muutoinkaan ei minkäänlaista järjestystä tuntunut tulevan noususuhdanteen aikana, ennen kuin sitten markkinavoimat hoitivat omalla tavallaan asian. Minä en usko markkinavoimien kaikkivoipaisuuteen silloin, kun on kysymys niin perustavaa laatua olevasta asiasta kuin asumisesta.

Tällä hetkellä on Suomessa verrattuna moniin muihin Euroopan maihin suhteellisesti tiukimmin säännellyt vuokramarkkinat. Mutta nyt tätä tilannetta ollaan viemässä toiseen äärilaitaan eli täydelliseen vapaaseen sopimusoikeuteen. Luulen, että tästä ei seuraa yhtään sen parempaa kuin seurasi asuntomarkkinoilla siitä, että rahamarkkinat vapautettiin niin nopeasti.

Tällä lailla on tavoiteltu lisää vuokra-asuntoja vuokramarkkinoille. Kuitenkaan esimerkiksi institutionaaliset rakentajat eivät ole ilmoittaneet, että lain perusteella rakentaisivat uusia asuntoja, eli varantona ovat vain jo olemassa olevat asunnot, jotka nyt ovat tilapäisesti vapaina tai joita ei joistakin muista syistä ole vuokrattu. Siis pitkäaikaisiin vuokrasuhteisiin tuskin kovin paljon lisää asuntoja on tulossa, jos mitään muita toimia ei tehdä.

Puhuttiin asuntotuotannon nostamisesta. Se on erittäin hyvä asia, ja nimenomaan siitä pitää lähteä, että kun ollaan sääntelyä purkamassa, huolehditaan siitä, että todella asuntoja on olemassa, ettei jouduta siihen tilanteeseen, että vuokrat nousevat niin korkealle, että asukkaita ei ole.

Lain ongelma on tullut jo hyvin merkittävässä määrin esille. Valiokuntakäsittelyssä muutoksia pyrittiin saamaan läpi, niin kuin ed. Kautto sanoi, mutta pyrinnöissä ei onnistuttu. Laki meni myös ensimmäisen ja toisen käsittelyn läpi niin, että riittävässä määrin kansanedustajat eivät tulleet muutosten taakse. Nyt on laki siis kolmannessa käsittelyssä eikä siihen enää voi tehdä muutoksia, se voidaan ainoastaan joko hyväksyä tai hylätä.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä omana kantanaan ehdottaa, kuten jo lain ensimmäisen käsittelyn yhteydessä toin esille, että laki hylättäisiin. Sen sijaan en ehdota, että laki jätettäisiin lepäämään yli valtiopäivien. En sitä esittänyt myöskään ensimmäisen käsittelyn puheenvuorossani.

Kuitenkin se tilanne, että lakiin ei ollut tulossa edes vähimmässä määrin niitä muutoksia, joita haettiin, aiheutti sen tilanteen, että sosialidemokraattisessa eduskuntaryhmässä arvioitiin tilanne sellaiseksi, että laki olisi syytä ehdottaa lepäämään yli valtiopäivien. Tässä tilanteessa sitten hallituksen puolelta oli halukkuutta neuvotella sosialidemokraattien kanssa, ja näissä neuvotteluissa syntyi se nimelläni oleva ponsiehdotus, joka on pöydille jaettu ja jota ministeri Rusanen jo kannatti ja johon hän sitoutui.

Todellakin ehdotan, että siinä tapauksessa, ettei laki tule hylätyksi, lain perusteluihin liitettäisiin seuraava perustelulausuma:

"Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee uuden huoneenvuokralain. Uudella lailla tulee puuttua säännellyistä vuokrasuhteista vapaaseen sopimiseen siirtymisestä mahdollisesti johtuviin epäkohtiin vuokralaisten asemassa ja oikeusturvassa. Lain uudistamiseen liittyvät kiireelliset tarkistukset tulee saattaa eduskunnan käsiteltäväksi kevätistuntokauden 1992 aikana. Näillä tarkistuksilla tulee muun muassa estää lyhytaikaisten vuokrasopimusten käyttö vain vuokrankorotustarkoituksessa siten, että saman vuokralaisen kanssa peräkkäin tehdyt määräaikaiset sopimukset katsotaan toistaiseksi voimassa oleviksi sopimuksiksi. Lain muutoksella tulee helpottaa vuokralaisten mahdollisuuksia saada kohtuuttomat vuokrankorotukset ja niiden käyttö irtisanomisperusteena estetyksi.

Kohtuuttomien vuokravaatimuksien estämiseksi ja vuokrasuhteen osapuolten mahdollisuuksien parantamiseksi sopia vuokra kohtuulliseksi sekä tuomioistuinten hyödynnettäväksi niiden päättäessä kohtuullisesta vuokrasta hallituksen tulee ryhtyä toimenpiteisiin informaation keräämiseksi ja julkistamiseksi eri paikkakunnilla vuokra-arvoltaan samanveroisista huoneistoista yleisesti perityistä vuokrista, vuokrien kehittymisestä ja niihin vaikuttaneista tekijöistä ja antaa niiden perusteella suosituksia vuokrista ja niiden tarkistamisesta. Suosituksia harkitessaan hallituksen on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, ettei vuokra-asuntojen tarjonnan rajallisuus ylimenokaudella johda kohtuuttomaan vuokratasoon.

Eduskunnan mielestä aravavuokra-asunnoissa ei tule nykyistä laajemmin siirtyä määräaikaisiin vuokrasopimuksiin. Eduskunta edellyttää myös, että hallitus seuraa aktiivisesti sääntelyn purkautumisen vaikutusta asumistuen määrän riittävyyteen ja lisää tarvittaessa välittömästi asumistukimäärärahoja, jotta ruokakuntien asumismenot saataisiin pysymään kohtuullisina."

Tällä ponnellahan edellytetään, että hallitus tuo esityksen uudesta huoneenvuokralaista mutta että jo ensi kevään aikana ympäristöministeriö lupautuu yhdessä oikeusministeriön kanssa valmistelemaan kiireelliset muutosehdotukset niistä asioista, jotka ovat kaikkein suurimpia heikennyksiä vuokralaisen kannalta laissa.

Niitähän on esimerkiksi se, joka ponteemme liittyy, että laki, joka nyt on käsittelyssä, mahdollistaa lyhyiden määräaikaisten vuokrasopimusten käytön spekulatiivisessa tarkoituksessa, siis siinä tarkoituksessa, että pyritään pelkästään vuokrankorotuksiin. Ponsi lähtee siitä, mihin siis hallitus on sitoutunut, että lyhyitä määräaikaisia vuokrasopimuksia ei voitaisi käyttää vaan saman vuokralaisen kanssa peräkkäin tehdyt sopimukset katsotaan toistaiseksi voimassa oleviksi sopimuksiksi. Tämä kohtahan on vuoden 91 alusta määräaikaisissa vuokrasopimuksissa. Kuitenkin valiokunnassa olleet asiantuntijat olivat sitä mieltä, että laki, joka nyt on käsittelyssä, poistaa tämän ja tekee mahdolliseksi paluun ennen vuotta 70 olleeseen tilanteeseen eli spekulaatioon lyhyillä vuokrasopimuksilla, ja tämän ehdottomasti haluamme estää. Kun määräaikaiset vuokrasopimukset muuttuvat peräkkäin tehtyinä toistaiseksi voimassa oleviksi vuokrasopimuksiksi, vuokralaisille tulee turvaksi edes irtisanomisaika.

Tärkein mielestäni sopimuksessa tai perustelulausumaehdotuksessa on se, että hallitus sitoutuu siihen, että se edelleen antaa suosituksia vuokrista ja niiden tarkistamisesta. Tämähän on ollut ehkä keskeisin ongelma, kun laki lähtee siinä muodossa, kuin hallitus sitä nyt esittää,

siitä, että kohtuuttomien vuokrien muutoksen on lähdettävä vuokralaisesta itsestään. Nykyisinhän tilanne on se, että vuokranantaja joutuu hakemaan muutosta kohtuuttomaan vuokraan. Nyt siis tilanne muuttuu. Tämän vuoksi on oltava jokin taso, jota ylempänä olevat vuokrat katsotaan kohtuuttomiksi. Jos mitään tällaista tasoa ei ole olemassa, on myös tuomioistuimen erittäin vaikea määritellä, mitkä ovat kohtuullisia ja kohtuuttomia vuokria. Silloin voi hyvin nopeastikin hilautua vuokrataso todella korkealle ilman, että tuomioistuimen päätöksellä siihen voidaan vaikuttaa.

Olen ed. Hautalan kanssa samaa mieltä siitä, että olisi toki ollut hyvä, että olisi päästy sellaiseen tilanteeseen, että hallituksen esitys olisi rauennut tässä muodossa kuin se on esitetty ja hallitus hyväntahtoisesti olisi tuonut meille uuden lakiesityksen mahdollisimman pikaisesti. Kuitenkin tilanne on se, että mitään sellaisia takeita enää tämän vuoden jälkeen ei hallitukselta voida saada, että tähän tulisi minkäänlaisia korjauksia. Mielestäni tämä hetki on ainoa, jolloin hallitus saadaan sitoutumaan siihen, että huoneenvuokralakiin tulee edes minimissään ne korjaukset, jotka suojaavat vuokralaista.

Arvoisa puhemies! Vaikka korjaukset pikaisesti saadaan aikaan, mihin uskon, eivät sosialidemokraatit voi olla hyväksymässä tätä lakia.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jos katsotaan ed. Myllerin pontta ja puretaan se auki, siellähän on kolme asiaa, jotka ovat niin sanotusti substanssikysymyksiä:

Lain tarkistuksella tulee estää lyhytaikaisten vuokrasopimusten käyttö vain vuokrankorotustarkoituksissa. Hyvä! Kaikki muuhan olisikin keinottelua ja moraalisesti tuomittavaa.

Sitten pitää kerätä informaatiota. Mutta se, että kerätään informaatiota, ei poista sitä, että lainmuutoksesta johtuen vuokralaisen tehtäväksi tulee tuomioistuimessa osoittaa, että vuokrankorotus on ollut kohtuuton, eli näyttövelvollisuus siirretään vuokranantajalta vuokralaiselle. Siinä suhteessa ministeri Rusanen ei ole sitoutunut mihinkään muutokseen.

Kolmas substanssiin liittyvä kysymys on, että aravavuokra-asunnoissa ei tule nykyistä laajemmin siirtyä määräaikaisiin vuokrasopimuksiin, mutta vain eduskunnan mielestä. Tämä ei edellytä mitään. Tämä ei edellytä hallitukselta mitään. Tämä ei edellytä keneltäkään mitään. Minä kysyn ministeri Rusaselta: Mihin ministeri Rusanen sitoutuu, kun eduskunta sanoo, että eduskunnan mielestä aravavuokra-asunnoissa ei tule nykyistä laajemmin siirtyä määräaikaisiin vuokrasopimuksiin? Mihin te sitoudutte tässä kysymyksessä?

Se on hyvin kiinnostavaa, koska näistä kolmesta substanssikysymyksestä ed. Myllerin ponteen liittyvät kysymykset eivät tuo ratkaisua niihin perusongelmiin, joita jää, eli vuokrien tasoa ollaan valmiita korottamaan ja vuokralaisten irtisanomissuojaa heikentämään. Nämä ponteen tulevat asiat, joissa ministeri Rusanen ei mielestäni sitoudu erityisemmin mihinkään, eivät ratkaise niitä perusongelmia, jotka pitäisi ratkaista äänestämällä lakiesitys yli valtiopäivien ja vaatimalla hallitukselta uusi ja paremmin valmisteltu lakiesitys.

Ed. N i i n i s t ö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Myller kuten monet muutkin ovat esittäneet, etteivät usko markkinavoimien kaikkivoipaisuuteen, ja saattavat olla siinä tietysti oikeassa. Kaikkivoipaisia on kovin vähän. Mutta pääkysymys onkin se, että on menetetty usko säännöstelytalouden minkäänvoipaisuuteen. Se on osoittautunut mahdottomaksi, ja siitähän tässä on kysymys. Pyritään eroon säännöstelytaloudesta.

Ed. M y l l e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ed. Seppäsen kanssa samaa mieltä siitä, että todellakaan perustelulausumalla ei ole kaikkiin niihin ongelmakohtiin pystytty puuttumaan, jotka laissa ovat, mutta peruskysymyksiin mielestäni on kuitenkin puututtu sillä vakavuudella, jonka vuoksi voin itse myös olla perustelulausuman ja siitä seuraavien toimien takana. On joka tapauksessa puututtu, joten on parempi saada nämä muutokset ensi keväänä aikaan kuin saattaa laki ilman muutoksia voimaan.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Palaan vielä ponteen: Informaatiota pitää kerätä vuokrien määrittämisen pohjaksi. Silloin helpotetaan tuomioistuinten työtä. Se ei ole millään tavalla lakiin tai vuokralaisten asemaan liittyvä kysymys. Sillä tavalla vain helpotetaan sitä, että tuomioistuimet pystyvät paremmin arvioimaan, mikä on kohtuullinen tai kohtuuton vuokrataso. Edelleen näyttövelvollisuus kohtuuttomuudesta siirtyy vuokranantajilta vuokralaisille, eli se, että helpotetaan tuo-

mioistuinten työtä, ei ole mikään olennainen parannus vuokralaisten asemaan.

Korostan edelleen kysymystä: Mihin ministeri Rusanen sitoutuu, kun hän sitoutuu siihen, että aravavuokra-asunnoissa ei tule nykyistä laajemmin siirtyä määräaikaisiin vuokrasopimuksiin? Sitoutuuko ministeri Rusanen siihen, että ei siirrytä määräaikaisiin vuokrasopimuksiin arava-asunnoissa? Onko tämä tulevaisuuden linja, että arava-asunnoissa ei tule määräaikaisia vuokrasopimuksia? Jos niin tapahtuu, se on myönteinen, positiivinen asia, mutta se ei paranna muiden kuin aravavuokra-asunnoissa olevien ihmisten irtisanomissuojaa. Se jättää edelleen sen irtisanomissuojan heikennyksen voimaan, että tulee käyttöön liikehuoneistojen irtisanomismenettely kosketellen myös vuokra-asuntoja.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. T u o m i o j a : Arvoisa puhemies! Markkinavoimat eivät ole vielä missään kohtuullisella ja oikeudenmukaisella tavalla yksin ratkaisseet asunto-ongelmia. Mutta yhtä selvää on myös, että asunto-ongelmia ja kohtuullista asumistasoa ei myöskään voida turvata, ellei käytetä hyväksi markkinavoimia siinä, missä ne ovat asuntojen tuottamisessa ja tarjoamisessa tarpeellisia ja voivat yhteiskunnan tukemaa ja yhteiskunnan vastuulla olevaa asuntopolitiikkaa täydentää.

Meillä sosialidemokraateilla on ollut jo pitemmän aikaa valmiutta tunnustaa, että nykyisen kaltainen vuokrasäännöstely on monessa suhteessa aikansa elänyt. Mielestäni tätä valmiutta pitää olla jokaisella, joka todella tuntee esimerkiksi pääkaupunkiseudulla vallitsevat asuntoolosuhteet eikä lähde siitä, että asuntopolitiikka on vain populistista propagandaa, jossa puhutaan sille yhä valitettavasti vähenevälle määrälle vuokralaisia, joilla on vielä eräänlainen etuoikeus asua kohtuuhintaisessa, säädellyssä, vapaarahoitteisessa vuokra-asunnossa.

Tosiasia on se, että säännellyt vuokrat ja se, mitä nimenomaan nuoret ihmiset, jotka pääkaupunkiseudulla tarvitsisivat vuokra-asuntoa, joutuvat todellisuudessa maksamaan, ovat kaksi aivan eri asiaa. Tähän pimeiden vuokrien perimiseen liittyy kyllä hyvin paljon todellista ihmisten hädänalaisen aseman väärinkäyttöä ja muita epäkohtia.

Toinen seikka on se, että vuokrasäännöstely joustamattomana, liian pitkään jatkuneena nykymuodossaan on tehokkaasti leikannut vuokra-asuntojen tarjontaa. Neljännesmiljoona kadonnutta vapaarahoitteista vuokra-asuntoa on tästä osoitus, (Ed. Seppänen: Onko se vuokrasääntelyn seuraus?) ja pahimmillaan Helsingissä on yli 3 000 vuokra-asuntoa vuosittain kadonnut markkinoilta. — Kyllä vuokrasäännöstely on epäilemättä ollut siihen yksi syy. — Nimenomaan rehelliset vuokranantajat, yhteisövuokranomistajat, jotka eivät halua tai voi periä pimeitä vuokria, nimenomaan tilanteessa, jossa vanha vuokratalo on peruskorjauksen tarpeessa, mieluummin lyövät sen lihoiksi ja sijoittavat rahansa toisiin, verollisesti tai muutoin tuotoltaan edullisempiin sijoitusvaihtoehtoihin. Tämä on valitettava tosiasia.

Yhteiskunnan velvollisuutena pitäisikin olla, ja sitä on jonkin verran harjoitettu, tulla myös vastaan, että tätä ei tapahtuisi. Esimerkiksi Helsingin kaupunki on jonkin verran pyrkinyt harjoittamaan olemassa olevien vanhojen vuokra-asuntojen ostamista ja liittämistä kunnalliseen vuokra-asuntokantaan. Mutta eivät mitkään yhteiskunnan resurssit riitä tällä tavoin hoitamaan tätä ongelmaa. Kyllä me tarvitsemme aravavuokratuotannon ja nimenomaan lisätyn aravavuokratuotannon ohella, myös vapaarahoitteista vuokra-asuntotarjontaa. Tästä syystä pyrkimykset vuokrasäännöstelyn asteittaiseen lieventämiseen ja kohtuullistamiseen ovat sinänsä saaneet meiltäkin ymmärrystä. Mutta jo silloin, kun tämä lakiesitys tuli eduskuntaan, meidän taholtamme tuotiin selkeästi esille, että lievennysten suhteen on kolme perusedellytystä.

Ensinnäkin samanaikaisesti ryhdytään toimenpiteisiin aravavuokra-asuntotarjonnan ja -tuotannon lisäämiseksi. Tilannehan on tässä suhteessa täysin päinvastainen. Aravavuokra-asuntojen tuotanto on putoamassa, vaikka kunnilla ja vuokra-asuntojen tuottajilla olisi kasvavaa halukkuutta ja mahdollisuuksia näiden tekemiseen, jos vain valtion puolelta rahoitus hoidettaisiin.

Toinen edellytys oli se, että asumistuen lisäämiseen varaudutaan niin, että ne vuokralaiset, joille vuokratason mahdollinen nousu muodostuu todelliseksi toimeentulokysymykseksi, eivät joudu tästä kärsimään.

Kolmanneksi ennen muuta edellytimme sitä, että huoneenvuokralain sisältöä olisi monin tavoin vielä korjattava sillä tavoin, että vuokralais-

ten asemaa, oikeusturvaa ja irtisanomissuojaa ei kohtuuttomasti heikennettäisi.

Nyt on todettava, että mikään näistä edellytyksistä sellaisenaan ei ole kylläkään toteutumassa.

Ensinnäkin aravavuokra-asuntojen osalta olemme kyllä saaneet budjettineuvottelujen yhteydessä hallituksen budjettiesitykseen nähden jonkin verran lisättyä ensi vuoden aravavuokra-asuntotuotantovalmiuksia, mutta se on täysin riittämätöntä todelliseen tarpeeseen nähden. Jo tässä yhteydessä toivon, että ministeri Rusanen ja hallitus varautuvat siihen, mikä myös budjetin perusteluissa tullee eduskunnan kannaksi, että mikäli vastoin hallituksen odotuksia mutta sen mukaisesti kuin kyllä kaikki asiantuntijat jo tämän hetken tilanteen perusteella ennakoivat aravaomistusasuntoihin ei suuntaudu sellaista kysyntää ja niiden tuotanto ei lähde sillä tavoin liikkeelle kuin mihin on varauduttu, niin nämä varat, jotta ne eivät jäisi käyttämättä, pystyttäisiin uudelleen ensi vuoden kuluessa suuntaamaan aravavuokratuotantoon. Pidämme tätä erittäin tärkeänä.

Toinen seikka on se, että asumistuen lisäämiseen tarpeen mukaan on varauduttava. Siitähän eduskunta tulee ed. Myllerin ponnessa myöskin selvän käsityksensä lausumaan.

Kolmas seikka: Itse vuokralain sisältöön emme nyt enää voi puuttua, lain sisältö on kiinni. Ne monet ehdotukset ja korjaukset, joita sosialidemokraatit ja oppositio ehdottivat valiokunnassa ja toisessa käsittelyssä, on torjuttu. On sinänsä valitettavaa, että todellista neuvottelutilannetta lain sisällöstä ei ole aikaisemmin syntynyt. Olemme nyt siinä tilanteessa, että eduskunnan enemmistö on joka tapauksessa viemässä huoneenvuokralain lävitse. Kysymys on nyt enää siitä, voimmeko ja haluammeko vaikuttaa siihen, että sen voimaansaattaminen vielä vuodella viivästyisi.

Hallitushan on itse todennut, että sen lakiesitys on huono. Se on tullut myös täällä mm. ministeri Pokan oikeusministeriön näkökantoja edustavassa puheenvuorossa selvästikin ilmi. Hallitus itsekin lähtee siitä, että huoneenvuokralaki on kokonaisuudistuksen tarpeessa jo pelkästään sen vuoksi, että se kirjoitettaisiin muotoon, joka on kansalaisten ja vuokralaisten ymmärrettävissä. Tällainen kokonaisuudistus kuitenkin vie vähintään reilun vuoden, ennen kuin se on eduskuntaan saatettavissa. Siksi olemme tässä keskustelleet ja edellyttäneet sitä, että huoneenvuokralakiin on saatava myös välittömästi korjauksia, jotka korjaisivat nyt tästä syntyvät pahimmat epäkohdat vuokralaisten asemassa. Tämän mukaisesti hallitus on nyt sitoutumassa tämän ponnen mukaiseen menettelyyn, jonka mukaan ensi keväänä eduskunta saa huoneenvuokralain tarkistukset jo ennen tätä kokonaisuudistusta käsiteltäväkseen siten, että täällä jo aikaisemmin todetut pahimmat epäkohdat saadaan siinä korjatuiksi. Tämä on meidän käsityksemme mukaan parempi saavutus kuin ei mitään, koska ei meillä ole mitään uskoa siihen, että ensi vuoden aikana muutoin tapahtuisi mitään, ellemme olisi tässä asiassa saaneet hallitusta tällaiseen menettelyyn sitoutumaan.

Ratkaisevaa on tietenkin se, miten eletään uuden huoneenvuokralain kanssa. Näkemykset ovat olleet hallituksen ja sosialidemokraattien kesken hyvinkin erilaiset, koska hallituksella on vankka usko siihen, että nykyinen tilanne asuntomarkkinoilla on sen laatuinen, että mitään epäkohtia kuten vuokratason irtiryöstäytyminen tai irtisanomismahdollisuuksien väärinkäyttö ei syntyisi. Sen sijaan meillä on hyvin vahvat epäilyt ja pelot siitä, että juuri näin saattaa tapahtua.

Riippumatta siitä, kuka on oikeassa, ja tietysti soisimme, että olisimme väärässä näiden pahojen epäilyjemme suhteen, on viisasta ja välttämätöntä, että näihin mahdollisuuksiin varaudutaan. Tästä on ollut tässä neuvotellussa ponnessa kysymys, että hallituskin on nyt sitoutumassa siihen, että varaudutaan estämään epäkohdat jo lain ensi vuonna tapahtuvalla tarkistuksella, mutta myös sillä, että hallitus käyttää nyt aktiivisesti niitäkin mahdollisuuksia, joita tämän lain hyväksymisen ja voimaantulon jälkeen sille jää vuokramarkkinoihin vaikuttamiseksi. Sehän on selvä lähtökohta tässä laissa, että nyt ollaan siirtymässä vapaaseen sopimiseen, jossa markkinat määräävät syntyvät vuokrat ja vuokranantaja ja vuokralainen sopivat vapaasti vuokratasosta tämän mukaisesti.

Jotta tällainen voisi toimia, tarvitaan tietysti toimivia markkinoita ja markkinainformaatiota. Eikä ole ihan yhdentekevä asia sekään, jos tämän ponnen mukaisesti nyt todella huolehditaan siitä, että informaatio on olemassa, koska hämmästyttävää kyllä tässäkin on todella suuria puutteita ja ongelmia ollut. Tämän lain mukainen filosofia lähtee siitä, että vapaan tason selvästi ylittävät vuokrat ovat sellaisia, jotka on katsottava kohtuuttomiksi ja joihin vuokralainen voi, sinänsä tarpeettoman hankalan menettelyn jälkeen, hakea oikeusistuimesta korjausta. Olemme edellyttäneet, että tätä menettelyä, jolla

vuokralainen voi kohtuullistamista saada ja hakea, helpotetaan. Mutta tätä varten tarvitaan myös hallituksen aktiivista otetta ja valmiutta käyttää lain antamaa mahdollisuutta antaa ohjeita vuokrista ja vuokrien tarkistuksesta. Todella edellytämme, että tätä mahdollisuutta hallitus käyttää hyväkseen, koska se on hyvin tärkeä osa sitä, että vuokralaisilla on todella kohtuullistamismahdollisuudet olemassa.

Varsinaiset ongelmat tulevat syntymään ylimenokaudella. Siihen viitataan myöskin tässä ponnessa. Ylimenokauden ongelmat johtuvat ennen muuta siitä, että eivät markkinat ja nimenomaan vuokra-asuntojen tarjonta kovin nopeasti reagoi muuttuneeseen tilanteeseen. Hallituksella lienee ihan ylioptimistisia käsityksiä siitä, miten paljon korkotukilainoitettua vuokratuotantoa tulisi lähtemään liikkeelle. Epäilen, että näin nopeasti ei muutoksia tapahdu.

Joka tapauksessa tämä muutos tulee sillä tavoin asteittain tapahtumaan, että vanhat vuokrasopimukset ovat edelleen voimassa, ellei niitä irtisanota, ja vasta sitten, kun saadaan uusia sopimuksia, tulee tämä uusi taso. Se tarkoittaa sitä, että itse asiassa vain hyvin pieni osa asuntokannasta vaikuttaa ylimenokaudella vuokratasoon. Tällöin jos tarjonnassa ei tapahdu olennaista lisäystä, niin kuin ei lyhyellä aikavälillä tapahdu, syntyy helposti se tilanne, että tämä ns. markkinoilla syntyvä vuokrataso on todella täysin kohtuuton ja ylittää vuokralaisten kohtuullisen maksukyvyn. Juuri tätä varten tarvitaan hallitukselta ylimenokaudella valmiutta puuttua myös vuokratasoon. Tämä on ollut vähän keskustelu- ja kiistakysymys, voiko ja saako tähän tasoon puuttua, mutta nimenomaan tilanteessa, jossa markkinat eivät edes teoriassa voi vielä toimia, tämä valmius täytyy olla olemassa.

Toisin kuin monet muut, jotka lähtevät siitä, että suuremmat ongelmat syntyvät 1—2 vuoden kuluessa tämän lain voimaan tulosta, luulen itse, että suuremmat ongelmat ovat vasta 3—4 vuoden kuluessa edessä. Siksi on varauduttava siihen, että ylimenokausi tulee olemaan aika pitkä. Välittömästi ei kenties tapahdu kovin suuria muutoksia, koska todella markkina- ja lamatilanne pitää huolen siitä, että kovin kohtuuttomia vuokria ei voi tietysti vaatia, kun ei löydy maksajia, kun ei löydy vuokralaisia. Mutta sitten kun taas vähän ajat paranevat ja myös vuokra- ja asuntomarkkinat vilkastuvat, on juuri vaaratilanne, että taso ryöstäytyy kohtuuttomasti irti. Silloin me edellytämme, että tämä hallitus, jos se nyt vielä silloin istuu — toivottavasti on toinen hallitus — käyttää näitä lain antamia mahdollisuuksia.

Mitä tulee aravavuokra-asuntojen osuuteen, niin jo nykyisellläänhän on mahdollista käyttää määräaikaisia vuokrasopimuksia. Me lähdemme siitä, että tätä pääsääntöä siitä, että aravavuokrasuhteet ovat pysyviä, ei muuteta. Mutta kyllä me hyväksymme sen, että on määrättyjä tilanteita, joissa on edullista ja järkevää käyttää myös arava-asunnoissa määräaikaisia sopimuksia, mutta ne ovat aika tarkoin rajatut tilanteet. Ajattelen esimerkiksi sellaisia, joissa Helsingin suurilla uusilla vuokra-asuntoalueilla halutaan lisätä aravavuokratuotannon osuutta, mutta sosiaalisista syistä ei ole mahdollista, että se tapahtuisi ilman, että siitä syntyy suuria sosiaalisia ongelmia, jos aravavuokra-asunnot ovat samalla lailla tulorajoilla säädeltyjä kuin nykyisin. Jos osa tällaisesta asuntokannasta silloin voitaisiin vapauttaa määräaikaisesti tulorajoista, niin siinä tapauksessa määräaikaisten sopimusten käyttö olisi perusteltua. Mutta ne ovat siis tarkoin rajattuja erityistilanteita. On lähdettävä siitä, että aravavuokra-asumisen pitää olla turvallinen ja jatkuva, periaatteessa aikaa myöten, kun tarjontaa lisätävän, kaikkien kansalaisten valittavissa oleva asumisen muoto.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tuomiojahan on viimeisten kymmenen vuoden ajalta yksi suurimpia Helsingin asuntopulan vastuullisia tai ainakin tonttipulan vastuullisia tai ainakin rakennusmaapulan vastuullisia. (Ed. Gustafsson: Mistä ed. Seppänen on vastuussa? Ei mistään!) Tässä hän kantaa vastuuta lukemalla ed. Myllerin ja ehkä myös itsesä kirjoittamaa perustelulausumaa, jolla ei ratkaista niitä ongelmia, mitkä tähän huoneenvuokralain muutosesitykseen liittyvät.

Minä näen ja kuulen ed. Tuomiojan puheessa halun ja tarkoituksen sosialisoida yhteiskunnalle vuokrat, panna vuokrat yhteiskunnan maksuun, nostaa yhteiskunnassa vuokratasoa ja huolehtia erilaisen asumistuen kautta siitä, että nämä vuokrat tulevat maksetuiksi ja vuokranantajat saavat osansa ja saavat osansa yhteiskunnan rahoista. Toisella tavalla, verotuksella, kootaan niitä rahoja, jotka sitten asumistuen muodossa jaetaan vuokranantajille. Tässä mielessä sosialisointi etenee yhteiskunnassamme, kun vuokrat saamme sosialisoitua.

Jossakin vaiheessa olisi tietysti hyvä se, että nyt kun on pankki sosialisoitu, suuri teollisuus-

yritys sosialisoitu ja vuokrat sosialisoidaan, jotain tuloa tuottavaakin saataisiin aikaan tällä alueella. Minun mielestäni parempi keino kuin sosialisoida vuokrat on se, että valtion rahat käytetään aravavuokra-asuntojen rakentamiseen. Sitä kautta pystytään rakentamaan turvallisempia vuokrasuhteita ja yhteiskunta saa paremman otteen vuokramarkkinoihin tuottamalla lisää asuntoja, joista on pulaa. (Ed. Gustafsson: Me olemme samaa mieltä tästä!)

Edelleen kaipaan ministeri Rusasen vastausta kysymykseen, mitä tarkoittaa se, että eduskunnan mielestä aravavuokra-asunnoissa ei tule nykyistä laajemmin siirtyä määräaikaisiin vuokrasopimuksiin.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Vastauspuheenvuoroon varattu aika on päättynyt!

Ed. Vehkaoja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tuomioja mainitsi, että vuokrasäännöstelystä luopuminen tulee todennäköisesti nostamaan vuokria, ja toivoi, että asumistuen kautta varauduttaisiin siihen, etteivät vuokralaiset joutuisi kohtuuttomasti siitä tilanteesta kärsimään. Nyt on kuulunut sellaisia huhuja, että näitä asumistuen perusteita oltaisiin muuttamassa siten, että vuokralaisen omavastuu muuttuisikin yhteiskunnan omavastuuksi, mikä tulisi käytännössä merkitsemään, että vuokralaiset joutuisivat aina korkeampien vuokrien ollessa kyseessä kantamaan yhä suuremman osan tästä vastuusta. Tämän johdosta, kun vastaava ministeri nyt sattuu istumaan paikallaan, olisin toivonut, että hän olisi voinut kertoa, pitävätkö nämä huhut paikkansa.

Pidän hyvin tärkeänä tätä sosialidemokraattien pontta sen takia, että kohtuuttomat vuokrat voitaisiin estää tulevaisuudessa, jos tämä hyväksyttäisiin.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! SMP:n eduskuntaryhmä tulee olemaan mukana, kun äänestetään tätä lakia hylättäväksi, sekä myös koskien lepäämään jättämistä. Siihen on oikeastaan kaksi perustetta, jotka olen aikaisemmin todennut.

Meidän taloudelliset ratkaisumme viime aikoina, devalvaatio toisaalta, nollalinjan ratkaisu tuponeuvotteluissa merkitsevät, että vaikka olemme sääntelytalouden vastaisesti ajattelevia, tällä hetkellä meillä olisi jopa välttämätöntä säännöstely. Jos haluttaisiin esimerkiksi devalvaation odotettu hyöty yhteiskunnan hyväksi, tietty sääntely olisi paikallaan. Mutta missään tapauksessa emme voi lähteä purkamaan sääntelyä tällä hetkellä, koska se merkitsee vuokratason automaattista nousua. Se on aivan varma. Vuokratason nousu taas on perusteetonta siksikin, että tulolähteen pääoma-arvot laskevat. Asunnon, joka maksoi vielä hiljattain 500 000, saa nyt 300 000:lla. Jos vuokrat nousevat nykyisestä, tuotto on tietyllä tavalla kapitalistille kohtuuton, ja se on vuokralaisen taskusta pois. Nämä asiat ovat sellaisia, että tällä hetkellä meillä ei ole varaa lähteä purkamaan vuokrasäännöstelyä.

Mitä tulee tähän ponteen, niin kuin ed. Seppänen totesi, siellä ei anneta mitään takuita vuokratasoon nähden. Siellä on tiettyjä kohtia, joilla on jotakin merkitystä, mutta hyvin vähäisesti. Kaiken lisäksi sosialidemokraatteja ja heitä lähellä olevia piirejä on hallituksen taholta vedetty niin monta kertaa reppuun viimeisten viikkojen aikana, että minä en enää usko ponteen lainkaan. Se on huuhaaponsi. Minä nyt saatan äänestää sen puolesta, kun tuikkaan sormeni ja pistän silmät kiinni, tulee mitä sattuu tulemaan, vaikka tyhjää. Tämän arvon annan ed. Seppäsenkin ponnelle. Se on samanlainen huuhaaponsi.

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Yritän selviytyä tästä puheenvuorosta toistamatta jo sitä, mitä aikaisemmissa käsittelyissä on tuotu ja olen itse tuonut esiin.

Haluaisin tarkastella tätä pontta, jonka ed. Myller esitti. Sen laatimiseen on varmaan käytetty hyvin paljon vaivaa ja käyty uuvuttavia pitkiä neuvotteluja. Siinä on kaksi pääosaa. Toinen tähtää siihen, että määräaikaisia vuokrasopimuksia ei ketjutettaisi kohtuuttomien vuokrien saamiseksi. Tämä kyllä on jo voimassa olevan lain mukaista, uskallan vakuuttaa teille, koska olen itse osallistunut nykyisen lain valmisteluun. En halua puolustella sen heikkouksia, mutta luulisin tietäväni, miten sitä tulkitaan. Sama tulkintahan on työsopimuslain perusteella aivan riidaton, niin kuin hyvin tiedetään.

Toinen osa tätä pontta koskee vuokratasoa koskevien tietojen keräämistä. Sikäli kuin yhtään muistan, minusta toinen kappale vastaa aika pitkälle sitä, mitä nykyisen huoneenvuokralain perusteluissa tasoyleisohjeista on sanottu. On tietysti hyvä, että hallitusta kiirehditään keräämään näitä tietoja, koska hallitukset ovat olleet suhteellisen penseitä tekemään kattavia

tilastoselvityksiä lähinnä taloudellisista syistä. Tämän ponnen hyväksymisellä varmasti saadaan parempiakin tilastoja aikaan. Mutta totean, että nykyinen laki edellyttää tai itse asiassa asettaa Tilastokeskuksellekin velvollisuuden tuottaa näitä tilastoja.

Näiltä kahdelta osalta ponsi on voimassa olevan lain aika moitteetonta tulkintaa. Se on tiivis, hyvä kommentaari voimassa olevasta laista ja siinä mielessä tietysti ansaitsee myös eduskunnan hyväksymisen, jolloin hallitukselle kerrotaan, mikä on voimassa oleva laki. Se, mitä tästä uutta lakia on kirjoitettava, on suhteellisen vähäistä. Se tullaan varmasti kevään kuluessa näkemään.

Täällä on aina vuokra-asioihin liittyvä kolmas kappale, jossa asumistukea edellytetään lisättäväksi. Asumistuki on jo nykyisellään todella kovan valtiovarainministeriön kotkankatseen alla. Ne määrärahat eivät tule lisääntymään. Siitä voidaan olla aivan vakuuttuneita. Erilaisin keinoin tullaan varmasti pyrkimään siihen, että määräraha, joka nyt on noin 1,3 miljardia, ei ainakaan kasva, vaikka vuokrataso nousee. Se on tietysti itsestäänselvä. Miksi muuten tällaista lainsäädäntöä tänne haluttaisiin tuoda?

Nämä asumistukiasiat, kun tehdään vuokralaisen kannalta hankalia ratkaisuja ja kannanottoja asumistuen lisäämiseksi, tuovat etsimättä mieleen Tuntemattoman sotilaan Hietasen, joka heitti miinan ja sen perään pari mustikanvarpua ikään kuin naamioksi. Hietanen oli tavallisen suruton poika, niin kuin tiedetään, mutta meidän pitäisi täällä pystyä vähän vastuullisempaan päätöksentekoon.

Olennaista sääntelyn purkamisessa on, ja tässä suhteessa toistan aikaisempia puheenvuoroja, että luodaan edellytykset muilla toimenpiteillä vuokra-asuntotuotannon lisäämiseen. Eduskunta on tänään hylännyt lunastuslainsäädäntöä koskevan lainuudistuksen. Luulisin, että kokoomus joutuu kerran vielä pyörtämään takkinsa vuosien mittaan ja laki tulee voimaan. Se oli yksi sellainen lainsäädäntö, joka ehdottomasti vaaditaan, että vuokrasääntelyn purku voidaan toteuttaa. Irrallaan siitä uudistus on pelkästään vuokralaisen asemaa heikentävä ja siinä mielessä huono.

Toinen uudistus, joka vaaditaan, on tietysti uusien pääomien tuottaminen vuokra-asuntotuotantoon, uusien asuntojen tuotantoon ja asuntojen hankintaan olemassa olevasta asuntokannasta. Ed. Hautala toi jo esille työeläkerahojen takaisinlainauksen asteittaisen poistamisen. Tähän tulee ensi vuoden aikana vielä uusi elementti, jota minusta on erityinen aihe tutkia. Työntekijälle, niin kuin tiedetään, tulee työeläkemaksu. Siitä kertyy ensimmäisenä vuotena jo aika merkittäviä pääomia. Puhutaan kymmenistä miljoonista, ehkä kolminumeroisistakin miljoonaluvuista. Olisi hyvin erikoista, kun tiedetään, että ammattiyhdistysliikkeellä on näihin työeläkerahoihin eräänlainen ensimmäisen yön oikeus, että ammattiyhdistysliike välttäisi ohjaamasta tätä rahamäärää asuntotuotantoon ja käyttäisi sitä esimerkiksi sillä tavoin kuin yritykset oman rahoitusasemansa tukemiseen tai suoranaiseen keinotteluun. Jos se näin menettelisi, se ei olisi se ammattiyhdistysliike, johon itse olen yli 30 vuotta kuulunut. Kuvittelisin, että täältä löytyisi esimerkiksi kysyntää sille pitkäaikaisten joukkovelkakirjojen tarjonnalle, jota ministeriön puolelta kyllä on hyvin tuotu esiin, mutta jonka kysyntään tai oikeastaan ostajapuoleen ei ole pystytty löytämään mitään uutta. Täältä se voi löytyä.

Arvoisa puhemies! Nämä kaksi reunaehtoa, maapoliittiset asiat ja rahoituskysymykset, ovat myös minun nähdäkseni sellaisia, että kun niitä ei tässä yhteydessä saada toteutettua, niistä ei ole minkäänlaista lupaustakaan, niistä ei edes hallituksen puolelta puhuta, niin tässä vaiheessa tällaista lainsäädäntöä ei tulisi saattaa voimaan.

Ed. M y l l e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En missään tapauksessa halua asettaa ed. Nikulan tietoja tämän asian suhteen kyseenalaiseksi. Ne tiedot, mitkä meille valiokunnassa annettiin esimerkiksi määräaikaisesta vuokrasopimusten käytöstä, olivat sellaisia, että tuleva laki eli nyt käsittelyssä oleva laki ei estä sitä, että näitä määräaikaisia vuokrasopimuksia voidaan käyttää siinä tarkoituksessa, joka pyritään estämään tässä ponnessa.

Toinen seikka, mikä tuli erittäin selvästi esille nimenomaan oikeusministeriön muutosesityksessä, oli nimenomaan tämä ongelmakohta, että kun kohtuullisten vuokrien hakeminen oikeudessa jää vuokralaisen tehtäväksi, niin mikä on se taso, mihin hän voi vedota, ja nimenomaan perättiin tämän tason saamista. Tämän ponnen kautta tuo taso tuohon uuteenkin lakiin ollaan saamassa. Ilman sitä ei olisi mitään tasoa, mihin vuokralainen voisi vedota.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kyllä minusta ed. Nikula hyvin ansiokkaasti tyhjensi kaksi ensimmäistä kap-

paletta tästä ponnesta. Olennaiseksi osaksi tässä ponnessa tuntui jäävän se, mitä tarkoittaa eduskunnan mielestä se, että aravavuokra-asunnoissa ei tule nykyistä laajemmin siirtyä määräaikaisiin vuokrasopimuksiin.

Mielestäni ed. Myller ei myöskään vastauspuheenvuorossaan tuonut valaistusta siihen kysymykseen, mitä on sovittu tästä asiasta. Minulla herää sellainen näkemys, että ei ole sovittu mitään eli jääkin hallituksen vapaaseen harkintaan tämä eduskunnan mielestä -kohta. Minä edelleenkin painostaisin ministeri Rusasta käyttämään puheenvuoron tästä kysymyksestä. Mitä ministerin mielestä on sovittu, kun eduskunnan mielestä aravavuokra-asunnoissa ei tule nykyistä laajemmin siirtyä määräaikaisiin vuokrasopimuksiin? Onko ministeri todella sitä mieltä, että ei tulla siirtymään määräaikaisiin vuokrasopimuksiin aravavuokra-asunnoissa?

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Minusta asumisturva on äärimmäisen tärkeä asia. Täytyy kuitenkin ottaa huomioon tosiasiat. Meillä on kaksi konkreettista esimerkkiä tilanteista, joissa markkinatalous ei ole lainkaan asuntotuotannossa toiminut ja joissa on ollut voimakkaasti säännelty järjestelmä.

Toinen näistä on Neuvostoliiton järjestelmä, jossa luvattiin lähestulkoon ilmaista asumista. Me näemme, missä Euroopan maassa on kurjemmat asumisolosuhteet kuin Neuvostoliitossa. Ei missään. Ed. Seppänen, jos liikutte siellä päin, katsokaa ympärillenne, mihin totaalinen säännöstely johtaa.

Toinen konkreettinen esimerkki on Suomi. Täällä on oltu Euroopan markkinatalouksista voimakkaimmin sääntelyjärjestelmässä. Tilanne on se, että meillä on ollut valtava vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen poistuma jatkuvasti markkinoilta. Se on merkinnyt sitä, että vuokrat ovat korkeita ja vuokraustilanne meillä on luvattoman kehno, joten tästä syystä markkinoiden täytyy antaa toimia. Siitä syystä tämä esitys on hyvä ja lisää pitkällä tähtäimellä kansalaisten asumisturvaa.

Ajankohta esitykselle on erinomainen. Tällä hetkellä ei ole erityisiä paineita vuokrien korottamiseksi. Siitä syystä, jos joskus tämä ratkaisu tehdään, niin nyt nimenomaan se pitää tehdä.

Myös haluan korostaa sitä, että kun aikaisemmin vuokria on valtioneuvoston päätöksellä nostettu, meillä on ollut jatkuva hintojen nousuautomaatti myös asumisessa. Tällainen järjestelmä ei ole tietysti kovinkaan hyvä, vaan automaattisesti nostaa aina vuokria.

Arvoisa puhemies! Haluan kannattaa ed. Myllerin lausumaehdotusta tässä asiassa.

Pidän sitä hyödyllisenä, hyvänä ja myös tyydyttävänä kompromissina. Haluan korostaa, mitä huoneenvuokralain muutokseen tulee, että yksittäisiä muutosesityksiä voidaan jo kevään aikana varmasti antaa, mutta on selvä, että kokonaisuudistuksen aikaansaaminen kestää hieman pitemmälle kuin ensi kevääseen, ehkä vuoden verran. Tarkka aikataulu tietysti jää nähtäväksi, mutta toivottavasti siinäkin edetään varsin nopeasti. Jos katsoo hallituksen esitystä ja sen sekavuutta, jo se osoittaa, että tarvitaan uusi huoneenvuokralaki.

Ed. H a l o n e n : Arvoisa puhemies! Illan kuluessa on käsillä olevaa probleemaa koetettu tarkastella aika monelta taholta. Omalta osaltani en voi tehdä samanlaista lupausta kuin ed. Nikula, etten toistaisi jossain määrin itseäni.

Nimittäin mielestäni yhtenä hyvinkin tärkeänä pidemmän aikavälin arviointipohjana on tietysti se, minkälaista yhteiskuntaa kokonaisuudessaan halutaan Suomeen rakentaa. Olen useammankin asian yhteydessä toistanut, että yhdyn niihin kansainvälisen oikeuden ja myös nykyään jo kansallisella tasolla suomalaisen valtiosäännön ja monen muun lainsäädännön tutkijoihin ja tukijoihin, joiden mielestä ihmisarvoiseen elämään kuuluvat niin vapausoikeudet kuin myös ns. tss-oikeudet eli taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet. Yritykset tss-oikeuksien toteuttamiseksi Pohjoismaissa ovat olleet jossain määrin pidemmällä kuin muualla Euroopassa. Tosin nyt hyvinvointiyhteiskunnan purkamiseen näyttää olevan haluja sekä taloudellisista että ideologisista syistä niin Suomessa kuin muissakin Pohjoismaissa.

On tietysti totta, että osalla ihmisistä on varsin voimakas vakaumus siitä, että kaikella pitää voida tehdä bisnestä, kun taas joidenkin toisten mielestä markkinatalous voi olla hyvä ja tehokas keino saada erilaisia hyödykkeitä, tavaroita ja palveluja. Olen itsekin sitä mieltä, että markkinoita voidaan käyttää viimeksi mainittuihin tehtäviin myöskin sellaisten perusoikeuksina pidettävien asioiden kuten esimerkiksi asumisen tai vaikkapa terveyden, sosiaalipalvelujen tai opetuksenkin suhteen. Mutta on tietenkin koko ajan mietittävä hyvin, hyvin tarkkaan, onko markkinoilla todella sellaista merkitystä ja onko näyttöä, että tällöin ne toimivat.

Esimerkiksi ne tiedot, joita meillä on nyt perusoikeuskomitean jo varsin pitkälle edenneestä työstä, osoittavat, että nimenomaan asumisoikeuden vahvistaminen lainsäädännöllä ja yhteiskunnan ohjauksessa tapahtuvilla palveluilla on muuallakin kuin Neuvostoliitossa varsin vaikea tehtävä. (Ed. Lindroos: Tärkeä tehtävä!) Tässä mielessä tietysti mielellään näkisi sellaisia uusia keinoja, joita voitaisiin turvallisesti käyttää meillä, muistuttaen kuitenkin siitä, että ei meillä ole minun mielestäni millään tavoin sosialististyyppinen järjestelmä ollut asuntopolitiikassa. Pikemminkin meitähän on vaivannut se, että me olemme olleet asuntopolitiikassa yksi Euroopan omistusvaltaisimpia maita, niin että todellisia valinnan vaihtoehtoja ei ole ollut. Näin ollen meillä on jäänyt selvittämättä, mitkä kaikki tekijät meillä olisivat tarpeen, jotta toimivat vuokra-asuntomarkkinat voitaisiin saada meille.

Syy, miksi olen tuonut nämä vähän laajemmatkin näkökohdat täällä esiin, on se, että minun mielestäni myöskin tämäniltaista huoneenvuokraongelmatiikkaa pohdittaessa kannattaa pitää mielessä myöskin hieman kauempana olevat tavoitteet. On tietysti aivan totta, niin kuin ed. Seppänen esimerkiksi täällä sanoi, että huono laki tulee voimaan nyt. Näin ollen kaikki se, mitä yksilötasolla tapahtuu ihmisille, on heille ainutlaatuista ja tapahtuu todellakin meidän hyvistä toivomuksistamme riippumatta. Toivon todellakin, että hallitus ryhtyy ponteviin toimenpiteisiin jo tämän välikauden aikana tilanteen rauhoittamiseksi.

Mutta sitten on toinen asia, onko parempi, että asiaa lykätään jonkin verran ja varmistetaan se, että tämä huono laki tulee jonkin ajan päästä kuitenkin voimaan juuri siinä muodossa, kuin se jo toisessa käsittelyssä on mennyt lävitse.

Kaikki se, mitä on meillä muistissa siitä, millä tavoin aika laajat piirit ovat tällä hetkellä valmiita enemmistöparlamentarismiin siirtymiseen Suomessa, minun mielestäni tekee oikeutetuksi totutella vähitellen myöskin siihen, että on pidettävä kohtuullisena ja hyvänä sitä, että äänestetään jotain lakiesitystä vastaan ja silloin enemmistö — vähemmistö ratkaisee asian. Meillä on lähes samanlainen tilanne nyt kuin näillä devalvaatiomiehillä: vielä viimeisen kerran ja sitten lasku näiden vähemmistöoikeuksien osalta tässä eduskunnassa, jos enemmistöparlamentarismiuudistus etenee.

Tässä mielessä minun mielestäni on kyllä hyvä pyrkiä katsomaan sellaisia edes kohtuullisen tasoisia sopimuksia, joilla tulevaisuutta silmälläpitäen voitaisiin saada käsillä olevaa lakia parempi ehdotus. Onko se sitten sitä, se mitä ponnella on nyt sovittu, pitääkö hallituksen sana ja itse asiassa miten sosialidemokraatit ja muutkin ryhmät jatkossa tämän asian suhteen reagoivat, on tietysti ennustamisen varassa.

Itse olen hyvin epäluuloinen ollut sen suhteen, millä tavalla tämä hallitus yleensä haluaa hoitaa asuntopolitiikkaa. Tänään minä toivoin, että oikeiston puolella edes joku edes vahingossa olisi lunastuslain kohdalla painanut oikeaa nappulaa. Mutta se innostus ja vakaumus, millä tämä aikaisemmin sovittu ja tarpeellisena pidetty laki nyt heitettiin roskakoriin, jotenkin sai minut jo uskomaan, että aika monen kohdalla pitää olla melkoinen itsetutkiskelu edessä, ennen kuin uskotaan, että asumisesta voisi tulla sellainen perusoikeus, josta voi olla markkinoiden lisäksi myös yhteiskunta ja valtiovalta huolestunut ja tehdä myöskin jotakin muutakin kuin olla huolestunut.

Tässä mielessä kun ministeri Rusanen on nyt sitten tehnyt sopimusta ja edustanut täysin laillisesti hallitusta meihin päin, tietysti on sitten julkinen asia selvittää, millä tavoin tässä on päästy eteenpäin. Toivoisin, että ei tarvitsisi ryhtyä nyt esittämiä puheita kyynisemmäksi tämän suhteen vaan voisi lähteä siitä, että vaikka asiasta voidaan olla eri mieltä, niin joltakin osin on pakko löytää kompromissi. Ehkä tähän tautiin minulla vaikuttaa se, että olen kymmenkunta vuotta tehnyt sopimuksia kapitalistien kanssa, kun pelkästään tovereiden kanssa tekemällä työehtosopimuksesta ei tule kovin toimivaa. Mutta tietysti on niin, että luottamuksen voi pettää aina yhden ihmisen kohdalta vain kerran. Minä jään siihen uskoon, että sitä nyt sitten ei petetä.

Ministeri R u s a n e n: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti näistä muutamista näkökohdista, joista edustajien puheenvuoroissa on esitetty. Haluan korostaa sitä, että kyse on sääntelyn hallitusta purkamisesta ja siirtymisestä vapaaseen sopimiseen. Tietenkin tämä ilmapiiri luo ne elementit, joiden puitteisiin asia rakennetaan.

Korostan vielä sitä, että kohtuuttomia sopimusehtoja luonnollisesti voidaan jatkossakin sovitella tai jättää ne huomiotta, kuten jo alkupuheenvuorossanikin sanoin. Ei ole kysymys mistään liian pitkälle toiseen suuntaan siirtymisestä, kuten ed. Hautala esimerkiksi halusi asian ilmaista. Ei ole kysymys siitä, että tällä esityksellä vuokrien taso nopeasti, pikaisesti tai räjähdysmäisesti muuttuisi. Haluan korostaa sitä, että

korkeintaan muutama kymmenentuhatta uutta sopimusta tehdään Suomessa vuosittain. Kun sopimuksia kuitenkin on noin puoli miljoonaa, niin vaikka niissä nousua olisikin, keskimääräinen vuokrien taso ei voi näkyä siinä tahdissa kuin täällä edustajat mielipiteitten ja tuntumien perusteella haluavat ennustaa. Irtisanomissuoja ei myöskään romutu, niin kuin useissa puheenvuoroissa on osoitettu, ja minun ei tarvitse sitä toistaa. Molempien osapuolten, sekä vuokranantajan että vuokralaisen, asemassa tapahtuu nykyisestä tilanteesta muutoksia.

Mitä tulee ed. Myllerin nimellä olevaan ponteen ja nimenomaan ed. Seppäsen tivaamaan viimeiseen kappaleeseen, niin haluan korostaa sitä, että tämän vuoden alusta voimaan tulleen lain mukaan aravavuokra-asunnoissa on mahdollisuus siirtyä määräaikaisiin vuokrasopimuksiin. Se, että nämä asunnot ovat ns. yleishyödyllisen omistussuhteensa vuoksi ehkä eri asemassa kuin muut, on kirjattu tähän eduskunnan mielipiteeseen. Eduskunnan mielestä näin ei pitäisi enää laajemmalti tapahtua, mutta olen varma, että me joudumme siihen menemään mm. siitä syystä, että valtioneuvoston päätökseen mahtuvia vuokralaisia ei kaikissa tapauksissa ole mahdollista saada, vaan joudutaan ottamaan määräajaksi muitakin vuokralaisia, ja kun asia palautuu normaaliksi, on näistä päästävä määräaikaisia sopimuksia tekemällä eroon.

Niistä useista esityksistä, millä hallitusta on evästetty ja joita olisi pitänyt ehdottajien mielestä tehdä tämän asemesta — niitä esimerkiksi vihreiden puheenvuoroissa korostettiin — haluan vain todeta, että ne ovat hyviä, mutta äärimmäisen teoreettisia vuosikausia esitettyjä ratkaisuja. Niitä ei ole saatu aikaisemminkaan liikkeelle, kun emme voi TEL-rahoja väkisin ottaa, emme voi pitkää rahaa väkisin tehdä jne. Olemme nyt päätyneet tällaiseen yksinkertaiseen yhtälöön, pieneen malliin lähteä hakemaan asuntoja olemassa olevasta asuntokannasta ilman erikoisia reunajärjestelyjä. Ellei se toimi, sen jälkeen on muitten arvioitten aika, mutta emme halua jatkuvasti toistaa sitä samaa menettelytapaa, joka ei ole 20 vuoteen tuottanut muuta tulosta kuin sen, missä nyt ollaan.

Ed. S e p p ä n e n : Arvoisa puhemies! Minä uskon, että hallitus pitää sopimuksen tässä kysymyksessä eikä ed. Halonen joudu menettämään luottamustaan ministeriä kohtaan. Mutta nyt on käynyt selväksi, ettei ole sovittu mistään, ja on aika helppo pitää semmoinen lupaus, jossa ei ole sovittu mistään. Ainoa asia, mikä tässä kenties olisi voinut olla sopimuksen kohteena, on se että "eduskunnan mielestä aravavuokra-asunnoissa ei tule nykyistä laajemmin siirtyä määräaikaisiin vuokrasopimuksiin" .

Ministeri Rusanen kävi täällä jo sanomassa, että tullaan siirtymään määräaikaisiin vuokrasopimuksiin tulevaisuudessa eli hän piti sitä välttämättömänä ja tarpeellisena sekä hyödyllisenä. Mitä sitten merkitsee tämä "eduskunnan mielestä ei tule siirtyä", kun niihin hänen mielestään välttämättömyyden pakosta siirrytään. Minulle jää edelleen auki se, onko ministeri Rusasen tulkinta se, että aravavuokra-asunnoissa ei vanhojen sopimusten osalta, siis esimerkiksi tätä vuotta aikaisemmin tehtyjen sopimusten osalta, siirrytä määräaikaisiin vuokrasopimuksiin. Voimmeko pitää esimerkiksi siitä kiinni, että tämä sopimus tai ponsi pitää sisällään sen, että tätä vuotta aikaisemmin tehtyihin aravavuokra-asuntojen vuokrasopimuksiin ei tulla soveltamaan määräaikaisia vuokrasopimuksia. Ministeri Rusanen, onko tämä asia yksiselitteisesti nyt selvä, että ei tulla soveltamaan näihin vanhoihin määräaikaisia vuokrasopimuksia?

Ministeri R u s a n e n : Arvoisa puhemies! Mielestäni tähänkään kysymykseen ei tarvitse enää vastata, kun olemassa olevasta laista on se vastaus löydettävissä, mutta kun ed. Seppänen toteaa, että ei ole mistään sovittu tässä paperissa, niin kyllä minun mielestäni nyt siitä on selkeästi sovittu, että huoneenvuokralainsäädäntö tullaan kirjoittamaan lähikuukausina kokonaisuudessaan uusiksi, mistä ympäristövaliokuntakin on mietinnössään ollut hyvin huolissaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Seppänen ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Seppänen ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset, mikäli ne tulevat hyväksytyiksi, jätettäisiin lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

Vielä on ed. Seppänen ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut sen varalta, että lakiehdotukset eivät tulisi hylätyiksi, perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää huoneenvuokralain muutoksen hyväksyessään, että vuokra-

asuntojen määrää ei yritetä lisätä vain vuokrien korotuksilla ja vuokralaisten irtisanomissuojaa heikentämällä, vaan että hallitus myös antaa eduskunnalle lakiesityksen, jonka mukaan maassa luodaan edellytykset vuosittain vähintään 20 000 uuden aravavuokra-asunnon rakentamiselle."

Ed. Myller on ed. Sasin kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi:

"Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee uuden huoneenvuokralain. Uudella lailla tulee puuttua säännellyistä vuokrasuhteista vapaaseen sopimiseen siirtymisestä mahdollisesti johtuviin epäkohtiin vuokralaisten asemassa ja oikeusturvassa. Lain uudistamiseen liittyvät kiireelliset tarkistukset tulee saattaa eduskunnan käsiteltäväksi kevätistuntokauden 1992 aikana. Näillä tarkistuksilla tulee muun muassa estää lyhytaikaisten vuokrasopimusten käyttö vain vuokrankorotustarkoituksessa siten, että saman vuokralaisen kanssa peräkkäin tehdyt määräaikaiset sopimukset katsotaan toistaiseksi voimassa oleviksi sopimuksiksi. Lain muutoksella tulee helpottaa vuokralaisten mahdollisuuksia saada kohtuuttomat vuokrankorotukset ja niiden käyttö irtisanomisperusteena estetyksi.

Kohtuuttomien vuokravaatimuksien estämiseksi ja vuokrasuhteen osapuolten mahdollisuuksien parantamiseksi sopia vuokra kohtuulliseksi sekä tuomioistuinten hyödynnettäväksi niiden päättäessä kohtuullisesta vuokrasta hallituksen tulee ryhtyä toimenpiteisiin informaation keräämiseksi ja julkistamiseksi eri paikkakunnilla vuokra-arvoltaan samanveroisista huoneistoista yleisesti perityistä vuokrista, vuokrien kehittymisestä ja niihin vaikuttaneista tekijöistä ja antaa niiden perusteella suosituksia vuokrista ja niiden tarkistamisesta. Suosituksia harkitessaan hallituksen on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, ettei vuokra-asuntojen tarjonnan rajallisuus ylimenokaudella johda kohtuuttomaan vuokratasoon.

Eduskunnan mielestä aravavuokra-asunnoissa ei tule nykyistä laajemmin siirtyä määräaikaisiin vuokrasopimuksiin. Eduskunta edellyttää myös, että hallitus seuraa aktiivisesti sääntelyn purkautumisen vaikutusta asumistuen määrän riittävyyteen ja lisää tarvittaessa välittömästi asumistukimäärärahoja, jotta ruokakuntien asumismenot saataisiin pysymään kohtuullisina."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, S-L. Anttila, Antvuori, Aula, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Miettinen, Moilanen, Morri, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Näsi, Ollila, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Pokka, Rauramo, E. Rehn, O. Rehn, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Väistö, Väyrynen ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Alho, Andersson, U. Anttila, Apukka, Astala, Backman, von Bell, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, P. Leppänen, Lindroos, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Metsämäki,

Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Nyby, A. Ojala, O. Ojala, Paasio, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Räty, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Wahlström, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Lipponen ja Paloheimo.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

E. Aho, Biaudet, Donner, Paakkinen, Puhakka, Salolainen ja Vuorensola.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 80 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 7. (Koneään. 24)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Lakiehdotusten kolmas käsittely on päättynyt, mutta kun on tehty ehdotus nyt hyväksyttyjen lakiehdotusten jättämisestä lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, pannaan asia valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaisesti pöydälle seuraavaan istuntoon, jolloin myös päätetään perustelulausumaehdotuksista.

23) Ehdotukset laiksi valtioneuvoston jäsenten palkkiosta annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 110
Lakialoitteet n:ot 37, 64, 65, 75 ja 87
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10

Keskustelu:

Ed. Laine: Rouva puhemies! Kun valtiopäivätkin alkavat vähitellen päättyä ja alkaa yhteenvetojen aika, niin minä haluaisin todeta, että hallituksen esitys tuli ja hallituksen esitys meni. Eduskunta on eräitä hallituksen esityksiä jossain määrin muuttanut, mutta mikäli olen oikein aikakirjoista todennut, niin nyt esillä oleva asia on ainoa hallituksen esitys, joka on tullut eduskunnassa hylätyksi, eli siis hallituksen esitys ministerin ja kansanedustajien palkkojen alentamisesta.

Samalla kiinnitän huomiota siihen, miten tästä äänestettiin. Kun perustuslakivaliokunta ehdotti hallituksen esityksen hylkäämistä, niin kaikki ministerit ministeri Pokkaa lukuun ottamatta äänestivät hallituksen esitystä vastaan eli perustuslakivaliokunnan mietinnön hyväksymisen puolesta. Ainoa, joka teki poikkeuksen, oli ministeri Pokka. Ministeri Viinanen istui paikalla, kun äänestykset alkoivat, mutta kartan mukaan hän oli poissa.

Toteaisin, että aikakirjoihin tämä jää erikoisena esityksenä. Minä tulen kannattamaan niitä molempia ponsiesityksiä, jotka pöydille on jaettu.

Ed. Laakso: Rouva puhemies! On mielenkiintoista, että ainoa kysymys, jossa eduskunta on osoittanut itsenäisyyttä hallitukseen nähden ja jossa eduskunta on todellakin ollut toista mieltä kuin hallitus, on kansanedustajien omat palkat. Tuntuu aika oudolta ja eduskunnan arvovaltaa ei ainakaan kohota se, että tämä jää ainoaksi kysymykseksi, jossa eduskunta on osoittanut itsenäisyyttään. Tässä yhteydessä haluan ehdottaa kahta perustelulausumaa.

Ehdotan, että perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin edustajanpalkkiosta annetun lain muuttamiseksi siten, että edustajalta, joka on kutsuttu valtioneuvoston jäseneksi, pidätetään hänelle tehtävän hoitamisen ajaksi tuleva edustajan palkkio ja kulukorvaus."

Ehdotan myös toista lausumaa, joka kuuluu: "Eduskunta toteaa, että valtioneuvoston jäsenten tulee virkatoimessaan ajaa vain yhteistä etua. Sen valvomiseksi on tärkeää, että ministerit virkaan astuessaan antavat selvityksen maa-, kiinteistö- ja osakeomaisuudestaan, joka ei liity heidän välittömään asumiseensa. Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa valvonnan järjestämisestä eduskunnalle lakiesityksen."

Ed. Laine: Rouva puhemies! Kannatan näitä molempia ed. Laakson tekemiä lausumaehdotuksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laakso ed. Laineen kan-

nattamana tehnyt kaksi perustelulausumaehdotusta:

1) "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin edustajanpalkkiosta annetun lain muuttamiseksi siten, että edustajalta, joka on kutsuttu valtioneuvoston jäseneksi, pidätetään hänelle tehtävän hoitamisen ajaksi tuleva edustajan palkkio ja kulukorvaus."

2) "Eduskunta toteaa, että valtioneuvoston jäsenten tulee virkatoimessaan ajaa vain yhteistä etua. Sen valvomiseksi on tärkeää, että ministerit virkaan astuessaan antavat selvityksen maa-, kiinteistö- ja osakeomaisuudestaan, joka ei liity heidän välittömään asumiseensa. Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa valvonnan järjestämisestä eduskunnalle lakiesityksen."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä hallituksen esitykseen ja lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Laakson 1) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Laakson 1) ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 157 jaa- ja 33 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 7. (Koneään. 25)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laakson 2) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Laakson 2) ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 142 jaa- ja 42 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 11. (Koneään. 26)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

24) Ehdotukset laeiksi asianajajista annetun lain ja yleisestä oikeusaputoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 152
Lakivaliokunnan mietintö n:o 8

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 8. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Esillä on hallituksen esitys laeiksi asianajajista ja yleisestä oikeusaputoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta. Olen ollut kahdessa asiassa eri mieltä hallituksen esityksen kanssa.

Ensinnäkin 5 §:ssä en hyväksy sitä, että asianajotoimintaa harjoitetaan osakeyhtiömuotoisena, koska se hämärtää asianajajan ja päämiehen välisen luottamussuhteen ja myös vastuusuhteen.

Toinen kohta, jossa olen ollut eri mieltä, on 6 a §. En ole hyväksynyt sitä, että asianajajien yhdeksän jäseninen kurinpitolautakunta muodostuu sillä tavalla, että seitsemän heistä kuuluu asianajajiin ja vain kaksi on ulkopuolista. Tällainen ei tuo minkäänlaista luottamusta siihen, että asianajajat olisivat yleisen ja julkisen kontrollin alaisena.

Rouva puhemies! En tee pohjaehdotusta, mutta yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen ehdottamaan 5 §:n poistamista ja muut vastalauseessa mukana olevat tekevät ehdotuksen 6 a §:stä.

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! Olen joidenkin muiden lakivaliokunnan jäsenten kanssa yhtynyt vastalauseessa 6 a §:ään, joka tarkoittaa sitä, että asianajajien kurinpitolautakunnassa tulisi neljän jäsenen ja myös puheenjohtajan olla asianajajakuntaan kuulumattomia. Teen tästä ehdotuksen yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

2, 2 a ja 4 § hyväksytään keskustelutta.

5 §.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että vastalauseen mukaisesti 5 § poistetaan.

Ed. Jurva: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Jurvan kannattamana ehdottanut, että pykälä poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Aittoniemen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 184 jaa- ja 7 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 7. (Koneään. 27)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

6 a §.

Keskustelu:

Ed. Haavisto: Rouva puhemies! Ehdotan, että 6 a § hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Kannatan tehtyä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Haavisto ed. Tykkyläisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Haaviston ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 28)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

7 ja 10 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta toisen lakiehdotuksen 10 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan:

25) Hallituksen esitys n:o 221 laiksi valtion tulo- ja menoarviosta annetun lain muuttamisesta

maa- ja metsätalousvaliokuntaan:

26) Hallituksen esitys n:o 222 laiksi maanmittausmaksusta annetun lain 5 ja 9 §:n muuttamisesta

työasiainvaliokuntaan:

27) Hallituksen esitys n:o 224 Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän merenkulkijoiden viihtyvyyttä ja hyvinvointia merellä ja satamissa koskevan yleissopimuksen nro 163 hyväksymisestä

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna lauantaina kello 0.30.

Täysistunto lopetetaan kello 24.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola (s. 3989–4024)

Seppo Tiitinen (s. 4024–4101)